הארץ

1.50 ש"ח יום ו' י' באלול תשמ"ז, 4 בספטמבר VOL. 68/20778 SEPTEMBER 4 1987

ראש הממשלה נגד הממשלה

ראש הממשלה מסית את עובדי התעשייה האווירית נגד החלטת ממשלתו. במקום לקרוא אותם לסדר ולשמירת חוק, הוא שולח אותם ל"עם".

הליכוד השמר בראשו ממשיכים בשלהם.

אלה האחראים ל"כלכלה הב־ כוכה" ולמלחמת לבנון, מנסים עתה לפרוע את מה שנותר לנו מסודרי מימשל תקין.

אסור לתת להם להמשיך בהרס המדינה.

שינוי מפלגת המרכז

ירדן ובריה"מ דנות בעיסקת נשק חסרת־תקדים בהיקפה

עתוני לבנון: יתכן שתכלול גם מטוסי מיג 29 ● הסובייטים רוצים לזמן עוד השנה את חוסיין למוסקווה ● סוריה ועיראק יכניסו עשרות מטוסי מיג 29 לשירות מבצעי בתוך כחצי שנה

מאת עקיבא אלדר, סופר המדיני של "הארץ"

עתונים לבנוניים מדווחים באחרונה על דיונים אינטנסיוויים בין ירדן לבריה"מ על עיסקת נשק חסרת תקדים בהיקפה ובתוכה גם אפשרות למכירת מטוסי מיג 29. העתון הלבנוני תג'מאן מדווח, כי בעקבות ביקור משלחת ירדנית במוסקווה, מסרו הסובייטים, כי הם מעוניינים לקיים את הדיון בדרג

(סוף בעמוד 11)

שוטרים הבושי מסיבות־גאנו בירושלים, לאחר שידו מצבצות נאה מרמיע לעבר מפגיני התעשייה האווירית אתמול. (צילום: רחמים ישראלי)

שמיר: לא אקיים הצבעה חוזרת ביום א' אבל "אנו לא לאחר ייאוש והמאמצים נמשכים"

רבין דחה הצעת שרון להמשיך הלביא עד לבירורים נוספים

ראשי מפלגת העבודה נועדו עם ראשי ועד עובדי התעשיה האווירית והבטיחו לעשות כל מאמץ למנוע פיטורים בעזרת החלופות ● שמיר: אם הייתי נפגש עם העובדים הייתי אומר להם: חברים יקרים הרפו מההפגנות ● במשרד הביטחון דוחים טענת רפא"ל כאילו נוכח להצי התעשיה האווירית יועברו לה פרוייקטים שנועדו לרפא"ל ● שולץ טילפן לארנס: אל תתפטר

מאת עקיבא אלדר, סופר המדיני של "הארץ"

שר הבטחון יצחק רבין דחה אתמול את הצעתו של השר אריאל שרון להקפיא את ביצוע החלטת הממשלה להפסיק את פרוייקט הלביא עד לבירור נוסף של מספר נושאים. רבין אמר כי הוא מחוייב להחלטת הממשלה.

"לצערי לא מצאתי אוזן קשבת אצל פרס ורבין", אמר שרון בתום הפגישה עם רבין. בראיון בגלי צה"ל טען שרון כי בידי הממשלה לא היו נתונים נכונים בנושאים מרכזיים. שרון הציע שבפרק זמן של שלושה חודשים ייערכו בדיקות בכמה נושאים. שרון טוען, כי ארה"ב לא התחייבה בכתב בעניין מחירים של מטוסי האף־16 שישראל תרכוש במקום הלביא וכן לא מסרה התחייבות בכתב על חלקה של ישראל בייצור האף 16 בארה"ב. לפי הצעתו, הפיתוח יימשך בינתיים ולא יושקעו כספים לרכש חלקים לסידרת הייצור הראשונה. שרון טען כי ממילא הודיע שר הבטחון, כי הוא שלא לפטר בינתיים עובדים מהתע"א ועל כן אין מניעה שהמהנדסים ימשיכו בעבודות התכנון במקום לשבת באפס

מעשה. במקביל, פנה שרון לאנשי התע"א וביקשם שלא להפר את החוק.

שמיר: חברים, הירגעו

(עו). "אם הייתי נפגש עתה עם עובדי התעשיה האווירית הייתי אומר להם חברים יקרים הירגעו", אמר אמש ראש הממשלה יצחק שמיר בשיחה עם עיתונאים בגבול הצפון.

ראש הממשלה הדגיש כי הוא מבין את העובדים, אך אינו מצדיק אותם משום שההפגנות אינן מועילות לעניין הלביא ולא לעניין שעובדי התעשייה האווירית נאבקים עליו ומשום שההפגנות עלולות לפגוע ופגעות באנשים, שאין להם כל עניין בנושא והן משבשות את החיים.

אשר לסיכוי להצבעה נוספת בממשלה לשינוי ההחלטה בדבר הפסקת פרוייקט הלביא אמר ראש הממשלה, כי ביום א' לא יביא את העניין להצבעה חוזרת, משום שבשלב זה אינו רואה כל אפשרות לשינוי המצב. עם זאת הטעים "לא הייתי אומר שאנו נמצאים לאחר ייאוש והמאמצים נמשכים".

בהתייחסו עוד לנושא ההצבעה החוזרת אמר ראש

(סוף בעמוד 2)

נסים ביום א' לארה"ב: יבקש לממש ההבטחות

מאת דן סגיר, סופר "הארץ"

שר האוצר משה נסים ייצא ביום ראשון לוואשינגטון ויפגש עם אנשי מימשל וחברי קונגרס בנושאים הקשורים לכלכלת ישראל והסיוע האמריקאי. לשר נסים נועדה פגישה גם עם מזכיר המדינה האמריקאי, ג'ורג' שולץ, והוא יסקור בפניו את מצב המשק ונושאי כלכלה הקשורים בשתי המדינות.

נושא מרכזי שיעלה בשיחות השניים יהיה, ככל הנראה, שאלת מימוש ההבטחות האמריקאיות שניתנו לשר רבין ובאמצעות השגריר פיקרינג, בדבר הגדלת העזרה לישראל אם תיסוג מפרוייקט הלביא. המדובר בהגדלת סכום ההמרה מכספי הסיוע הצבאי מ־300 מיליון דולר ל־400 מיליון בשנה, המשך הסדר קניות הגומלין ואפשרויות שילוב התעשיה הישראלית בייצור חלקים למטוסי אף־16.

אל שווימר, ממייסדי התעשיה האווירית:

בארה"ב הבטיחו לפרס: רבע מפיתוח הדור הבא של האף־16 — לישראל

מאת ראובן פדהצור ועקיבא אלדר

המימשל האמריקאי, בידיעתו ובעידודו של שר ההגנה קאספאר ויינברגר, מוכן להעניק לישראל כרבע מעבודות הפיתוח של הדור הבא של מטוס האף־16. המדובר הוא בעבודות בסכום של כ־150

(סוף בעמוד 11)

הערב: סרטים ב־4 אולמות בירושלים; מחר: חרדים יפגינו ב־24 מוקדים

המשטרה נערכת בכוחות מוגברים ● מנהיגי העדה החרדית: אין לנהוג באלימות או להתגרות בשוטרים; כל העובר על זה בודון מחלל את קדושת המחאות למען כבוד השבת ● המפד"ל תדון בשבוע הבא בפרישה מהקואליציה העירונית ● ש"ס: בית אגרון והסינמטק היו אמנם מלאים בשבת אך הבאים היו קבוצות מאורגנות מקיבוצים; נתסיס ספרדים בשכונות נגד קולק

מאת נדב שרגאי, סופר "הארץ" בירושלים

(סוף בעמוד 11)

המשטרה פיזרה בגז מדמיע הפגנה שחרגה מכללי הרישיון מול משרד החוץ בירושלים

הרצוג לעובדים: עם כל הצער והכאב אין להידרדר לאלימות

מאת ברוך מאן ודן קין, סופרי "הארץ"

"התעשיה האווירית איננה רכוש העובדים אלא רכוש העם

(סוף בעמוד 2)

האישום: ואנונו אסף ומסר מידע סודי בכוונה לפגוע בבטחון המדינה

כתב האישום, שהותר אתמול לפירסום, אומר: ואנונו אסף, השיג, רשם והחזיק ידיעות על הקריה למחקר גרעיני ליד דימונה, כגון המבנה הפיזי והארגוני, שיטות עבודה, פיתוחים ותהליכי ייצור מסווגים, שמות קוד וכינויים לפיתוחים סודיים ● באוסטרליה מסר הידיעות לעתון "סנדיי טיימס" ביודעו כי בכך יגיעו לידי האויב ● המשפט נדחה לחודש הבא בשל מחלת השופט טל, היושב גם בדינו של דמיאניוק

מאת נדב שרגאי, סופר "הארץ"

תשעה חודשים אחרי שהוקרא כתב האישום נגד מרדכי ואנונו בבית המשפט המחוזי בירושלים בפעם הראשונה (ב־27.11.86), הוסר אתמול איסור הפירסום על תוכנו. רק משפטים ספורים נמחקו מהנוסח ששוחרר לפרסום.

ואנונו מואשם בעבירות שהעונש המירבי עליהן הן מוות ומאסר עולם לפי סעיפים 99 ו־113 (ב' רג') לחוק העונשין.

כתב האישום מונה 13 סעיפים. תמצית הדברים מציגה את מרדכי ואנונו, טכנאי ומפעיל במשך 10 שנים בקריה למחקר גרעיני שליד דימונה כמרגל לכל דבר. הוא מואשם בכך שביקר באגפים סודיים של הקריה ללא היתר, צילם רשם והחזיק בביתו חומר סודי, אסף ידיעות אודות המבנה הפיזי והארגוני של הקריה, אודות פיתוחים מסווגים שנעשו בה, אודות שיטות עבודה ותהליכי ייצור וכן שמות קוד וכינויים לפיתוחים שונים סודיים.

את כל החומר הזה מסר ואנונו לעיתונאים זרים באוסטרליה ובלונדון, תוך ידיעה כי החומר עלול להגיע גם לידי האויב ובכוונה לפגוע בבטחון המדינה.

(סוף בעמוד 11)

ההסתדרות: הבהרות האוצר יצרו את הבסיס לסיום המו"מ על הסכם השכר

המהנדסים תובעים להחיל את ההסכם גם על החברות הממשלתיות בניגוד לעמדת האוצר ● עובדי המדינה והפקידים: לא נסכים להעלאת שכר המינימום ל־551 ש"ח בלבד ● לא צפוי שינוי מהותי אצל המשתכרים מעל 1000 ש"ח ● המורים: לקצר שבוע העבודה גם אצלנו

מאת יהודית ויינקלר ורן פנויר, סופרי "הארץ"

השכר במשרד האוצר.

עם זאת המהנדסים תובעים להחיל את ההסכם על החברות הממשלתיות, בניגוד לעמדת האוצר ואילו עובדי המדינה והפקידים בשרות הציבורי מבהירים כי אם תוספת 100 ש"ח עליה סוכמו קיסר תוסים כוללת כבר את העלאת שכר המינימום מ־525 ש"ח ל־551 באוקטובר, לא יתנו ידם להסכם.

פגישה עם המזכירים

חיים הברפלד אמור להפגש היום עם מזכירי האיגודים המקצועיים לדווח להם על ההבנות עם האוצר ולנסות לגשר על התביעות הייחודיות המאפיינות קבוצות עובדים שונות.

ראובן בן עמי, מזכיר הסתדרות עובדי המדינה אמר אמש ל"הארץ", כי גם אם תושג הבנה לקצר לאלתר את מיכסת שעות העבודה בשרות הציבורי, מתעוררת שאלה חמורה ביחס לעובדי כפיים בשרות זה העובדים עדיין 47 שעות בשבוע בעוד קבוצות אחרות נהנות כבר ממיכסת שעות מופחתת. בנוסף לכך, הרגיש, עובדי המסים, עובדים בבתי ספר חקלאיים פנימיתיים וכן עובדים במוסדות רווחה של משרד

(סוף בעמוד 11)

נמשכת מלחמת המיכליות; מזכיר או"ם עומד לבקר בשבוע הבא באיראן ובגדד

יפן מפסיקה תנועת אוניותיה במפרץ ● עיראק הודיעה: פגענו במיכלית הד־11 תוך 6 ימים

מאגאמה (ע"צ, ע"ר). יפן היתה למדינה הראשונה שהפסיקה את מסקנותיה מ"מלחמת המיכליות" המשתוללת במפרץ, בהחליטה אתמול להפסיק עד להודעה חדשה את תנועת אוניותיה באזור.

ארגון משותף לחברות ספנות וליימאים קיבל החלטה זו בטוקיו, שעות־ספורות לאחר שספינת תותחים איראנית תקפה, בים עומאן, את המיכלית היפנית "כישיו מארו". למרות שזו הטעינה הודעתה רזוקא נפט מלמי איראני במיצר הורמוז, באוי לראקי.

חברות הביטוח המאוגדות בלוידס בלונדון, הגדילה, מצינה, ב־50 אחוז את הפרמיות לסיכוני מלחמה.

פעולות התגמול האיראניות על ההתקפות העיראקיות נמשכו ביום רביעי בלילה.

מלבד המיכלית היפנית, נפגעו אונית־משא איטלקית, שהיתה בדרכה לכוויית, ועוד כלי־שיט אחרים.

עיראק הודיעה בינתיים על התקפה חדשה על מיכלית, הד־11 במספר מאז שבת.

בסך הכל נפגעו חמש אוניות על ידי טילים עיראקים ושמונה אוניות על ידי ספינות תותחים איראניות, לפי דיווחים של חברת לוידס.

ספינת הגלוק מובעה.

אתמול דווח על הקרבנות הראשונים של מלחמת־מיכליות זו, כאשר אושר כי ספינת־הדלוק של איחוד האמירויות הערביות, "ביג אורנג' 14", טובעה.

שניים משבעת אנשי־צוותה נעלמו וחמשת האחרים נפצעו.

התפתחויות נמשכות

איראן, מצידה, המשיכה אתמול בבוקר להפגיז את העיר בצרה שבדרום עיראק, זה היום החמישי ברציפות.

איראן העבירה ביום חמישי בבוקר את תשובתה למזכיר האו"ם, בעניין הדרכים להגיע להסדר של הסכסוך האיראני־העיראקי, נמסר אמש רשמית במרכז האו"ם בניו יורק.

חברי מועצת הבטחון אמורים להתכנס תוך שעות ספורות, כדי להסמיך את מזכיר האו"ם לבקר בשבוע הבא באיראן ובבגדד.

שוק ההון

שוב עליות

מאת יהודה שרוני

שבוע המסחר בבורסה הסתיים במגמה של עליות שערים בכל ענפי המסחר. השבוע בבורסה עמד בסימן ההחלטה על ביטול פרוייקט הלביא. בעקבות כך מיהרו סוחרי הבורסה ורכשו מניות ומדד המניות הכללי עלה בסיכום השבועי בשישה אחוזים. בנק ישראל בייס אתמול 35 מיליון שקל באמצעות שתי סדרות של אגרות הוב. בשוק אגרות החוב היתה מגמה מעורבת עם נטייה לעליות.

הכלכה האסור
מתפרסם היום בעמודים

חלק ב' 8–9

חלק ג' 1–12

ערך את העמוד: בועז שפירא

בגליון זה 34 עמודים
בצירוף 56 עמודי מוסף
והעיתון מופיע
ב־3 חלקים

סוף שבוע עם הארץ

עמ' ב'1:

פוסט־מורטם ללביא
אברהם טל

כשל חיסוני בקונדומיניום
גדעון סאמט

הישג מפוקפק במפרץ
א. שוייצר

מסיבת צילום בחצר הכנסיה
דן מרגלית

עמ' ב' 2

המראתו וקרקועו של הלביא
עקיבא אלדר וראובן פדהצור

אל שוימר מדבר
ראיון מיוחד

עמ' ב' 3

מות הסטטוס קוו
רומן פריסטר

יהודי המזרח התיכון
רן כסלו

מחזירים את המפתחות
אהד גנדר

חסמבה למתקדמים
לילי גליל

עמ' ב' 4

הפוגה בחזית ההפיכות
ניוזוויק

איום השלום
די צייט

שיבתו של השועל הוותיק
שפיגל

עמ' ב' 5

חריקות
זאב יפת

כספת
נחמיה שטרסלר
יהודה שרוני
יונתן שרמן

עמ' ב' 6–7:

תרבות וספרות

עמ' ב' 8:

הטלוויזיה של השבוע
הדה בושס

וורדמיל
הסלה האחרונה בעיבוד המגלים
י־ם: 639015, 227248, 699311
ת"א: 615270, 285282, 499389
נצרת: 04-333950, 335233, 04-571343

שרות הארץ

מזג האוויר

התחזית: טמפרטורות רגילות לעונה.

הטמפרטורות:
- ירושלים: 17–28.
- תל־אביב: 22–30.
- חיפה: 22–31.
- באר־שבע: 19–34. הגולן 18–30. טבריה 22–35. שומרון 18–30. נתב"ג 20–31. ירחו 25–38. אילת 26–40.

שערי הדולר

	שער הדולר	השינוי בש"ח
יציג	1.5943	-0.0024
נוסעים	1.8950	-0.0026
שחור	1.7000	-

שער הסל

יציג	1.6788	-0.0008

לארכיטקטים, ליצרני עבודות אלומיניום ולרכזי בנייה

עידן חדש בענף האלומיניום

קומפלט + הדרכה + מידע = הכל תחת גג אחד

1 קומפלט — קיימים במרוכז - פרופילים, אביזרים, אטמים, מבלטים, קטלוגים ותצוגת דגמים בבתי המסחר המורשים למכירת פרופילי קליל.

2 הדרכה — קליל הקימה 4 מרכזים לייעוץ טכני והדרכה - תצוגה במקום, אפשרות לייצור דגם, חופשי - ללא תשלום. הביקור בתיאום מראש.

איזור המרכז — ארפל 03-808734, 805320 | איזור ירושלים — אלמיר 02-854468 | איזור הדרום — רופל 057-73124, 33124/5 | איזור הצפון — קליל 04-700424, 710957

3 מידע — קטלוגים הכוללים שרטוטי הרכבה, פרופילים, אביזרים, אטמים ומבלטים ניתן לקבל במפעלנו, במרכזי ההדרכה, ובבתי המסחר המורשים למכירת פרופילי קליל.

מוצר איכות נוסף של קליל

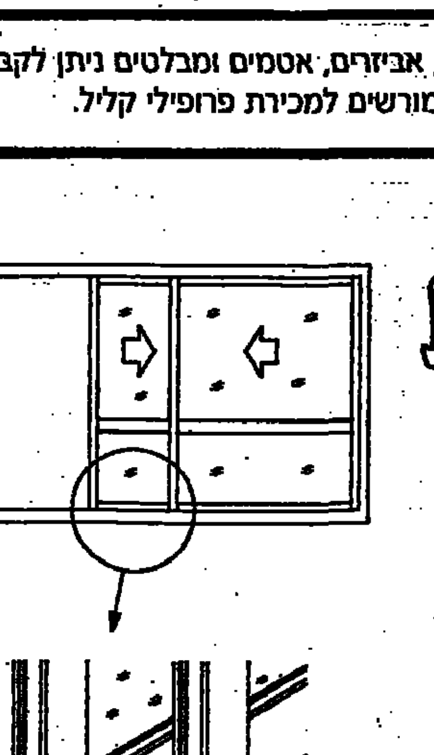

פתרון חדשני לבנייה יוקרתית

קליל 7000

דלת/חלון הזזה 2–3 נתיבים
דלת/חלון הזזה לכיס

קליל 7000 מתאפיין ב:
- איכות, יציבות וחוזק מירביים
- אטימות ונוחיות בתפעול לאורך שנים
- פירזול חדשני
- קל לייצור ולהרכבה

החלונות עמדו בבדיקות התאמה של מכון התקנים הישראלי לדרישות ת"י 1068 "חלונות אלומיניום"
פרופילי קליל 7000 מוגנים כמדגמים רשומים
סימן הזיהוי הבלעדי של פרופילי קליל ≡ 3 פסים

קליל פרופילי אלומיניום

קליל תעשיות בע"מ ■ ת.ד. 210 קרית מוצקין 26114 ■ טל: 700424, 710957 (04) ■ טלקס 471537 KLIL IL ■ פקס: 711160 (04)

هكذا من الاصل

ראיתי שמעתי

בכי לא צפוי

המשטרה לא הכינה אתמול די כוחות להתמודד עם הפגנת עובדי התעשיה האווירית ליד משרד החוץ בירושלים, ונאלצה להשתמש בגז מדמיע על מנת לפזר את המפגינים. הרוח נשאה את הגז אל הבניינים, הפקידים התלוננו כי לראשונה זולגות בעיניהם דמעות בתוליות הרוח ולא בגלל תלושי המשכורת. אחד היחידים שלא בכה היה שר החוץ, שמעון פרס, שחלונות חדרו מוגפים בזכות מיזוג־האוויר הפועל בלשכתו.

א. לם

ג'ב בוש (הבן של) לביקור

ג'ב בוש, בנו של סגן נשיא ארצות־הברית, ג'ורג' בוש, המכהן כשר המסחר והכלכלה של פלורידה, עומד להגיע בחודש הבא לישראל בראש משלחת של אנשי עסקים.

ביקורו של בוש הוא השני במהרה של ביקורים בישראל כצד ראשי המשל המקומיים בארה"ב. בעקבות הביקור הראשון בספטמבר זו של שר הכלכלה של מסצ'וסטס, ג'ו אלביאנזי, הוקמה קרן השקעות משותפת בסכום של חמישה מיליון דולר.

אריה לביא

בלעדי לירושלים

בקרוב יגיע ארצה צוות טלוויזיה יוגוסלאווי להכנת כתבה על ישראל, וזאת בהמשך לקשרי הסיקור בין שתי המדינות שנפתחו בהקמת משרד של סוכנות הידיעות היוגוסלאווית בארץ. גם כתב של עיתון יוגוסלאווי יגיע ארצה, ובין השאר יראיין גם את שר החוץ. את הידיעות על כך מסר אתמול העיתונאי סמיבן צ'דריש לדובר משרד החוץ, אהוד גול. צ'דריש מוליך את בירוסלב וישניאק, שפתח את הביקור שאמור היה לכסות גם את הבגדים, ואולם במהלך ביקורו בקהיר התבשר כי עליו להיזהר עם ירושלים תקבל כתב בעלה לסיקור האירועים בישראל.

א. לם

המסורבים מודאגים מאיכות המים בישראל

בכנס הערות לשמירת איכות הסביבה, הד"ר אורי מרינוב, שעבר בראש המשלחת הישראלית לכנס הבינלאומי לחינוך סביבתי שנערך במוסקווה, חזר נרגש מהביקור הסובייטית. בשני מפגשים נפרדים שנערכו בבתיהם של שניים ממסורבי העלייה, בוריס ברמן ואיגור גורביץ בהשתתפות עשרות יהודים, מסר מרינוב את דבריו בעברית על איכות הסביבה בישראל. רוב השואלים התעניינו באיכות מי השתייה בארץ, במצב הזהום ובמפלס הכנרת.

בפגישות, שנמשכו עד השעות הקטנות של הלילה, הצטרף לצידו של הד"ר מרינוב, עמוס ספיר, בנו של שר האוצר המנוח, פנחס ספיר. עמוס ספיר, שדיבר על כלכלת ישראל, הגיע למוסקווה כלווה לרעייתו, יפה ספיר מאוניברסיטת ת"א, שנמנתה עם חברי המשלחת הישראלית לכנס ה־סביבתי.

אלי אלעד

מוזיאון בברלין לקטה קולביץ

חמישים שנים היה ויצרה בברלין, ועכשיו זוכה קטה קולביץ למוזיאון משלה בעיר, יותר מארבעים שנה אחרי מותה. כך כותב כתב העת "סקאלה" המופיע בגרמניה. צעדים ספורים מהרחוב הראשי של העיר, הקורפירסטנדאם, בווילה ישנה, נאספו 200 מעבודותיה של האמנית והאקספרסיוניסטית, שיצרה בעיקר בין שתי מלחמות העולם והיתה אחת המתנגדות הגדולות של המשטר הנאצי. עבודותיה מתארות בעיקר מלחמה, סבל, מוות ונשים המגוננות על ילדיהן.

קטה קולביץ
הבריה מאחורית

באותו בניין מוצגת גם יד לסאטיריקן היהודי, קורט טוכולסקי. טוכולסקי נמלט מפני הנאצים לשוודיה ולאחר זמן התאבד. במוזיאון מוצגים הרהורים כפי שעמדו בעדו בגלות בשוודיה.

שוד בהיקף מלכותי

מכוכה צרפתית־סעודית בחוף הריביירה הצרפתית: הווילה הגראנדיוזית והנשמרת בקפידה של הנסיך הסעודי אל־מעוד נאואף עבד־אל־עזיז (אחיו של המלך), נשדדה ה־שבוע באורח מקצועי במיוחד: הפורצים נשאו עמם שלל של תכשיטים וכסף מזומן המוערך ביותר מ־2.5 מיליון פרנקים צרפתיים (קרוב לחצי מיליון דולר).

הווילה, סמוך לעיר קאן שלחוף הריביירה, אמורה היתה להיות מציה "תחת שמירה קפדנית במיוחד", שכן ידיעות ממקורות שונים גרסו לאחרונה ש"חוליית מתאבדים" מאיראן הצליחה להסתנן לצרפת במגמה להתנקש לבני משפחת המלוכה הסעודית. כוונת האיראנים, על־פי הידיעות, היא "לנקום את דמם של הקדושים של מכה" (הכוונה לעולי־הרגל האיראנים שמצאו את מותם בהתגשויות האלימות בחודש שעבר סמוך לאתרים הקדושים במכה). על־פי עצתם של מומחי הביטחון הסעודיים — וכנראה גם הצרפתיים — עזב איפוא הנסיך ובני משפחתו את מעון הקייט שלהם בצרפת כבר לפני שבועות אחדים.

יואב מוקד

פאריס

בעריכת עירית רוזנבלום

המלך חוסיין שוחח עם מובארק באלכסנדריה על ההתפתחויות באזור • צפוי לצאת לבגדד

ירדן וסוריה חתמו הסכם להפעלת סכר על הירמוך והקמת מאגר מים משותף

הפרוייקט הוכן עוד בראשית שנות החמישים אך בשל הנסיבות הפוליטיות טרם הופעל

מאת סופר "הארץ" לענייני ערביים

ההסכם להפעלת סכר אל־מקארן על נהר הירמוך בצפון ירדן והקמת מאגר מים גדול, נחתם אתמול בין ירדן לסוריה. יאפשר השקיית השטחים בבקעת הירדן ודרום סוריה לאורך אפיק הנהר בגובה 500 מטרים מעל פני הים, והפקת חשמל עבור שתי המדינות.

פרוייקט אל־מקארן הוכן עוד בראשית שנות החמישים, אך בשל הנסיבות הפוליטיות לא הופעל הפרוייקט עד לחתימת ההסכם אתמול על ידי ראשי שתי הממשלות, הסורי עבד אל־ראוף אל־כסם והירדני זיד אל־ריפאעי.

מקורות בדמשק ובעמאן ייחסו אתמול חשיבות רבה לחתימת ההסכם שיש בו כדי להעמיק את שיתוף הפעולה בין שתי המדינות.

שיחות באלכסנדריה

המלך חוסיין נועד אתמול למשך שלוש שעות לשיחות עם הנשיא המצרי מובארק באלכסנדריה.

כתבים ערביים ציינו כי חוסיין צפוי לבוא לבגדד במטרה ליישם הסכם זמני להפסקת מלחמת התעמולה בין שתי המדינות. חוסיין ומובארק סקרו את ההתפתחויות האחרונות באיזור והאפשרויות לקידום מאמצי השלום למרות שמלחמת המפרץ מעסיקה עתה את האיזור והעולם.

פוזרה עצרת שיעית

העצרת השיעית המרכזית שנערכה אתמול בעיירת דרום לבנון אל־נבטיה פוזרה על רקע התגשויות בין אנשי תנועת "אמל" לבין אנשי חיזבאללה. העצרת המרכזית נערכה לציון יום השנה למות האימאם אל־חוסין בכרבלא על ידי הכליף יזיד בן מעאויה, הוא יום עאשורא. בעצרת נכח מנהיג "אמל" נביה ברי, שאמר כי לא ירשה פרוץ עימות ברחוב משום שהדבר אינו משרת את המוסלמים. המנהיג הרוחני של חיזבאללה השייח פצ'לאללה תקף אמש קשות את ברי והאשים אותו בשירות שירותי מודיעין זרים.

מפגינים שותתי־דם, שחתכו עצמם בסכינים והצליפו בעצמם בשלשלאות, במיצעד יום העאשורא שנערך אתמול בנבטייה. (תצלום אי־פי)

רבין דחה פניית שרון

(סוף מעמוד 1)

הממשלה, כי זהו צעד ברור, ולשם כך דרושים תנאים מיוחדים, שבשלב זה אינו רואה כי אלה קיימים.

שיחה ממושכת עם ארנס

אשר להתפטרותו של השר משה ארנס אמר ראש הממשלה, כי לצערו הרב לא עלה בידו לשנות את החלטתו של ארנס. הוא סיפר, כי אתמול בבוקר דיבר ממושכות עם השר, אך לא הצליח לשנות את החלטתו. עם זאת הביע תקווה כי הוא יחזור בו. "אני מכבד את החלטתו אך אינני משלים אתה", אמר.

לשאלה בדבר דעתו על אמרתו של ארנס, שאמר כי נושא הלביא הפך למאבק בין קטני אמונה לגדולי אמונה, אמר ראש הממשלה, כי אינו יכול להביע את דעתו על כל אימרה ואימרה וגם לא על דבריו של הטוב בחבריו וידידיו. הוא הוסיף בעניין זה, שברור כי יש כאן עניין של אמונה אבל לכל אחד יש אמונה משלו. "אני חושב שהשר ארנס צודק בדיאגנוזה שלו, אך אינו צודק במסקנותיו".

כאמץ למנוע פיטורים

בפגישה שקיימו אמש ראשי מפלגת העבודה שמעון פרס, יצחק רבין, המזכ"ל עוזי ברעם ויו"ר המחלקה לאיגוד מקצועי חיים הברפלד עם ראשי ועד עובדי התע"א סוכם שפרס ורבין ייעשו כל מאמץ למנוע פיטורין בעזרת חלופות צה"ל והלופות ספציפיות לתע"א. הפגישה נמשכה כשלוש שעות ונמסר כי התקיימה באווירה טובה. אנשי הועד הגישו לאנשי מפלגת העבודה מסמך המלמד לטענתם שעלותו של הלביא אמורה היתה להיות זולה מעלותו של האף־16.

חוברת החלופות ממאי

בפגישה נפנף רבין בחוברת המפרטת את חלופות צה"ל ובתגובה לטענות שרים בליכוד כי הממשלה אינה יודעת דבר על החלופות אמר רבין "החוברת הזו הוצגה בפני הממשלה במאי 1987". לדבריו, לא יוטמנו פרוייקטים אלה "מהיום למחר" ויהיה פסק זמן שבמהלכו לא יהיה בידו לספק תעסוקה לעובדים שיתפנו מפרוייקט הלביא ואולם, הוסיף רבין, "עובדים לא יפוטרו".

שר הבטחון אמר כי צפוי מאבק לא קל עם ארה"ב על גובה הסיוע. הוסיף כי איש מהשרים שהתנגדו להפסקת פרוייקט הלביא, ובתוכם השר יצחק מודעי, לא הציע במ־משלה שום תוכנית להגדלת התקציב לצורך מימון הלביא. רבין טען שהתעשיות הבטחוניות הפסידו כספים ואין מי שיישא זאת על גבו. "התעשיה הבטחונית נוסדה על מנת לשרת את הבטחון ולא להיפך" הטעים.

מזכיר מפלגת העבודה עוזי ברעם מחה באוזני ראשי הוועדים על מה שכינה "הריגה בהתנהגות אנשי התע"א נגד אנשים מרכזיים במ־דינה". אחר כך פרסם ברעם הודעה בתגובה להתקפתו של סגן רוה"מ דוד לוי שלשום שטען כי ההבדל בין הליכוד למערך הוא ההבדל בין מי שרואה דברים בגדול לבין מי שרואה הכל בקטן. ברעם אמר: "בדבריו רואים את ההבדל בין אלה שאומרים אמת לעם, הדרך הקשיים, לבין אלה שמדברים בגדול ומעלים חרס בידם".

בחוברת שתפורסם בימים אלה מפלגת העבודה נאמר כי הליכוד התנגד לשלוש ההחלטות החשובות ביותר שקיבלה הממשלה וכי שרי המערך היו מודעים לכך שההחלטה המכאיבה בנושא הלביא תנוצל נגדם על ידי הליכוד.

באי הפגישה החליטו לשוב ולהיפגש.

טלפון מג'ורג' שולץ

"ידידי היקר, משה, אנא אל תתפטר מהממשלה. אנו מכירים כבר זמן רב, אנא אל תעשה זאת", כך פנה אתמול מזכיר המדינה האמריקאי ג'ורג' שולץ טלפונית ממקום חופשתו לשר המתפטר. ארנס הודה לשולץ על שיחת הטלפון ואמר כי "לאחר שהתקבלה ההחלטה האומללה על הלביא איני יכול להיות שותף ואחראי לה ועל כן אין לי ברירה אלא להתפטר".

ארנס נפרד אתמול מעובדי לשכתו והערב תיכנס התפטרותו לתוקפה.

דאגה ברפא"ל

ירח טל, מסופר "הארץ" בחיפה, מוסר כי ועדי העובדים ברפא"ל (רשות פיתוח אמצעי לחימה) מודאגים, כי במשרד הבטחון הוחלט להעביר מספר פרוייקטים בתחומים שיועדו במקום לרפא"ל, לתעשייה האווירית, כדי לרצות את עובדי תעשיה זו התוססים לאחר ההחלטה לסגור את הלביא.

מטעם הוועדים ברפא"ל נטען, כי אם אכן יעביר משרד הבטחון את הפרוייקטים צפויים כאלף מעובדי רפא"ל לפיטורים וזאת בנוסף לכ־700 איש שכבר פוטרו מהרשות לפיתוח אמצעי לחימה בשנתיים האחרונות. נציגי העובדים ברפא"ל הדגישו, כי אם ייפגעו העבודות מרפא"ל לתעשיה האווירית — "הארץ תרעש".

ראובן פדהצור, מתכתב הצבאי של "הארץ", מוסר כי גורמים במשרד הביטחון דחו אתמול את טענתם של עובדי רפא"ל כאילו בכוונת מערכת הביטחון להעביר לתעשיה האווירית פרוייקטים שנועדו במקורם לרפא"ל.

אותם גורמים מסרו כי כבר עתה נמסרה רשימה של פרוייקטים לתעשיה האווירית שנועדו עבור חיל האוויר. פרוייקטים אלה בדומם הם מנורות של פרוייקט הלביא, והעבודה על המשך פיתוחה וייצורה מעסיק מאות עובדים, שלא יהיה לפיכך צורך לפטרם.

במשרד הביטחון נבדקת האפשרות להעביר לתעשיה האווירית בימים הקרובים 4 פרוייקטים נוספים שיספקו גם הם תעסוקה לעובדים לא מעטים.

הרצוג לעובדים

(סוף מעמוד 1)

עם כל ההבנה לכאב ולזעם של העובדים הם עולים על גדותיהם [illegible] את הציבור.

הנשיא הדגיש כי הוא מכיר בזכותם של למחות ולפנות לשר כבע את הממשלה ואת דעת הקהל, אולם היגררות לאלימות הפוגעת בסדרי הציבור מחבלים במאבקם הלגיטימי של עובדי התעשיה האווירית, משום שאף ממשלה המכבדת את עצמה לא תוכל להיכנע לאלימות.

הנשיא הביע את בטחונו שהממשלה תגלה אחריות כלפי עובדי התעשיה האווירית, תדאג לתעסוקתם ותעשה הכל כדי לצמצם ככל האפשר את הפגיעה בתעשיה האווירית. הוא קרא לעובדים לנהוג כראוי לציבור אחראי היודע להתמודד עם מצבים קשים ויודע לקבל את הדין של הכרעה לאומית מוסמכת.

מתכננים הפגנת ענק

עובדי התעשיה האווירית מתכננים הפגנת ענק ליד קריית הממשלה בירושלים בעת ישיבת הממשלה ביום ראשון. להפגנה ניתן רשיון ממשטרת ישראל והיא מותנה בהסכמת הממשלה, שטרם נתקבלה עד שעת מסירת הידיעה.

יו"ר מועצת עובדי התעשיה האווירית, נסים כהן, אמר אמש כי "גם אם לא נקבל אישור יש לנו החלטה לצאת עם אוטובוסים או בלעדיהם (זאת בעקבות שלילת רשיונות הנהיגה מכמה נהגי "אגד" בהפגנות השבוע החולף). אך הוסיף כי אם יעלו המפגינים לירושלים ברכב פרטי "נאבד את השליטה". נסים כהן אמר, כי אם לא תאפשר ההפגנה ביום ראשון מתמנות בקרב הועד כמה אפשרויות נוספות שאחת מהן היא לעלות הערב לירושלים ולהפגין בה יחד עם המפגינים החרדים.

לדבריו, אדם שהציג עצמו כקמב"ץ של החרדים הציע לעובדי התעשיה האווירית כי החרדים יפגינו עם עובדי התעשיה האווירית כימות החול בתנאי שאלו לא יפגינו בשבת. הצעה זו לא נתקבלה על דעתו של נסים כהן, והוא עומד נסים כהן להיפגש עם השר יצחק פרץ.

השוטרים במרוץ

בן־מטר כהן שהעלתה אפשרות למיתון ההפגנות אם יושג עם המשטרה סיכום ואם יעמדו לדין אנשי המשטרה שהשתמשו, לדעת הוועד, באלימות.

ההתגשויות בין מפגיני התעשייה האווירית לבין המשטרה בירושלים ובתל אביב עוררו את זעמם של העובדים שנשארו בתחומי המפעלים. מיד עם שמיעת הידיעות על ההתגשויות, העובדים שנשארו במפעלים נעלו את השערים וביטלו את ה"מצור" רק בשעה 15.45.

הפגנה אלימה בירושלים

(ע). הפגנה סוערת ערכו אתמול לפני הצהריים מאות אנשי התעשיה האווירית מול משרד החוץ בירושלים.

המפגינים התרכזו ברחבת הכניסה הראשית של המשרד, ותחילה נראה היה שההפגנה, שהיתה בתיאום עם המשטרה, תהיה שקטה ובהתאם להוראות המשטרה. המפגינים שחסמו את הכניסה למשרד החוץ נקראו ע"י המשטרה, בעזרת רמקולים, לפנות את המקום ולעבור לרחבה שבצד הכביש, כפי שסוכם עם המשטרה. משסירבו לעשות כן, פיזרו השוטרים את המפגינים באמצעות גז מדמיע. עשרות עובדי התעשיה האווירית שנפגעו מהגז, נסו לכל עבר כשעיניהם צורבות וחלקם אף מרר בבכי. הרוחות סערו מן השימוש בגז המדמיע, והמפגינים החלו מתגודדים סביב השוטרים, מקללים ומגדפים אותם: "השוטרים בני זונות", "נאצים".

האווירה התלהטה עוד יותר כאשר החלו המפגינים לחסום את הכביש הראשי העובר מול משרד החוץ, ליידות אבנים ופחיות לעבר הכביש במטרה לגרום שיבושים בתנועה. אווירת תוהו ובוהו נוצרה במרכז הכביש, כאשר מסביב עשרות אנשי משטרה ומג"ב מצויידים באלות ובמסכות גז על פניהם, ממשיכים המפגינים לגדף ולקלל את אנשי המשטרה.

שיחת היום / גדעון אלון

עם: חיים חפר, תמלילן ועיתונאי
על: שירו החדש של אריק איינשטיין "עיתונאי קטן"

ייתכן שעכשיו גם מתחיל "עליהום" על העיתונות

מה דעתך על שירו החדש של אריק איינשטיין "עיתונאי קטן", שקול־ישראל וגלי צה"ל השמיעו אתמול בהשמעת בכורה?

לא שמעתי את השיר ולכן קשה לי להביע את דעתי עליו. גם ללחן יש השפעה רבה על איכותו של השיר.

עכשיו, אחרי שהקראתי לך את המלים שנכתבו ע"י איינשטיין עצמו ללחן של מיקי גבריאלוב, אתה מכיר שיש בו כנגד השתכנות עם העיתונות?

זה ייתכן, אם להתרשם רק על פי המלים. אני יכול לומר לך שאני סבור זה זמן רב שעיתונות צהובה יש להרוס כשהיא קטנה, אבל לעיתונות זאת עיתונות ביקורתית יש לקבל כמו שהיא.

נדמה לי שזו הפעם הראשונה שתמלילן מותח ביקורת כה בוטה על העיתונים והאנשים בתבללה כי "הם כותבים בעיתונים מה שהם רוצים, מפרסים, מלכלכים בלי שום רחמים, נכנסים אל המיטות, מציצים מהחורים, ואין מה לעשות, אין מה רחמים, מלבינים את הפנים, מתנקים במשפחות".

אין זו הפעם הראשונה שבשירים נמתחת ביקורת על העיתונות. היו כאלה שכבר עשו זאת בעבר. אני עצמי הקדשתי בשבוע שעבר את המקאמה שלי לעורך "העולם הזה" אורי אבנרי.

כתמלילן שהוא גם עיתונאי, אתה סבור שביקורת כזו על העיתונות מחייבת אותנו, העיתונאים, לשפשש במעשינו?

ללא ספק עלינו לבדוק אם איננו מגזימים באיזה שהוא מקום בביקורת שלנו. לעתים קרובות אני שומע טענות שהעיתונות נוהגת בשיטה של "עליהום" נגד המבוקרים. "ייתכן שעכשיו מתחיל גם "עליהום" על העיתונות.

כמי שכתב אלפי שירים, נראה לך לגיטימי להשתמש בשיר כמכשיר ביקורת נגד אנשי הממלכה השביעית?

למה לא? זה בהחלט לגיטימי. אנחנו תוקפים את כולם, לכן גם מותר לאחרים למתוח ביקורת עלינו. עכשיו נראה מי יותר חזק.

מה דעתך על איכותו של השיר מבחינת השירה, הקצב והחרוזים?

אילו היתה הקפדה רבה יותר על החרוז ועל המשקל, ברור שהשיר היה יכול להיות טוב יותר. משמיעה ראשונה של המלים, אני מתרשם שיש בו חרוזים שאינם חרוזים. אבל קשה מאד לשפוט שיר רק על פי המלים.

מבצע הענקת שי לכל חייל: ידען שמושי בתוך ארנק

אלפי מתנדבים של האגודה למען החייל פתחו אתמול את המבצע המסורתי של שי ראש השנה, שבו יקבל כל חייל במסגרת הסדיר של צה"ל ידען־לחייל בתוך ארנק כיס נאה.

הידען וכו תאריכון מכיל מידע שמושי הנוגע לזכויות וחובות החייל, אפשרויות תעסוקה ולימודים לאחר השחרור, וכן מידע מתומצת על חגי ישראל, מסורות השלטון באבן, עזרה ראשונה ועוד.

בסמוך לראש השנה ייצאו מתנדבי האגודה למען לכל יחידות צה"ל בבסיסים המוצבים כדי לחלק לחיילים את השי.

בשבוע הבא יצטרפו למבצע ההתרמה תלמידי בתי הספר ברחבי הארץ, באישור משרד החינוך, ויפקדו את אזרחי המדינה בבתים, ברשתות השוק הגדולות, במפעלים ובמוסדות.

את תלושי השי ב־5, 10 ש"ח ניתן לרכוש בסניפי האגודה למען החייל.

עוצר ברמאללה בעקבות הטלת בקבוק תבערה

מאת אהוד נוי
סופר "הארץ"

עוצר הוטל אמש על מרכז רמאללה והכביסה הצפונית לעיר בחסמה לאחר שבקבוק תבערה הושלך על מכונית ישראלית בבכר השעון שבמרכז העיר. לא היו נפגעים ולא נגרם כל נזק.

כוחות הבטחון פתחו בסריקות באיזור בחסות העוצר.

בשבועיים האחרונים היו מספר מקרים של התנכלויות לכלי רכב ישראלים, אזרחיים וצבאיים במרכז רמאללה. לפני ימים אחדים נזרק רימון על מכונית צבאית במרכז רמאללה, שלמרבה המזל לא התפוצץ ונתגלה בידי כוחות הבטחון לאחר שהושלך.

ערך את העמוד: בועז שפירא

סקי אשריך
רבין יצחק

לפני שהלביא יביא
התקף לב לאבי הארץ
רצוי שאם האדמה
תפער פיה
ותכרה קבר עמוק ללביא

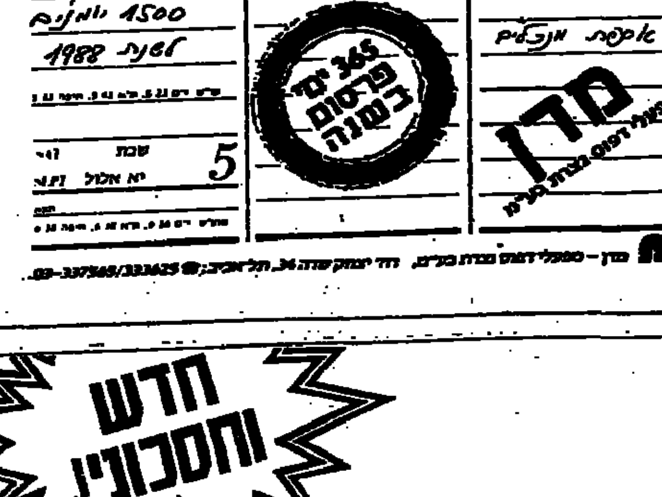

מדן – מפעלי דפוס מבצרת בע"מ, רח' יצחק שדה 34, תל־אביב, 03-337565/333625

חדש וחסכוני!

מכון התקנים קבע:

יותר מ־30 כביסות באריזת 3 ק"ג!

בתאריך 2.8.87, בבדיקה מס' 22371 קבע מכון התקנים הישראלי כי אָוָה, אבקת הכביסה הקלה מאיטליה, יעילה ל־31 כביסות! ללא ספק, אווה אבקת כביסה חסכונית ביותר.

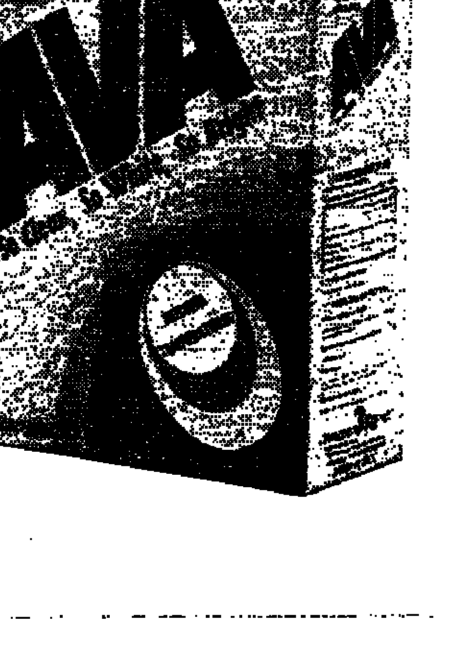

וייש לי הרגשה שמצאתי את אבקת הכביסה שליוו

אווה

יבוא: דנשר. שיווק: ברק אבנר מפיצים בע"מ.

תשלובת דנשר

הורים בחצור כבלו עצמם בלשכת ראש המועצה ודרשו: לשפץ את מוסדות החינוך

מאת מנחם הורוביץ

עשרות הורים מחצור הגלילית התפרצו אתמול ללשכתו של ראש המועצה בחצור אלי זולפן, וכבלו עצמם בשרשראות למקום. ההורים כועסים על כך שראש המועצה לא נענה לדרישתם, לשפץ את מוסדות החינוך.

כבר ארבעה ימים מושבתים הלימודים בחצור הגלילית. ראש המועצה אומר, כי הוא אינו תומך בשובתים משום שמשרד החינוך כבר נענה לרוב תביעות ההורים.

המעולה עוד

אל על

	טמפ' מינימום	טמפ' מכסי'		הטמפרטורות אתמול	
אמסטרדם	14	21	ממטרים	14	23
אתונה	21	30	בהיר	20	32
בוקארשט	15	26	בהיר	–	–
בריסל	16	21	ממטרים	14	24
וינה	17	23	ממטרים	15	25
ז'נבה	17	23	ממטרים	16	25
לונדון	14	20	מ"ח	16	20
ליסבון	17	23	מ"ח	20	26
מדריד	19	31	מ"ח	18	28
ניו־יורק	15	25	ממטרים	15	24
פאריס	15	21	ממטרים	19	27
פרנקפורט	16	22	ממטרים	13	25
ציריך	15	22	ממטרים	–	–
קהיר	21	33	בהיר	–	–
קופנהאגן	14	20	ממטרים	10	21
רומא	20	29	מ"ח	21	33
שטוקהולם	12	18	מ"ח	9	16

EL AL אל על

נשיונל סמיקונדקטור
National Semiconductor

אנו מרחיבים פעילותנו

ראה מודעת דרושים עמוד 28ב'

שרון הורה לחקור הדלפה על רצונו להחליף מכונית

שר התעשיה רצה להחליף את מכונית השרד שלו מדגם וולוו לשברולט, שבהתאם לתקנים ניתנת רק לראש ממשלה ולשרי החוץ והביטחון • עוזר השר: בוולוו היו תקלות

מאת איל ארליך ויהונתן שרמן
סופרי "הארץ"

שר התעשיה, אריאל שרון, ביקש באחרונה להחליף את מכונית השרד שלו מדגם וולוו, למכונית שברולט אמריקאית ועורר "גישור" בעניין במינהל הרכב הממשלתי — כך נודע ל"הארץ" ממקורות במשרד האוצר.

הפניה עוררה התנגדות במינהל הרכב, שכן מכוניות מהדגם בו התעניין שרון ניתנות רק לראש הממשלה ולשרי החוץ והבטחון ואישור בקשה מעין זו היה עלול לעורר גל דרישות דומות משרים אחרים בממשלה. אישור למכונית כזו גם היה מהווה חריגה מהתקנים הקבועים של המינהל.

סמי בוכה, עוזרו של השר שרון אישר, כי לשר התעשיה היו כוונות מעין אלה, אך הוא ציין כי משרד התעשיה והשר לא פנו ישירות למינהל הרכב ולא ביקשו את החלפת מכונית הוולוו בצורה רשמית. לדבריו, חשש שרון מתגובה ציבורית לפניה כזו, שכן "התקשורת אורבת לשר שרון". הוא ציין, כי העילה לרצון להחלפת המכונית היא תקלות שהיו בה.

לאחר פניית "הארץ" לעוזר השר בעניין, הורה שרון לקצין הבטחון של משרדו לפתוח בחקירה לאיתור מקור ההדלפה על רצונו להחליף את מכוניתו.

דוברת משרד התעשיה אישרה כי הוראה כזו לחקירה אכן ניתנה ולדבריה הסיבה לכך היא הנסיון לצמצם את האופנה הנרחבת של ההדלפות במשרד התעשיה.

קצין הביטחון של המשרד כבר חוקר את עובדי המשרד ביחס למקור ידיעה שפורסמה ב"הארץ" לפני מספר שבועות על הסכם עם הסכמת חריגות שנחתם בין המשרד לבין עוזרו של השר שרון לשעבר, אבי דהואי. הוא פנה לעובדים אחדים במטה סחר חוץ ובאגף הכימיה וביקש מהם לחתום על הצהרות, כי הם מעולם לא דיברו עם העיתונאים מ"הארץ" שכתבו את הידיעה וכי הם מוכנים להיחקר על ידי כל אדם שקצין הבטחון ימצא לנכון לחקור אותם.

גורמים בנציבות שירות המדינה מסרו ל"הארץ", כי יש מקום לבדוק אם פעולה זו אכן חוקית ותואמת את חוק שירות המדינה (משמעת).

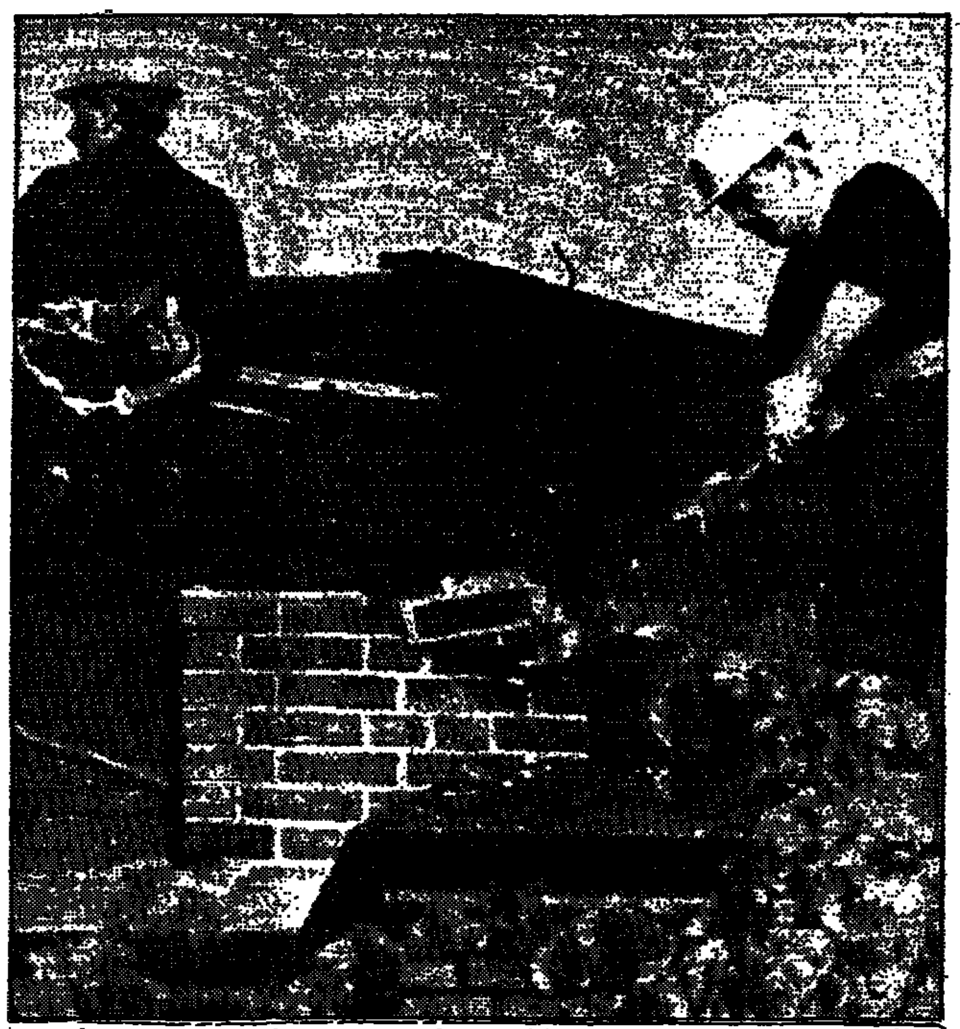

פועלים הורסים את הארובה ואת הגג של בניין כלא שפנדאו בברלין המערבית אתמול. ארבע המעצמות סיכמו לאחר מותו של רודולף הס — שהיה האסיר היחיד בבניין — על הריסת כלא שפנדאו ובניית רשת-קניות לצבא הבריטי על השטח שיתפנה. (תצלום איי-פי).

פוטר רופא ערבי בבי"ח הדסה שהשליך תיקו על איש ביטחון

לטענתו — הבהיר לאיש הביטחון שהוא עובד בית-חולים, אך הלה התריס כלפיו: "בשבילי ערבי זה מחבל" • פרקליטיו של ד"ר אחמד א'טיבי מערערים על חוקיות ההחלטה • דוברת בית החולים: לא היו חריגות מהנוהלים

מאת אורי ניר
סופר "הארץ"

פרקליטיו של ד"ר אחמד א'טיבי, שפוטר מעבודתו בבית החולים "הדסה" בירושלים, לאחר תקרית אלימה בינו לבין איש ביטחון בשער בית החולים, מערערים על חוקיות ההחלטה, ודורשים מהנהלת "הדסה" לכנס מחדש את ועדת המשמעת, שאישרה את החלטת הפיטורין.

ד"ר א'טיבי, רופא מתמחה במחלקה הגניקולוגית בבית החולים "הדסה" בהר הצופים, פוטר ב-26 באוגוסט, בעקבות תקרית שאירעה בינו לבין איש הביטחון בשער בית החולים. השומר דרש לבדוק את תיקו של ד"ר א'טיבי. הרופא סירב, ולאחר שאיש הביטחון עלב בו, הטיח בו ד"ר א'טיבי את תיקו, וגרם לו חבלה בראשו. לדברי ד"ר א'טיבי, אמר לאיש הביטחון כי הוא עובד בבית החולים כרופא, אך זה התריס כלפיו: "בשבילי ערבי זה מחבל", ודרש ממנו במפגיע לפתוח את התיק.

מעסיקיו של ד"ר א'טיבי ערכו בירור סביב התקרית עוד באותו יום, זימנו אותו לשיחה, ומסרו לו מכתב פיטורין. רק למחרת כונסה ועדת המשמעת של בית החולים ואישרה את ההחלטה לפטר את ד"ר א'טיבי.

פרקליטיו של ד"ר א'טיבי שלחו מכתב להנהלת "הדסה", בו הם טוענים כי נפגעו זכויותיו הבסיסיות של הרופא, בעיקר משום שוועדת המשמעת כונסה רק לאחר שנמסר לו על פיטוריו, ומשום ש"היו פגמים יסודיים ומהותיים בנוהל כינוס הוועדה ובעבודתה, שאין בינם לבין חוקת 'הדסה' ולא כלום".

דוברת בית החולים אמרה בתגובה כי מכתבם של פרקליטי ד"ר א'טיבי עדיין לא הגיע לידי הנהלת בית החולים, אך הכחישה את הטענה כי היו חריגות מהנוהלים בפרוצדורת פיטוריו של ד"ר א'טיבי. לדבריה, הפרוצדורה חוקית לחלוטין, והיא ננקטה מספר פעמים בעבר.

ד"ר א'טיבי טוען כי לפני שהוכרעה ישיבת ועדת המשמעת, אמר לו ראש ההסתדרות הרפואית, כי אם יתנצל, יבוטלו פיטוריו. ד"ר א'טיבי התנצל בעל-פה, אך הוועדה אישרה את החלטת הפיטורין. בתגובה לטענתו זו של ד"ר א'טיבי, אמרה דוברת "הדסה" כי לא היו דברים מעולם.

ד"ר אחמד א'טיבי, המועסק ב"הדסה" כרופא מתמחה מזה שלוש שנים, טוען כי בעבר היו מקרים חמורים יותר של התנהגות רופאים מ"הדסה" שלא פוטרו, אך הפעם ננקט צעד כה נמרץ בגלל השתייכותו הלאומית. דוברת "הדסה", רות מקל, אמרה אמש כי מעולם לא היתה בבית החולים תקרית כה חמורה, שבה רופא תקף וגרם חבלה לאדם בתוך בית החולים. לדבריה, הנהלת בית החולים בדקה את העובדות, והגיעה למסקנה ש"התנהגותו של ד"ר א'טיבי אינה נסבלת ואינה מאפשרת להמשיך בהעסקתו כרופא ב"הדסה".

מילוא: אם יוטל עלי לטפל בערביי ישראל אמשיך מדיניות ארנס

(ע). סגן השר רוני מילוא אמר אמש, כי אם ראש הממשלה יטיל עליו את הטיפול בערביי ישראל במקומו של השר משה ארנס, הוא ימשיך במדיניותו.

סגן השר, שדיבר עם כתבים בשלומי, הוסיף, כי מדיניותו של ארנס היתה מדיניות נכונה.

בעלת דרכון ישראלי — חברת פרלמנט בבון מטעם הירוקים

"במפלגתי אין אנטישמיות, אך קיימת נטיה לקבל את עמדות אש"ף ללא בחינה ביקורתית", טוענת יוטה אוסטרלה שוורין (46), שהגיעה לגרמניה בגיל 21 ללימודים אקדמיים ונישאה לגרמני

מאת דניאל דגן
סופר "הארץ" באירופה

בון (מיוחד ל"הארץ"). אזרחית ישראלית החברה בפרלמנט המערב גרמני, יוטה אוסטרלה-שוורין, אומרת שאין זה נכון שיש נטיות אנטישמיות במפלגת הירוקים, שבה היא חברה. עם זאת בשיחה עם "הארץ" הדגישה אוסטרלה-שוורין: "יש במפלגתי נטיה חזקה לקבל את העמדות של אש"ף ללא כל בחינה ביקורתית, ולהתייחס לאירגון הזה כאל תנועת שחרור. יש בקרב הירוקים נאיביות גדולה כלפי אש"ף, אך לא אנטישמיות".

לקראת דיון שעומדים הירוקים לקיים בקרוב על נושא הסכסוך הישראלי–ערבי פירסמה אוסטרלה-שוורין נייר-עמדה, שאותו היא מפיצה בקרב חברי המפלגה.

אומרת חברת הבונדסטאג הגרמני, הנושאת גם דרכון ישראלי: "אינני מקבלת את העמדות של חברי, המאמצים מראש כל יוזמה של אש"ף. אני שוללת גם את העמדות של אותם ירוקים הנמנעים באופן מוחלט מלפתוח ביקורת על ישראל. הירוקים צריכים להפרד מתמיכתם בהקמת מדינה פלשתינית, משום שזהו רעיון לא ריאלי, ומשום שהקמת מדינה כזאת איננה התביעה האחרונה של אש"ף".

אוסטרלה-שוורין, חברה בבונדסטאג מאז ינואר 1987. היא נכנסה לפרלמנט ברשימה של מפלגת הירוקים, שבה פעלה בשנים האחרונות. לפני כן היתה אוסטרלה-שוורין חברת המפלגה הסוציאל-דמוקרטית, אך עזבה אותה כאשר התמנה תמיכה של מפלגה זאת בהצבת טילים אמריקניים לטווח בינוני על אדמת מערב גרמניה.

בספר רשמי של הבונדסטאג, הכולל את הביוגרפיות של כל חברי הפרלמנט, הדגישה אוסטרלה-שוורין שיש לה אזרחות כפולה — של מערב גרמניה ושל ישראל. פרטים ביוגרפיים אחרים של חברת הפרלמנט מישראל: נולדה בירושלים ב-1941, למדה בבית-ספר בישראל (כולל קיבוץ בית אלפא), באה לגרמניה בגיל 21 ללימודים אקדמאים, כיום תושבת העיר אולם.

לפני חודשים אחדים אמרה אוסטרלה-שוורין לעתון גרמני, שהיא רואה את עצמה כמשתייכת לארבע "קבוצות שוליים" בעת ובעונה אחת: נשים, יהודים, אנשי שמאל ולסביות. בתשובה לשאלת "הארץ" אם אזרחותה הישראלית מורגשת בעבודה הפרלמנטרית בבונדסטאג אמרה אוסטרלה-שוורין: "בעצם לא. רק מדי פעם מעירים לי חברים לסיעה, או אנשים אחרים בבונדסטאג, על שגיאות כתיב בגרמנית. אני משיבה למבקרים שהם בוודאי אינם יודעים עברית".

אוסטרלה-שוורין, במקצועה אדריכלית פנים, ביקרה בפעם האחרונה בישראל ב-1983. לדבריה נשארה ברפובליקה הפדראלית בשל נישואיה לאזרח גרמני. ככל הידוע, אוסטרלה שוורין היא הישראלית הראשונה שנבחרה לבונדסטאג המערב גרמני.

ועדה תמליץ להפחית עונשים לאסירים בשנת ה־40 למדינה

שריר קבע קריטריונים המגדירים את סוגי האסירים עליהם לא תחול ההמלצה

מאת גדעון אלון, סופר "הארץ"

שר המשפטים, אברהם שריר, מינה ועדה מיוחדת שנתבקשה לבדוק את תיקי האסירים המרצים עונשי מאסר בבתי הסוהר ולהמליץ על האסירים שניתן להפחית מעונשם לרגל שנת ה-40 למדינה. בראש הוועדה מונה שופט בימ"ש המחוזי בירושלים בדימוס, ישראל וינר, וחבריה הם ד"ר מנחם הורוביץ ועו"ד מאיה חבורי.

שר המשפטים קבע קריטריונים ברורים בהם הוגדרו סוגי האסירים שעליהם לא תחול הבדיקה: אסירים המרצים עונש מאסר בפעם השניה או השלישית, אסירים שנידונו למאסר של עשר שנים או יותר, אסירים שניתנה להם כבר הקלה עפ"י המלצות של ועדת החנינה, אסירים שנדונו על עבירות נגד בטחון המדינה, שוד, פריצה והתפרצות, קבלת נכסים גנובים, מרמה בנסיבות מחמירות, סחיטה בכח ובאיומים, עבירות נגד המוסר, סרסורות ומעשה זנות, חטיפה ומאסר שווא, שוחד, תקיפת ילדים או קשישים, עבירות סמים, עבירות מסים, עבירות תקיפה הגורמת חבלה של ממש, תקיפת עובד צבורי, עבירות איומים, עבירה של שיבוש עשיית משפט, גניבת ציוד חקלאי וכד'.

המלצות הוועדה יועברו לנשיא אשר יחליט את מי לחון.

קרית ארבע לא נענתה לקריאת "כך" לשבש סיור האלוף מצנע

האלוף ביקר בין היתר בבית משפחת עולים מאתיופיה

מאת אורי ניר, סופר "הארץ"

פעילי תנועת "כך", תושבי קרית ארבע, נכשלו אתמול בנסיונם לשבש את סיורו של אלוף פיקוד המרכז, עמרם מצנע, בישוב. קריאתם של אנשי "כך" לתושבי הקריה להפגין בהמוניהם נגד האלוף מיצנע, לא זכתה להיענות.

רק כתריסר מתומכי כהנא, חלקם מאנשי הקבוצה הנאשמת בהשתתפות בהתפרעות במחנה הפליטים דהיישה, זעקו כנגד האלוף קריאות "בוגד", "בוגר", "שקרן", וכד'. בראש העולבים באלוף מיצנע היו דובר תנועת "כך", ברוך מרזל, וחבר מועצת קרית ארבע מטעם "כך", שמואל בן-ישי.

אל האלוף עמרם מצנע נלווה בסיורו ראש מועצת קרית-ארבע, שלום ואך, אך איש מחברי המועצה לא הצטרף לסיור. ואך ומצנע גם נמנעו מלהיכנס לבנין מועצת קרית-ארבע. האלוף ביקר בין היתר בביתה של משפחת עולים חדשים מאתיופיה, ובאיזור התעשייה של הישוב. כן נפגש האלוף מצנע עם הרב החדש של קרית ארבע, הרב דב ליאור, שהשמיע באזניו דברי ביקורת חריפים בנוגע להתבטאויותיו של האלוף, עקב ההתפרעות במחנה הפליטים דהיישה.

בשעות הערב היה האלוף מיצנע אורח הכבוד בהופעה של תזמורת עופרה חזה, שהתקיימה בקרית-ארבע.

מורה שתלמידתו טבעה באגם הורשע שגרם מוות ברשלנות

השופט: אחריותו של המורה — כאחריות המוטלת על הורה • השופט קובע שהרשלנים העיקריים הם מפעילי הסירות באגם, ואומר: איני מבין כיצד פטרה אותם התביעה מכל אחריות

(ע). יחיא עקשא (42), מורה מהכפר טייבה הורשע אתמול בבית משפט השלום בתל-אביב, בגרימת מוות ברשלנות, לתלמידתו עודה טהיר בת 17, שטבעה באגם בפארק הירקון בטיול שנתי ב-1984.

בית המשפט כיוון גם אצבע מאשימה, כלפי מפעילי הסירות באגם המלאכותי, והביע פליאה על כי לא נשאו בכל אחריות בתיק זה.

הנאשם הגיע עם כתתו לפארק הירקון ב-22.3.84 סמוך ל-9 בבוקר. המורה וחלק מתלמידי כיתתו התארגנו לשהייה במקום ולהכנת מזון, ואילו שאר התלמידים — בהסכמת הנאשם — שכרו סירות לשייט באגם המלאכותי.

נפלה מהסירה

עודה טהיר, בת 17, אותה הצייד שנלוותה לטיול, ושלושה תלמידים אחרים, שכרו סירת פדלים "קטמארן". במהלך השייט החלו כל התלמידים במשחק של זריקת שקיות מים זה על זה, מסירה לסירה, כשהם עומדים בסירות. בעת המשחקים האלה נפלה התלמידה מהסירה, ומאחר שלא ידעה לשחות — טבעה.

עקב האסון הואשם המורה והורשע בגרימת מוות ברשלנות. "אין מנוס, למרות כאב הלב, אלא להרשיעו בעבירה המיוחסת לו בתיק זה" — קבע השופט ארי זיד-אב בפסק-הדין. "אין לראות במורה אדם סביר רגיל, אלא יש לראות את אחריותו כאחריות המוטלת על הורה, היינו, אחריות גבוהה יותר מאחריותו של האדם הסביר. זו אחריות הנובעת מטיב הקשר בין הנאשם לאלו הנמצאים בחסותו ותחת פיקוחו".

רשלנותו של הנאשם, לדברי השופט, נבעה מכך שהוא עצמו לא נלווה לתלמידיו לשיט, בהיותו מודע שאינם יודעים לשחות. רשלנותו נמשכת בכך, שלא דיווח על עובדה זו למפעילי המקום, לא פיקח באופן צמוד על התלמידים שהיו בשיט, ולא קיים קשר עין מתמיד. לא דאג לראות שהסירות מיועדות במקור לארבעה אנשים ולא לחמישה. לא דאג לוודא שהתלמידים חוגרים חגורות הצלה. ולא דאג לכך שעל כל סירה יהיה לפחות אדם אחד שיודע לשחות. כל זאת ביודעו, כי טיבם של תלמידים להשתובב לפעמים עד כדי השתוללות, במיוחד בזמן טיול.

ביקורת על התביעה

עם זאת, ציין השופט כי אין זו רשלנות פושעת, אלא רשלנות בלבד הנובעת מהפרת החובה המוטלת על הנאשם כמורה אחראי על שלומם של התלמידים אותם הוא מוציא לטיול.

בהתייחסו לעובדה שבכל סירה היו חמישה תלמידים, למרות שבמקור היא מיועדת לארבעה, ציין השופט: "אין לי אלא להוציא אצבע מאשימה לכיוון נוסף, תוך הבעת פליאה על כך שבכלל לא הובאו לדין אותם אנשים, אשר בהם רואה אני את הרשלנים העיקריים, הם מפעילי הסירות באגם. אינני מבין כיצד פטרה אותם התביעה מכל אחריות בתיק זה".

ערכה את העמוד: עדה ארושטי

בנה לעצמך את המשכנתא

אתה קובע מתי להתחיל לשלם, עד מתי לשלם וכמה לשלם.

תוכל לגמור לשלם רק בעוד 17 שנה

אתה קובע מתי תגמור לפרוע את ההלוואה. באפשרותך לקבל הלוואה לתקופה של עד 17 שנה. כך תוכל לפרוש את תשלום ההלוואה על פני תקופה ארוכה, לפי אפשרויות ההחזר שלך.

תוכל להתחיל לשלם את קרן ההלוואה אחרי שנתיים

אתה קובע מתי תתחיל לשלם את קרן ההלוואה, מיד, עוד מספר חודשים ואפילו אחרי שנתיים ממועד קבלת ההלוואה.

אתה מחליט כמה תשלם

באת. קיבלת. משכנתא.

בנק משכן בבנק הפועלים

صكدا من الاهل

صكنا من الاجل

רכבת־תחמושת דרסה מפגין

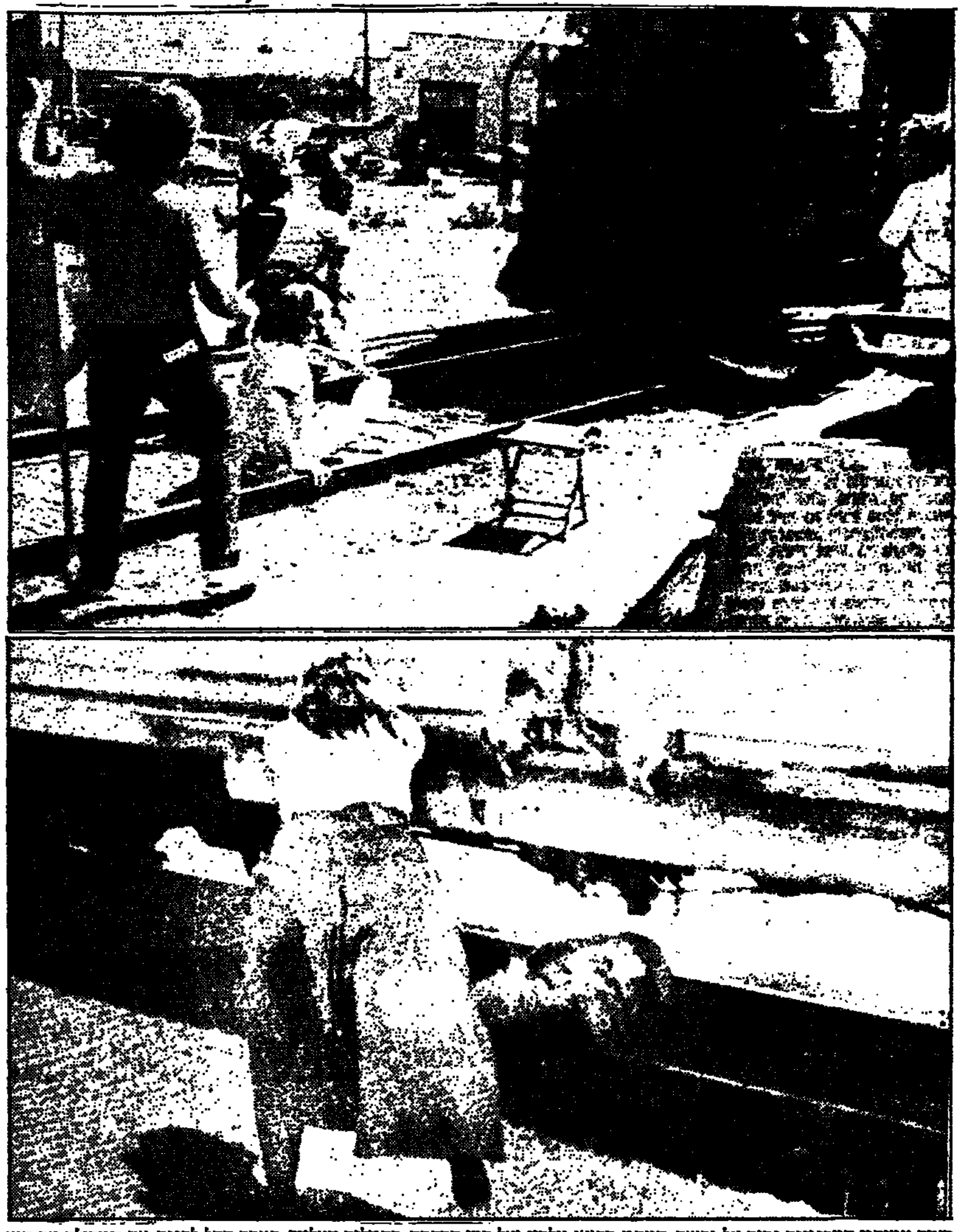

בעוד עמיתיו המפגינים נסים על נפשם, המתיק בריאן וילסון (על פסי הרכבת בתצלום העליון) בטרם החל לפנות את המסילה אף הוא, אך הוא איחר את המועד ונפצע פצעים אנושים, כאשר רכבת במרכז התחמושת של הצי בקונקורד, קליפורניה, דרסה אותו והרדה אותו על הפסים. בתמונה למטה אשתו של וילסון, הולי ראואן, מתבוננת אחרות איומה ביצד נגרר בעלה על ידי הרכבת. וילסון עמד בראש הפגנה נגד משלוחי נשק היוצאים מבסיס זה למרכז אמריקה. (תצלום אי־פי)

הסיוע המערב גרמני לשטחים ב־'87 — 12 מיליון מארקים

השר לשיתוף פעולה כלכלי חתם ברבת עמון על הסכם למתן מלווה של 17 מיליון מארקים לירדן למימון תוכניות שיקום

רבת עמון (ע"צ). הסיוע המערב גרמני בשטחים הערבים תחת שלטון ישראל מסתכם ב־12 מיליון מארק (כ־7 מיליון דולר) בשנת 1987 — זאת גילה אמש השר לשיתוף פעולה כלכלי בממשלת בון, הנס קליין.

עוד אמר השר, כי ארצו תעמיד לרשות ירדן סכום של 102 מיליון מארקים גרמנים (56 מיליון דולר), מהם 70 מיליון מארקים בצורת מלווה ו־32 מיליון מארקים בצורת סיוע טכני לשנים 1987־1988.

קליין חתם ברבת עמון על הסכם למתן מלווה של 17 מיליון מארקים לירדן כדי לממן תוכניות שיכון. מלווה זה מהווה חלק מהמלווה הכולל של 60 מיליון מרקים שבון הבטיחה לירדן.

במהלך מסיבת עתונאים שקיים השר קליין הוא הודיע, כי הרפובליקה הפדראלית נתנה מענק בסך מיליון מארקים לסוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם למען תושבי מחנה שנלה, השוכן במרחק 10 ק"מ צפונית מזרחית לרבת־עמון ובו מתגוררים 26 אלף פליטים. סכום נוסף של 2 מיליון מארקים הועמד לרשות סוכנות הסעד והתעסוקה למען מחנות הפליטים בגדה המערבית ורצועת עזה, תחת שלטון ישראלי.

שחרור בני הערובה "קרוב ביותר"

במהלך מסיבת העתונאים אמר השר, כי ההודעה שפורסמה בביירות לפיה עומדים לשחרר בקרוב את שני בני הערובה הגרמנים "מעודדת ביותר". הוא סירב להשמיע דברים נוספים על נושא זה מתוך חשש שכל מה שיאמר עלול לפגוע בתהליך שחרורם של בני הערובה.

מקור סורי מוסמך אישר ביום ד' בערב בביירות, כי רודולף קורדס ואלפרד שמידט שנחטפו בינואר 1987 בלבנון, ישוחררו "בזמן הקרוב ביותר".

השר קליין, שהגיע לירדן יחד עם מנהל המחלקה לעניני המזרח התיכון במשרד החוץ המערב גרמני, היינץ פידלר, אמור היה להמריא הבוקר מרבת עמון לצנעא שבצפון תימן.

כינוס המדינות דוברות צרפתית החליט בעד הקמת מדינה פלשתינית במזה"ת

מאת גלעד דותן

קוויבק סיטי, (מיוחד ל"הארץ"). בכינוס העולמי של המדינות הפרנקופוניות הנערך בקוויבק סיטי הסתייגה אתמול קנדה לבדה מן ההצעה להעניק לפלשתינאים זכות לכונן מדינה ריבונית. כל 40 המשתתפות האחרות, כולל צרפת, תמכו בהצעה לפתרון כולל במזרח התיכון בחסות האו"ם, שיכלול "הכרעה עצמית לעם הפלשתיני".

ג'ו קלארק, שר החוץ, הסתייג מיד מסעיף זה, הסתייגות שנעשתה על דעתו של ראש הממשלה מאלרוני, יו"ר הדיונים בכנס הגדול.

קלארק אמר, כי הביטוי "הכרעה עצמית" עשוי להיות שם נרדף למדינה פלשתינית עצמאית, ומאוחר יותר הבהיר, שקנדה מעדיפה את פתרון הבעיה על ידי קשר עם ירדן. נשיא לבנון ג'מייל קרא לתמוך בוועידת שלום במזרח התיכון, ואילו נשיא בנין, מטיאו קרקו, קרא להשתתפות נציגי אש"ף בוועידה זו.

הצבא הדיח את הנשיא בבורונדי

בריסל, (ע"צ וע"ד). נשיא בורונדי, קולונל ז'אן־באטיסט בגזה, הודח על ידי ההנהגה הצבאית של ארצו בעקבות הקשר. תפס את השלטון איש־צבא, רב־סרן בויויה — נודע אתמול ממשרד החוץ הבלגי.

הודעה על כך התקבלה אתמול לפנות ערב על ידי שגרירות בלגיה במדינה זו, על סמך הודעה ששודרה ברדיו בעיר הבירה בוג'ומבורה.

כן נמסר כי מוקמת עתה ועדה צבאית לשיקום לאומי.

נשיא בורונדי, הקולונל ז'אן־באטיסט בגזה, שהשתתף בוועידת הפסגה של המדינות דוברות־צרפתית בקוויבק, המריא בדחיפות מקנדה מיד לאחר ששמע על הקשר.

בורונדי היא מדינה קטנה, בעלת אוכלוסיה צפופה במרכז אפריקה, בין טנזניה ממזרח, זאיר ממערב ורואנדה מצפון.

לשעבר היתה מושבה גרמנית, ואחר־כך בחסות בלגית. שלטה בה ברמניה, ועד לעצמאותה ב־1962 ניהלה אותה בלגיה.

קולונל בגזה תפס את השלטון בקשר בנובמבר 1976.

רדיו בוג'ומבורה מסר, כי גבולי התעופה והגבולות של המדינה נסגרו, והוא קרא לאוכלוסיה לשמור על שקט.

הוא הוסיף, כי כל חברי הממשלה, המפלגה השלטת והמועצה המשפטית של המדינה הודחו, ומשרדי הממשלה ינוהלו לפי־שעה על ידי עובדי המדינה הבכירים.

עריכה את העמוד: עדה ארשטיין

סאם נאן: צפויים עיכובים של כל הסכם טילים לטווח בינוני

כל עוד דבק רייגן בפרשנותו ביחס להסכם הטילים נגד טילים

מאת צבי בראל
שליח "הארץ" בארה"ב

ואשינגטון (מיוחד ל"הארץ"). יו"ר ועדת השירותים המזוינים, הסנטור סאם נאן, מזהיר כי כל הסכם בין ארה"ב לברית המועצות בשאלת הטילים לטווח בינוני עלול לסבול עכוב ארוך, כל עוד מחזיק הנשיא רייגן בפרשנותו ביחס להסכם הטילים נגד טילים. הסכם זה, שנחתם בשנת 1972, אוסר על שתי המעצמות לפרוס מערכות הגנה נגד טילים, ובכך יצר את עקרון ההרתעה על פיו יודעת כל מעצמה ששימוש ראשון בנשק גרעיני עלול להביא עליה כלות כליה, ללא אפשרות הגנה. הנשיא רייגן, המתנגד להסכם הטילים נגד טילים (על אף שנחתם בידי הנשיא הרפובליקאי ריצ'רד ניכסון), גורס, כי ההסכם מתיר פריסת מערכות הגנה בחלל והוא נשען בגישתו זו על פרשנות "בלתי קונבנציונלית", אותה הכין היועץ המשפטי של מחלקת המדינה, אברהם סופר. על פי פרשנות זו, שכבר זכתה לבקורת נוקבת, קובע סופר, כי יש להתייחס לא רק ללשון הכתובה של ההסכם מ־1972, אלא לכל מערכת הדיונים שקדמו לחתימתו, ומהם עולה, כי "ניתן להבין שאפשר לפרוס מערכות הגנה בחלל או לפחות אין התנגדות מפורשת לכך".

הסנטור נאן, ממבקריה הנוקשים של מערכת ההגנה החללית, הזהיר במכתב ששלח לנשיא רייגן, כי אם פרשנות זו היא זו המקובלת על הממשל, אזי הוא מתכוון לדרוש את מערכת המסמכים וחילופי האגרות בין הצדדים שקדמו לחתימת ההסכם "כדי לעמוד בדיוק על הפרשנות ההולמת של ההסכם".

עיון כזה עלול לארוך חדשים ארוכים ולעכב חתימת כל הסכם חדש בין ארה"ב לברית המועצות. איומו של נאן מרתיע את הממשל המבקש להשיג בכל מחיר הישג ממשי בשנת כהונתו האחרונה של רייגן כדי להשתמש בו בבחירות הבאות לנשיאות. אולם אם יקבל הממשל את גישתו של הסנטור הדמוקראטי, עלול להיווצר מצב בו ישיג הממשל הסכם על ביטול הטילים לטווח בינוני, אך באותו הזמן הוא יאלץ גם לוותר על מערכת ההגנה החללית הנערצת, על פי נאן, בניגוד להסכם הטילים נגד טילים.

סערה בפולין על פיטורי לוחם גיטו וארשה

מארק אדלמן שהוצא לגמלאות באופן פתאומי חזר לעבודתו

(ע). החלטת משרד הבריאות הפו־לני להוציא לגימלאות באורח פתאומי את ד"ר מארק אדלמן, מי שהיה מלוחמי גיטו ורשה, גרמה לסערת רוחות בפולין, ובסופו של דבר הוחזר האיש בימים אלה לעבודה כמנהל המחלקה הכירורגית בבית־חולים בלודז'.

בעתון "ז'צ'פוספוליטה", מהעתונים החשובים בפולין, אשר הגיע השבוע לבית לוחמי הגיטאות, פורסם ב־24.8.87 ראיון עם השר יז'י אורבן, שהוא דובר הממשלה. השר נשאל במסיבת עתונאים על ידי כתב רדיו ורשה, שביקש לדעת מהי תגובת הממשלה לסערה שפרצה בפולין ובחו"ל על הוצאתו לגימלאות של ד"ר אדלמן.

תשובת השר היתה: "משרד הבריאות בלודז' הוציא אותו לפנסיה, ועל החלטה זו הגיש אדלמן, המשמש כמנהל המחלקה הכירורגית בבית החולים, ערעור לבית הדין המקומי לעבודה. ב־5 באוגוסט השנה קיבל בית הדין את ערעורו והודיע שאת נימוקיו בכתב ימסור במועד מאוחר יותר. בעקבות זאת הוחזר אדלמן לעבודה, ועתה ממתינים השלטונות לקבלת הנמקה".

אדלמן היה גם מפעילי ארגון סו־לידריות בפולין.

לפחות 12 איש נהרגו בתאונות חשמליות ורכבות אתמול בוורשה

וארשה, (ע"צ וע"ד). לפחות 12 איש נהרגו ועשרות נפצעו, רבים מהם קשה, בתאונות חשמליות ור־כבות שאירעו אתמול בוורשה.

ששה אנשים נהרגו ולפחות 80 נפצעו כאשר שתי חשמליות התנ־גשו בלב וארשה בשעות הבוקר, מסרה הטלוויזיה הפולנית. שלטונות הבריאות קראו לאזרחים לתרום בדחיפות דם לנפגעים.

תל־אביב — קהיר
קו יומיומי

★ **מתל אביב** — כל ימות השבוע כולל יום שבת בשעה 7.30 — יציאה מכיכר אתרים

★ **מירושלים** — כל יום למעט יום שבת בשעה 6.45 מהתחנה המרכזית — משרד ניצא טורס

מרכז ההזמנות — רח' פרישמן 15
טל' 231502, 03־231725
רכישת כרטיסים במשרדי ניצא טורס
ובכל משרדי הנסיעות בארץ

ניצא קו קהיר
CAIRO LINE

לשכת המהנדסים, האדריכלים והאקדמאים במקצועות הטכנולוגיים בישראל

הסתדרות המהנדסים בישראל

יש סיכוי אמיתי להמשך

אנו קובעים, כי המשך ביצוע פרויקט הלביא הוא צורך קיומי אמיתי לתעשייה הישראלית ולמשק המדינה לשנים הבאות ועל כן — הפרויקט חייב להמשך.

עם זאת, אנו מודעים למצוקה, כי [illegible] הלביא [illegible] המדינה עלול לגרום נזק רב גם לביטחון וגם לציבור המשק.

[illegible]

על כן, [illegible]

[illegible]

להלן הטלפונים:
לשכת המהנדסים: 03—240274; הסתדרות המהנדסים — 03—431842.
מלקס 371690 ENGPE; פאקס — 03—233613 עבור לשכת המהנדסים.

האוניברסיטה הפתוחה

בית־הספר לשפות

נפתחת ההרשמה בתל־אביב ובירושלים ליחידות להוראת עברית, ערבית, צרפתית וספרדית באוקטובר '87.

הקורסים המוצעים:

	עברית	ערבית	צרפתית	ספרדית
מקום הלימוד:	ת"א	ת"א וירושלים	ת"א	ת"א וירושלים
אוכלוסית יעד:	עולים חדשים ותיקים	המעוניינים לפתח יכולת הדבור וההבנה; מורים בשנת שבתון; מורים לערבית בבתי"ס יסודיים; הזקוקים ללימודי מכינה באוניברסיטה המתכוננים לבחינות בגרות.	המעוניינים לפתח ולשפר ידיעותיהם	המעוניינים ללמוד את יסודות השפה
סוגי הקורסים:	שפור התקשורת בע"פ, דבור והאזנה; שפור התקשורת בכתב, הבנת הנקרא והבעה בכתב; עברית למתקדמים (דגש על פרקי ספרות עברים מקוריים)	ערבית מדוברת למתחילים ומתקדמים; ערבית של אמצעי התקשורת למתחילים ולמתקדמים (הקורס יכשיר להאזנה לרדיו ולטלויזיה ולקריאת עיתון ערבי)	רמת מתחילים; רמת בינוניים; רמת מתקדמים	ספרדית למתחילים
משך הלימודים והתדירות:	פעם או פעמיים בשבוע (בבוקר או ערב) 3 שעות כל פעם במשך 18 שבועות.	פעמיים בשבוע שעתיים כל פעם במשך 18 שבועות	פעמיים בשבוע שעתיים כל פעם במשך 18 שבועות	פעמיים בשבוע שעתיים כל פעם במשך 18 שבועות

תאריכי רישום:
בתל־אביב האוניברסיטה הפתוחה, רח' קלאוזנר 16, רמת־אביב, טל: 03-422626, 03-423857

	עברית	ערבית	צרפתית	ספרדית
13.9:	10:00-13:00	12:00-15:30	10:00-14:00	09:00-14:00
14.9:	15:00-17:00	09:00-13:00	13:00-16:00	09:00-14:00
15.9:	10:00-13:00	10:00-13:00	08:00-15:00	09:00-14:00
16.9:	15:00-18:00	15:00-18:00	10:00-14:00	09:00-14:00
17.9:	15:00-17:00	09:00-13:00	10:00-14:00	09:00-14:00

בירושלים: בי"ס מיטשל, רח' סוקולוב 15, טל: 02-667536
בימים א'־ה', 17.9-13.9, בין השעות 13:00-16:00

תהליך ההרשמה: התלמידים יסווגו לרמות על־פי מבחני מיון.
הערה: הקורסים בערבית וצרפתית מוכרים ע"י משרד החינוך לעובדי הוראה בשנת שבתון, וזוכים בגמול השתלמות.

סקר של המרכז הפדראלי לסטטיסטיקה רפואית קובע:

תוחלת החיים של גבר לבן בארה"ב 72 שנה לעומת 65.5 של גבר שחור

לאשה לבנה סיכויים טובים יותר לאריכות ימים (78.9 שנה) ● ירידה בתוחלת החיים של נשים שחורות לעומת אשתקד (73.6 שנה) ● שפל שלא היה כדוגמתו בשיעורי הילודה

וואשינגטון (ע"צ). שיעור הילודה בארצות הברית ב־1986 הגיע לשפל שלא היה כדוגמתו, ובו בזמן חלה באותה שנה עליה בתוחלת החיים – קובע סקר שפורסם השבוע על ידי המרכז הפדראלי לסטטיסטיקה רפואית.

סקר זה מצביע על העובדה שבמקביל חלה ירידה במספר הנישואין והגירושין. במישור זה נרשם שפל שלא היה כדוגמתו מזה עשר שנים.

תוחלת החיים בארצות הברית הגיעה לשיא של 74.9 לעומת 74.7 שנים ב־1985.

אשה לבנה היא בעלת סיכויים טובים ביותר לאריכות ימים עם תוחלת חיים של 78.9 שנים לעומת 78.7 שנים ב־1985. גם אצל הגברים הלבנים חלה עליה – 72.0 לעומת 71.8 שנים בשנה הקודמת.

שונה היא התמונה בקרב האוכלוסיה השחורה. בקהילה זו תוחלת החיים של הגברים הגיעה ב־1986 ל־65.5 שנים לעומת 65.3 שנים בשנה הקודמת. אצל הנשים השחורות חלה ירידה בתוחלת החיים: מ־73.7 שנים ב־1985 ל־73.6 שנים ב־1986.

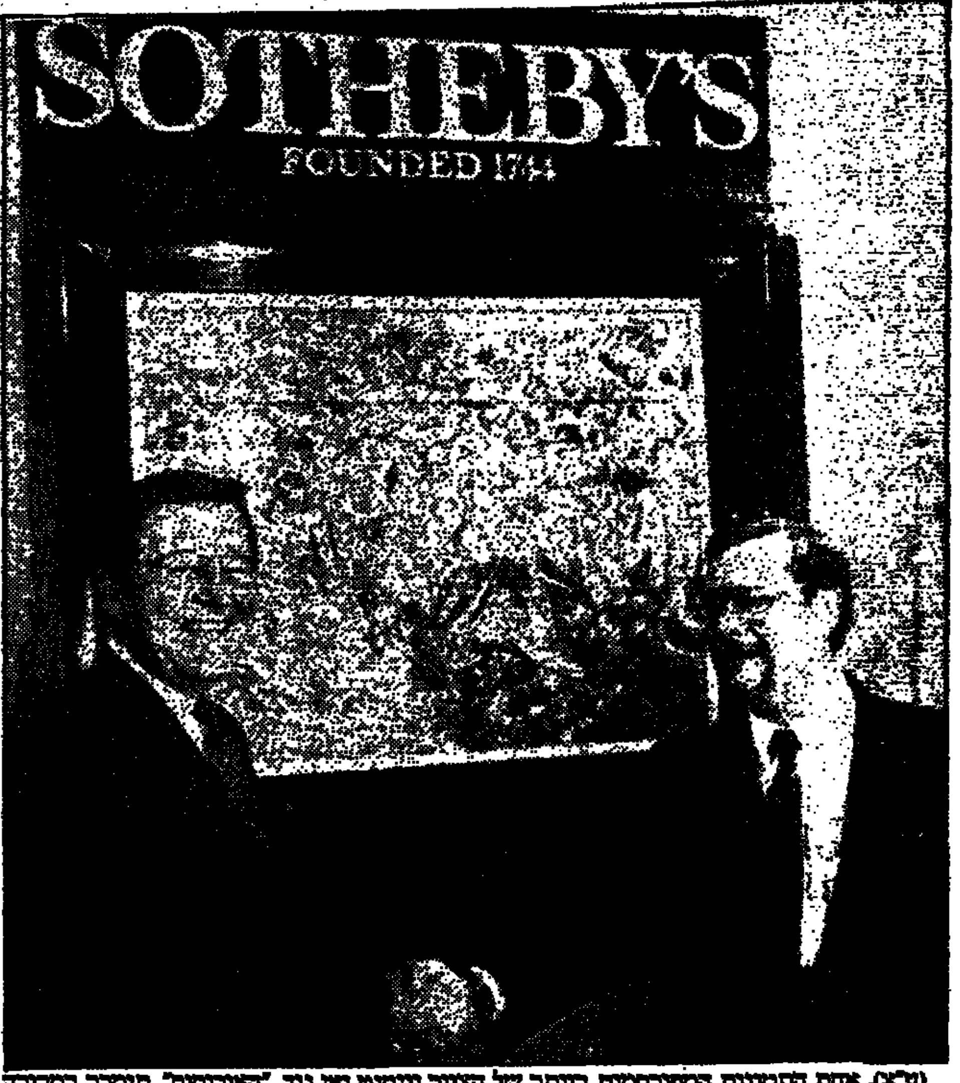

(ע"צ). אחת התמונות המפורסמות ביותר של הצייר וינסנט ואן גוך, "האירוסים", תימכר במכירה פומבית בחודש נובמבר בניו־יורק, המצפים שתמורתה יתקבל סכום של יותר מ־20 מיליון דולר, נמסר מטעם חברת סותבי'ס.

במסיבת עיתונאים שנערכה בניו־יורק בהשתתפות בעל הציור, האספן הגרבן האמריקאי, ג'ון וויטני פייסון, סירב נשיא חברת סותבי'ס האמריקאית להשיב לשאלה מה יהיה המחיר ההתחלתי במכירה הפומבית של ציור זה.

שני ציורים אחרים של ואן גוך כבר השיגו מחירי שיא. "החמניות" נמכר בחודש מרס בסכום של קרוב ל־40 מיליון דולר ובחודש יוני נמכרה התמונה "גשר טרינקטאיי" בסכום של 20 מיליון דולר.

ואן גוך צייר את "האירוסים" בשנת 1889, לאחר שנכנס מרצונו לבית מחסה לחולי נפש [illegible] צרפת. התמונה זו הוצגה במעלות [illegible] מירבו והיא נרכשה ב־1947 על ידי הגב' ויטני פייסון, אמו של מי שמחזיק בה עתה.

בתצלום: מנהל סותבי'ס ארה"ב ובעל התמונה לוחצים ידיים. (תצלום איי־פי).

צרפת גירשה 5 נתינים מהמזה"ת

מאת יואב מוקר
כתב "הארץ" בצרפת

פאריס. (מיוחד ל"הארץ"). צרפת החליטה אמש לגרש מתחומה חמישה "נתינים מזרח־תיכוניים": אחד מהמגורשים, גבר המחזיק בדרכון לבנוני, יצא מצרפת כבר אמש; ארבעת האחרים, בעלי נתינות ירדנית ועיראקית, עתידים לצאת הבוקר מצרפת בטיסה לטריפולי שבלוב.

במידע שמסרו פקידים במשרד הפנים בפאריס לא צוינו המניעים המדוייקים שמאחורי החלטת הגרוש. אולם ההערכה שרווחה אמש גרסה שהגרוש כרוך במאמצי החקירה הצרפתיים בתחום המאבק בטרור.

קריאה לאנשי רוח בבריה"מ להודות בפומבי בשגיאות העבר

מוסקווה, (ע"ר). עורך של השבועון הסובייטי "חדשות מוסקווה" קרא ביום ו' לאינטלקטואלים בבריה"מ להודות ביתר חופשיות כי עשו שגיאות בעבר.

העורך, יגור יעקובלב, כתב, כי אינטלקטואלים המביעים עכשיו דעות הגונות את מה שאמרו בעבר חייבים להודות בטעויות שלהם.

"אני מונע על ידי השאיפה להתנער אל האמת, ומכיוון שכך אני אומר בפומבי מתי וכיצד באמרו דברים לא נכונים", הוא כתב בשבועון.

יעקובלב הביא לדוגמה סופר שבשמו לא נקב, אשר שיבח בשעתו את הכרזות שכתב המנהיג הסובייטי המנוח ליאוניד ברז'נייב כ"דוגמה ספרותית נעלה הראויה שיחקו אותה".

כידוע הוקיע מיכאל גורבאצ'וב את 18 שנות שלטונו של ברז'נייב כתקופה של ניוון וירידה.

יעקובלב ציין, כי יש להעריך מחדש אותם אנשים שבעבר ריכזו נגד תופעות שליליות בפוליטיקה ובחיים הציבוריים.

עוד הוא כתב, כי הגיע הזמן לקיים דיון של אמת בבעיה זו.

יעקובלב הוא בין התותרים לפתיחות בכלי התקשורת הסובייטים, והעתון שבעריכתו "חדשות מוסקווה" היה בחודשים האחרונים שופרה ל מדיניות זו. מיד עם הופעתו של השבועון הוא נחטף מן הדוכנים.

ערכה את העמוד: עדה אושפיז

"מטוסו של רוסט חג נמוך מעל הככר האדומה וסיכן חיי אדם"

– העיד שוטר במשפטו של הטייס הגרמני, במסגרת נסיון התביעה להוכיח את הסעיף "חוליגניזם מרושע" ● התובע דורש לגזור לנאשם 8 שנות מאסר רוסט בעדותו: באתי למוסקווה לדון על השלום ופירוק נשק גרעיני

מוסקווה (איפי, ע"צ וע"ר). התובע במשפטו של הטייס הגרמני הצעיר, מתיאס רוסט, דורש לגזור לו שמונה שנות מאסר. בדברי הסיכום שלו ביום השני למשפט ביקש התובע, ולדימיר אנדרייב, מבית המשפט לדון את רוסט בן ה־19, שהנחית את מטוסו הקל ליד הככר האדומה במוסקווה, לשנתיים מאסר על כניסה בלתי חוקית לתחומי ברה"מ, לשמונה שנות מאסר על הפרת חוקי התעופה הבינלאומית ולארבע שנים על "חוליגניזם מרושע" – כל העונשים חופפים.

הבוקר יאמרו רוסט וסניגורו את דברי הסיכום שלהם, בטרם יגזור השופט רשני עזוריו את דינו.

במהלך הופעתו של מתיאס רוסט אתמול הוא גילה לבית המשפט, שמאז גיל 10 הוא חולם על חברה חדשה, דמוקרטית, שכמוה לא קיימת לא במערב ואף לא במזרח.

רוסט הודה: "מה שעשיתי הוא פשע", אך הוסיף כי המניעים שלו היו לגיטימיים. "רציתי לתרום את תרומתי האישית לענין השלום". לדבריו, הוא בא למוסקווה כדי לדון על השלום ופירוק הנשק עם ההנהגה הסובייטית.

כשנשאל על ידי נשיא בית המשפט למה לא הנחית את מטוסו ליד ביתו של קנצלר גרמניה המערבית, הלמוט קוהל בבון, אם רצה להרשים את העולם, השיב הצעיר שהתלהב מיוזמות השלום של המנהיג הסובייטי מיכאל גורבאצ'וב: "רציתי להגיע למקור השלום."

כתבים מציינים שרוסט הצעיר גילה שליטה עצמית למופת במהלך הדיונים שנמשכו שבע שעות.

בעדותה אמרה אמו מוניקה, שהוא צעיר בעל לב אציל וגילתה, כי בני משפחת רוסט דנו לעתים קרובות ביוזמותיו של מנהיג ברית המועצות גורבאצ'וב.

מוניקה רוסט, בעלה קרל היינץ וגם הצעיר איננו, ישבו בשורה השניה של בית המשפט והאזינו בדריכות לשאלות שהוצגו לנאשם על ידי השופט רוברט טיכומירנוף ועל ידי נציגי התביעה הסניגוריה.

עדי ראיה מספרים

אחד משמונה עדי הראיה שנקראו להעיד מטעם התביעה היה שוטר התנועה אלכסנדר ליזבימוב. עד זה, שאמר כי ראה כיצד מטוסו של רוסט נוחת בקירבת הכיכר האדומה, נשאל על ידי התובע ולאדימיר אנדרייב מה היתה, לדעתו, מטרת טיסתו של רוסט.

"יתכן והיה לטיסה זו אופי פרובוקטיבי", השיב העד.

מומחה תעופה סובייטי, אנאטולי בריליוב, העיד, כי רוסט פגע בתקנות התעופה הבינלאומית.

השופט הוציא את הדרכון של רוסט, הראה כי אין בדרכון אשרה סובייטית.

"חוליגניזם מרושע"

כדי להוכיח את הסעיף הנוסף של "חוליגניזם מרושע", הופיעו עדים שאמרו, כי מטוסו של רוסט חג מעל הכיכר האדומה בגובה נמוך ביותר, וכאשר הוא נחת בקצה הכיכר הוא סיכן חיים של בני־אדם.

"לבטח התקרית הזאת היה בה משום איום לבטחונם של האנשים בכיכר", העיד השוטר הסובייטי אנטולי בוסס.

כאשר נשאל עד אחר, אנדריי מולוקידוב, מה הוא חשב כאשר ראה את המטוס, הוא אמר: "מחשבתי הראשונה היתה למצוא מחסה".

העד יבגני טרופאנוב אמר כי שאל את רוסט מדוע בחר לנחות בלבה של מוסקווה, והצעיר השיב לה: "אני אוהב את המקום הזה מאד־מאד".

מספר המשפחות העניות עם ילדים בארה"ב גדל ב־35%

וואשינגטון (ע"צ). מספר המשפחות העניות עם ילדים בארצות הברית גדל ב־35 אחוז מאז 1979. סקר שפורסם השבוע על ידי מרכז מחקר פרטי מציין, כי שליש מגידול זה נובע מצמצום היעילות של תוכניות הסיוע הממשלתיות.

המחקר מצביע על העובדה, כי בשנת 1986 איפשרו תוכניות סיוע ציבוריות למספר קטן יותר של משפחות עניות עם ילדים לעבור את סף העוני. בשנת 1979 הגיע מספר המשפחות העניות ל־4.1 מיליון, ואילו ב־1986 מספרן מגיע כבר ל־5.5 מיליון משפחות.

התפתחות זו מוסברת בקיצוצים בתקציבי הסיוע הסוציאלי במישור המקומי והמישור הפדראלי, בגידול במספר האמהות הלא־נשואות ובצמצום כללי של ההכנסות הנמוכות, כתוצאה מהשינויים הכלכליים, שחלו בארצות הברית בשנים האחרונות.

נשים מהעולם השלישי מוטסות לפרנקפורט עבור שוק הזונות

השרה לענייני משפחה ובריאות בבון תפתח בחקירה

בון, (ע"ר). נשים מהעולם השלישי מוטסות לנמל התעופה פרנקפורט למערב גרמניה על ידי בעליהם של בתי־זונות, כדי לעבוד כיצאניות, מסר אתמול דובר ממשלתי.

"היעד הנמל־המעבר העיקרי עבור נשים אלה הוא נמל התעופה של פרנקפורט", אמר אנטון פייפר, מזכיר המדינה במיניסטריון לעניני נוער, משפחה, נשים ובריאות.

משטרת הגבולות בנמל־התעופה, אחד הסואנים ביותר באירופה, מנעה אשתקד את כניסתן של 109 נשים מהעולם השלישי ובששת החודשים הראשונים של השנה הוחזרו 143 נשים, ציין פייפר בתשובה על שאילתא בכתב בפרלמנט.

הוא הוסיף "הגיוס והאספקה של הנשים מבוצע בעיקר על ידי בעלי בתי זונות, ובעלי בארים ו"מכוני עיסוי" או מרסורים". הוא הוסיף, כי מוצא הנשים הוא אפריקה, אסיה, האיזור הקאריבי ואמריקה הלאטינית.

הוא הוסיף, כי ריטה זיסמוט, שרה לעניני משפחה ובריאות, מתכוננת לפתוח בחקירה על הגנת והניצול של נשים זרות.

מורדים קומוניסטים הציבו מארב לסיור צבאי במאנילה 91 הרוגים משני הצדדים

מאנילה, (ע"צ וע"ר). 91 חיילים ומורדים קומוניסטים בפיליפינים נהרגו לאחר שהמורדים הציבו מארב לסיור צבאי וביצעו התקפת אחרות נגד יחידות הצבא הפיליפיני, שבוע ונחלש לאחר נסיון ההפיכה האחרון.

הקומוניסטים הודיעו, כי חלק מצבא הפיליפינים מצוי למעשה בשליטתם. הגרילה הקומוניסטית ניסתה להפיל את משטר הנשיאה קוראסון אקינו ביום שישי.

לפי הודעות הצבא, נהרגו 21 חיילים שהיו בסיור מרוחות למאנילה, וכמו כן נהרגו שישה חיילים ו־61 מורדים קומוניסטים בהתנגשויות אחרות.

נפתח משפטו של סרסור הקשור לפרשיית סמים ורצח בהמבורג שבעקבותיה התפטרו שני שרים

עד התביעה, שהודה כי הוא הרוצח השכיר, הבריח למטה המשטרה אקדח, רצח בעת חקירתו את התובע הכללי של מדינת המבורג ואת אשתו ואז התאבד

המבורג (ע"ר). משפט הצפוי להיות אחד המרשימים ביותר במערב־גרמניה אי פעם, הכולל פרשיות של זנות, סמים ורצח בין כנופיות, נפתח אתמול בהמבורג.

הזירה היא אחד האזורות האדומים סאנט פאולי בהמבורג, והאיש שצריך היה להיות העד הראשי של התביעה, הלך לעולמו. בית המשפט ישמע על מאבק כוח בין סרסורי פרוצות, ועל רצח משולש במטה המשטרה העירוני, שהביא להתפטרותם של שני שרים.

במשפט זה עומד לדין בעל בית בושת, אוסטרי בשם פטר נוסר (37), המואשם כי העסיק רוצח שכיר, כדי שיהרוג בשבילו חמישה מתחרים עיסקיים, כולם סרסורי זונות וסוחרי סמים.

ארמין הקאוף (27) והינפריד שגר (50), מואשמים במתן סיוע לרוצח השכיר.

העד המת הוא ורנר "פשקה" פינצנר, אשר הודה כי הוא הרוצח השכיר. איש זה הבריח אקדח לתוך מטה המשטרה לשם נלקח לחקירה ביולי שעבר והוא רצח בידיות את התובע הכללי של מדינת המבורג.

כמה דקות לאחר מכן רצח את אשתו יוטה, שהיתה נוכחת במשטרה, ואחר כך ירה בעצמו והתאבד.

הסניגורית של פינצנר, איזולדה אוטלה־מיספלד, אשר היתה נוכחת בעת שמרשה שלף את האקדח, נעצרה בחשד שידעה מראש על תוכניותיו וסייעה לו להבריח את האקדח. לגלא, כן היא חשודה שסיפקה סמים לפינצנר.

מרחץ הדמים במטה המשטרה גרם לכך שחודש לאחר מכן התפטרו שרי המשפטים והפנים של מדינת המבורג.

נאשם אחר במשפט זה הוא ראש הכנופיה הנו "דיננר" קלם, המואשם בהספקת קוקאין לעולם התחתון.

קלם נמלט לקוסטה ריקה יחד עם בעלי בתי־בושת נוספים מהמבורג. המשטרה טוענת, כי הוא אירגן שם עסקות סמים נוספות.

משטרת קוסטה ריקה עצרה אותו בתחילת השנה ונפתחו נגדו הליכי הסגרה למערב־גרמניה.

המשפט יתחדש ביום שלישי הקרוב ויימשך, ככל הנראה, מספר חודשים.

"עד שנכנסתי ללילך חשבתי שכל הרהיטים אותו דבר"

הספקה מידית מהמלאי. זה בטוח. זה כדאי.

באים רואים אוהבים ולוקחים:
כל כך לילך - מבחר יפהפה של מערכות ישיבה מרופדות בעור ובבד - חדרי שינה, בארים ומזנונים, כורסאות טלויזיה ופינות אוכל.

ייעוץ במיצוב פנים ואפשרות להתאמת הריהוט לפי מידה.
הספקה ישירה מייצור עצמי ומייבוא של מיטב המעצבים והייצרנים באירופה.

* אחריות לשנתיים

לנוחותך: פטור ממע"מ לעולים חדשים
מכבדים "ויזה" ו"ישראכרט"

נשמח לראותך אצלנו
לילך - רח' ז'בוטינסקי 28, רמת גן, 03-728477
פתוח גם במוצ"ש.

LILACH

לילך
כל כך...

صكنا من الاجل

מח / אל / סוב קופ 3 דת / סוב ד 4 / סוב ד 5 / סוב מס / סוב 15

שערי המניות
3.9.87

שם חברה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי נקודות	השינוי ב-%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
בנקים שאינם נכללים בהסדר ההצמדה						
אגוד ש	21000	שב				
המסחר 0.1	1835		1788	+30	+1.7	+774
המסחר א 0.5	1217		623	+36	+3.1	+1687
כללי לא בהסדר	19400		87			−57
בנק מזאבי 1.0	—		הפסקה	מסחר		
בנק מזאבי 5.0	—		הפסקה	מסחר		
פ.ב.י. 0.5	9510		1885	+200	+2.2	+1852
בנקים הנכללים בהסדר ההצמדה						
אידיבי רג 100.0	102600		233	−525	−0.5	−732
אידיבי ב 100.0	102700		2			−5
אידיבי בב א	622999		10	−9501	−1.5	−16
אגוד 0.1	77115		28	+763	+1	+7
דיסקונט ב	131350		11			−2
דיסקונט א	150900		53			+58
דיסקונט שה ב	15300		25	+40	+0.3	+100
המזרחי ש	42140		263	−200	−0.5	−271
המזרחי ב	42100		25	−150	−0.4	−25
הפועלים בבב	93132			+1		+10
הפועלים ש	69500		485	−250	−0.4	−620
הפועלים ב	69500		107			+95
כללי א 1.0	177840		4			−14
כללי שה 2	8558		30	−80	−0.9	−144
כלל 0.1	44247		1082			
כלל שה 11	16580		38	−50	−0.3	−5
מימון המר 1.0	59320			−600	−1	−12
מימון המר 5.0	29850			−200	−0.7	−5
בנקים למשכנתאות						
אדנים 0.1	33800		62	−1200	−3.5	−116
לאומיבכל ש	9950		400	+150	+1.5	+539
לאומיבכל ב	10912	תב	98	+700	+6.9	+98
כרמל ש	6600		143	−280	−4.1	−153
כרמל שה 1	4076	שב				
בנק ב' 5.0	—		הפסקה	מסחר		—
פת כבב ש	2958		907	+100	+3.5	+882
כספן ב ש	4820		825	+61	+1.5	+1220
עצמאות 0.1	21549					
משכנות בכבב ש	23416	תב	25	+1600	+7.5	+45
משכנות רג ש	22597		150			−95
משכנות שה 1	10241	בה	12	+101	+1	+16
משכנות שה 2	5295		10			−484
יעבר 1.0	3744	קב		+178	+5	+1795
יעבר 5.0	2675	קב		+127	+5	+8628
בירב 1.0	8850		119	+100	+1.1	+109
מוסדות מימון						
שלמון אש	985	תב	10157	+65	+7.1	+31532
והקלאות מבכב א	209517	לב				
והקלאות מבכב ב	186000	לב				
לאומי תעש א ש	13200		137	+536	+3.7	+335
מנוף תעש מבכ	156000	לב				
פת תעש בב 3	439000	לב				
פת תעש בב נג	290040	לב				
פת תעש בב נגו	280000	לב				
פת תעש בב ד	294000	לב				
פת תעש בב דד	68871	לב				
מימון קבלנים 5.0	1069		1700	+24	+2.3	+510
הייזות בב	215000	לב				
כלל ליסינג א0.1	22200	תב	22	+1390	+6.7	+189
כלל ליסינג ב0.5	19000		45			
כלל ליסינג אגח	17849	שב				
ביטוח						
אזון	155		18865			−865
איילון	155.5		20002	+0.5	+0.3	+255
אררט 0.1	1082		258	−21	−1.9	−123
אררט א 0.5	795		567	+32	+4.2	+459
במזה כבבה 0.1	449		700	−5	−0.7	−4800
במזה מבבה 0.5	233		3710			+5290
הדר 1.0	228		53521			−46546
הדר 5.0	186		11323			−473
הדר אש סר 2	215		8625			−9000
הפניקס 0.1	760		229			−229
הפניקס 0.5	625		1988	−22	−3.4	−1957
המגבר-הראל 1.0	6028		185	+237	+4.1	+462
המגבר-הראל 5.0	5030	תב	124	+250	+5.2	+424
כמדה 1.0	2208			−60	−2.7	−193
כמדה 5.0	1589		50	−20	−1.2	−50
סהר ב 1.0	594		1618			−2158
סקורטס 0.1	1180		200			−5
צור ש	310		8126			−9453
ציון השקעות 1.0	6150	שב				
ציון השקעות 5.0	1955	שב				
מסחר						
אינטר גאמא 1 ש	1140	קב		−60	−5	
אינטר גאמא 5 ש	497	תב	41574	+45	+10	+54965
באור עזרא 1.0	1046	תב	7872	+95	+10	+19050
באור עזרא אש	705		1272	+40	+6	+2351
כלל אש 4	370		36752	+21	+6	+186298
כלל אגח 2	165.5		55155	+7	+4.4	+141385
קריסטל 1.0	840		1950	+28	+3.5	+5118
רפק 0.1	19500	שב				
רפק 0.5	13280		30	+480	+3.8	+35
שופרסל א 2.0	14950		378	+600	+4.2	+1369
שירותים						
אטמגא	389		10210	+15	+4	+13550
ספנות המסקה 0.1	630		1530			−792
ספנות המסקה 0.5	272		2000	+12	+4.6	+7963
קידר 0.1	1160		1758			−2775
קידר 1.0	297		12153			−963
מגור עיונה 0.1	2100		156			−86
מגור עיונה 0.5	1050		959			−726
מלונות ושירותי תיירות						
גלי זהר 1.0	4000	לב				
גלי זהר 5.0	2999	לב				
מלונות דן 1.0	1625		150	+35	+2.2	+498
מלונות דן 5.0	1463		232	−7	−0.5	−232
הדי האלבנה 1.0	7580		66			+4
כנב בר 1 ש	3020		11.8	+140	+4.9	+625.2
מלונות הדרן	2980	בה	235	+29	+1	+8
מחשבים ושירותי מחשבים						
איכות מחשבים	880		910	+20	+2.5	+388
הילק 1.0	431		4707			−6918
יטגא 1.0	5885	בה	224	+535	+10	+705
מ.ל.ל. 1.0	13200		4	+500	+3.9	+24
מ.ל.ל. 5.0	3668	בה	16	+36	+1	+9
ניקוב מחשבים 1	1400		1562			−1308
ניקוב מחש 5	700		4619	+12	+1.7	+2779
ניקוב אש סר 2	3010		182	+10	+0.3	+113
הים מחשבים 1.0	745		825	+20	+2.8	+2874
נדל"ן, בינוי ופיתוח						
ארזן 1.0	—		הפסקה	מסחר		—
ארזן 5.0	—		הפסקה	מסחר		—
אזורים אש	936	תב	11948	+55	+6.2	+63566
אזורים אגח	170	תב	70924	+13.5	+8.6	+296405
אילון 1.0	432		3750	+1	+0.2	+410
אל-רוב 1.0	375		3024			−2068
אפריקה 0.1	55850		52	+100	+0.2	+115
אפריקה אש	34800		61			−48
ארזים	4540		150	+50	+1.1	+33
אילנן 0.1	3810		858	+106	+2.9	+888
אילנן 0.5	3025		254	+29	+1	+164
בונביץ 1.0	3290		235	+60	+1.9	+314
בונביץ 5.0	2580		170	+107	+4.3	+422
דנקנר 1.0	6700		43			−60
ודע 0.1	187		3603	+8	+4.5	+10200
ודע 0.5	138		3975	+4	+3	+5500
הבצלאל 1.0	1050		455	−40	−3.7	−550
הבצלאל 5.0	805		228	+16	+2	+126
הלב 0.1	—		הפסקה	מסחר		—
הלב 0.5	—		הפסקה	מסחר		—
חבה לירושלים	306		7153	+11	+3.7	+9720
ירושלים אש	130		18668	+1	+0.8	+3359
גבים 0.1	5700		551	+200	+3.6	+1064
גבים 0.5	4490		565	+100	+2.5	+615
ישפה 0.1	3700		156			−26
ישראלום 1.0	1239		2270			+528
ישום 10.0	19950		205	+950	+5	+172
כנף פיתוח 1.0	11598		155	−302	−2.5	−493
לוכדר 1.0	5310		245			
לוכדר 5.0	2083		2200	+60	+5	+3858
מ.ת.ב. 1.0	352	לב				
מ.ת.ב. אש 2	229	לב				
מ.ת.ב. אגח	114	לב				
מאבר בנה 1.0	612	לב				
מיבנאל 5.0	322	תב	7561	+22	+7.3	+12297
מיבנאל אש	159		9676	+6	+3.9	+20196
מנב 5.0	1985		228	−10	−0.5	−228
מרלו 1.0	788		940	+13	+1.7	+861
לורנשטן 1.0	500		1838			−1838
לורנשטן 5.0	220	תב	19162	+16	+7.8	+35498
ליפשיץ 1.0	425		4132	+5	+1.2	+4586
ליפשיץ 5.0	316		15363			−6019
נאות אביב 0.5	5250		441	+100	+1.9	+223
נכסי אזורים	342	תב	10410	+17	+5.2	+20115
נכסי השקעות 1.0	965		100	+30	+3.2	+1285
סוף 1.0	6285	לב				
סוף 5.0	4900	לב				
עמר השלע סר 1 ש	460		2939			−1663
קסריה 0.1	4049		188			−238
קסריה 0.5	1715		57			−57

שם חברה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי נקודות	השינוי ב-%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
הטבין 1.0	445		5186			−944
הטבין 5.0	260		6995	+8	+3.2	+7720
הטבין אש	1330		1300	+50	+3.9	+1680
הטבין אגח	135.5		12925	+1.5	+1.1	+53000
חקלאות						
מטעי הדר 0.1	3446		30	+100	+5	+480
מטעי הדר 0.5	2929	שב				
מהדרין 0.1	6875		610	+140	+2.1	+1807
מהדרין אש	4290		476	+90	+2.1	+1116
גבעי הדרים 1.0	2030		1081	+50	+2.5	+2198
פריאר 0.5	2520	שב				
מזון וטבק						
אסמס	1760		413	+50	+2.9	+213
גולדפרוסט 1.0	3320		1	+90	+2.8	+533
גולדפרוסט 5.0	2040		446	+2	+0.1	+173
דובק בב ש	6200		279			−171
דובק בב מ	4280		75			+61
עלית 1.0	575		5578	−15	−2.5	−7976
עלית 5.0	620	שב				
עלית אגח	107.5		24500	+2	+1.9	+77500
טמפו בירה 1.0	36100		28	+600	+1.7	+34
טמפו בירה 5.0	31000		55			−38
יצור 1.0	1220		491			−141
יצור א 5.0	713	תב	500	+46	+6.9	+850
יצור אש 2	564		25	+14	+2.6	+25
מן 1.0	630		1250	−20	−3.1	−1400
מן 5.0	392	בה	582	+12	+3.2	+5026
סנפרוסט 1.0	16799		103			−99
עסיס ב 0.5	418		5688			−2978
אבגל שקל 1	3170		100			−37
שמן מבב א	2172		381			−188
טכסטיל והלבשה						
אתגר סר 1 ש	614		4395	+18	+3	+4411
אתגר אש	383		5630	+20	+5.5	+6936
אתגר אגח	108.5		3000			−1000
אפים 1.0	750		1520	+15	+2	+701
אופנת כתר 1.0	520		2699	+12	+2.4	+4501
אופנת כתר 5.0	380		600	+5	+0.8	+800
אתא א	391		330	+15	+3.4	+1480
ארגמן רג ש	14115	בה	92	+300	+2.2	+165
דלתא-גליל 1.0	2800		1538	+105	+3.9	+1894
דלתא-גליל א 5.0	2440		1820	+98	+3.8	+1275
מכוניות במשור 1	1564	תב	130.5	+142	+10	+514
מכוניות במשור 5	920			−50	−5.2	−121.3
וישלנו 1.0	353		472	+4	+1.2	+30
וישלנו 5.0	281	שב				
ורדינון 1.0	5766	בה	98	+300	+5.5	+755
זיקית 1.0	2400		948	+60	+2.6	+1772
זיקית 5.0	1850		1175	+27	+1.5	+1217
זיקית אש	1160		300	+60	+5.5	+250
כיתן	361		16420	+13	+3.7	+24600
כיתן אש	209		18700	+17	+8.9	+24500
לודזיה 0.1	3415		89			−118
לודזיה 0.4	2912		408	+80	+2.8	+600
ליבנת 1.0	308		6246	+8	+2.7	+9981
מקס 0.1	6501	תב	413	+500	+8.3	+418
מקס 0.5	3604	תב	243	+204	+6	+444
עיט 1.0	532		2184	+12	+2.3	+2506
עיט 5.0	298		6358	+14	+4.9	+18297
עיט אש	277		12786	+5	+1.8	+17544
עיט אגח	124.5		8552	+1	+0.8	+18000
עמק סריגה 1 ש'	340		18078	+10	+3	+12663
עמק אש	199		4911	+9	+4.7	+15832
פולגת א 0.5	12020		262	+300	+2.6	+455
פולגת	815		200	+23	+2.9	+1330
ביגוד סריגה	12720		93	+120	+1	+157
תעש רוגזין 1.0	2650		100			
מתכת ומוצריה						
אורדן 0.1	—		הפסקה	מסחר		—
אורדן 0.5	—		הפסקה	מסחר		—
אלומית 1.0	7461		79			−79
אלומית 5.0	6000	שב				
כבלים ש	420		19870			−7459
התבוף 1.0	716	בה		+7	+1	+453
התבוף 5.0	480		1916			−950
התבוף אש	4279		43	−1		−150
דיקה 1.0	3701		65.1	−68	−1.6	−25.1
דיקה 5.0	1705		397.9	+5	+0.5	+100.1
קומפאות פח 5.0	4288		99	+10	+0.2	+436
כבלי ציון 1.0	2899		1662			−1568
כבלי ציון 5.0	1565		1441	+25	+1.9	+2082
כבלי ציון אש	525		867	+40	+8.3	+3823
מרוץ 1.0	668	לב				+250
קרונר 1.0	310		5297			
קרונר 5.0	188		4238			−424
מתשון 0.1	37698		5	+400	+1.1	+15
מתשון 0.5	14542		27			−2
פקר פלדה 1.0	3215	תב	3377	+160	+6.2	+7662
קינג 1.0	1079		1814			−1019
קינג 5.0	652		1236	+22	+3.5	+3010
קליל 1.0	2490		1578			−846
קליל 5.0	2090		900	+60	+3	+1450
קליל אש	1250		455	+21	+1.7	+355
קליל אגח	120.5		7215	+2.5	+2.1	+12545
שלדות 5.0	9125		196			−171
תעשיות לביש 1.0	1050		825			
תעשיות לביש 5.0	700		500			−500
אלנים 3.0	447000		5			+3
חשמל, אלקטרוניקה ואופטיקה						
אלקו 0.1	8250		14	+30	+0.4	+14
אלקו 0.25 ש	4699		228	−1		−31
אלקו 0.25 מ	4700		30	+150	+3.5	+140
אלקטרה 0.1	2550		1522	+100	+4.1	+2744
אלקטרה א 0.5	1829		4500	+83	+4.8	+12415
אפא 5	1580		1992	+67	+4.7	+3272
אגח 3	181		36539	+3.5	+2	+108900
אורית 1.0	24122		234			−22
כלל תעש אלק	2550		2060	+115	+4.7	+11575
מטקטרוניקס 1.0	1600		901	+10	+0.6	+569
מטקטרוניקס 5.0	1275		1540	+35	+2.8	+1550
מיכמטור 1.0	667		1205			−1203
מיכמטור 5.0	580		1018	+5	+1	+482
ציקלון 1.0	2250		102	+62	+2.8	+341
ציקלון 5.0	1241			+20	+1.6	+120
קנטסין אילר 1.	7300		65			−65
קנטסין אילר 5.	3550		200			
ת.א.ת. 1.0	1385	תב	200	+75	+5.7	+952
ת.א.ת. 5.0	767		3453	+5	+0.7	+3047
ת.א.ת. אש 1	19699	שב				
תדיראן	842		1632	+10	+1.2	+1668
מוצרי בניה						
א.פ. תעשיות 1.	218	תב	34150	+13	+6.5	+86610
א.פ. אש	820	תב	5930	+72	+9.6	+12885
א.פ. אגח	140		13032	+2.5	+1.8	+65624
אקרשטין 1.0	645		2084	+21	+3.4	+1476
אקרשטין 5.0	430		1790	+3	+0.7	+1108
אקרשטין אש	640		3350			−3910
אקרשטין אגח	140		25587	+2	+1.5	+29970
אבים בטון	166	תב	179402	+15	+9.9	+227564
בר-און 1.0	1380		180			+180
בר-און 5.0	790	תב	1458	+40	+5.5	+1280
פרומקסטט 1.0	8740			+1		+20
פרומקסטט 5.0	3600		50			
מ.ל.ב. 1.0	1060	תב	1481	+61	+6.1	+2742
מ.ל.ב. 5.0	673		2517			−808
מחזור השק מנעש	710		41	+15	+2.2	+599
מונירקה ולפמן 1	21745	לב				
מונירקה ולפמן 5	14280					
כימיה, גומי ופלסטיק						
אגן 5.0	1978		1340	−1	−0.1	−808
אליאנס ב	2240		320	+1		+107
גל תעשיות 1.0	845		18	−10	−1.2	−818
גל תעשיות 5.0	598		100	+19	+3.3	+1700
דשנים 0.1	3450		134	+30	+0.8	+15
דשנים 0.5	1709		481	+9	+0.5	+79
חיפה כימ 10.0	1017		25386	+40	+4.1	+27012
ליפסקר 1.0	2750	שב				
מקסימה 1.0	8100					
מקסימה 5.0	5370	שב				
סנו 1.0	26700		71	+1000	+3.9	+132
סנו 5.0	21150		41	+700	+3.4	+99
פיקלגם	531		2676	−4	−0.8	−176
פיקלגם אש	201		2145			−1621
קים כימיקל 1.0	5175	תב	981	+300	+6.2	+1811
קים אש	2900		20			−20
קים אגח	110		22350	+5	+4.8	+139410
תיא 5.0	4650		170	+151	+3.4	+165
פרוטארום 10.0	46200		82	+2200	+5	+88
תרד א 5.0	10100		59			−9
עץ, נייר ודפוס						
כתר	276		9661	+9	+3.4	+21060
דפרון 1.0	9000		85	−378	−4	−93
דפרון 5.0	5838		5	−100	−1.7	−35
חג.ן. 1.0	9500	תב	169	+500	+5.6	+343
יגא 1.0	1930	תב	1788	+115	+6.3	+2205
לבדי אשקלון 1	655		1200			−2260
מלט ב 0.5	57095		29	+500	+0.9	+6
סקאדרה 1.0	3287	בה	60	−42	−1.3	−195
רים 0.1	680		5385	+15	+2.4	+15236
רים 0.4	338		4100			−2552
תעל ב 0.2	18751	תב	258	+901	+5.1	+590
תעשיות שונות						
אבריך 1.0	406		440	+1	+0.5	+362

שם חברה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי נקודות	השינוי ב-%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אפריך 5.0	200		250			
תפישה יזר	2870		52			−4
הגפלק 1.0	1410	תב	55	−156	−10	−55
הגפלק 5.0	1159			−5	−0.4	−200

שף רנאמנות
בלתה — מקבוצת כלל
ניהול תיקי השקעות וניהול קרנות נאמנות בע"מ

שם חברה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי נקודות	השינוי ב-%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
השקעות בתעשיה						
כור בב ש	10040		327.3	+200	+2	+564.8
תעשיות אש	193.5		97478	+10.5	+5.7	+486650
תעשיות אגח	115		207405	+4	+3.7	+412150
חברות השקעה						
אגיש ש	8080		35	+80	+1	+8
אינקו 0.1	70		6005			
אלגר ש	1670		780	+50	+3.1	+327
אפיק 1.0	349	לב				
אפיק 5.0	235	לב				
גולת 1.0	1150		280			+280
גולת אש	890	תב		+61	+7.4	+1700
גולת אגח	105		15500	+0.5	+0.5	+54500
דנבאר 1.0	735		700	+16	+2.2	+2118
דנבאר 5.0	525		1300	+15	+2.9	+4197
חברה לישראל 5.0	4820		896	+180	+3.9	+2287
חלפנן 0.1	120500	שב				
חלפנן 1.0 ש	23500		46			−41
אבנא א 0.5	23840		69			−32
מעלים השק אש	1015		8518			−4936
דיסקונט השק אש	1615		19827	+90	+5.9	+35054
דיסקונט השק אגח	113.5		117691	+3.5	+3.2	+167244
מזרחי השק ש	30800		65	+800	+2.7	+172
מר השקעות 124	13000		5			
חירון 1.0	2360		90	+5	+0.2	+85
חירון 5.0	1530		716	+5	+0.3	+240
יצא ש	12000		150			−75
ירדן א 0.1	1781		43			−216
כלל 50.0	1465		1693	+40	+2.8	+992
מגור 0.1	500					
מגור א 0.5	414		450	−6	−1.4	−450
מגור אש	220	בה	858	+20	+10	+14132
אגח 1	122.5			−1	−0.8	−5000
פו השק ש	3310	בה	984	+160	+5.1	+2234
פמה א 0.1	9190	בה	138	+91	+1	+12
פמה 0.5	7700	תב	548	+660	+9.4	+1914
פריון ב 2.5	14800		314			−171
קרדן 1.0	98		9500	−4	−3.9	−13533
קרדן 5.0	74		51798			−53448
קרדן אש	52.5		69165	−2.5	−4.6	−61210
קרדן אגח	99.5		22460			
נסחרות במט"ח						
בית ס	—		הפסקה	מסחר		—

רשימה מקבילה

שם חברה	השער אתמול		המחזור ש"ח ע"נ	השינוי נקודות	השינוי ב-%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
מסחר שירותים מלונאות מחשבים						
הראל 1.0	1697		1			−1
יסקל	390		5850	+5	+1.3	+1730
קונסורטיום 0.1	2001		487			−547
קונסורטיום 0.5	1453		348			−115
קופל 1.0	709	תב	135	−41	−5.5	−966
תבל	343		5419			−5919
בני הדר	201		23978	+6	+3.1	+42152
בני הדר אש 1	146		18902			−2308
דפנה מימון 1.0	—		הפסקה	מסחר		—
כלל מחשבים 1.0	8009		52	−273	−5.3	−35
מטב מחשבים 1.0	395	תב	810	+25	+6.8	+2330
מטב אש	299	שב				
רשף	880		2168	+32	+3.8	+4568
נדל"ן בינוי חקלאות						
אמנים 1.0	4640	בה	372	−151	−3.2	−638
בן-יקר נת 1.0	5385		126	+55	+1	+250
רוזקר 1.0	—		הפסקה	מסחר		—
רוזקר 5.0	—		הפסקה	מסחר		—
עדר 3.0	1800		505	+50	+2.9	+292
רסקו מבוב	3200					
רסקו רג	2629		117			
שמר 5.0	1701	תב	2632	+220		
שמר אש	798		2627			+973
תעשיה						
מים גליק	658	לב				+208
אקטמן 5.0	1615	לב				
מתכת פרום 1.0	194		2510	−4	−2	−1102
אלקל	212		6859	+7	+3.4	+519
אלקל אש 2	92.5		8600	+3.5	+3.9	+18049
דקסטר 1.0	2526					
נקה כימיקל 1.0	6873		80			−80
ת.ג.ל. 1.0	—		הפסקה	מסחר		—
ת.ג.ל. 5.0	—		הפסקה	מסחר		—
גלן	710		7845			
פו הן	508		1433	+3	+0.6	+1317
מאגרי טכנולוגיה	163		7685	+4	+2.5	+9783
השקעה						
אמישר כבי	1510		782.3	−70	−4.4	−772.3
ישום השקעות	220		15500	+15	+7.3	+26790
לבוקו 0.1	3444		100			+80
לבוקו 0.5	1043		365			−87
עץ השק ב 0.1	3250		25	−8	−0.3	−25
עץ השק ב 0.5	1737	בה	83	+17	+1	+37
חיפושי נפט						
דלק נפט 1	4192	בה	170	+42	+1	+60
דלק נפט 5	2502		262	+95	+3.9	+490
דלק חיפ אש 2	1900		1010	+200	+11.8	+1326
פז חיפושי נפט	27600		23			−42
יואל 5.0	550		4215	+4	+0.7	+7453
מ.נ.ן. 1.0	6000		176			−132
מ.נ.ן. 5.0	3200		812			−257
מראיל ב 0.5	7350		48			
נפטא ש	2898000	תב	2	68000	+7.4	+4

משתנים

שם נייר ערך	מחזור ערך	שער קובע נקודות	שער מרב נקודות	שינוי יומי %	מס' עסקאות
בנק בינלאומי 05	5144	8786	6878	1.24	15
הפנה	35194	307	307	1.65	12
כלל סחר	58036	451	455	3.88	19
שטרסל ב 10.0	755	11285	11203	2.00	5
דלק ג ש	5064	2952	2946	1.87	12
אפריקה 1.0	356	47150	47150	2.50	18
אזורים 1.0	17401	1302	1382	3.99	19
תבין	7836	4106	4118	1.25	14
היצב ש	198	75111	75111	3.80	14
כלל מלן	11528	886	888	3.06	7
עלית	581	19689	19689	2.34	8
פלגת ב 4	6671	1109	1109	2.49	5
קומפאות פח 1.0	1351	4610	4589	1.74	2
אלרון 5.0	8	346819	346819	−0.99	3
מבע ש	3609	13696	13696	−1.24	27
ים המלח	6300	3128	3128	1.00	9
פטרוכימים 10.0	26822	894	894	3.47	15
מטלי נייר 10.0	49	406648	406648	2.24	15
מכונת ב 0.1	542	12676	12676	2.08	6
כלל תעש 1.0	113233	246	246	3.79	28
אידיבי פתוח 2.8	1197	10661	10661	1.99	5
אלרן ש	11721	1296	1296	3.26	10
חברה לישראל 1.0	2586	4891	4891	2.75	9
דיסקונט השק ש	11571	2841	2862	3.50	28
כלל 10.0	52268	1499	1499	3.25	34

שערי מטבע בינבנקאיים

אתמול, צהריים, 3.9.1987 באירופה
מכירה מידית (ספוט)

ל"י שטרלינג	$ ארצות הברית	1.6508/1.6518
ל"ש ארה"ב	מרקים גרמניים	1.8004/1.8014
"	פלורינים הולנדיים	2.0275/2.0285
"	פרנקים שוויצריים	1.4902/1.4912
"	פרנקים בלגיים	37.43/37.4450
"	פרנקים צרפתיים	6.0300/6.0330
"	לירות איטלקיות	1304.00/1305.00
"	ייניים יפניים	141.40/141.50
לס.ד.ר.	$ ארצות הברית	1.2758/1.2763

שער הזהב $ 462.15 ארה"ב אונקיה לונדון פיקסינג
מכירה באחרית (פורוארד)

$/ל"ש	פר"ש/$	מ"ג/$
1.6470/1.6482	1.4858/1.4870	1.7954/1.7960
1.6394/1.6407	1.4765/1.4778	1.7854/1.7869
1.6301/1.6315	1.4625/1.4640	1.7704/1.7719

הנתונים נמסרו על-ידי בנק דיסקונט לישראל בע"מ

גלגל הבורסה/ יהודה שרוני

אופטמיות בסוף השבוע

שבוע המסחר בבורסה הסתיים אתמול במהפך נוקי ובחידוש מגמת עליות השערים בכל ענפי המסחר. מגמת הביקושים מוסברת על-ידי הקטנת הסבירות להצבעה ממשלתית נוספת בעניין "פרוייקט הל־ביא". הביקושים הוזרמו אתמול בעיקר על-ידי מקורבי השוק, שצפים את המשך המגמה החיובית גם בשבוע הבא. עם זאת ראוי להזכיר, כי הציבור הרחב מגיב לפי שעה את רגליו מהבורסה, והדבר בא לידי ביטוי בארציבות כספים בקרנות. מנהלי הקרנות מעדיפים לספק את הביקושים לנזילות העיד השנים, וכך להגדיל את נזילותם. עם זאת, רק צבירה של כספים חדשים עשויה לעודד את המשך העליות.

השבוע בבורסה עבר בסימן של ביטול "פרוייקט הלביא" והדבר גם ניכר בעליות השערים המרות־יוד סית. מדד המניות הכללי ללא בנקים עלה בסיכום השבועי ב-6.04 אחוזים, כשבולטת העלייה בשיעור של 9.43 אחוזים שהיתה במניות חברות ההשקעה. מטוטלת שוק המניות נעה על-פי משבי הרוח שורש מצד מצודדי הפרוייקט ושול־ליו. עליות השערים הסתייעו לא־מעט בעובדה שהרווחות הכספיים של פירמות עסקיות רבות הצביעו על שיפור מתוני ברווחים, המועד הקרוב והולך של פידיון הבנקאיות. מחזור המסחר במניות חופשיות הסתכם אתמול ב-12.6 מיליון שקל.

מתוכם 4.77 מיליון שקל במשתנים ובמ.ר.ץ.

	מדד	שינוי יומי ב-%
מדד מניות כללי	131.56	+0.71
כללי ללא בנקים	143.99	+1.89
מדד אג"ח כללי	117.90	−0.01
אג"ח צמוד מדד	117.45	−0.03
אג"ח צמוד מט"ח	118.77	+0.15

פעילות חריגה ביעסור

במניות בנק המשכנתאות יעסור, נרשמה השבוע פעילות חריגה, שלוותה בעליות שערים חריגות. אתמול נרשם שער קונים בלבד בשני ניירות הערך של החברה. אתמול הודיעה החברה לבורסה על חתימת הסכם בין יצחק תשובה להנהל' הוס מארה"ב, לפיו יצטרף האחרון להסכם רכישת מניות בנק יעסור מבנק הספנות. במניות הבנ־קים שבהסדר נרשמו היצעים שנקי־לטו בירידות מתונות, ובמחזור של 1.4 מיליון שקל.

	תשואה שנתית הלוית ב-%
בל"ל 0.1	10.58
הפועלים ש	11.04
אי.די.בי. רג	10.76
דיסקונט א	10.73
המזרחי ש	10.95

מניות כלל על הכוונת

מניות חברת ההשקעות כלל עמדו השבוע על הכוונת, ונרשמה בהן פעילות ערה. פירסום הרווחות הרווחים של אי.פי. ובנסי אזורים, הינם הסבר אפשרי למגמת עליות השערים שהסתמנה. גם אתמול הד־פיעו ביקושים למניות כלל סחר, כלל ישראל, אלקטרה, אי.פי. כלל תעשיות האחרות, שהוסיפו בעליות של עד 5 אחוזים. בשבוע הבא אמור קונצרן כלל לפרסם את הרווחות הכספיים של כלל תעשיות.

פעילות חריגה באינטרגאמא

גם מניות אינטרגאמא היו השב־בוע מוקד לפעילות חריגה, ואתמול נרשמו תנודות חריפות במניות. המניה בת 5.5 שקל עלתה ב-10 אחו־זים, ובמניה בת 1 שקל נרשם שער מוכרים בלבד. הפער בין שתי המניות הולך ומצטמצם, וכך גם אפשרויות הרכישה של המניה בת 5 שקל המכירה של המניה בת 1 שקל.

תנופה ל"תנופה"

קרן הנאמנות "תנופה" פתחה שלשום את פעילותה באגרות חוב, וביומיים הראשונים צברה הקרן סך כולל של 5 מיליון דולר. יש לציין, כי הקרן מתמחה בהשקעות באג"ח קונצרניות, כמו קרן הנאמנות "קשת" שהונפקה השבוע על-ידי בנק הפועלים. בנק ישראל גייס אתמול 35 מיליון שקל באמצעות שתי סדרות של אגרות-חוב. לאגרות אלה נרשם ביקוש כולל של 124 מיליון שקל, והם נמכרו מעל למחיר המינימום. בשוק איגרות החוב נרשמה אתמול מגמה מעורבת עם נטייה לעליית שערים. בלטו העליות באגרות החוב מסוג ברירה כפולה, שבהן מרבים להשקיע גופים מוסדיים. המחזור באג"ח הסתכם אתמול ב-7.1 מיליון שקל.

הודעות בורסה

● אורדן סיימה את המחצית הראשונה של 1987 בהפסד של 2.9 מיליון שקל לעומת הפסד של 7.7 מיליון שקל במחצית השנה הקודמת.
● תגל מסרה כי נתוני הרווחות הרבעיישנתיים, מצביעים על אפשרות לצבירת הפסדים כבדים, האומדים ב-3.5 מיליון שקל.
● רשה הרוויחה בשנה שהסתיימה במרס 1987 113 אלף שקל לעומת רווח של 667 אלף שקל בשנה הקודמת.
● חברת בת של אי.פי. מלקום קיבלה מהרואר הגרמני הזמנה של 8.5 מיליון מארק.
● לאור הגידול הצפוי בפעילות דלתא גליל בשנים הקרובות, בודקת החברה אפשרות לגיוס הון בשוק ההון בחו"ל.
● שלמה זיו שכיהן כדירקטור חיצוני במתנם לא נבחר לתקופת כהונה נוספת.

לא מכרת לא שילמת
קבלת מודעות ל"לוח העיר"
"פרסום אידיאל"
03-227117
03-221896
לבעלי כרטיסי אשראי

שערי קרנות הנאמנות

הקרן	מחיר יחידה	מחיר פדיון	השינוי נקודות	השינוי היומי אחוזים
אב	5877.41	5855.20	68.05	1.18
אבוקה	559.47	548.60	7.70	1.42
אגז	259.82	254.82	0.72	0.28
אדיר	1725.63	1692.12	3.79	0.22
אורם	2959.79	2902.65	39.17	1.37
אופיר	1979.50	1941.12	−0.42	−0.02
אור	451.40	442.03	−0.57	−0.13
אוריון	149.69	146.75	0.44	0.30
אורלי	284.14	282.08	0.79	0.28
אורן	838.15	821.75	3.64	0.44
איל	3972.95	3896.58	10.83	0.28
אירים	5747.13	5621.90	25.37	0.45
איתן	769.17	753.85	0.94	0.12
אלון	617.63	604.95	0.76	0.13
אלמוג	682.39	669.06	0.55	0.08
אנליסט	105.35	102.98	0.12	0.12
ארז	399.60	391.87	6.85	1.78
אש	198.06	193.81	3.05	1.60
אשל	185.55	181.95	0.09	0.05
אתרוג	257.55	255.11	0.44	0.17
בדולח	2777.40	2724.05	30.56	1.13
ברוש	587.92	576.56	4.98	0.87
ברק	585.24	573.84	6.35	1.12
ברכת	311.95	309.76	−0.16	−0.05
גביש	1624.20	1592.77	2.60	0.16
גבע	1127.73	1111.23	1.92	0.17
גורן	443.32	441.50	0.99	0.22
גיא	10317.59	10164.75	11.80	0.12
גיל	3470.12	3405.17	11.15	0.33
גלית	633.38	625.73	−0.17	−0.03
דובדבן	429.94	425.73	4.04	0.96
דוכיפת	534.93	524.44	3.62	0.70
דולב	250.43	245.28	0.49	0.20
דורון	1525.39	1497.28	0.14	0.01
דוד	268.26	263.47	0.16	0.06
דליה	602.50	592.26	3.07	0.52
דרור	385.35	378.69	3.55	0.95
היכל	490.60	481.40	6.63	1.40
הדס	449.39	445.18	3.80	0.86
ורד	547.26	538.06	0.92	0.17
זהבית	2827.90	2764.05	35.95	1.32
זוהר	21232.21	20920.29	22.55	0.11
זיו	19702.49	19411.69	28.78	0.15
זמיר	589.64	578.12	9.88	1.74
חדות	166.43	162.79	0.39	0.24
חליפין	136.85	136.26	0.26	0.19
חלמיש	213.91	212.43	0.08	0.04
חן	146.43	145.85	0.16	0.11
טופז	1506.54	1474.43	1.02	0.07
טל	6296.01	6219.43	5.30	0.09
יובל	450.73	442.12	0.79	0.18
יהלום	2767.74	2714.32	36.40	1.36
יסודות	431.01	426.98	6.28	1.49
יערה	443.01	433.55	0.65	0.15
כוכב	394.75	387.12	6.61	1.74
כחול	140.18	137.44	0.08	0.06
כלנית	662.96	651.69	3.37	0.52
כספית	264.30	261.73	0.10	0.04
כרמל	156.42	153.22	1.03	0.68
כתר	1252.59	1227.78	8.42	0.69
להב	4927.88	4835.27	8.67	0.18
למשקיע	123770.23	121805.88	27.61	0.02
לפיד	462.93	453.91	7.57	1.70
לקט	1884.06	1846.14	−0.33	−0.02
לשם	354.36	351.89	−0.18	−0.05
מבחר	1312.13	1286.97	1.64	0.13
מבטח	3842.07	3806.43	4.38	0.12
מגן	262.18	258.40	0.32	0.12
מגדן	3812.37	3776.95	14.98	0.40
מגל	411.93	408.27	1.67	0.41
מור	2149.28	2118.60	29.00	1.39
מורן	968.98	959.84	7.61	0.80
מנח	27916.17	27460.75	254.10	0.93
מיטר	1014.34	994.85	1.14	0.11
מעוף	4985.11	4890.61	42.75	0.88
מעיין	772.00	757.20	0.82	0.11
מקשה	360.41	356.98	0.19	−0.05
מרגלית	1599.37	1568.26	14.04	0.90
מרווה	121.27	120.86	0.19	0.16
מרום	1313.44	1287.99	1.24	0.10
נגה	29586.06	29153.78	88.04	0.30
נטיף	362.82	360.21	2.66	0.74
נבע	545.44	534.39	6.50	1.23
נילי	7202.64	7098.18	76.02	1.08
סביון	699.16	687.02	6.14	0.90
סגולה	140.95	138.15	0.10	0.07
סלע	350.97	348.45	−0.04	−0.01
סנונית	521.08	510.89	0.39	0.08
סער	423.44	415.66	3.11	0.75
סמיר	184.47	184.00	−0.14	−0.08
שירן	413.02	405.38	4.27	1.06
עידית	909.52	903.14	6.88	0.77
עידן	496.36	489.27	1.22	0.25
ענבר	1293.21	1266.59	−13.81	−1.08
ענת	2720.68	2699.00	36.35	1.37
עפרוני	488.67	477.92	0.25	0.05
ערמון	138.15	135.60	0.37	0.27
פיא	1814.65	1779.47	10.96	0.62
צבר	588.23	576.63	1.60	0.28
צבעית	528.29	517.91	5.07	0.99
צוק	124.30	123.81	−0.07	−0.06
צמיד	1099.94	1077.54	0.62	0.06
צפירה	577.91	569.74	5.73	1.02
צפרית	1912.32	1875.64	−0.97	−0.05
קלע	2497.98	2485.49	15.29	0.62
רונית	20223.42	20057.44	331.16	1.68
רימון	130.06	129.83	0.18	0.14
רקפת	837.59	823.83	3.29	0.40
רשף	423.17	414.46	0.98	0.24
שבלים	440.32	431.83	0.29	0.07
שהם	342.21	338.67	0.09	0.03
שירה	486.31	482.88	4.83	1.01
שמיר	397.50	389.76	−0.07	−0.02
שנהב	940.99	927.52	14.41	1.58
שסק	1038.38	1013.50	24.75	2.50
שקד	185.50	181.85	0.05	0.03
תאנה	279.45	276.96	3.37	1.23
תדהר	633.21	630.05	7.22	1.16
תירוש	534.29	527.89	0.18	0.03
תפוז	235.19	230.78	0.16	0.07
תפוח	195.86	194.45	0.67	0.35
תרשיש	1486.17	1457.31	−15.98	−1.08
תשרי	524.02	522.09	1.46	0.28

שערי אגרות החוב

3% מלווה מדינה (הצמדה 100%)

סדרה	שער	שינוי בנק'
3601	40273	+127
3602	37141	+118
3603	34546	+113
3604	30892	−72
3605	28752	−65
3606	27077	−63
3607	25139	−108
3608	23779	−105
3609	22641	−102
3610	20378	+8
3611	19638	+8
3612	19146	−176
3613	18049	−58
3614	17666	+6
3615	16480	+69
3616	14900	+5
3617	14389	−107
3618	13685	+6
3619	12549	+5
3620	11743	+5
3621	11174	+4
3622	10124	−62
3623	9509	−59
3624	8954	−56
3625	8190	+22
3626	7577	+20
3627	7029	+19
3628	6463	−35
3629	6177	−33
3630	5841	−32
3631	5380	+8
3632	5066	+7
3633	4787	+7
3634	4220	+13
3635	3992	+12
3636	3845	+11
3637	3598	+1
3638	3551	+1
3639	3068	+1
3640	2533	+5
3641	2239	+4
3642	2005	+15
3643	1740	+11
3644	1553	+5
3645	1401	+5
3701	1165	−3
3702	897	+4.8
3703	793.4	+1.8
3704	679.7	+1.6
3751	369.5	−0.3

סדרה	שער	שינוי
3752	144.3	+1.8
3753	138.5	+1.7
3901	134.2	+1.5
3902	131.6	+1.4
3903	130.7	+1.4
3904	128.6	+1.4
3754	128.4	−0.2
3755	123.7	−0.2
3756	119.4	−0.2
3757	117.2	−0.2
3758	114.8	−0.2
3759	114.5	−0.2
3760	112.9	−0.3
3761	118.4	−0.2
3762	110.6	−0.3
3763	107.3	−0.2
3764	105.4	−0.3
3765	102.9	−0.3
3766	101.7	−0.3
3791	107.8	−1.5
3792	105.9	−1.5
3826	128.4	— —
3827	126.1	+0.1
3828	121.7	— —
3829	119.5	+0.1
3830	117.6	−1.1
3831	117.3	−1.2
3832	115.7	−1.2
3833	113.1	−1.5
3834	113.3	−1.2
4.25% שג"א		
4101	378.3	+0.2
4102	148.9	+0.7
4103	143	+0.7
4104	138.5	+0.6
4301	138.5	+0.6
4302	135.8	+0.1
4303	134.9	— —
4304	132.8	— —
4105	115.6	+0.5
4106	115.8	+0.4
4107	112.3	+0.3
4108	110.4	+0.4
4109	107.4	−0.1
4110	106.2	—
4201	134	— —
4204	124.9	+0.1
4205	122.6	— —
4206	119.3	— —
4207	119	— —
4208	117.5	+0.1
4209	114.9	— —
4210	115.1	+0.1

סדרה	שער	שינוי
4211	111.6	+0.1
4212	110.1	+0.1
4213	107.5	+0.1
3501	192500	— —
3502	189400	— —
3503	171000	— —
3504	164800	— —
3505	161600	— —
3521	158610	−2700
3522	155400	— —
3523	147800	— —
3524	145520	— —
3525	142000	— —
3526	142901	— —
3527	140300	— —
3528	136755	— —
3529	139400	— —
3530	132500	−1000
3531	134700	— —
3532	128700	−3500
3533	131001	— —
3534	128500	+100
3535	127150	+100
3536	127600	+100
3537	127100	+100
3538	119300	— —
3539	119300	— —
3540	119400	— —
3541	114200	— —
3542	114800	— —
3543	108300	−200
3544	109000	— —
3545	107900	— —
3546	107300	— —
3547	105700	−200
3548	105700	— —
3549	100500	— —
3550	100560	+200
3551	99760	— —
3552	91700	— —
3553	91250	+200
3554	91400	— —
3555	91700	+200
3556	87100	— —
3557	87900	— —
3558	87150	— —
3559	84100	— —
3560	79679	−2000
3561	79700	+200
3571	88200	— —
3572	81900	— —
3573	79900	−500
3574	75100	— —
3575	73634	+96
3576	73489	+96
3579	67688	+88
3577	73685	+29

סדרה	שער	שינוי
3578	68117	+26
3580	63054	+21
3581	59876	+24
3582	55258	+21
3583	51496	+20
3584	49001	+19
3585	46503	+18
3586	42032	+17
3588	41985	+16
3589	38338	+15
3587	42099	+16
3591	38385	+15
3592	38354	+15
3593	38309	+15
3590	38194	+14
3595	36419	+14
3594	37044	+14
5% מלווה פיתוח (ברירה כפולה)		
2001	157400	— —
2002	157500	— —
2003	151700	— —
2004	152810	— —
2005	145000	+1200
2006	145225	— —
2007	140360	+60
2008	139000	−2250
2009	140850	— —
2010	140250	+150
2011	137400	— —
2012	138040	−60
2013	137300	— —
2014	153900	+100
2015	134341	— —
2016	134510	— —
2017	131919	— —
2018	130775	— —
2019	129950	— —
2020	126000	— —
2021	126800	— —
2022	123010	— —
2023	123311	— —
2024	115200	— —
2025	115800	— —
2026	115100	— —
2027	110600	— —
2028	112600	— —
2029	106600	— —
2030	105400	— —
2031	102300	+300
2032	105500	— —
2033	97600	— —
2034	99000	— —
2035	98500	+1500
2036	89100	— —
2037	86000	+2500

סדרה	שער	שינוי
2038	86300	— —
2039	89500	— —
2040	81900	— —
2041	77100	+190
2051	78000	— —
2052	75800	— —
2053	77090	+1365
2055	71444	+1320
2054	69650	+23
2056	64598	+21
2057	66008	+22
2059	60120	+21
2058	67506	+13
2060	62698	+11
2061	42515	+1081
2062	38851	+1017
2063	37108	+1003
רמון		
7001	268.6	+4.9
7002	260.5	+4.8
7003	243.6	−0.2
7004	224.9	−0.2
7005	212.2	−0.8
7006	200.2	−1.2
7007	185.8	−2.1
7008	182.3	−2
7009	178.2	−0.2
7010	167.6	−1.9
7011	157.7	+0.5
7012	152.5	+0.6
7013	143.9	+0.3
7014	125.7	+0.9
7015	104.4	−0.2
7016	107	−0.1
7017	106.4	−0.1
7018	106.2	−0.1
7019	106.6	−0.2
7020	106.4	−0.2
7021	105.4	−0.2
7201	104.9	−0.1
גלבוע		
6101	13980	+123
6102	8255	−12
6103	7511	+40
6104	6885	+15
6105	6527	+14
6406	6302	−9
6107	6069	−9
6108	4437	+79
6109	4225	+76
6110	4153	+75
6111	3481	+51
6112	3378	+51
6113	2254	−5
6151	891.7	+15.1
6152	854.1	+14.6

סדרה	שער	שינוי
6153	747	−1.1
6154	735.5	−1.1
6155	477.7	−0.6
6156	384.7	−0.5
6157	285.1	+1.5
6158	270.5	+1.5
6159	229.7	+0.3
6160	213.3	−0.3
6161	205.9	−0.3
6162	186.5	−0.3
6163	174.2	−2.2
6164	167.5	−2.1
6165	156	−0.2
6166	149.9	+2.3
6167	146.7	+2.3
6168	144.6	+2.2
6169	135.2	−0.2
6170	125.6	−3
6171	94	+1.5
6172	92.8	+1.3
6801	95.2	−1.6
ארמון		
2508	113	+1.8
תור 85	391	— —
צמודות זהב		
5 יור'	127	−0.1
100% מט"ח		
אל אש	1581	+3
אלביט	219	— —
אלתא	1226	+3
אלסינט	2250	+30
מאירטק	967	−15
תור 84	102	+0.2
זהב הים	234	+3
דים הש	206.4	— —
כור	180	— —
כלל	474	— —
מלנס ד	198	— —
מלנס מ	276	— —
מלנס י	316	— —
דן	121.4	— —
סול בת	170.2	— —
תיעוש	217.6	+0.5
מדד/מט"ח		
ב.ל.ת.	144.4	— —
דים הש	157.4	— —
כור	146.7	−0.1
כלל	186.6	— —
מב דים	146.8	−1.5
מסא מ	140.2	— —
מסא מ	139.5	— —
מסא מ	129.5	— —
לאומי	132.5	+1

שערי מטבע חוץ

3.9.87

המטבע	בנק לאומי מזומנים קניה	בנק לאומי מזומנים מכירה	בנק לאומי העברות והמחאות קניה	בנק לאומי העברות והמחאות מכירה	בנק הפועלים מזומנים קניה	בנק הפועלים מזומנים מכירה	בנק הפועלים העברות והמחאות קניה	בנק הפועלים העברות והמחאות מכירה	בנק דיסקונט מזומנים קניה	בנק דיסקונט מזומנים מכירה	בנק דיסקונט העברות והמחאות קניה	בנק דיסקונט העברות והמחאות מכירה	שער יציג	השינוי היומי
1 דולר	1.55	1.62	1.5841	1.6039	1.55	1.62	1.5836	1.6034	1.55	1.62	1.5861	1.6061	1.5943	−0.0024
1 לישט"ג	2.55	2.67	2.6169	2.6496	2.57	2.69	2.6114	2.6440	2.57	2.70	2.6199	2.6528	2.6311	0.0061
1 מארק גרמני	0.86	0.90	0.8783	0.8893	0.86	0.91	0.8798	0.8908	0.86	0.91	0.8809	0.8920	0.8848	0.0017
1 פרנק צרפתי	0.25	0.27	0.2625	0.2658	0.25	0.27	0.2624	0.2657	0.25	0.27	0.2629	0.2662	0.2643	0.0004
1 גולדן הולנדי	0.76	0.80	0.7811	0.7909	0.76	0.80	0.7806	0.7904	0.76	0.80	0.7822	0.7921	0.7857	0.0019
1 פרנק שוויצרי	1.04	1.09	1.0635	1.0768	1.05	1.10	1.0643	1.0775	1.04	1.09	1.0636	1.0770	1.0693	−0.0009
1 כתר שוודי	0.24	0.26	0.2496	0.2527	0.25	0.26	0.2496	0.2527	0.24	0.26	0.2498	0.2529	0.2510	−0.0001
1 כתר נורבגי	0.23	0.25	0.2397	0.2427	0.24	0.25	0.2394	0.2424	0.23	0.25	0.2397	0.2427	0.2410	0.0003
1 כתר דני	0.22	0.23	0.2283	0.2311	0.22	0.23	0.2281	0.2309	0.22	0.24	0.2285	0.2314	0.2296	0.0003
1 מרק פיני	0.35	0.37	0.3626	0.3671	0.35	0.37	0.3621	0.3667	0.35	0.38	0.3624	0.3670	0.3646	—
1 דולר קנדי	1.18	1.23	1.2051	1.2202	1.18	1.24	1.2029	1.2179	1.18	1.24	1.2052	1.2204	1.2120	−0.0013
1 דולר אוסטרלי	1.08	1.19	1.1398	1.1540	1.10	1.18	1.1414	1.1556	1.11	1.19	1.1416	1.1560	1.1481	−0.0006
1 ראנד דרא"פ	0.51	0.61	0.7810	0.7907	0.47	0.79	0.7797	0.7894	0.49	0.69	0.7814	0.7913	0.7850	0.0001
10 פרנק בלגיים	—	—	0.4233	0.4286	—	—	0.4234	0.4287			0.4235	0.4289	0.4257	0.0008
10 שילינג אוסטריים	1.22	1.28	1.2479	1.2635	1.23	1.28	1.2479	1.2635	1.23	1.29	1.2548	1.2676	1.2568	0.0018
1000 לירות איטלקיות	1.18	1.25	1.2142	1.2294	1.19	1.27	1.2148	1.2300	1.19	1.28	1.2163	1.2316	1.2215	0.0015
100 ינים יפאניים	1.10	1.14	1.1191	1.1331	1.10	1.15	1.1204	1.1343	1.10	1.15	1.1217	1.1358	1.1257	−0.0068

סוף דגמי 1987!

ההזדמנות שלך לקנות מכונית מעולה SUBARU

ההפקדה על-חשבוננו!

מחיר מיוחד! אספקה מהירה!

הצעה מיוחדת, לתקופה מוגבלת, המאפשרת לך לקנות את המכונית המובילה בישראל "סובארו" המבטיחה נסיעה בראש שקט. תמיד. תהנה ממחיר מיוחד של סוף שנת דגמי 1987 כאשר דמי-ההפקדה משולמים ע"י יפנאוטו ומוחזרים ליפנאוטו. ההצעה בתוקף עד גמר המלאי. כל המחירים כוללים מע"מ ולא כוללים צבע מיטלי, מזגן־אוויר, רדיו, הגה כח, חלונות חשמליים ואבזרים מיוחדים.

סובארו קו·פֶּה 3 דלתות

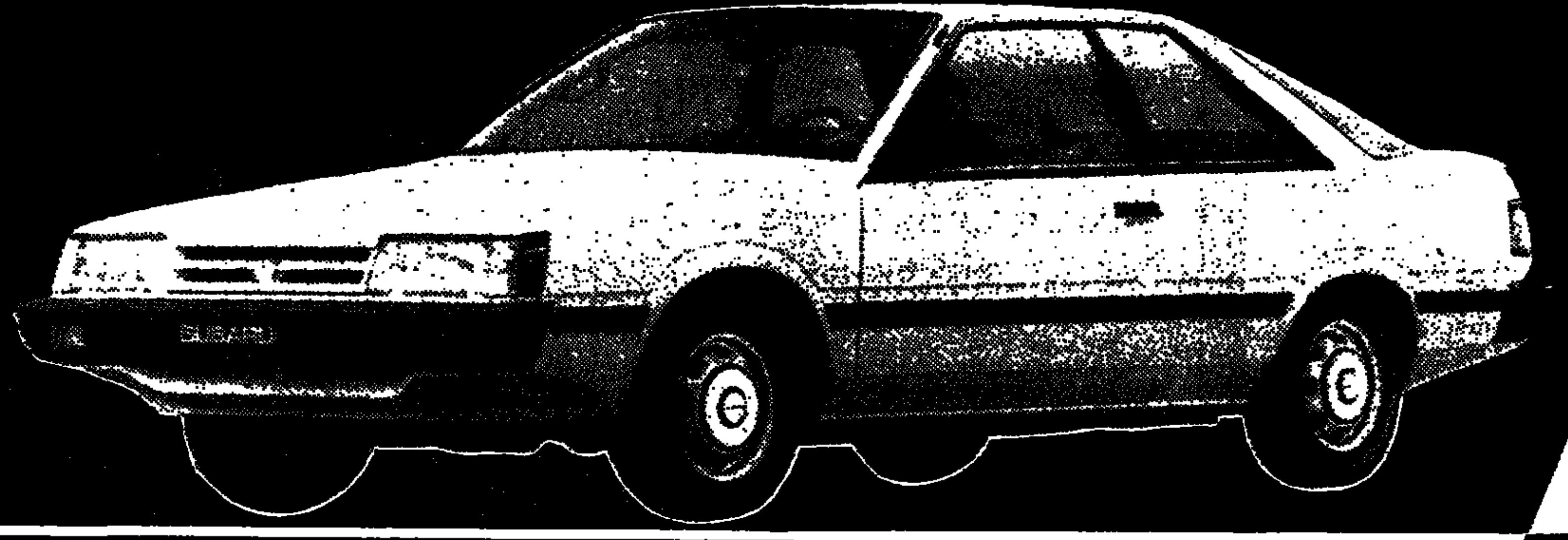

★ 1300 סמ"ק, הילוכים רגילים **25,320** ש"ח

★ 1600 סמ"ק, הילוכים רגילים **29,700** ש"ח

סובארו DL 4 דלתות

★ 1300 סמ"ק, הילוכים רגילים **24,360** ש"ח

★ 1300 סמ"ק, הילוכים אוטומטיים **26,470** ש"ח

★ 1600 סמ"ק, קסטום GL **30,800** ש"ח

★ 1600 סמ"ק, הילוכים רגילים **26,800** ש"ח

★ 1600 סמ"ק, הילוכים אוטומטיים **28,970** ש"ח

★ 1800 סמ"ק, הילוכים אוטומטיים **37,690** ש"ח

סובארו סטיישן 5 דלתות

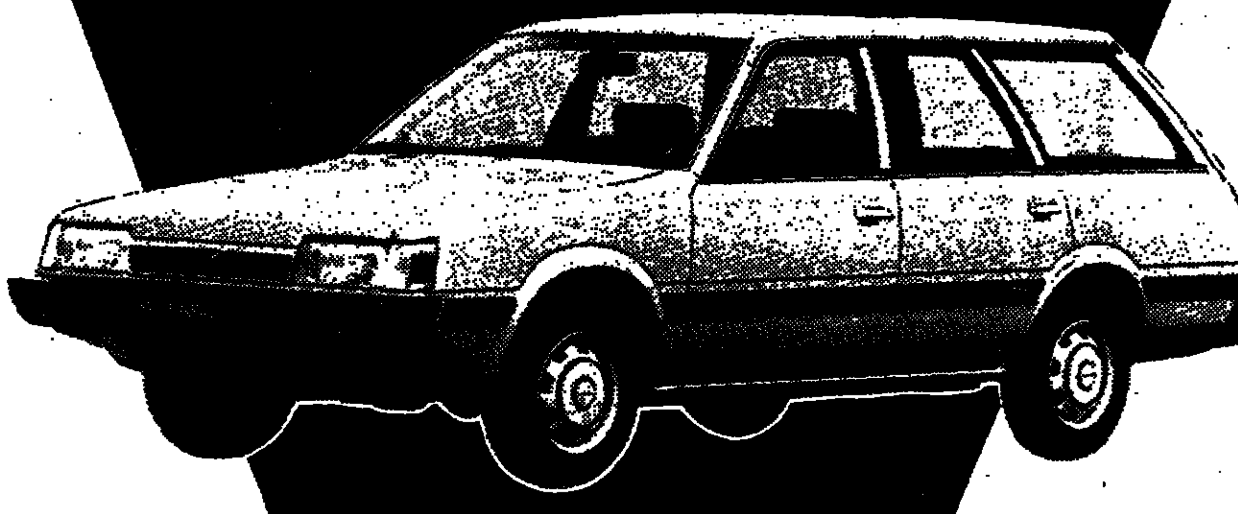

★ 1300 סמ"ק, הילוכים רגילים **25,220** ש"ח

סובארו מיניבוס מסחרי E-10

★ 1000 סמ"ק, 5 דלתות עם גג מוגבה **21,098** ש"ח

סובארו JUSTY 5 דלתות **19,407** ש"ח

מחירים סופיים. מהר פן תאחר!

סע בראש שקט. סע סובארו.

SUBARU יפנאוטו בע"מ

פרטים מלאים בסוכנויות המורשות ובנציגות הבלעדית בישראל "יפנאוטו בע"מ" תל-אביב, רח' יצחק שדה 28, טל' 03-338861

هكذا من الاصل

صكنا من الاجل

הפגנה מול משלחת בריה"מ בתל־אביב

(ע) ועד בנים למען הורים קיים אתמול משמרת מחאה ואבל, לציון שבוע למותו של מרן אלכס קוצ'ובייבסקי ז"ל, שהיה יו"ר ארגון הבנים ליד המועצה הציבורית למען יהודי בריה"מ, ונספה בתאונת דרכים. המשמרת נערכה מול משרדי המשלחת הקונסולרית הסובייטית בתל־אביב. השתתפו בה גם רעייתו של אסיר ציון יולי אורלשטיין וידידה קרובה של אביו של אלכס קוצ'ובייבסקי, המתגורר בנובוסיבירסק. השלטונות מסרבים זה 10 שנים להתיר לו לעלות. בהגיע המשלחת הסובייטית למשרד, ביקשו מניה אורלשטיין (במרכז התמונה, אוחזת במכתב) ומזכ"ל המועצה חיים צ'סלר (בתמונה מימין, מחזיק בתצלום של אלכס ז"ל) להעביר לידי חברי המשלחת (אחד מהם נראה בתמונה משמאל) מכתב, ובו פניה לשלטונות הסובייטיים להתיר מייד להורים לעלות לישראל כדי שיוכלו להשתתף בגילוי המצבה ביום ה־30 למותו של בנם. אחד מחברי המשלחת דחה את מניה אורלשטיין ואמר: "גורלם של כל המסתננים שלבם באשמת רחוב בגה זבל". כאשר ניסו להתקבל אצל המשלחת התפתח ויכוח קולני, ובו שוב הטיחו חברי המשלחת עלבונות במפגינים. על כך הגיבה מניה אורלשטיין: "ברוסיה לא הצלחתם להפחיד או להשתיק אותי. כאן, במדינה שלי, בוודאי לא תצליחו". (צילום: אפק שילה/ישראל סאן)

נדחתה בקשת עודד מוזס למנוע את הדפסת "לאשה" מחוץ לדפוס שלו

השופט: "סירובו לנהל מו"מ וללכת לבוררות שומט את הקרקע מתחת לבקשתו; אין לייחס תום־לב למי שמתבצר מאחורי לוח מחירים נתון ומסרב להעמידו לבחינה לפי ההסכם"

מאת צבי הראל
סופר "הארץ"

בית המשפט המחוזי בתל־אביב דחה אתמול את בקשתו של עודד מוזס להוציא צו זמני המורה לבעלי "ידיעות אחרונות" להימנע מהדפסת השבועון "לאשה" מחוץ לבית הדפוס שבבעלותו (השבועון "לאשה" שייך לבעלי "ידיעות אחרונות").

עודד מוזס, מבעלי־המניות של "ידיעות אחרונות", פנה לפני כשבוע לבית המשפט כדי לבקש את הצו הזמני. העותר טען, בין היתר, כי בידיו הסכם בין הצדדים המבטיח לו כי השבועון יודפס בלעדית בדפוס שבבעלותו עד לשנת 2003 עם אפשרות, לכל צד, להאריכו לעוד 20 שנה.

בתצהיר־תשובה של בעלי המניות האחרים נטען נגד העותר, כי הנהלות "ידיעות אחרונות" ו"לאשה" מתקשות בתחרות על מודעות־הפירסומת הצבעוניות עקב הנחות שניתנות למפרסמים על־ידי עיתונים אחרים, בעוד מחירי ההדפסה של העותר מפורזים. עוד טענו, כי בידם חוות־דעת של מומחה שקבע, כי המחיר המשולם לדפוס בבעלות העותר עולה ב־150 אחוזים על המחיר שמקובל אצל אחרים.

השופט שאול אלוני, שדחה אתמול את בקשתו של העותר, קבע כי התנהגותו בסירובו לנהל משא־ומתן וסירובו ללכת לבוררות (במקרה שהמו"מ לא יעלה יפה) שומטת את הקרקע מתחת לבקשתו לזכות בצו מניעה זמני. עוד כתב השופט אלוני: "אין לייחס תום לב למי שמתבצר מאחורי לוח מחירים נתון ומסרב להעמידו לבחינה, על פי מתכונת הקבועה בהסכם, ושנועדה לבחינה כזאת".

השופט מציין בהחלטתו, כי הוא מסכים עם בא־כוח בעלי רוב המניות ב"ידיעות אחרונות" כי ניסוחו של ההסכם בין הצדדים נועד לאפשר לכל אחד מהם להפעיל את מכשיר המשא ומתן, אם יחושב כי נוצרו נסיבות המצדיקות שינוי הסכם זה.

עוד קבע השופט, כי מרגע שקיבל עודד מוזס (העותר) חוות־דעת הקובעת מימצאים קיצוניים לגבי מחיר ההדפסה, יש לצד השני (רוב בעלי המניות) הזכות לדרוש משא ומתן מכוח ההסכם בין הצדדים. התנהגותו של העותר תוך התעלמות מחוות־דעת של המומחה, כתב השופט, לוקה בחוסר תום לב.

השופט אלוני כתב כי המשמעות של מתן צו־מניעה לטובת העותר משמעותה שלילת הזכות הלגיטימית של המבקשים (רוב בעלי המניות) להפעיל את סעיף המו"מ והבוררות בהסכם כדי להוכיח שהמחירים הנגבים הם גבוהים וכי יש מקום לשנותם, ופירושה מתן עדיפות בלתי מוצדקת למבקש (לעודד מוזס).

מטעם העותר הופיע עו"ד אלי זוהר ומטעם בעלי המניות האחרים הופיעו עורכי הדין ד"ר אמנון גולדנברג ויהודה רסלר. את "ידיעות אחרונות" ייצג בדיון עו"ד שלמה ליבליך.

יהודיה המתגוררת עם תושב חאן־יונס גורשה מהרצועה

המשטרה: ישראלי המבקש לגור שם חייב לקבל היתר מצה"ל

(ע). צעירה יהודיה מאזור גוש דן, שנעלמה לפני 9 חודשים מביתה, נמצאה שלשום בחאן יונס כשהיא נשואה לתושב המקום.

המשטרה הורתה לצעירה, לעזוב את אזור הרצועה, בו היא שוהה ללא אישור המפקד הצבאי של האזור.

ביום ד' התקבלה במשטרת עזה בקשה, לבדוק אם אישה יהודיה אזרחית ישראלית בת 29 מאזור גוש דן, מתגוררת בחאן יונס. למשטרה נמסר שם של תושב המקום, שעל פי מידע שהתקבל, האישה מתגוררת בביתו.

שוטרים איתרו את מקום מגוריו וכשהגיעו לשם, אכן מצאו בדירה את האישה שחופשה. זו סיפרה לשוטרים, כי נישאה לתושב חאן יונס בנישואין אזרחיים לפני 9 חודשים, ומאז עברה לגור איתו בביתו. האישה נלקחה לחקירה במשטרה, שבמהלכה הובהר לה, כי עברה על החוק בעצם מגוריה בחאן יונס. זאת, כיוון שאזרחים ישראליים המבקשים לגור ברצועת עזה חייבים לקבל היתר מהמפקד הצבאי של האזור.

חוקרי המשטרה הודיעו לאישה, כי עליה לעזוב את הרצועה בתוך 48 שעות ואם לא תעשה כן, היא תיעצר ותואשם בשהייה בלתי חוקית באזור צבאי. האישה שוחררה לאחר החקירה והמשטרה תעקוב אם היא אכן תעזוב את רצועת עזה בזמן שהוקצה לה לכך.

סטימצקי תובע מכונס "ברונפמן" שלא לממש מכירת המלאי ל"מודן"

טוען בפניה לביהמ"ש: רכשתי את המלאי בחצי מיליון דולר ולא קיבלתי כל התמורה

מאת סופר "הארץ"

חברת סטימצקי ביקשה אתמול מבית המשפט המחוזי בתל אביב צו שימנע מכונס הנכסים של ברונפמן מלבצע את ההסכם שלפיו מכר הכונס את מלאי הספרים למודן. סטימצקי טוען בפנייתו כי בהגישו את ההסכם לבית המשפט העלים הכונס מבית המשפט שלסטימצקי יש טענת בעלות על המלאי הזה.

תביעה זו של סטימצקי הוגשה לבית המשפט יום לאחר הגשת דו"ח הכונס, המאשים את סטימצקי במעשי הונאה וגזל. הדו"ח התקבל לתיק בית המשפט. בתביעה טוען סטימצקי כי לפני רכישת ברונפמן בידי קאופמן, הגיע הוא להסכם עם הרוכשים, ועל פיו ירכוש מלאי ששוויו חצי מיליון דולר, ואחרי הרכישה, בהסכמת מנהלי ברונפמן, החל להוציא את המלאי, חלקו עם תעודות משלוח וחלקו בלעדיהן.

העברת המלאי לא הושלמה, לדבריו, כאשר מונה כונס הנכסים. סטימצקי טוען כי בעת אישור הסכם מכירת המלאי למודן, העלים הכונס מבית המשפט את תביעות סטימצקי לבעלות על המלאי הזה, והציג תמונה חד־צדדית, בלתי מדוייקת ומטעה. הכונס, לטענת סטימצקי, לא מצא לנכון להודיע לו על הכוונה להגיש בקשה זו, וזו אושרה בהיעדר התנגדות.

ההסכם עם מודן אושר ב־9 באוגוסט, וב־23 בו דרש סטימצקי מהכונס לעכב את ביצוע ההסכם.

הכונס, עו"ד ראובן בילט, אמר שטרם קיבל את התביעה. הוא אמר לסופר "הארץ" כי ההסכם עם מודן מבוצע, הזכויות והמלאי אינם עוד בבעלות ברונפמן, ולדעתו הגשת התביעה עתה באה להגיב על האשמות הכלולות בדו"ח הכונס. אם רכש סטימצקי את המלאי, הרי עשה זאת מקאופמן (לפי ההסכם המצורף לבקשה של סטימצקי נעשתה עיסקה זו ב־1 ביוני, לפני שקאופמן רכשה את ברונפמן) ועליו לתבוע את קאופמן, ולא את ברונפמן — אמר הכונס.

חוב ברונפמן לסטימצקי שעל פיו הוא טוען לבעלות על מלאי (ב־667 אלף ש"ח לפי פירוט של 885 אלף ש"ח בניכוי המלאי שנלקח לפי נספח המצורף לתביעה הנוכחית, בסך 294 אלף ש"ח), אינו מופיע בפירוט חובות ברונפמן בדו"ח הכונס.

חוק התכנון והבניה—1965
מרחב תכנון מקומי עירון — ואדי עארה

נמסרת בזה הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה — 1965 כי הוגשה לועדה בקשה להיתר בניה מס' ב/87/13 בגוש 8775 חלקה 85, ע"ש שריף מורשד כאנה מכפר באשנה שבאישורה יש הקלה/סטיה מהוראות תכנית מתאר מס' ג/483. מהות ההקלה בקו בנין קידמי — כיון שרוב המבנים באותו צד של הרחוב קיימים באותו קו.

ניתן לעיין בבקשה הנ"ל בועדה בימי ובשעות קבלת קהל. כל מעוניין רשאי לעיין ולהגיש התנגדות לבקשה הנ"ל לועדה האמורה תוך שבועיים מיום פרסום הודעה זו בעיתון.

29.8.87

סמיר דרוויש
יו"ר הועדה המקומית
עירון

הקטיושות יוחזרו לנשיא גרומיקו: קח אותן, הן שלך

תושבי אצבע הגליל החלו לאסוף רסיסי קטיושות מתוצרת בריה"מ כדי להעבירן לגרומיקו כשיבקר בארה"ב — עם הסבר: "הקטיושות לא שייכות לנו, הן שייכות לך; ילדי הגליל אוהבים שלום"

מאת מנחם הורוביץ
סופר "הארץ" בצפון

באצבע הגליל החלו לאסוף רסיסי קטיושות ממוסגרות ובתים פרטיים, כדי להעביר אותם אל נשיא בריה"מ העומד לבקר בזמן הקרוב במרכז האו"ם בניו־יורק.

קבוצה של תושבים מאצבע הגליל וביניהם גם משה רובין חבר קיבוץ הולתה, החליטו לשלוח את הקטיושות בחזרה לנשיא בריה"מ, קטיושות שמקורן בבריה"מ ושגורו לאחרונה לעבר אזורים שונים בגליל. "הקטיושות לא שייכות לנו — הן שייכות לך. ילדי הגליל אוהבים שלום", ייאמר בהודעה של קבוצת התושבים.

85 פיגועים פליליים תוך שימוש בחומר נפץ אירעו בינואר — יוני

המשטרה: זו ירידה לעומת אשתקד ● אבל באחרונה יש גל של שימוש בחומרי נפץ ונשק חם לחיסול חשבונות בעולם התחתון

מאת ראובן שפירא
סופר "הארץ"

במחצית הראשונה של השנה הנוכחית, נרשמו במשטרה 85 אירועים של שימוש במטעני נפץ, חומרי חבלה ופיגועים על רקע פלילי, ובכלל זה זריקת רימוני עשן וחזיזים במגרשי כדורגל.

אף שבאחרונה יש גל של שימוש בחומרי נפץ ובנשק חם לחיסול חשבונות בין עבריינים בעולם התחתון, מציינים במשטרה, כי באופן כללי נרשמה במחצית הראשונה של השנה ירידה במספר הפיגועים על רקע פלילי, לעומת התקופה המקבילה אשתקד.

מתוך 85 הפיגועים על רקע פלילי שנרשמו במחצית הראשונה של השנה — 19 מקרים היו של הנחת מטעני חבלה, 16 מקרים של השלכת רימוני רסס, 9 מקרים של השלכת בקבוקי תבערה, 3 מקרים של פריצת כספות על ידי חומרי נפץ ו־3 מקרים של הנחת מטעני סרק להפחדה. כשליש מהפיגועים הפליליים (הנחת מטעני נפץ והשלכת רימוני רסס) היו במבני מגורים, 21 אחוזים בבתי עסק, 7 אחוזים בכלי רכב, 9 אחוזים במגרשי ספורט ו־5 אחוזים במוסדות ציבור.

יצויין כי במקרים רבים של פיגועים על רקע פלילי יודעת המשטרה מי אחראי לפיגוע, אבל בגלל שמדובר בסכסוכים בתוך העולם התחתון, ולעתים בסכסוכים אישיים בין אנשים מודרים, והקורבנות מסרבים לשתף פעולה עם המשטרה, מתקשה המשטרה במקרים רבים להשיג ראיות כדי להגיש כתבי אישום, אף שמבחינה מודיעינית זהות מבצעי הפיגועים ידועה לה.

300 אלף איות־צרעים — ניצפו בשמי ישראל

— בדרכן מאירופה לחרוף באפריקה ● בשבועות הקרובים צפוי מעבר להקות של עיטי חורף, שקנאים ועיטי ערבות

מאת אלי אלעד, סופר "הארץ" לאיכות הסביבה

להקות גדולות של עופות דורסים, ובהם כ־300 אלף איות־צרעים, חלפו בימים אלה בשמי הארץ תוך כדי נדידת הסתו שלהן מאירופה אל אזורי החריפה באפריקה.

הלהקות ניצפו בדרכן בעזרת ראדר [illegible] על ידי צפר המלווה את הלהקות מגבול לבנון ועד גבול מצרים. בשבועות הקרובים ילווה הראדר להקות גדולות נוספות של דורסים לרבות עיטי חורף, שקנאים ועיטי ערבות.

פעילות זו היא במסגרת מחקר על נדידת הדורסים שנערך על ידי החברה להגנת הטבע בשיתוף עם חיל האוויר. במחקר משולב מכשיר המכ"ם של רשות שדות התעופה בסיוע רשות שמורות הטבע, לאיתור הלהקות והמעקב אחריהן.

שילוב זה מאפשר מתן התראה ב"זמן אמיתי" לחיל האוויר על זמני הנדידה, גבוהה וכיוונה, כדי ליצור הפרדה בין נתיבי התעופה של המטוסים ולהקות הדורסים. נמסר כי מאז החל מחקר נדידת הדורסים, בסוף 1983, לא נפל אף מטוס קרב ולא נרשם אף מקרה של היפגעות קשה של מטוסים מציפורים.

מהנתונים שנאספו במחקר עד כה עולה שהעופות הדורסים מתקדמים בנדידתם בנתיבים רחבים, המשתנים בהתאם לכיווני הרוח ומהירותה. מנתוני הראדר עולה שהדורסים דואים כעשר שעות ביממה, במהירות של 10 עד 60 קמ"ש, בהתאם לתנאי מזג האוויר ובסך הכל גומעים 300 עד 600 ק"מ ביום. מרבית הדורסים שוהים בתחומי ישראל יממה עד יממה וחצי.

באולטראסאונד קבעו: בן, אבל בפועל — נולדה בת

נשים התלוננו במרכז הרפואי "סורוקה" בבאר שבע על טעות בקביעת מין העובר ● בית־החולים: הבדיקה — בניגוד להנחיות

(ע). נשים התלוננו באחרונה במרכז הרפואי "סורוקה" בבאר שבע, כי בתקופת הריונן ערכו בדיקות אולטראסאונד ומין העובר בבטניהן נמסר לידיעתן, אלא שלאחר הלידה הובהר כי נולד תינוק ממין אחר.

מנהל בית החולים אמר בתגובה, שההודעות ליולדות על מין העובר נעשו בניגוד להנחיות ההנהלה.

מרבית המתלוננות היו נשים, שנמסר להן כי הן עומדות ללדת בן, או נשים שכבר יש להן ילדים ממין אחד בלבד, ונמסר להן כי הן עומדות ללדת ילד מהמין השני. נשים אלה קבלו אחרי הלידה על הטעייתן.

ד"ר יצחק רוזמן, המנהל הרפואי של "סורוקה" אמר בתגובה: "קיימת הנחיה לעובדי יחידת האולטראסאונד, שלא למסור לנשים מימצאי הבדיקה על מין העובר. מי שמסר מימצאים כאלה עבר על ההנחיות". ד"ר רוזמן הטעים, שב־40 אחוזים מהאיבחונים במכשיר האולטראסאונד אצל נשים עד אמצע תקופת ההריון נופלות טעויות בזיהוי מין העובר, ושיעור הטעויות יורד ל־5 אחוזים, אחרי השבוע ה־23 להריון. גם תנוחת העובר בזמן הבדיקה מקשה לפעמים על זיהוי המין. כך למשל, כשהעובר מקופל לפני גב האם ולא ניתן לראות במכשיר את אברי המין שלו.

ערך את העמוד: משה ריינפלד

אלפים יבלו בחג הסוכות בחוץ־לארץ

"דיונהיז": 1300 חבילות נופש נרכשו ברודוס ובכרתים; 700 בלונדון ופאריס

מאת א. קרן סופר "הארץ"

אלפי ישראלים יבלו את חופשת חג הסוכות בחו"ל. כך מתברר מנתונים שמסרה אתמול חברת הנסיעות דיונהיז אשר רכשה 1500 חבילות נופש ברודוס וכרתים ועוד 700 חבילות נופש בלונדון ופאריס.

מנכ"ל דיונהיז, אבי פרידמן, מסר אתמול כי מאות נרשמו כבר לרכישת חבילות נופש אלה שלפי ענן החברה הזמינה שלושה מטוסים מדגמי בואינג 707 ו־767 שימריאו בתאריכים 7 ו־8 באוקטובר. מחירה של חבילת נופש בת 7 ימים ברודוס נע בין 299 דולר במלון בן 2 כוכבים ל־655 דולר במלון בן 5 כוכבים. בכרתים יהיה המחיר בין 399 דולר במלון בן 2 כוכבים ל־499 דולר במלון בן 4 כוכבים.

אבי פרידמן ציין כי את הביקוש הרב אפשר להסביר בעובדה שמחירי הנופשונים, כולל טיסה, זהים כמעט למחירי בתי מלון בארץ.

אנו מודיעים בצער רב
על מותה של יקירתנו
רות רוטנברג (גורפינקל)
ז"ל
אחרי מחלה ממושכת ב 2.9.87 בלוס אנג'לס קליפורניה

המתאבלים:
בעלה: ד"ר יחזקאל רוטנברג
בנותיה: טלי וגילי
אחותה: הלנה טויסטר ומשפחתה
גיסה: אביגדור רוטנברג ומשפחתו

במלאת שלושים לפטירת יקירנו
צבי מגן ז"ל
נערוך אזכרה וגילוי מצבה ביום ראשון י"ב באלול תשמ"ז 6.9.87 בשעה 4.30 אחה"צ בבית העלמין בעתלית, אוטובוס יצא בשעה 3.30 ממרכז שכונת דן ויתעכב בשעה 4.00 בתחנת אגד המרכזית בחיפה, רציף מס' 1
המשפחה

יקירנו
אפרים הרצנו
איננו
ההלויה תצא היום יום ששי י' אלול תשמ"ז 4.9.87 בשעה 11.00 לפנה"צ מבית ההלויות העירוני רח' דפנה 5 ת"א ותתקיים בשעה 11.30 לפנה"צ בבית העלמין הדרום בגבול חולון בת־ים
אוטובוס יעמוד לרשות המלווים
השבעה בבית המנוח רח' בלקינד 3, ת"א
אבלים: רעייתו: חנה הרצנו
בתו: מריאנה הרצנו וב"ב
בנו: מיכה הרצנו וב"ב
וכל בני המשפחה

למשפחת הרצנו
משתתפים בצערכם בהילקח מייסד חברתנו
אפרים הרצנו
למפע תעשיות קלות בע"מ ערד
ההנהלה והעובדים

הננו משתתפים בצער המשפחה
עם פטירת מייסד חברתנו והמנהל הכללי
אפרים הרצנו
הרצנו בע"מ
ההנהלה והעובדים

במלאות שנה לפטירת יקירנו
רו"ח **יהושע מררי** ז"ל
נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום ראשון י"ב באלול תשמ"ז (6/9/87) בשעה 17.00 בבית העלמין בחולון.
נפגשים ליד השער הישן.
המשפחה

לנורבי רובינשטיין
חבר מועצת המנהלים
איתך באבלך במות האם
פניה רובינשטיין
ז"ל
אמקור בע"מ
ההנהלה והעובדים

אנו מודיעים בצער על פטירתו של ראש משפחתנו היקר
שלמה הורנונג בן־שמואל
ההלויה תערך היום יום ו', י' באלול תשמ"ז 4.9.87 בבית הקברות כפר סמיר בשעה 12.00.
אוטובוס יעמוד לרשות המלווים ברח' בית אל 4, בשעה 11.30
המשפחה האבלה
רעייתו: תמר
בנותיו: דליה וורד
אחיו: אברהם וב"ב
חתניו: רפי ושי
ונכדיו

"לא תמיד היתה האמת נר לרגליו" — אומרת השופטת על צחי הנגבי

מותחת ביקורת חריפה על תלונתו ועדותו של הנגבי נגד הנאשמים בקשירת קשר למעשי מרמה בחברת הנסיעות של הסטודנטים איסת"א לפני 7 שנים ● 7 הנאשמים בפרשה זוכו מכל אשמה ● השופטת על כתב האישום: "מהומה על לא מאומה" * עם זאת השופטת מותחת ביקורת על שלושה אנשי מקצוע ב"איסת"א-ליינס" שבעבודתם היה ניגוד אינטרסים

מאת צבי הראל
כתב "הארץ" בבית המשפט

"לא תמיד היתה האמת העובדתית נר לרגליו" קבע בית משפט השלום בתל-אביב לגבי צחי הנגבי, המכהן כיום כראש לשכתו של ראש הממשלה יצחק שמיר, בעוד הוא מזכה מכל אשמה שבעה אנשים שנ־תבעו ביוזמת הנגבי. השבעה הואשמו ב־12 סעיפי אישום שכללו עבירות של קשירת קשר למעשה עוון, קבלת דבר במירמה, מירמה והפרת אמון התאגיד.

המדובר הוא בפרשה שאירעה בשנת 1980, כאשר הנגבי היה יו"ר התאחדות הסטודנטים הארצית ואחדים מהנתבעים היו פעילים בהתאחדות הסטודנטים. באותה תקופה החליטו מוסדות ההתאחדות להקים את חברת איסת"א-ליינס שנועדה לייצג את חברת הנסיעות הסטודנטיאלית איסת"א. הנגבי טען שהחלטה זו נעשתה על ידי השבעה כדי לרוקן מתוכן את איסת"א מכל תוכן ולהקנות לעצמם לצמיתות שליטה בתאגיד הזה. הנגבי היה המתלונן בעניין (שנתיים לאחר שאירעו הדברים) ואף שימש כעד התביעה המרכזי. כתב האישום הוגש לפני כשנתיים.

השופטת אסתר קובו כתבה בפתח הכרעת-הדין, כי לאחר שמיעת הראיות כולן, המסקנה המתבקשת היא שהיתה כאן "מהומה על לא מאומה מבחינת המשמעות הכללית שבהתנהגות מי מהנאשמים". על עדותו של הנגבי כתבה השופטת קובו: "עדותו בפני נסתרה מניה וביה על-ידי עדי התביעה ובראיות אחרות. העד לא דייק בתשובותיו והתעלם מאירועים שאינם עולים בקנה אחד עם עמדתו".

עם זאת, קבעה השופטת קובו כי הקמתה של איסת"א-ליינס איננה נקיה מביקורת ומהבחינה הציבורית היה זה מישגה. הביקורת של השופטת נוגעת גם לצירופם של שלושת אנשי המקצוע באיסת"א-ליינס (להבדיל מנציגי הסטודנטים) כחברים במו"מ של איסת"א-ליינס. שלושת בעלי המקצוע הם: חיננזון (מנכ"ל) קון ודבורין שהם בעלי חברת לייזר לייעוץ תיירותי שנתנה ייעוץ בשכר לאיסת"א. השופטת קובו כתבה על כך, כי מגע שכזה להם הוכח להכרעה גם בעניינם האישי. יצר הדבר ניגוד אינטרסים ברור. אולם, כתבה השופטת, "יש להבחין בין ביקורת מזה ואחריות למעשה העבירה מזה".

ביקורת ספג גם התובע בתיק עו"ד אודי עיטם, בשל טענתו, כי אנשי המקצוע באיסת"א-ליינס היועץ המשפטי, עו"ד מעוז, עסקו בבניית כוח בהתאחדות הסטודנטים ובציבור הסטודנטים. השופטת הביעה על טענה זו תמיהה וקבעה שהצהרתו של התובע בעניין זה היא "הצהרה ללא כיסוי". עוד העירה השופטת, ש"כתב האישום נערך דרך משקפיים הייתה של מי שראה עצמו נפגע מאשר יותר מההחלטה שנתקבלה ב־22.9.80" (להקים את איסת"א-ליינס).

בעקבות זיכויים המלא של הנאשמים והביקורת על התביעה ביקשו אחדים מהסניגורים לפסוק לטובתם הוצאות מהמדינה. שבעת הנאשמים שזוכו הם: דוד אלטמן (היום מנכ"ל אוניברסיטת בר אילן), אליעזר האובן, יעקב חיננזון, אהוד מרום, זהר דבורין, ליאור קון ועו"ד פנחס מעוז.

הסניגורים שהופיעו בתיק זה הם עורכי הדין מיכאל קירש (אלטמן), אמיר פלד (האובן), יעקב נאמן וליפא מאיר (עו"ד מעוז) אודי סלונים (קון ודבורין) גיורא אררת (חיננזון) ושמואל צנג (מרום).

אותרה האשה החשודה כי הונתה יהלומנים ב־6 מיליון דולר

טוענת: מסרתי את היהלומים לאחר ● האיש מכחיש

מאת אריה לביא

אשת עסקים שטוענת כאר"ב קבוצה של יהלומנים, ובהם ישראלים, בכשישה מיליון דולר, ונעלמה, אותרה כעת. היא טוענת כי מסרה את היהלומים ליהלומן אחר בניסיון למוכרם, אך האיש לא החזירם. יהלומן זה מכחיש את טענתה.

היהלומן טוען כי אמנם קיבל ממנה יהלומים, והיו לו איתה קשרי מיסחר, אך לאחר מכן החזיר לה את היהלומים לאחר שלא הצליח למכור אותם.

בין היהלומנים שנפגעו, גם יהלומנים מזרח שהיו קשורים ליהלומנים ישראליים.

היהלומנים שנפגעו החליטו להימנע מלהגיש תלונה למשטרת ניו יורק. הם מקווים שיהיה אפשר להגיע להסדר ול־פיו יקבלו לפחות חלק מהכספים שהפסידו.

הרופאים המרדימים ישבשו עבודת חדרי הניתוח — החל ביום ראשון

מוחים על תנאי העבודה והשכר ● טוענים: עבודתנו היום מסכנת חיי המנותח ● כ־200 רופאים מרדימים חסרים כעת בבתי החולים ● לפני שבועיים הוכרז על סכסוך עבודה

מאת עדנה ארידור

מיום ראשון צפויים שיבושים בעבודת חדרי הניתוח, עקב החלטת הרופאים המרדימים מאתמול לפתוח בעיצומים.

הרופאים המרדימים גיבשו תוכנית עבודה לפיה יפעלו החל משבוע הבא. על פי תוכנית זו רופא מתמחה יוכל להרדים חולה רק בהשגחת רופא מומחה הנמצא בהישג יד. חדרי ההתאוששות יאויישו על ידי רופא מרדים כל שעות פתיחתם. רופא מרדים ישגיח על החולה מתחילת פעולת ההרדמה ועד סיומה. רופא מרדים יעזוב את בית החולים בתום תורנות, ולא ימשיך לעבוד כפי שנהוג היום עד 36 שעות. עבודה לפי נהלים כאלה תגרום מחסור במרדימים.

ההסתדרות הרפואית הכריזה לפני שבועיים על סכסוך עבודה בתחום זה, בשל התמורה שולה במקצוע ההרדמה ותנאי עבודה לא מתאימים להתפתחות הרפואה הכירורגית. רופא מרדים נאלץ לבצע היום עבודה תוך סיכון חיי המנותח. כיום חסרים במערכת כ 200 רופאים מרדימים.

ההסתדרות הרפואית דורשת השקעה משמעותית בהוראת מקצוע ההרדמה, שיפור ניכר בתנאי העבודה, לרבות תוספת תקנים, מתן תמריץ של 40% לשכרם בשל היעדר יכולת לפריקטיקה פרטית. רופא מרדים בכיר בעל 10 שנות וותק, העובד במישרה מלאה, משתכר כ־1,150 שקל ברוטו לחודש (עבור 180 שעות חודשיות).

יצויין כי עיצומי המרדימים הם תגובות האיגוד להיכנס למו"מ עימם. תפגע בתוכניות להפעיל את חדרי הניתוח במשמרת שניה, מכיוון שאין מספיק רופאים מרדימים שיאיישו אותם. מספר המרדימים במערכת הבריאות הוא 350, כולל מתמחים. בשנים האחרונות אין כמעט עליה במספר המרדימים. בארצות המפותחות מהווים המרדימים כ־10% ויותר מכוח האדם הרפואי בבתי חולים בעוד שבארץ מגיע שיעור המרדימים לכ־5% בלבד.

שבועיים מאז הוכו עתונאים בידי חרדים במדרחוב חיפה: המשטרה לא גילתה שום חשוד

מאת נורית בהנא
סופרת "הארץ" בחיפה

משטרת מרחב חיפה עדיין לא גילתה חשוד מקרב החרדים שתקפו שלושה עיתונאים חיפאים לפני שבועיים.

דוברת משטרת חיפה פקד אהובה תומר, מסרה בתשובה לשאלה, כי "הנושא נמצא בחקירה".

מתוך גילוי דעת של יו"ר אגודת עיתונאי חיפה, יהושע גלבוע, לאחר פגישה שהתקיימה ביוזמת ראש העיר אריה גוראל והרבנים הראשיים, שאר ישוב הכהן והרב אליהו בקשי דורון, מתברר כי אחד מהם סירב לשתף פעולה עם המשטרה.

בגילוי הדעת, אומר יו"ר אגודת עיתונאי חיפה, כי אף שהרבנים הב־טיחו להתנצל לפני העיתונאים המו־כים, נמנעו מלעשות כן. כמו כן לא יצאו, כפי שהובטח בפומבי, נגד הכאת העיתונאים בידי המגזר החרדי.

הוועד למניעת כפייה דתית בעיר, נפגש השבוע עם מפקד משטרת חיפה תנ"צ יעקב חביב, וביקש ממנו לגלות את האשמים בתקרית, ולהביאם לדין אך כאמור אין בידי המשטרה חשודים במעשה.

חמור ינער — מי לא יירא

עובדי התעשיה האווירית הביאו אתמול חמור להפגנתם מול בניין מפלגת העבודה ברחוב הירקון בתל-אביב. על החמור הוצב שלט: [illegible] (צילום: עודד קרן)

עיריית אילת תגבה היטל על כל תייר — חצי דולר ללילה

הסכום שיתקבל — כמיליון דולר בשנה — ישמש לפיתוח אתרי תיירות בעיר ● מלונאי אילת מתנגדים: ההיטל יבריח תיירים

מאת צבי זרחיה
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

ועדת השרים לפיתוח הנגב בראשות מ"מ ראש הממשלה שמעון פרס אישרה באחרונה גביית מס גולגולת בסך של חצי דולר ללילה מתיירים מחו"ל שיבואו לאילת.

ראש עיריית אילת, רפי הוכמן, אמר אתמול כי הכוונה היא לגבות כמיליון דולר לשנה מתיירים שי־לנו בעיר. הסכום שיתקבל יופנה לקרן מיוחדת שתקצה כספים לפי־תוח אתרי תיירות בעיר.

לדבריו, כי במספר אתרי תיירות בחו"ל מקובל לגבות אגרת לינה מתיירים והעירייה מתכוונת לפרסם בקרוב חוק עזר עירוני שיחייב את בתי המלון לגבות אגרה כזו. גת לינה מהתיירים.

ההצעה לגביית מס גולגולת נדחתה בחריפות על ידי מלונאי אילת. אלי מנוחי יו"ר התאחדות בתי המלון באילת טען כי הטלת מס כזה תבריח תיירים מהעיר. אבי אלה, בעל מלון באילת, אמר כי מתוך הרווחים של המלונאים הוא נמוך ובסופו של דבר יצטרכו בתי המלון לספוג ממקורותיהם את מס הגול־גולת, שכן הם יתקשו להתחרות עם אתרי נופש אחרים בחו"ל כאשר למחיר הלינה יתוסף מס בסך של 3.5 דולר לשבוע.

מלונאי אילת צופים גידול משמ־עותי בתיירות השכר מאירופה בחו־דשי החורף, עקב תוספת טיסות שכר, הכנסת מטוסים גדולים יותר לקו אילת וכניסת סוכני נסיעות חדשים המשווקים חבילות נופש באילת. עונת הקיץ הסתיימה בת־פוסה של 90 אחוזים.

התפשטות מחלת הדררת — סכנה לציפורי שיר וגם לבני האדם

את הציפורים היא עלולה להמית; אצל בני אדם — היא גורמת סיבוכים בדרכי הנשימה ● ב־1986 נתגלו 28 ציפורים חולות ● היבוא ב־'86 — 60 אלף ציפורי שיר, פי 2 מבשנה הקודמת

מאת אברים צחר
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

התפשטות מחלת הדררת, "פסיטאקוזיס", מסכנת את אוכלוסיית ציפורי השיר בארץ. מחלה זו מד־בקת גם לבני אדם.

אצל ציפורי השיר, ובהן תוכים וכנריות, הדררת גורמת בדרך כלל מוות. אצל בני אדם המחלה גורמת סיבוכים בדרכי הנשימה, ודלקת ריאות המצריכה אישפוז. בני אדם עלולים להידבק מדררת הן ממגע ישיר עם תוכים חולים, והן מנשימת האוויר שבקרבתם.

לדברי מנהל השירותים הווטרינריים, ד"ר ארנון שמשוני, השירותים נוטים לאסור להלוטין יבוא תוכיים, הרגישים למחלה, ואולם, איסור כזה עלול להיות בומרנג. הוא יגרום עליה בהברחות, ועקיפת הבדיקות הווטרינריות, שהן חובה על יבוא בעלי חיים לארץ.

מתברר כי יבוא ציפורי שיר הפך בשנים שחלפו לעסק משגשג ורווחי מאד. ב־1986 הובאו לארץ רשמית כ־60 אלף ציפורי שיר, רובן מדרום אמריקה. כמות זו גדולה פי שניים מהיקף היבוא לפני שנה, ופי ארבעה מהיבוא לפני שנתיים. מחיר תוכי מיבוא עשוי להגיע לכאלף דולר.

התפשטות מחלת הדררת היא פועל יוצא מהעליה ביבוא. ב־1985 אובחנו בארץ, בקרב היבוא המותר, 3-4 מקרי דררת בלבד. השנה, בתוך שישה חודשים בלבד, נתגלו עוד 28. בחלק מהמקרים אובחנה גם התפשטות המחלה לבני אדם.

מרצה מאוניברסיטת חיפה נעצר לאחר שאיים על שופטת תעבורה

מאת נורית בהנא
סופרת "הארץ" בחיפה

מרדכי חרובי, מרצה לפסיכולוגיה באוניברסיטת חיפה בן 41 איים אתמול בבוקר בבית־המשפט לתעבורה להתאבד ולהרוג אחרים תוך שהוא מגדיר את השופטת רחל חזה.

לפני שנה ושמונה חודשים נפסל רשיון הנהיגה שלו לאחר שנתפס נוהג בעת שלילת רשיון. אתמול בבוקר ביקש מן השופטת רחל חזה לסייג את ארבעת חודשי השלילה האחרונים שלו ולאפשר לו לנהוג במכוניתו. אולם השופטת דחתה את בקשתו. בנוכחות פקידי בית־המשפט איים בהתאבדות במקום. הוא עזב את בית־המשפט וחזר לאחר זמן קצר כשבידו מכתב התאבדות.

חרובי נעצר על־ידי המשטרה. על גופו לא נמצא נשק. הוא נעצר והובא כבר אתמול להארכת מעצר בבית־משפט השלום בחיפה, שם אמר שהוא מרצה באוניברסיטה בתחום הפסיכולוגיה. השופט תוך שי־לוב עיין בחומר החקירה ואמר שקיימות עדות ישירה לאיומיו וכי חומרת המקרה מצריכה המשך מעצר לצורך חקירה. השופט עצר את חרובי לחמישה ימים והורה להעמידו לדין תוך תקופת המעצר. כמו כן הורה למשטרה לנקוט באמצעים על מנת שהאיש לא ישים קץ לחייו בתוך תא המעצר המשטרתי.

ערך את העמוד: משה רייזנפלד

מעתה פתוח גם במוצ"ש
לב המטבח
בלב דיזנגוף
רחוב דיזנגוף 65 תל-אביב

מרכז השיווק הגדול ביותר בישראל לתנורי בישול ואפיה הכל הסוגים

אמישראגז לב המטבח בלב דיזנגוף מאפשר לך לרכוש כל תנור עליו חלמת במחירים ללא תחרות, עם האחריות הבלעדית של אמישראגז לב המטבח, שתבטיח את שביעות רצונך המוחלטת מן הקניה במחיר הנמוך ביותר בישראל.
ההתמחות שלנו היא בתנורי בישול ואפיה ולכן תמצאי אצלנו תנורים מכל הסוגים.
את מחפשת טורבו - יש! סאוטר - יש! רנקו - יש! קונקורד - יש! אמקור - יש! תלם - יש! ויש ויש עוד רבים ומשוכללים אחרים.

לב המטבח

שיטת המוצר הבטוח
לב המטבח
אמישראגז לב המטבח מבטיחה את האחריות הייחודית של אמישראגז לב המטבח מבטיחה את שביעות רצונך המלאה מן התנור שרכשת אצלנו. אם בתוך תקופה של 21 יום לא תהיי מרוצה מן הקניה, תוכלי להחזירו אלינו ולקבל את מלוא כספך בחזרה.

שיטת המחיר הבטוח
אנו מוכרים את כל התנורים במחיר שאין לו מתחרה בשום מקום בארץ.
אם תוך תקופה של 21 יום מתאריך הרכישה תמצאי תנור במחיר נמוך יותר מהתנור ששילמת אצלנו, תוכלי להחזיר את התנור אלינו ולקבל את כל כספך בחזרה.

ספרים בטעם כל המטבחים
ספריה נרחבת של עשרות ספרי בישול ואפיה בעברית ובאנגלית.
הנחה 30%-40%
לב המטבח

אביזרים ומוזרים
מקלפי ירקות, פותחנים, מכשירי ריסוק והרבה אחרים שלא תשיגו בשום מקום אחר.
הנחה 40%-50%

הדגמות אפיה כל יום
לזניה, פשטידות ועוגות. בימי ראשון 10.30-13.00
ובימי שני, רביעי, חמישי - 16.00-19.00.

על הגז ועל הכיפק
★ כל סוגי הכיריים כולל BUILT IN
★ מחממי בזק למים למטבח ולאמבטיה
★ מכשירי קמפינג גז אינטרנשיונל - צרפת
★ מכשירי, תאורה ולקרור. לפיקניק
לב המטבח

חדש בלב המטבח
CONCORDE
מערכת בישול ואפיה היפר מודרנית

MULTI SYSTEM
★ TURBO MULTI SYSTEM
★ אפיה נגריל ב־8 מצבים שונים.
★ הצתה אלקטרונית.
★ פרוגרמטור אוטומטי אלקטרוני.
★ הפשרות מזון מוקפא.
★ זכוכית בטחון כפולה.
★ BUILT IN
אמישראגז

מהיום עשי לך ביקור חובה במרכז המוסמך לתנורי בישול ואפיה - אמישראגז לב המטבח

هكذا من الاصل

صكنا من الاجل

לא על האתלטיקה לבדה

יומן רומאי

מאת יחיאל ארזי
שליח "הארץ" לאליפות העולם

רומא (מיוחד ל"ספורט הארץ"). רק מעצמת ספורט משגשגת כמו איטליה יכולה להרשות לעצמה להתעלם כביכול לחלוטין — לפחות ל־24 שעות — מאירוע חריג כאליפות העולם באתלטיקה. לשם כך צריך, כנראה, לזכות תחילה בגביע העולמי לכדורגל (יותר מפעם אחת), להחזיק בגביע האירופי בכדורסל לאלופות (גם את יותר מפעם אחת) ולצבור כמה גביעים בפתיחת תחרויות האתלטיקה. אכן, רק במדינה כזו מעיזים בלי התקשות — עיתונות, טלוויזיה, רדיו — להוריד ולנעוץ בראש הדרשות את האירועים בכדורגל ושורה, כדי להעביר את ברכת הכבוד ואת מוקד־העניין לתחומי ספורט אחרים. לא חלילה הפגנה ספורטיבית, אלא תפנית בסולם העדיפויות.

וכך יכול היה אתמול "לה גאזטה דלו ספורט", הנפוץ בכל עיתוני איטליה היוצא לאור במילאנו, לבשר לקוראיו בשתי כותרות ראשיות עקיפות — לא על דיילי תומפסון, סעיד אוויטה או סרגיי בובקה, אלא על משהו שונה לחלוטין. החשוב מכל: זכייתו של רוכב איטלקי בבירוק ל־100 ק"מ באליפות העולם באופניים בווילאך, אוסטריה. אחד מגיבוריה הוא אגב מאריו שיראה, דודן של כדורגלן יובנטוס ונבחרת איטליה, גאטאנו שיראה.

יש בעיתונים גם שני עמודים מלאים וגודשים תיאורים, שבחים, רבדי פרשנות, צילומים. והכותרת הראשית השנייה: "הלילה של בעיטות 11 המטר — 123 בעיטות". וזה כתיתום, כמובן, למשחקי הגביע האיטלקי בכדורגל, שעל סמך השינוי בחוקה מכריעים העונה בנקודה הלבנה. הם מתנהלים בשיטת בתים. יש קבוצות בכל בית. כאשר השתיים שבהן עוברות לשלב הבא. האוהדים הקנאים של הקאלצ'ו האיטלקי אינם מתעניינים באתלטיקה. אבל מסתבר שלא רק "לה גאזטה דלו ספורט", המודפס על נייר ורוד בתפוצה ב־500 אלף עותקים בימי חול וב־700 אלף בסופי־שבוע, משקף את המציאות המבוקשת — וגם מטביע חותמו על דעת הקהל. בצורה דומה הוגשו הדרשות השונות בעיתונים האחרים, שעסקו בין היתר בניתוח הסיכויים בבירוק הגראנד־פרי הגדול של מונזה ביום א' ומכוניות פורמולה 1. ואחת מרשתות הטלוויזיה הגישה לתוך הלילה את מהלך משחק הכדורסל בין הקבוצה האיטלקית מנייזור לפאוק סלוניקי ביוון.

נקודת מבט ישראלית. יש בהחלט מה להתקנא באיטלקים. עיתון ספורט מקצועי כמו ה"גאזטה" הגיש אתמול לקוראיו 28 עמודים גדולים, במתכונת עיתוני הבוקר שלנו. לא משום שניסה לייצר חדשות או להבות את מתחריו — אלא פשוט מפני שהיקף כזה היה דרוש לו כדי לשקף את המתרחש. יהיו אולי שיאמרו, כי זה מוגזם, אבל מסתבר, כי זה מה שרוצים רבים מאד מבין 55 מיליון תושבי איטליה, בוקר־בוקר ויום־יום.

יש להם בעיות משלהם, כלכליות ופוליטיות. אין הם חיים בעולם שכולו טוב. אבל אני מתקנא בהם, מפני שאין להם פרשיות מעיקות כמו הלביא, לא טירור יומיומי או תסבוכת בענין ועידת־שלום בין־לאומית. מסתבר, כי אפשר לחיות לא רע גם בלי מה שמציק כל העת לנו, הישראלים. ויש אומרים, כי מנות גדושות של אופניים, כדורגל, מכוניות, טניס וכדורסל — מוסיפות הרבה יותר בריאות מאשר מצוקה כלכלית או בעיות ביטחון.

בפרט כשהנך באיטליה, ויכול להקדיש שעה־שעתיים ביום גם לזהילה קטנה: צלחת גדושה מטעמי מתובל. מנה הגונה של אוסו־בוקו, קנקן של יין־קיאנטי אדום ולקינוח קאסאטה נפלאה. חבל רק שאחרי כל זה צריך לחזור לאיצטדיון, כי אלופי העולם באתלטיקה שוב רצים, קופצים וזורקים.

הבולגרים מאמינים בזכיה בטורניר

סופיה (מיוחד ל"ספורט הארץ"). התעניינות רבה יש כאן לקראת טורניר דרג ב' האירופי בכדורסל שיפתח ביום א' בפלבן. העיתונות מדווחת בהרחבה על הטורניר ובנימה אופטימית. העיתונים מבטיחים חג עצמאות שבה לבולגריה עם נצחון בטורניר.

היום אמורות להגיע לכאן נבחרות ישראל ופינלנד. נבחרת נורווגיה היתה אמורה לצאת אמש. הנבחרת הבולגרית משלימה את הכנותיה. במהלך חודש אוגוסט שהתה הנבחרת הבולגרית 20 ימים במחנה אימונים במקום בשם טריאבנה. בעשרת הימים האחרונים שהתה הנבחרת במחנה אימונים סגור שכלל מישחקי אימון מול קבוצות מקומיות.

בונדסליגה

שלוש המובילות למישחקי חוץ

פרנקפורט (שרות "ספורט הארץ"). שלוש המובילות משחקות בחוץ במחזור השביעי: ברמן (10 נק') מתארחת בלוורקוזן, מנשנגלדבך (9) משחקת במאנהיים ו־ב.צ.קלן (9) יוצאת לדורטמונד.

יתר המישחקים: שטוטגארט — שאלקה, אירדינגן — האמבורג, בוכום — קאלסרוהה, הומבורג — נירנברג, באיירן — פרנקפורט, האמבורג — קייזרסלאוטרן.

ספורט

בעריכת יחיאל ארזי

הם מדברים לא רק ברגליים:

שוער האלופה: רק בלי הפסד בפתיחה

התחזית שלהם

מאת משה הר־געש

בית"ר ירושלים — בית"ר תל־אביב
(איצטדיון רמת־גן: 14.30)

● יוסי מזרחי, שוער בית"ר י־ם: השנה יהיה יותר מתח בצמרת שתהיה יותר צפופה. המצב כרגע לא אידיאלי מבחינת בית"ר ירושלים. כל תוצאה מלבד הפסד תהיה טובה עבורנו. אני מצפה לעונה לא פחות טובה.

● ניסים כהן, בית"ר ת"א: המטרה העיקרית של בית"ר תל־אביב להגיע לפלייאוף. קיבלנו חיזוק רציני ועם מעט מזל יהיה לנו מה לומר. נשחק פתוח נגד האלוף, כי כל שנה היא סיפור אחר. לא להפסיד בפתיחה זה מה שחשוב.

מכבי תל־אביב — שמשון תל־אביב
(איצטדיון רמת־גן: 16.30)

● משה גריאני, מכבי ת"א: אני מקווה שמכבי תל־אביב יצליח העונה לא רק בגביע. אנו מאד רוצים לנצח במשחק הראשון. שמשון תל־אביב הוא אחד היריבים הקשים ביותר בליגה, בכל מקרה צפוי משחק מעניין.

● אבינועם עובדיה, שמשון: המטרה העיקרית לסיים לפחות במקום הד', כדי שהזכיה בגביע הטוטו לא תהיה לשווא. לשמשון חומר שחקנים שאינו נופל משום קבוצה. חייבים לנצח מחר, מכבי לא כל כך גדול שאי אפשר לגבור עליו.

הפועל תל־אביב — הפועל באר־שבע
(בלומפילד: 16.30)

● יעקב אקוניס, הפועל תל־אביב: אני מקווה שנשחק כדורגל טוב, עם הרבה גולים וגורם הנאה לקהל. יש שינויים רציניים בקבוצה. אני מצפה לעידוד מהאוהדים. חשוב מאד שננצח את המשחק הראשון בבית.

● אלי וייצמן, הפועל ב"ש: יש בקבוצה צעירים רבים המשחקים בהתלהבות רבה. מקווה שהשנה לא יהיו לנו בעיות תחתית ונתברג בצמרת. מצפה לנו מישחק קשה, אך זה יהיה מבחן האמת שלנו. תיקו יספק אותי.

הפועל כפר־סבא — הפועל פתח־תקוה
(כפר־סבא: 16.30)

● אלי יאני, כפר־סבא: למרות שכמה כוכבים משחקים באירופה תהיה ליגה מעניינת.

טבלת הליגה הלאומית — 1986/87

.1	ב. ים	30	27–59	66
.2	בני־יהודה	30	25–37	51
.3	מכבי ת"א	30	25–43	47
.4	הפועל לוד	30	21–35	45
.5	שמ. ת"א	30	20–33	45
.6	מכבי פ"ת	30	21–29	45
.7	מכ. נתניה	30	30–30	44
.8	כפר־סבא	30	40–44	42
.9	מכבי חיפה	30	28–35	39
.10	הפועל פ"ת	30	30–31	38
.11	באר־שבע	30	19–20	36
.12	הפועל ת"א	30	22–20	34
.13	בית"ר ת"א	30	39–33	34
.14	מכ. יבנה	30	35–28	30
.15	מכבי יפו	30	48–23	22
.16	ב. נתניה	30	92–22	10

המאבק על האליפות יהיה הרבה יותר צמוד. מקווה שהפועל כפר־סבא ישיג תואר. נאלץ להתאמץ כדי לנצח מאד.

● רוני ג'רבי, שוער הפועל פ"ת: מקווה שנגיע לפלייאוף. צפויה עונה קשה. שחקנים צעירים ירצו להוכיח עצמם. צפוי לנו משחק חוץ קשה מאד. מקווה שנחזור עם 3 נק', אך גם נקודה עדיפה מהפסד.

צפרירים חולון — מכבי חיפה
(חולון, יום ו': 16.30)

● גיל זיתוני, הפועל חולון: מצפה שנפגין כדורגל חיובי וקבוצתי, כמו ששיחקנו עד עכשיו. כדורגל עם נשמה וגיבוש קבוצתי. השאיפה לא להיות בתחתית. מכבי חיפה קבוצה מצויינת. המטרה, לא להפסיד.

● ניר קלינגר, מכבי חיפה: ההסתכלות של מכבי חיפה מהעונה שעברה לא תחזור והעונה נהיה בחלק העליון. נשתדל להשביע את רצון האוהדים. לא יהיה קל מול צפרירים, אך מכבי חיפה טוב יותר וצריך לנצח.

מכבי נתניה — בני־יהודה
(נתניה: 16.30)

● מרדכי חלפון, מכבי נתניה: למרות שכמה כוכבים עזבו, הליגה תהיה מעניינת ויתגלו כוכבים חדשים. תהיה לנו עונה טובה. הטבלה מראה שבני יהודה פייבוריטים, ולכן נעלה למגרש קטנים תקוה לצאת גדולים.

● משה איזנברג, בני־יהודה: יכול להיות שהרמה תרד בגלל עזיבת שחקני הנבחרת לאירופה. מצפה שנהיה גורם רציני במאבק האליפות, ואישית אתרום תרומה נכבדה. מצפה לנו משחק קשה מאד. יתכן שגם תיקו יספק אותנו.

מכבי פתח־תקוה — הפועל לוד
(פתח־תקוה, יום ו': 16.30)

● יעקב אורבל, מכבי פ"ת: תהיה ליגה קשה. אם נפתח כמו שצריך אנחנו עשויים להפתיע. הכל תלוי במידת ההתאקלמות של הצעירים שלנו. אהיה מאוכזב אם לא ננצח, כי אנו זקוקים לזריקת עידוד.

● יעקב בנודים, שוער לוד: עד עכשיו כמעט מאומה לא מסודר בהפועל לוד. לא התכוננו כמו שצריך ואני מוכן לחתום שנישאר בליגה, אפילו בזכות הפרש שערים. אנחנו צריכים לנצח, כי תיקו לא מספיק עבורנו.

מאמני הליגה הלאומית

● בית"ר ים — מ. שפיגלר
● בני־יהודה — דור שוויצר
● מכבי ת"א — דרור ברנר
● הפועל לוד — יעקב אסקלון
● שמשון — יעקב גרונדמן
● מכבי פ"ת — ג'ק מנגל
● מכבי נתניה — זאב זלצר
● כפר סבא — שמעון שנדר
● מכבי חיפה — דרור קשטן
● הפועל פ"ת — אברהם גרנט
● הפועל ב"ש — נסים בכר
● הפועל ת"א — יצחק שניאור
● בית"ר ת"א — יצחק שום
● צפר. חולון — מאיר נצני

יפו בחוץ נגד הכח; יבנה מחכה לשעריים

יורדי הלאומית ממקדים תשומת הלב מחר בפתיחת ליגת המשנה

ליגה ארצית

מאת אילן פיש

הליגה הארצית סיפקה בעונה שעברה דרמות ומתח רב ממחזור למחזור. האם יחזור התסריט גם בעונת 1987/88?

נקודה מעניינת היא, שמכלל 14 קבוצות הליגה הארצית, ל־13 מהן עבר בליגה הלאומית. רק העולה החדש, הפועל בת־ים, אינו יכול להתהדר בכך.

מבין שלוש היורדות מהליגה הלאומית, רק למכבי יבנה מישחק ביתי — עם מכבי שעריים. בית"ר נתניה, בשר התותחים של הלאומית בעונה שעברה, יוצא למישחק חוץ קשה עם הפועל חדרה. היורד השלישי, מכבי יפו, יוצא לוינטר לפגוש בהכח רמת־גן.

מאוכזבי העונה שעברה הפועל ירושלים והפועל חיפה, ישחקו בביתם. הפועל ירושלים, שרק הפרש שערים מנע ממנו את העליה ללאומית, יארח את הפועל רמת־גן. הפועל חיפה שסיים שלישי יארח את הפועל בת־ים. חיפה חייבת לנהוג מישנה זהירות עם האורחים, שכן עולים חדשים ניחנים בהתלהבות יתירה במחזורי הפתיחה וקבוצות מבוססות מוצאות עצמן לעיתים קורבן לכך.

בשני המישחקים הנותרים צפויים מאבקים שקולים. מכבי רמת־עמידר יארח את הפועל יהוד (היום ב־16.00), והפועל טבריה את הפועל עכו.

השעה הראשונה למישחקים 16.30.

טבלת הליגה הארצית עונת 1986/87

.1	צפר. חולון	30	16–36	53
.2	הפועל ים	30	24–36	53
.3	הפועל חיפה	30	23–40	50
.4	הפועל חדרה	30	36–40	48
.5	הפו. טבריה	30	34–38	43
.6	הפועל יהוד	30	30–31	42
.7	רמת־עמידר	30	29–26	42
.8	הפועל עכו	30	24–29	41
.9	מכ. שעריים	30	19–25	40
.10	הכח רמת־גן	30	25–27	40
.11	הפ. מרמורק	30	36–36	39
.12	הפועל ר"ג	30	26–23	38
.13	ה. בית־שאן	30	29–26	37
.14	ב. רמלה	30	37–25	37
.15	ב. נהריה	30	39–19	20
.16	הפ. דימונה	30	51–21	19

* הפ. מרמורק והפ. ר"ג השתתפו במישחקי מיבחן עם אלופות ליגות א' — הפו. בת־ים ומכ. חדרה. מרמורק נשארה לליגה א' ובת־ים עלתה לארצית. ר"ג נותרה בארצית וחדרה בא'.

בשבת פתיחת אירועי ההנצחה לחללי מינכן

מאת סופר "ספורט הארץ"

אירועים רבים יצויינו את יום השנה ה־15 לרצח י"א נציגי ישראל במישחקים האולימפיים במינכן.

הכחולים כבשו את רומא

שונלבה הפתיע בגמר ה־400 ● גלאדיש השלימה דאבל ובוש ניצחה ב־400 משוכות ● סמית ופוסטר הגנו אל תאריהם מהלסינקי ב־200 מ' ו־110 מ' משוכות

המנצח המפתיע בריצת 400 מ' — תומאס שונלבה ממזרח־גרמניה שהקדים את אגבוניקה וריינולדס (צילום איפי)

אתלטיקה

מאת יחיאל ארזי
שליח "הארץ" לאיטליה

רומא (מיוחד ל"ספורט הארץ"). הצבע הכחול־לבן שלט גם אתמול ברומא, ביום החמישי של אליפות העולם באתלטיקה. אבל כל קשר בין זה לישראל היה מקרי בהחלט. היו אלה המזרח גרמנים, בצבעים הזהים לשלנו, שהוסיפו לשללם עוד שלוש מדליות זהב — שתיים צפויות בהחלט (סבינה בוש ב־400 מ' משוכות וסילקה גלאדיש ב־200 מ'), אבל אחת מפתיעה ביותר — זו של תומאס שונלבה בגמר הגברים ל־400 מטר.

ובתוך כך היה זה יום מוצלח גם לארה"ב, עם שני נצחונות מרתקים של גרג פוסטר ב־110 מטר משוכות ושל קלווין סמית ב־200 מ'. לצערנו לא נוכל לומר אותם דברים על הנציגה האמיתית בתכלת־לבן, סיגל גונן שלנו, שקפצה הרחק מאיתנו בעברו השני של האיצטדיון וכצפוי איכזבה מאד. (ראה ידיעה נפרדת)

התנאים בגמר ל־400 מ' לגברים לא התירו מלכתחילה סיכוי ממשי לשבירת שיאו העולמי בן 19 השנה של האמריקאי לי אוואנס ממכסיקו (43.86). הניגרי אינוסנט אגבוניקה נחשב מלכתחילה לפייבוריט הגדול, בעוד האמריקאים קיוו, כי בוץ ריינולדס התאושש ממיחושי הקיבה שלו, כדי לחזור ולקבוע את הישג השנה. אבל כל התחזיות התבדו אשר שונלבה המפושקי רץ את ריצת חייו. הלבן היחיד בן שבעה שחורים, וסיים בשיא אירופי מצויין בזמן 44.33 שניות. אגבוניקה היה שני ב־44.56 שנ' וריינולדס שלישי ב־44.80 שנ'. אבל האוהדים איכזבו מאד ושני האחרונים סיימו אחרי יותר מ־46 שניות. "כנראה שאני עצמי האיש המופתע ביותר בעולם בעקבות ניצחון זה. לא חששתי מאיש במיוחד, אבל סבלתי מאד מהחום", אמר שונלבה לאחר נצחונו.

גלאדיש לא גילתה את כל הקלפים בחצי הגמר ב־200 מ' לנשים וסיימה אפילו שניה במיקצה שלה אחרי מרלן אוטי מג'מייקה. אבל כעבור שעתיים חסרו לגלאדיש רק 4 מאיות השניה כדי לשבור את השיא העולמי (21.71 שנ') המשותף לבנות ארצה קוך ודרקסלר. כבר אחרי 100 מטר היה לגלאדיש יתרון כל כך ברור שניצחונה לא הוטל בספק. היא רצה בקצב גברי כמעט, ניצחה ב־21.74 שניות והקדימה את פלורנס גריפית היפהפיה (מדליית כסף בלוס־אנג'לס) מארה"ב 21.96 ואוטי 22.06 שניות.

את ההימנון המזרח גרמני, שכבר היה כאן ללהיט, שמענו גם אחרי ניצחונה הצפוי של סבינה בוש ב־400 מ' משוכות. היא קבעה 53.62 שניות, שברה את שיא האליפות וניצחה בהפרש ניכר. ההפתעה היתה בעצם במקום השני שם סיימה האוסטרלית דבי פלינטוף־קינג 54.19 לפני המזרח־גרמניה קורנליה אולריך 54.31 שניות.

קלווין סמית ניצח כצפוי במירוץ גבר דרמטי ל־200 מטרים, שהושפע במיקצת מן הרוח הנגדית הקלה.

אבל ניצחונו של סמית, שנחשב למהיר מכולם, הושג במאמץ גדול והיה עליו לסגור פיגור ניכר ולפתח קצב מהיר בסיום כדי לנצח ב־20.16 שניות. באופן מפתיע למדי תפס את המקום השני ז'יל קנרווה שהציב שיא צרפתי 20.18 שניות. תוצאה זהה לזו שהציב ג'ון רג'יס ששיפר בסיום הדרמטי את השיא הבריטי. התקדמותו של קנרווה היתה גדולה ביותר למרות שכבר בחצי הגמר רמז על כוונותיו האמיתיות כאשר סיים ראשון יחד עם האמריקאי פלויד הרד, שניהם בזמן זהה של 20.31 שניות.

השתוללות של שמונה אפיינה מבצע אחר, האמריקאי המקריח בן ה־29 גרג פוסטר שזכה במדליית הזהב בגמר ל־110 מטרים במשוכות. פוסטר, אלוף העולם ב־1983 בהלסינקי ובעל מדליית הזהב באולימפיאדת לוס־אנג'לס, שאף לניצחון זה בכל מחיר. אחרי כ־60 מטרים עדיין פיגר אבל סגר עד מהרה את הפער ואז ניצל את נסיונו העדיף כדי להגביר את הקצב ולהותיר מאחור את כל מתחריו. הוא קבע 13.21 שניות לפני שני רצים בריטים מפתיעים: ג'ון רידג'ון, שקבע שיא לאומי 13.29 שניות וקולין ג'קסון 13.38 שנ' שהקדימו בשלוש מאיות השניה את האמריקאי ג'ק פירס.

גרג פוסטר מארה"ב הגן בגבורה משכנעת על תארו כאלוף העולם בריצת 110 מ' משוכות (צילום איפי)

האם ינחל דיילי תומפסון הפסד ראשון בתחרות גדולה?

מדורג שלישי בתום היום הראשון בקרב 10

תחזית

מאת יחיאל ארזי

רומא (מיוחד ל"ספורט הארץ"). שבר ענן וגשם שוטף הבריח אמש את 60 אלף הצופים מהיציעים והרטיב עד לשד עצמותיהם את משתתפי קרב 10 שהתחרו במקצוע האחרון של היום הראשון — ריצת 400 מ'.

זה לא הועיל גם לשיאן העולמי, האלוף העולמי והאלוף האולימפי, דיילי תומפסון מבריטניה לשפר את מצבו העגום למדי בתום חמשת המקצועות הראשונים. בניגוד למה שהתרגלנו בעבר, מוצא עצמו תומפסון במקום השלישי עם 4,363 נקודות, בפיגור ניכר אחרי המזרח גרמני כריסטיאן פוס 4,556 נק' והצרפתי כריסטיאן פלאזיאט 4,405 נק', כשגם המזרח־גרמני כריסטיאן שנק 4,339 נק' והמערב־גרמני זיגי ונץ 4,321 נק' מאיימים עליו. צריך להתרחש מהפך גדול כדי שתומפסון יזכה במדליית הזהב הערב.

הישגיו אתמול (בסוגריים הישגי של פוס): 100 מ' — 10.67 שנ' (10.69), רוחק — 7.52 מ' (7.88), ברזל — 15.09 מ' (14.98), גובה — 2.01 מ' (2.10), 400 מ' — 48.61 שנ' (47.96).

אחרי שלושה מיקצים מוקדמים ל־1,500 מ' יהיו הערב שני חצאי גמר המבטיחים מאבקים מרתקים. הפייבוריטים סטיב קראם (3:42.05) עלה בלי מאמץ ויחד עם עבדי בילה (סומאליה) 3:38.05 ד', סקוט (ארה"ב) 3:42.43 ד' וגונזאלס (ספרד) 3:40.28 ד'. במיקצה השני הרולד (מזרח־גרמניה) 3:38.10 ד', כליפה (סודאן) 3:41.93 ד', צ'ריוט (קניה) 3:40.22 ד', קראב (בריטניה) 3:38.11 ד', פיטר רונו (קניה) 3:42.26 ד'.

היום יהיו גם ריצות חצי הגמר והגמר ל־100 מ' משוכות לנשים. השיאנית העולמית מבולגריה גינקה זאגורצ'בה, קבעה במוקדמות 12.51 שנ' (השיא שלה 12.25) ותרוץ עם אושקנאט ממזרח־גרמניה שקבעה 12.83 שנ'. דונקובה מבולגריה 12.97 תרוץ עם אויבל ממזרח־גרמניה 12.81 שנ'. לכל האחרות אין בלאו הכי שום סיכוי.

היום יהיו גם תחרויות גמר בזריקת דיסקוס לגברים ו־10,000 מ' לנשים עם הפייבוריטית: אינגריד כריסטיאנסן מנורווגיה. לראשונה נראה כאן את השיאן העולמי ממארוקו, סעיד אוויטה, שירוץ הערב בחצי גמר 5,000 מ' במיקצה הראשון.

היום נראה שוב את קארל לואיס במוקדמות בקפיצה לרוחק המעוררת ענין רב. הסובייטי אמיאן קפץ השנה בצאכקדזור (גובה מכסיקאי) למרחק 8.86 מ' ויתחרה בקבוצה א'. לואיס עם 8.79 מ' יקפוץ בקבוצה ב' עם לארי מיריקס 8.63 מ'. בשבת יעשה הניסיון הגדול לשבור את שיאו בן תשע־עשרה השנה של בוב בימון (8.90 מ'). וסביר להניח כי לפחות אדם אחד, לואיס, ישקיע מאמץ גדול במיוחד, בפרט לאחר איכזבתו בגמר ל־100 מ' וגם בגלל העובדה שלצורך הקפיצה ויתר על מדליית הזהב (כנראה) ב־200 מ'.

בשבת תהיה גם תחרות הגמר המרתקת בקפיצה במוט. במוקדמות אתמול היו כמה הפתעות גדולות כאשר האמריקאים ג'ו דיאל ובילי אולסון, שניתרו כבר מעל ל־5.90 מ', לא עברו את המינימום המוקל של 5.40 מ'. הצרפתי קולה נכשל כך שיריביו העיקריים של הפייבוריט סרגיי בובקה יהיו הצרפתים ויניירון וסאלבר והאמריקאי ארל בל.

איטליה תצא מרוממת בעת הריצה ל־3,000 מ' עם שני נציגים שאחד מהם, פרנצ'סקו פאנטה מועמד לזהב. יריביו העיקריים יהיו שלושה קנייתים והצרפתי פאקה. כן יהיה הגמר ל־50 ק"מ הליכה. הנשים יאבקו על הזהב בריצת 1,500 מ' והדיפת כדור־ברזל.

עמוס כבר בסיבוב השלישי קאש, אלוף ווימבלדון, בחוץ

פלשינג־מדו

ניו־יורק (שרות "ספורט הארץ"). עמוס מנסדורף היה אתמול לטניסאי הראשון שהבטיח את מקומו בסיבוב השלישי של האליפות הפתוחה של ארצות הברית. מנסדורף (מדורג 24 בעולם) גבר על האמריקאי מרסל פרימן (155 בדירוג העולמי) 6–2, 6–3, 6–2, 6–2. יריבו בשלב הבא יהיה המנצח בין המדורג 16 באליפות, אנדרס יאריד משוודיה והאמריקאי פיטר פלמינג.

ההפתעה הגדולה הראשונה של האליפות היתה הדחתו של המדורג שביעי, אלוף ווימבלדון פאט קאש, כבר בסיבוב הראשון. הוא נוצח ע"י השוודי פטר לונדגרן 6–4, 6–4, 4–6, 6–4. היה זה הפסדו השני של קאש ללונדגרן בשלושת השבועות האחרונים.

מדורג אחר שהודח הוא מרטין חייטה (15) מארגנטינה שנכנע לצ'כי הוותיק תומאס שמיד 6–7, 6–4, 6–2. ההודי ראמש קרישנאן ניצח את פול אנאקון מארה"ב 6–0, 7–5, 6–1.

סילקה גלאדיש (מימין) השלימה את הדאבל בריצות הקצרות וזכתה לברכות מסגניתה פלורנס גריפית מארה"ב (צילום: איפי)

הנחמה: סיגל גונן לא היתה אחרונה

השיאנית הישראלית בקפיצה למרחק פסלה בקפיצה הראשונה; ניתרה 5.83 מ' בשניה; ו־6.30 מ' בשלישית

מאת יחיאל ארזי
שליח "הארץ" לאליפות העולם

רומא (מיוחד ל"ספורט הארץ"). השיאנית שלנו בקפיצה לרוחק, סיגל גונן, לא גאלה אתמול את האתלטיקה הישראלית באליפות העולם ברומא. היא עשתה מאמץ, אבל היתה נרגשת מדי או רחוקה משיאה, ומשום כך היה ברור כבר אחרי קפיצתה הראשונה, אשר היתה פסולה, כי לא תעלה לשלב הבא. היא התחבטה בעצבנות גלויה לקראת קפיצתה השניה, ובניתור שטוח מדי הגיעה למרחק 5.83 מטר. זה היה כמובן רחוק מאד משיאה הישראלי (6.46) ולמרות שבניסיונה השלישי האחרון עברה סוף סוף 6 מטרים (6.03 למען הדיוק) לא היה לה בהחלט על מה להיות גאה בעצמה.

אמנם, במבט הנוף לעבר 30 המתחרות אשר קפצו בשתי קבוצות נפרדות, התברר, כי הן משתתפות חלשות ממנה. אחת מהן, זקלין דוס סנטס תמאן קפצה ל־5.29 והסינגפורית צ'אן האר עברה 5.49 מטר. היו גם שלוש משתתפות מרומניה, מעצמת ספורט לכל הדעות, שלא עלו לגמר, אבל הן לפחות קפצו למרחקים מרשימים הרבה יותר, כמו אילצ'ו ל־6.50, ינגסקו ל־6.30, ורק סירבו איכזבה בקפיצה ל־6 מטר בלבד. בין הנכשלות היו גם בולגריה, איטלקיה, שוודית וקובנית, אבל לעומתן עשו הגדולות שבחבורה בדיוק את מה שנדרש מהן, כלומר קפצו והשיגו בקלות יתרה את המינימום של 6.58 מטר.

המזרח־גרמניה הייקה דרקסלר, השותפה לשיא העולמי, ניתרה ל־6.95 מטר, וכמעט כמוה עשתה השותפה האחרת לשיא העולמי, האמריקאית ג'קי ג'וינר־קרסי, שעברה 6.86 בדיוק כמו אחת משלוש הרוסיות שעלו, גלינה צ'יסטיאקובה. השיא העולמי הוא כידוע 7.45 מטרים, אבל המאבק האמיתי עליו יחול רק היום בגמר. ישתתפו בו בין היתר גם הרוסיה המצטיינת בלסקיה המזרח־גרמניה רטקה שעברה אתמול כל אחת 6.58 מטר, האוסטרלית בגמן והבולגריה ניטובה שקפצו כל אחת ל־6.60 מטר וכן האמריקאית איניס (6.75), בולגריה אחרת, מתבה (6.71) והדנית דמסיץ (6.58).

ליגה אנגלית

המובילה מתארחת אצל האחרונה

לונדון (שרות "ספורט הארץ"). המובילה, קווינס פארק ריינג'רס (13 נק'), מתארחת מחר אצל האחרונה בטבלה צ'רלטון שלא צברה עדיין נקודה.

גם המדורגות אחריה עם 11 נקודות כ"א, משחקות בחוץ: מנצ'סטר יונייטד בקובנטרי ונוטינגהאם בצ'לסי. ליוורפול, עם מאזן של 100 אחוז, יוצאת ללוטון למיפגש עם הסטוקאס.

יתר המישחקים: דרבי — פורטסמות, אוורטון — טוטנהאם, ניוקאסל — ווימבלדון, אוכספורד — לוטון, סאות'המפטון — שפילד וונסדיי, ווטפורד — נוריץ'.

זמן הדלקת הנרות

	ע"ש	מוצ"ש
ירושלים	6.23	7.36
תל אביב	6.41	7.38
חיפה	6.33	7.38

ג'מצ'י תבע תשלום לשחקנים ואיים להחרים הנסיעה

הנבחרת ממריאה הבוקר לבולגריה

קדם־אירופי

מאת יוסי לוין
סופר "ספורט הארץ"

נבחרת הכדורסל של ישראל יוצאת הבוקר לבולגריה למשחקי אליפות אירופה דרג ב' שתיפתח ביום ראשון בעיר פלבן. הכדורסלנים אמורים להגיע לפלבן הערב, אחרי שיסעו שלוש שעות באוטובוס מסופיה. המאמן משה ויינקרנץ, מבקש לערוך אימון כבר הערב. הנבחרת תפתח את משחקיה ביום ראשון מול פינלנד. למחרת תשחק נגד נורווגיה וביום שלישי תסיים מול בולגריה.

· למאמן ויינקרנץ אין פרטים על היריבות: "את הבולגרים והפינים ראיתי באליפות דרג ב' באמסטרדם. איך הן ניראות כעת אינני יודע. לגבי הנבחרת הנורווגית אין בידי פרטים. ניסיתי לקבל מידע מכדורסלני אס"א שהתמודדו באוניברסיאדה עם פינלנד, אך כנראה שאלה נבחרות שונות לגמרי".

לבולגריה יוצאים השחקנים הבאים: דורון ג'מצ'י, מיקי ברקוביץ' (שיצא לפני יומיים לגרמניה ויפגוש את הנבחרת בדרך), חן ליפין, האחי לאסוף, לאוון מרסר, ישראל אלימלך, אבי מאור, נדב הנפלד, עופר פליישר וארי רוזנברג. מאמן: משה ויינקרנץ. מנהל: מיכאל לפידות. ראש משלחת: משה קובר.

רק אתמול לפנות ערב הובטחה יציאתו של הקפטן דורון ג'מצ'י. מיד אחרי מסיבת העיתונאים הודרמים הקשים אותם אמר, שוחח ג'מצ'י עם ראשי האיגוד ותבע שכל שחקני הנבחרת יקבלו תשלום על הופעותיהם בנבחרת, כמו שלאוון מרסר קיבל על הופעתו ביוון. לחילופין אמר ג'מצ'י שאם ראשי האיגוד יכירו בטענותם ויבטיחו לדון בנושא, זה יספק אותו. בשעות אחר הצהריים ניפגש ג'מצ'י עם יו"ר מכבי ת"א שמעון מזרחי והוא זה ששיכנע אותו לצאת לבולגריה.

מסיבת העיתונאים בסיום האימון האחרון, היתה אמורה להיות שיגרתית. זאת עד שהקפטן ג'מצ'י החל לדבר. הנושא — התשלומים לשחקני הנבחרת. "אם הנושא לא היה מועלה ע"י העיתונאים, הייתי מעלה זאת בעצמי", פתח ג'מצ'י, "אני כפרט והשחקנים ככלל מכבדים את איגוד הכדורסל על שבירת העיקרון שלא משלמים לשחקנים עבור שירותם בנבחרת. על הסכמים אפשר להתווכח אבל כרגע זה לא הדבר הכי חשוב". כאן עבר ג'מצ'י לדבר על העבר. "היו דברים לא הוגנים כאשר שחקנים קיבלו כסף עבור שירותם בנבחרת בעוד שאחרים לא. את זה שמרסר קיבל תשלום עבור הופעתו בנבחרת, אני רואה כחמור ביותר".

יו"ר איגוד הכדורסל יורם אוברקוביץ', מיהר להכחיש: "מרסר לא קיבל כסף עבור השתתפותו באליפות אירופה ביוון. למרסר הוחזרו הוצאות טיסה וזה הכל. צר לי שהעניינים יצאו כך והתוצאה ערב היציאה לבולגריה. אני מקווה שעצם הדיבורים לא ישפיעו על השחקנים בטורניר בבולגריה".

המאמן משה ויינקרנץ התייחס לניפויים של עדי גורדון ותומר שטיינהאואר. "איני מרגיש אשם לנוכח הטענות של העיתונאים. את תומר החלטתי לנפות כי הייתי מאוכזב מהיכולת והגישה שלו במהלך האימונים. לגבי עדי הוא שחקן טוב אך הוא לא הגיע למיצוי הפוטנציאל שלו".

רק הפועל ת"א פותח את העונה בלי אימוץ

מפעלי חברת העובדים סירבו לאמץ הקבוצה

מאת אילן פיש
סופר "ספורט הארץ"

הפועל תל־אביב יחל את עונת הכדורגל בלי שהשיג תורם אימוץ עם גוף כלכלי־מסחרי כלשהו, אבל נראה, כי בשבוע הבא עתיד להחתם הסכם חסות בסדר גודל של 70 אלף דולר. כאשר שתי חברות תיירות עומדות לאמץ את הקבוצה בעיסקת חליפין (בארטר). הוקם צוות מיוחד במכירות הפועל תל־אביב, כדי לבדוק את ההיבטים השונים של העיסקה.

קודם לכן הועלתה השאלה מדוע לא יאמץ אחד ממפעלי חברת העובדים של ההסתדרות את הפועל ת"א, מועדון הדגל של הפועל וההסתדרות בארץ כולה. בחברת העובדים הסבירו שאם בכל מקום בארץ בו קיים מפעל של התנועה יהיה צורך לאמץ קבוצה מהאיזור, לא יוכלו לעמוד בכך.

יש שירים ושערים

מאת סופר "ספורט הארץ"

תכנית הרדיו שירים ושערים תצא מחר לדרך בצוותא עם הליגה הלאומית. סיכום על־כך הושג עם מנכ"ל רשות השידור אורי פורת. גם הטלוויזיה תסקר המשחקים ותקרין מידי שבת את רגעי השיא מהמשחקים המרכזיים, בתכנית מישחק השבת.

● קול השלום חוזר לליגה כבר מחר בשתיים בצהריים, כאשר בתכנית שבת ספורט יתאר שאול איזנברג בשידור ישיר את המשחק הראשון באיצטדיון רמת־גן, בין הבית"רים מתל־אביב ומירושלים.

בראון שבר את הסל ובמכבי השתכנעו — זה האיש שלנו

כדורסל

מאת יוסי לוין
סופר "ספורט הארץ"

רלף קליין היה מרוצה אתמול מהאימון של מכבי תל־אביב. מייק בראון, שהגיע למבחנים, הרשים בהופעתו באימון הבכורה שלו בקבוצה. לרלף נותר לקוות שבראון יהיה באמת שחקן החיזוק של מכבי בעונה הקרובה. קליין: "זה היה האימון הראשון שלו בקבוצה ועדיין לא ראיתי הכל, אבל אני לא צריך יותר. אני הייתי מחתים אותו בשתי ידיים. אם הוא ישחק בקבוצה הוא ישנה אותה מקצה אל קצה. עכשיו צריך לחכות ולראות כיצד יסתיים המו"מ".

קרוב לדברים האלה של קליין הצגת תכלית של הענק משיקאגו בולס. בראון ניראה כמו שחקן פוטבול טיפוסי. גבוה רב, כתפיים רחבות מאד וכוח רב מתחת לסל. לאימון הוא הגיע מוקדם והחל לערוך חימום כשלגופו בגד אימון צמוד. כשהתחיל האימון הוא גם הציג את הכוח שלו. באחת ההתקפות של קבוצתו, הוא התרומם, הטביע את הכדור ונשאר עם טבעת הסל והלך מלוח הסל ביד. הוא גם הציג יכולת יפה באימון. בהגנה הוא שיחק חזק מאד וכשהתמודד עם קורין מגי הוא הצליח לעצור אותו בצורה יפה מאד. הוא גם הצליח בקרבות מתחת לסל. מול מגי וקורנליוס זה לא כל כך קל. הוא הצליח. היו לבראון פעולות יפות גם בהתקפה.

בראון ניראה בהחלט שחקן טוב מאד. עכשיו יתחיל המו"מ עם השחקן. כזכור לבראון יש חוזה לשנה נוספת בשיקגו בולס. שמלוק־אבוגו מטפלים כעת בכל העניינים".

הנשים הערב נגד גרמניה ומחר נגד בלגיה

אשפנבורג, מערב־גרמניה (שרות "ספורט הארץ"). נבחרת הנשים של ישראל תקיים כאן בסוף השבוע שני מישחקים נוספים בטורניר הקדם־אירופי.

הערב יתמודדו הישראליות נגד מערב־גרמניה החזקה ומחר נגד בלגיה. ניצחון על הבלגיות אפשרי בהחלט ואם ינצחו עינת ורייצגור וחברותיה גם את פורטוגל ביום א', יעלו לשלבי הגמר.

● שמשון תל אביב חנך השבוע את מועדון השחקנים המפואר ליד מגרש האימונים של הקבוצה בספורטק.

מדריך הארץ

יום שישי

תורנות רופאים

הזמנת רופאים במקרים דחופים מ־6 בערב עד לשעה 7 בבוקר בתחנות מד"א טל' 101.
ירושלים 523133
תל־אביב 460111
חיפה 512233
גוש דן 781111
הרצליה 052-81333
רחובות 08-451333
מוקד מידע רפואי בקופ"ח הכללית: בימים א'־ה' 8.00־20.00, בימי ו' 8.00־15.00, טלפונים: 03-433300
"שקמ" — שרות רפואי לבית: שרות ביקורי בית של רופאים מומחים לילדים ותינוקות בשעות 19—24 טל' 03-7549111 "שקמ" קוד מנוי 222
שר"ן — שירות רפואי נייד ירושלים (24 שעות ביממה) כולל רפואת שיניים
מוקד יום 660585, 02-669551
מוקד לילה שבת וחג 226191 מנוי מס' 1788 ולהשאיר הודעה לרופא תורן
תל אביב, מוקד יום 218820, 218898
מוקד לילה 631011 מנוי 3752 ולהשאיר הודעה לרופא תורן מכון בד"ר
מרפאת שיניים לעזרה ראשונה תל־אביב: בר כוכבא 49 טל: 03-284649 פתוחה בימים א־ה בין 21.00 עד 23.00. ימי ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00. שבתות וחגים מ־15.00 עד 21.00
דיזנגוף סנטר שער 3 (ליד המשביר) טל: 294869, 03-285822
המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות וחגים בין השעות 9.00—24.00, אחרי חצות בתאום טלפוני בלבד
מרכז סיוע לנפגעות אונס (24 שעות ביממה):
תל־אביב טל' 234819
ירושלים טל' 02-245554
חיפה טל' 04-660111
קשב לבית — שרות סיעודי לרפואה, שיקום וסיעוד בבית.
מרכז רפואי הרצליה פיתוח 052-548575
7549111 איתורית 1500
ער"ן — עזרה ראשונה נפשית: (24 שעות ביממה)
ירושלים 669911
חיפה 04-672222/3
תל־אביב 03-5461111
ילדים ונוער 261115
חיפה 04-672222/3
נתניה 35516
באר־שבע 057-48111
מרכז רפואי באר יעקב 03-223958
מרכז מידע למכבי חוץ מועדון "מעגלים" א רח 11.00־13.00, ב רח 16.00־18.00 רח' מאפו 13 תל־אביב

ארם לשירות אנוש — חברה מסחרית לשירות הציבור בגוש דן 24 שעות ביממה סל' 03-5461727/8

תורנות בתי חולים

תל אביב
רוקח — (ילדים, פנימית)
איכילוב — (כירורגיה)
ירושלים
הדסה ע"כ — (ילדים, פנימית, עיניים)
שערי צדק — (כירורגיה)
הדסה ה"צ — (אורטופדיה)
בקור חולים — (נשים, א.א.ג)

תורנות בתי־מרקחת

תל־אביב
שרה רב האומנר 3 תכנית ל' 5412518
מעיין חיים סניף צהלון שד' ירושלים 98 יפו 822986
ירושלים
מרפאת רוממה הכ"ב 28 525191
חיפה
נוה שאנן התיכון 37 235530
חולון ובת ים
בלפור בלפור 90 583448
רמת־גן
אסותא ז'בוטינסקי 41 7511874
נתניה
קרניאל מ. מסחרי ק. נורדאו 51774
הקריות
הרבן סמטת מודיעין ק. מוצקין 715136
רחובות
הנגב הרצל 196 473956
חדרה
קופ"ח כללית רוטשילד 335884
מרכז מידע וייעוץ לצעירים ע"י צוות מקצועי — ייעוץ ומידע בנושא חברות, משפחה, מיניות — אבחון מניעה.
תל־אביב: ימים ב' ג' ד' — 16.00־19.00
יום ו' שעות 8.30־11.00
רמב"ם 9, טל' 5101511/2
חיפה: ימים א', ד' — 16.00־19.00
רח' הספורט 14 טל. 81520

יום שבת

תורנות רופאים

הזמנת רופאים במקרים דחופים: מ־6 בערב עד לשעה 7 בבוקר בתחנות מד"א טל' 101.
ירושלים 523133
תל־אביב 460111
חיפה 512233
גוש דן 781111
הרצליה 052-81333
נהריה 923335
רחובות 08-451333
בת ים 585555
חולון 803133
לוד־רמלה 08-221022
מוקד מידע רפואי בקופ"ח הכללית: בימים א'־ה' 8.00־20.00, בימי ו' 8.00־15.00, טלפונים 03-433500

שר"ן — שירות רפואי נייד (24 שעות) ביממה כולל רפואת שיניים
מוקד יום 669551, 660585
מוקד לילה, שבת וחג 226191 מנוי מס' 1788 ולהשאיר הודעה לרופא תורן מכון בד"ר
מרפאת שיניים לעזרה ראשונה תל־אביב, בר כוכבא 49 טל: 03-284649 פתוחה בימים א־ה בין 21.00 עד 23.00, ימי ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00, שבתות וחגים מ־15.00 עד 21.00
דיזנגוף סנטר שער 3 (ליד המשביר) טל: 294869, 03-285822
המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות וחגים בין השעות 9.00—24.00, אחרי חצות בתאום טלפוני בלבד
מרכז סיוע לנפגעות אונס — 24 שעות ביממה:
תל־אביב טל' 234819
ירושלים — 245554
חיפה — טל' 04-660111
ער"ן — עזרה ראשונה נפשית: (24 שעות ביממה)
ירושלים 669911
תל־אביב 261111
ילדים ונוער 261115
חיפה 04-672222/3
נתניה 35316
באר־שבע 057-48111

תורנות בתי־חולים

תל אביב
רוקח — (ילדים)
איכילוב — (פנימית, כירורגיה)
ירושלים
שערי צדק — (כירורגיה)
הדסה ע"כ — (פנימית, נשים, עיניים)
הדסה ה"צ — (אורטופדיה)
בקור חולים — (ילדים, א.א.ג)

תורנות בתי־מרקחת

תל־אביב
שרה רב האומנר 3 תכנית ל' 5412518
זיוה אבן גבירול 52 ש' התקוה 378403
מוצ"ש, שרה רב, זיוה
ירושלים
הר החיים הר החיים 267480
מוצ"ש, מרפאת רוממה הכ"ב 28 525191
חיפה
מור המגינים 97 524113
חולון
כבר סטרומה כבר סטרומה 824428
בת ים
עצמאות בלפור 75 865583
רמת גן
גרמה ביאליק 50 722237
נתניה
תרופה הרצל 2 28656
הקריות
הרבן סמטת מודיעין ק. מוצקין 715136
רחובות
כללית בני משה 452381
חדרה
קופ"ח כללית רוטשילד 335884

מרכזי מידע — אגד 02-304304 03-432777 04-549121

מוגש כשירות לציבור על ידי הסנה
חברה ישראלית לביטוח בע"מ

הפגנות־שבת בירושלים

(סוף מעמוד 1)

ושלים שאליציה של סיעה אחת בלבד: סיעת הרוב, "ירושלים אחת", שלה 17 חברים. עד 14 חברים יצבעו אם תפרוש גם המפד"ל מהאופוזיציה: הליכוד — 4, אגודת ישראל — 3, ש"ס — 3, מא"י — 2, המפד"ל — 2.

יתסיסו את הספרדים

בראיון שהתפרסם היום בשבועון "הדף" ערב שבת, אומרים שלושת חברי ש"ס במועצת עיריית ירושלים, כי יתסיסו את הספרדים בשכונות נגד טדי קולק ועיריית ירושלים. אחד מחברי המועצה, שפרש מהמפד"ל, הרב אברהם כהן, אומר: "קולק אינו יודע מה הזמין לעצמו. סגירת ש"ס תתסיס ספונטנית את השכונות, שהן מסורתיות ביסודן, אנחנו לא נצטרך לתגבר קיבוצים. הירושלמים הפשוטים בשטח יביעו את דעתם. אני למשל מעורה בשכונות הדרום של ירושלים, קרית יובל, עיר גנים, קרית מנחם. אלה שכונות עם פוטנציאל אדיר, שיביא לתסיסה שירושלים טרם ראתה. אנחנו באים ומדברים שלום. האחריות למלחמה תהיה על טדי קולק".

סגנו המתפטר של טדי קולק, הרב ניסים זאב, טוען, כי בית אגרון והסינמטק, היו אמנם מלאים בשבת האחרונה. אך לדבריו, "רוב הנוכחים של הליכוד היו קבוצות מאורגנות שבאו מהקיבוצים". הרב זאב אומר כי ש"ס תפעל בדרכים משפטיות נגד פתיחת בתי הקולנוע בשבתות.

ויכוח בעדה החרדית

לקראת הפגנות השבת, שיזמה העדה החרדית, התנהל בין ראשי העדה ויכוח. חלקם הציעו להכריז על שבת שקטה, בבחינת התראה אחרונה, שבה לא יערכו כל הפגנות כאות של רצון טוב. בסופו של דבר נדחתה ההצעה ברוב קולות והמודעות שהודבקו בחוצות העיר נוסחו באופן הבא: "התעללותם הזדונית של פושעי ברית, בקדושת השבת, הולכת ונמשכת, על אפה וחמתה של היהדות החרדית המזועזעת עד עומק נפשה. נוכח הפרצה החמורה וחילולי השבת המחפירים עם פתיחות בתי קולנוע והקרנת סרטים בעצם יום שבת קודש רוצים הם להפוך את ירושלים לתוהו ובוהו ולזרוע בה הרס וחורבן, בכל מה שקשור ליהדות התורה, על אף התנגדותם הנחרצת של תושבי ירושלים החרדים הכואבים את חילול הקודש והמקדש. בעזות מצח נחושה, באים הם להצר את היהדות שומרת תורה ומצוות בירושלים עיר הקודש. מי זה יראה כבלע את הקודש, וישב שליו ושאנן.

"היהדות החרדית תגיב ב"ה בכל כוחה, על הנסיון הנבזה לפגוע בשבת קודש בירושלים, ותביע את כאבה הגדול, ביתר שאת וביתר עז. בשבת זו יפגינו 24 שכונות חרדיות, למען כבוד שמו יתברך, ולפי הוראת מרן הגה"ץ שליט"א, יצאו תושבי ירושלים, בראשות רבני השכונות, לרחובה של עיר, במקומות המיועדים לתבוע את קדושת השבת המחוללת והמושפלת עד עפר ממש, בידיהם המתועבות של נערים מתועבים ופורקי עול, וכל המשתתף בצער השכינה ותובע את עלבונה מדי בזיון וקצף זוכה ורואה בשמחתה, בבנינה אמן".

24 מוקדי הפגנות

במודעת הבד"ץ מפורסמים 24 מוקדים של הפגנות מחר:

- מאה שערים והסביבה — שבטי ישראל פינת הנביאים.
- באולה והסביבה — שטראוס פינת הנביאים.
- זכרון משה והסביבה — מרכז כלל.
- גבעת שאול — בכניסה לעיר.
- רמות פולין — ברחובה.
- שערי חסד — פינת קרן קיימת.
- רוממה והסביבה — ירמיהו ליד הגשר.
- צפניה והסביבה — בר־אילן פינת צפניה.
- נווה יעקב — ברחובה ליד קרית קמיניץ שיכון הרבנים וגשר החיים.
- צומת שרי ישראל.
- תלפיות — בצומת דרך בית לחם ליד חניון אגד.
- שמואל הנביא ואהלי הבירה — ברחוב שמעון הצדיק.
- מקור ברוך — רחוב יפו פינת הטורים.
- נווה צבי והסביבה — צומת רמות.
- סנהדריה מורחבת — רחוב ים סוף.
- בית וגן — צומת הפסגה.
- בתי ברודיא, בתי ראנד — רחוב בצלאל.
- צאנז ועזרת תורה — כביש רמות.
- קטמונים והסביבה — רחוב רחל אימנו.
- גבעת מרדכי — רחוב שח"ל ליד בזק.
- הר־נוף — בצומת הכניסה לשכונה.
- אנטוורפן והסביבה — צומת שמגר־ירמיהו.
- קרית משה — צומת אגנ"ל.
- רמות ב' — צומת רמות.

אישום נגד ואנונו

(סוף מעמוד 1)

נוסח כתב האישום

להלן כתב האישום המלא:

1. הנאשם הועסק בקריה למחקר גרעיני (להלן הקמ"ג) בנגב, ליד די־מונה כמכבאי ומפעיל, מיום 2 בנובמבר 1976 עד ליום 27 באוקטובר 1985.

2. עם תחילת העסקתו, עבר ואנונו קורס מפעילים בקריה, ובסיומו חתם על הצהרה לשמירה על סודיות לגבי עבודתו בקמ"ג ותודרך בהתאם לכך על ידי קציני הבטחון במקום.

3. גם במהלך עבודתו בקמ"ג תודרך הנאשם מספר פעמים מעת לעת בצורך בשמירה על סודיות עבודתו וחתם על מספר הצהרות והתחייבויות בהתאם.

4. במשך תקופת עבודתו בקמ"ג ובעיקר מאז תחילת שנת 1985, אסף ואנונו, הכין, רשם והחזיק ידיעות סודיות — הכל שלא כדין, ובכוונה לפגוע בבטחון המדינה.

5. (א) פעולותיו של ואנונו, כאמור בסעיף הקודם, התבטאו בכך, שביקר באגפים שבקמ"ג, שהם סודיים ביותר, והכניסה והשהייה בהם אסורים למי שאינו מוסמך לכך, גם מקרב עובדי קמ"ג ואנונו בכללם.

(ב) ואנונו צילם באגפים הסודיים ביותר של הקמ"ג פריטים ומתקנים שונים, סודיים ביותר וכן העתיק פרטים ורישומים שונים מתעודות מקצועיות שתוכנן וסיווגן סודיים.

(ג) את הידיעות שאסף כמפורט לעיל, הצניע ואנונו מקמ"ג, שלא כדין והסתירן בביתו.

6. להלן הידיעות אותן אסף, השיג, רשם והחזיק ואנונו:

(א) ידיעות אודות המבנה הפיזי והארגוני של קמ"ג.

(ב) ידיעות אודות פיתוחים מסווגים שנעשו בקמ"ג.

(ג) שיטות עבודה ותהליכי ייצור מסווגים בקמ"ג.

(ד) שמות קוד וכינויים לפיתוחים סודיים בקמ"ג.

7. ביום 27 לאוקטובר 1985 סיים כאמור ואנונו את עבודתו בקמ"ג וביום 19 לינואר 1986 יצא את ישראל ולקח עימו את סרטי הצילום אותם צילם בקמ"ג. כן לקח עימו רישומים בכתב ידו על גבי פתקים אותם רשם תוך כדי ולאחר איסוף הידיעות הנ"ל, כמפורט לעיל.

8. במאי 1986 או בסמוך לכך, הגיע ואנונו לסידני שבאוסטרליה וזמן מה לאחר מכן, פגש הנאשם באדם בשם גוארו, שהציג עצמו כעיתונאי.

9. משנודע לגוארו על עיסוקו של ואנונו הנ"ל, סיפר לו ואנונו כי עבד בקמ"ג וכן מסר לו ידיעות סודיות, שנודעו לו במהלך עבודתו וכן חלק מן הידיעות הסודיות אותן אסף, כאמור, לרבות התמונות שפיתח מהסרטים אותם צילם בקמ"ג במהלך עבודתו.

10. (א) בסידני שבאוסטרליה נפגש עוד ואנונו עם נציגי העתון הלונדוני "סנדיי טיימס" (להלן העתון) ומסר להם מידע רב, סודי ביותר, אותו אסף במהלך עבודתו.

(ב) בעת שמסר את הידיעות כאמור לגוארו ולנציגי העתון התכוון ואנונו לפגוע בבטחון המדינה.

(ג) ואנונו מסר את הידיעות הנ"ל בידיעה, כי הן יפורסמו על ידי העתון וכי בכך יגיעו הידיעות לידי האויב או שהן עשויות להגיע לידיו.

בעשותו כן התכוון ואנונו לסייע לאויב במלחמתו נגד ישראל.

11. ביום 5 באוקטובר 1986 פרסם העתון כתבה שכותרתה "הסנדיי טיימס" מגלה: סודות מאגר הנשק הגרעיני הישראלי.

12. בכתבה כאמור, פורסם מפי ואנונו מידע רב סודי ביותר אודות קמ"ג, לרבות התמונות אותם צילם ואנונו ומסר לעתון כמתואר לעיל.

13. כאמור, כל הידיעות שאסף, השיג, רשם והכין ואנונו, וכן כל הידיעות שפורסמו בכתבה הנ"ל הושגו על ידי ואנונו שלא כדין והן ידיעות סודיות כמשמעותן בחוק.

המשך המשפט נדחה

משפטו של מרדכי ואנונו נדחה לחודש הבא לאחר ששופט בית המשפט המחוזי בירושלים, צבי טל, לקה שלשום בהתקף לב קל. שופט בית המשפט המחוזי השופט צבי טל, היושב בדינו של ג'ון דמיאניוק ובדינו של מרדכי ואנונו, לקה ביום ד' בלילה בהתקף לב ואושפז בבית החולים "שערי צדק". מבית החולים נמסר, כי השופט טל אושפז במחלקה לטיפול נמרץ וכי הוא נתון במעקב רפואי.

צבי טל יושב כידוע גם בהרכב הדן את דמיאניוק ועקב כך נדחה גם משפט דמיאניוק, עד שיחזור טל לאיתנו. דובר משרד המשפטים מסר אתמול, כי בית המשפט לא יתכנס כמתוכנן עם תום הפגרה וכי על מועד חידוש המשפט תמסר הודעה.

דיון בלתי פורמלי

אתמול התקיים לכן בבית המשפט המחוזי בירושלים דיון בלתי פורמלי בעניינו של ואנונו, שבו ישבו רק השופטים אליהו נועם ושלום ברנר.

במהלך הדיון הוגשו חוות דעת של פסיכיאטרים מטעם התביעה וההגנה באשר למצבו הנפשי של ואנונו, בעת שנגבו ממנו ההודעות. כמו כן סוכם על המועדים, שבהם יגישו התביעה וההגנה את סיכומיהם למשפט הזוטא במהלך השבועות הקרובים. פסק הדין במשפט הזוטא על קבילות הודעותיו של מרדכי ואנונו יינתן רק בעוד כחודש, כאשר יתחדש המשפט. אז גם יתקיים הדיון בשאלת פומביות המשפט, לבקשתה של ההגנה המבקשת לפתוח לציבור חלקים מעדויות ההגנה.

אל שווימר

(סוף מעמוד 1)

מיליון דולר בכל שנה בשבע השנים הבאות. פרטים אלה נמסרו במגעים שוטפים לאנשיו של שמעון פרס עם הממשל האמריקאי ערב ההחלטה על הלביא. כך מגלה אל שווימר, בראיון בלעדי וראשון ל"הארץ". שווימר, מאבות המייסדים של התעשייה האווירית שימש במשך כרבע יובל כמנכ"ל התעשייה האווירית.

שווימר מותח ביקורת חריפה על ההחלטה לצייד את הלביא במנוע חדש. "לקחו מנוע קיים של אפ־15 ואפ־16, שכמותו יוצרו כבר עשרות אלפים, ועל בסיסו בנו את המנוע של הלביא. בסוף היה ביזיון גמור. ובמקום אני מתכוון לכך שהתעשייה האווירית היא היחידה בעולם שיש לה מנוע כזה. ושילמו 350 מיליון דולר מכספי המענק האמריקאי עבור התענוג הזה של פיתוח המנוע החדש. כשר אפשר, צריך לתכנן מטוס על מנוע קיים, והיה לנו מנוע קיים. זו היתה החלטה גרועה מאוד, בזבזנית ולא פרודוקטיבית".

שווימר מגלה כי הוא אישית חתם חוזה עם ממשלת אקוודור למכירת מטוסי כפיר בכ־200 מיליון דולר. הדבר היה עוד בתקופת הממשל שקדם לקארטר. "קארטר עלה לשלטון, ולמרות שבידנו היה אישור למכירה, שניתן על ידי קיסינג'ר, הוא בוטל. השתמשנו בכל ההשפעה שהיתה לנו בארה"ב, אך כל זה לא עזר, ונאלצנו לבטל את העסקה, דבר שפגע מאוד ביוקרתנו באקוודור".

אמרתי לארנס

שווימר מספר גם כי כבר לפני חמש שנים, כשמונה משה ארנס לשר ביטחון, פנה אליו ואמר לו כי הכיוון של ייצור הלביא אינו נכון. "זה הוא מטוס של הדור הנוכחי ולא של הדור הבא, ש־60% ממנו הוא אמריקאי. אמרתי לארנס כי לא נוכל למכור אותו בשום מקום. והזהרתי אותו מפני התכנון לפיו יוזמנו 300 מטוסי לביא לחיל האוויר. לדעתי חיל האוויר יזמין פחות, וגם כך זו המטבה שלילית שאינה יכולה לתת רווח לתעשייה האווירית. והיה זה דווקא משה ארנס כשר ביטחון שחתם על חוזה רכישת 75 מטוסי אפ־16. והדבר הזה לכשעצמו פגע בפרוייקט הלביא. משום שאם חיל האוויר כבר כבול עם 150 מטוסי אפ־16 הוא יזדקק ב־5—6 השנים הבאות רק לעוד 50 או 75 מטוסים. אמרתי לו כי היתה בידו הסמכות לומר לחיל האוויר להמתין עוד חמש שנים עד לקבלת מטוסי הלביא ולא לרכוש את 75 מטוסי האפ־16".

שווימר מותח ביקורת חריפה גם על תהליך התכנון של פרוייקט הלביא כולו. לדבריו, יש היום כבר איחור בשלוש או שלוש וחצי שנים באינטגרציה של המערכות האלקטרוניות למטוס. "משהו לא עבר כפי שהיה צריך לעבוד בתכנון ובניהול".

להערכתו של שווימר היה מגיע מחירו של כל לביא ל־80 מיליון דולר.

FIRST CLASS פרסט קלאס

עיסקה ירדנית־סובייטית

(סוף מעמוד 1)

גבוה יותר בנושא מכירת נשק מתוחכם. על פי הידיעות ברצון הסובייטים לזמן עוד השנה את המלך חוסיין לביקור במוסקווה.

ידיעות אלו מעוררות דאגה הן בירושלים והן בוואשינגטון וסופר "הארץ" מציין, כי יתכן שתהיה לכך השפעה על הקונגרס האמריקאי העומד בדרכו של הממשל המבקש זה זמן לאשר עיסקות נשק לירדן, לרבות מכירת מטוסי אפ־16.

ראובן פדהצור, סופרו הצבאי של "הארץ", מוסר כי סוריה ועיראק יכינו את מטוסי המיג 29 שברשותן לשירות מבצעי בתוך כחצי שנה. יש להניח כי כניסת מטוסים אלה בחזית המלחמה במפרץ תקדים את תחילת הטיסות המבצעיות בסוריה. כך העריך אתמול מקור צבאי בכיר.

לדבריו, רכשו כל אחת משתי המדינות כמה עשרות מטוסים מדגם מיג 29.

שלב קליטתם של המטוסים הוא בדרך כלל מחצי שנה עד שנה, אך נראה שהעיראקים יזרזו את התהליך, בשל רצונם לשלב את המטוסים בלחימה נגד איראן מוקדם ככל האפשר.

הירדנים מתעניינים במטוס קרב מתקדם משך תקופה ארוכה, ולא מן הנמנע שבדקו גם את המיג 29. לדברי המקור הבכיר, לא כל מה שהירדנים בודקים בבריה"מ מגיע בסופו של דבר למידע למערב.

בתכנון המיג 29 שלבו הרוסים את הטכנולוגיה של מטוסי הקרב האמריקאיים המתקדמים ביותר. טכנולוגיה זו נגנבה במערב, חלקה על ידי רוסים ששהו באיראן. לחיל האוויר האיראני מטוסי קרב אמריקאים מתקדמים מדגם אף־14.

הסתדרות

(סוף מעמוד 1)

העבודה תובעים לעדכן את התוספות היהודיות שנשחקו עקב שחיקת השכר בשנים האחרונות.

עובדי המדינה ייצאו לחופשה מאורגנת בחול המועד סוכות, על פי הסכם שנחתם אתמול בין ההסתדרות ונציבות שירות המדינה לבין מחלק העובדים בנציבות שירות המדינה. עבור שישה ימי חופשת סוכות יגבו לעובדים הנהנים מ־26 ימי חופשה 4 ימים תמורת שישה ימי חופשה ואילו לבעלי מיכסה של 19 ימי חופשה שנתית ומטה יגבו 3.5 ימי חופשה תמורת 6 ימי חופשה בפועל.

קיימת עדיין אי בהירות ביחס לשאלה אם ההסכם יחול על העובדים בחברות הממשלתיות והציבוריות. [illegible]

בנוסף הודיעה אתמול [illegible] באייר, יו"ר ארגון המורים העל יסודיים, כי אם יתקבל עקרון שבוע העבודה המקוצר, יש להחילו גם על המורים.

לשכנע את האקדמאים

משימתה המיידית של הנהגת ההסתדרות היא עתה לשכנע איגודים מקצועיים המייצגים עובדים אקדמאים לחתום על ההסכם למרות שאין בו בשורות של ממש למשתכרים כ־1000 ש"ח ומעלה. ארגון המורים העל יסודיים טוען כי גם בשכבות מצויים מורים מתחילים בעלי השכלה אקדמאית המשתכרים כ־700 ש"ח, וזו לדעתם רמת השתכרות בלתי סבירה למי שרכש השכלה אקדמאית. אם תוספת השכר ברמות אלה תהיה מיזערית, קיים חשש להתעברות מצד המורים כמו גם מצד איגודים מקצועיים אקדמאים נוספים שלא לחתום על ההסכם.

זכו בפיס

בהגרלת רב־פיס של מפעל הפיס מס. 36/87 שהתקיימה ביום 3/09/87 זכו הכרטיסים הבאים:

ב"וילה + וולוו" זכה המספר 882575

בסך 10,000.00 ש"ח זכו המספרים: 134536; 338142; 473594; 727993; 738254; 740882; 747167; 758061.

בסך 1,000.00 ש"ח זכו המספרים:

001211; 006228;
045645; 055982; 069918;
070514; 082871; 091882;
102748; 102958; 112893;
157906; 177122; 194745;
196996; 200230; 201327;
212738; 229272; 258174;
281075; 288026; 295727;
301767; 309195; 322116;
330334; 337580; 341203;
352963; 381160; 392547;
414258; 435867; 441463;
480191; 506582; 511670;
581252; 558665; 570864;
584504; 585104; 594612;
599076; 605651; 653688;
655108; 657093; 661412;
687449; 717223; 722911;
747240; 750248; 798606;
802963; 803821; 814623;
814623; 857289; 863097;
880709; 890771; 899812.

בסך 200.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 2915; 8595; 8848; 9921.

בסך 100.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 881; 932.

בסך 25.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 556; 695; 909; 970.

כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 4; 6; 9. זכו בסך של 2.50 ש"ח.

לאנה ואיתן רבין

ברכות

להולדת הבת

[illegible]

הארץ

ראית כלבוטק?

השלמות משתלמת.

טלסה מיני (פרינסס)

המדיח הנמכר ביותר

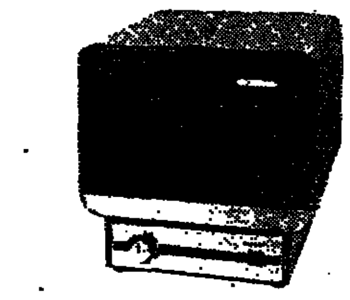

- ★ פאר תוצרת שבדיה
- ★ בנוי מפלדת אל חלד
- ★ ניתן לקבלו במגוון צבעים: לבן, חום, צהוב, ירוק, אדום, קרם ומוקה.
- ★ מגש בציפוי רילסן (טפלון)
- ★ צריכת מים, חשמל וזמן פעולה מינימליים
  עלות הפעלה למחזור שלם זהה לשיחת טלפון מקומית
- ★ שתי תכניות הדחה

טלסה מידי -

היחיד מסוגו ובאיכותו בעולם

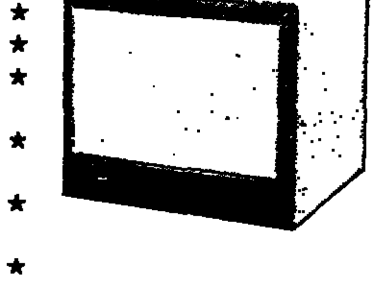

- ★ פאר תוצרת שבדיה
- ★ בנוי מפלדת אל חלד
- ★ ניתן לקבלו בצבעים: לבן, חום, צהוב, ירוק, אדום, קרם ומוקה.
- ★ 2 מגשים בציפוי רילסן (טפלון), 2 ממטרות, הדלת נפתחת אוטומטית בגמר ההדחה
- ★ 5 תכניות הדחה כולל תכנית קצרה לשטיפת אגירה.
  משך מחזור הדחה רגיל: 35 דקות, 20 דקות עם מים חמים
- ★ להעמדה על השיש או BUILT IN

טלסה מקסי -

ה"רולס־רויס" של מדיחי הכלים

- ★ פאר תוצרת שבדיה
- ★ בנוי מפלדת אל חלד
- ★ השקט, היעיל והחסכוני ביותר בעולם.
- ★ 11 תוכניות הדחה
- ★ קיבולת מעל 66 צלחות וקערות, 32 כוסות וסכו"ם בהתאם.
- ★ 2 מגשים בציפוי רילסן (טפלון)
- ★ אפשרות מיוחדת לציפוי החזית בפורמיקה תואמת למטבח
- ★ 2 ממטרות מתוכנתות ע"י מחשב
- ★ המדיח השקט ביותר בעולם.

בדוק והשווה:*

כדאי לקנות טלסה ולשלם קצת יותר, מאשר לקנות מדיח אחר "ולשלם ביוקר"

מדוע העדיפו רבבות ישראלים לרכוש מדיח טלסה? חלק יאמר כי האיכות המיוחדת של טלסה דיברה אל ליבם (תוצרת שבדיה לעומת יוון או איטליה); חלק התרשמו מהחומרים המעולים מהם מיוצרים מדיחי טלסה (נירוסטה וטפלון לעומת פלסטיק); אחרים הוקסמו מהעיצוב המודרני וממגוון הצבעים (7 צבעים לעומת 2 או 3); אחרים העדיפו את טלסה בשל המוניטין והנסיון הרב שלה בישראל (10 שנות פעילות בישראל לעומת שנה או שנתיים): הסיבות שונות, התוצאה היא אחת, טלסה הוא המדיח הנמכר והמועדף ביותר.

טלסה. המדיח המצליח, איכות ללא תחרות, רבבות לקוחות מרוצים, 10 שנים של שרות ואמינות, ואפשרות לבחור בין 3 דגמים ו־7 צבעים, לפי דרישותיך, טעמך ותקציבך.

* בדוק והשווה עם: "אמקור" - תוצרת ישראל; "אריקל" - תוצרת יוון; "קנדי" - תוצרת שבדיה; "טלסל" - תוצרת איטליה; "ויריס־אוף" - תוצרת איטליה.

אפשרות ל־10 תשלומים דולריים

טלסה: שאל את מי שכבר קנה

לקבלת פרטים ועלון חינם, נא לפנות אל: טלסה אינטרנשיונל בע"מ - רח' ביאליק 135 רמת גן 52523. טל' 03-7518249

להשיג במשרדי החברה ובסוכנויות המורשות: [illegible]

תוצאות י.ד.

התנועה ליהדות מתקדמת בישראל

יש אלטרנטיבה יהודית ליברלית

התנועה ליהדות מתקדמת בישראל מציעה גישה פתוחה ויוצרת אל המורשת היהודית ומזמינה את הציבור לתפילות שבת ומועד המשלבות מסורת וחידוש באוירה משפחתית שויונית ופעילות עשירה, תרבותית, חברתית ועיונית, לנוער ולמבוגרים.

לקבלת חומר הסברה נוסף על הפעילות בקהילות התנועה ברחבי הארץ. נא לפנות אל: מרכז התנועה ליהדות מתקדמת בישראל, רח' המלך דוד 13 ירושלים, טל' 02-203448

בתנופה לעתיד

לא מכרת לא שילמת

בית העיר

קבלת מודעות מ־8.00־20.00

03־371261

להשכרה

ליד ככר דיזנגוף

300־600 מ"ר

משרדים עם חניה פרטית

אנגלו סכסון

טל': 03־286181

אנגלו סכסון

זה נכס בשבילך.

صكنا من الاحل

חדשות כלכלה

משרד התעשיה: "רום כרמל" לא ייסגר עד שייבדק מצבו

– כך סוכם בין השר שרון למנכ"ל כלל, אהרון דברת • בית הדין לעבודה בחיפה דחה את בקשת מועצת פועלי חיפה לבטל מכתבי הפיטורים שנשלחו לכ־120 עובדי מפעל "רום כרמל"

מאת ירח טל
כתב "הארץ" בחיפה

"הסכם העבודה מכיר במפורש בכ־ כוחו של המעביד לצמצם את כוח העבודה עד כדי אפס עובדים. הסכם זה רק מחייב את המעביד לקיים את נהלי פיטורי העובדים כפי שנקבע בהסכם" – כך קבע אתמול, שופט בית הדין האזורי לעבודה בחיפה אליעזר בנבי, בדחותו את בקשת מועצת פועלי חיפה, לבטל מכתבי הפיטורים ששלחה חברת "אורדן" בקבוצת כלל, לכ־120 עובדי "רום כרמל".

השופט כמו כן דחה את בקשת ההסתדרות בטענה שנציגות העוב־ דים לא פעלה על פי ההוראות המחייבות בהסכם, ולא פנתה לוועדה פריטטית כדי לערער על הפיטורים, אלא העדיפה לפנות ישר לבית הדין.

השופט כמו הביע פליאה על שנציגי ההסתדרות לא פעלו על פי הוראות ההסכם.

בשולי החלטתו העיר השופט כי אם לאחר פניה לוועדה פריטטית, עדיין יבקש הגוף היציג של העוב־ דים, בפ"ת, כער בבית הדין לעבודה, יתבקש בית הדין לדון בבקשה.

השופט דחה בהחלטתו גם את עמדת פרכות "אורדן" כי אין לבית־ הדין סמכות לדון בעתירת העובדים, מכיוון שהוראות ההסכם הקיבוצי אינן חלות כשהמעביד מחליט לסגור מפעל.

אהרון דברת

אריאל שרון

השופט הדגיש כי ההסכם הקיבוצי תקף גם במקרה זה, ומ־ עביד כמו גם העובדים, חייב לפעול על פי הוראותיו ולבצע פיטורים על פי הנוהל הקבוע בו, ובכל מקרה של חילוקי דעות יש להביאם לפני ועדה פריטטית כפי שמתחייב מההסכם הקיבוצי החתום בין הצדדים.

שרון דן עם דברת בנושא "רום כרמל"

דן סגיר סופר "הארץ" מוסיף:

עקב הבטחותיו לחברי ועדת העבודה והרווחה של הכנסת ביום שלישי, נפגש אתמול שר התעשיה והמסחר אריאל שרון עם אהרון דברת, יו"ר מועצת המנהלים של קונצרן "כלל", מבעלי מפעל המכוניות "רום כרמל", במטרה לב־ חון אפשרויות למנוע את סגירת המפעל ופיטורי 120 עובדיו. על פי הודעת דובר משרד התעשיה, סוכם בפגישה בין השניים, כי לפי שעה ימשיך המפעל לפעול. כמו כן נענה אהרון דברת לבקשת השר, להסכים לבדיקה חיצונית מדוקדקת של מצבו הפיננסי של המפעל וסיכויי הבראתו.

במסגרת זו, הנהלת המפעל מב־ טיחה להעמיד לרשות הגורמים הבודקים, את כל המסמכים הדרושים לביצוע הבדיקה הערכת סיכויי המפעל בעתיד.

ביהמ"ש העליון ביטל את העיקול על רכושם של בעלי חברת הפניקס

ביטול העיקול הושהה ב־10 ימים כדי לאפשר למס הכנסה לנקוט הליכים אחרים • השופטים בביקורת על שלטונות המס: רק במקרים נדירים ראוי להפעיל את הסעיף בחוק מס הכנסה המאפשר לעקל נכסי אדם בלא שייקרא להגיב על שומה שנקבעה לו

מאת יהודה שרוני
סופר "הארץ"

בית המשפט העליון ביטל אתמול את העיקולים שהטיל מס הכנסה על כל רכושם של דוד ויוסף חכמי, בעלי השליטה בחברת "הפניקס", אך השהה את ביטול העיקול ב־10 ימים, כדי לאפשר למס הכנסה לנקוט הליכים אחרים.

בית המשפט המחוזי ביטל זה לא כבר צו עיכוב יציאה מהארץ שהוצא לבקשת שלטונות מס הכנסה נגד בני משפחת חכמי, אך השאיר בעינו את העיקול על הנכסים האישיים של בני המשפחה. שלטונות מס הכנסה ביקשו את העיקול, לאחר שהוציאו ליוסף חכמי שומה של 10 מיליון שקל, ולדוד חכמי שומה של 6 מיליון שקל הם חוששים כי בני המשפחה מנסים להבריח נכסים מהארץ.

על החלטה זו של בית המשפט המחוזי בתל־אביב עירערו דוד ויוסף חכמי לבית־המשפט העליון, באמצעות עו"ד אמנון גולדנברג.

השופטים שלמה לוין, שושנה נתניהו וגבריאל בך, קבעו כי לא היתה תשתית עובדתית להטלת עיקול על כספי השניים. השופטים גם מתחו ביקורת על מס הכנסה, על שעשה שימוש בסעיף בחוק מס הכנסה, המאפשר לעקל נכסי אדם בלא שייקרא להגיב על שומה שנקבעה לו. השופטים פסקו, כי יש להפעיל את הסעיף רק במקרים נדירים, לדעתם, לפקיד השומה בה־ בנת בקשת העיקול, אסור היה להסתמך על כתב התביעה שהגיש מפרקי "פיט" נגד חברת "הפניקס". השופט הציע לשלטונות המס לפתוח נגד משפחת חכמי בהליכים הרגילים, כדי לקבל את החוב.

יש לציין כי ההליכים המשפטיים הנוגעים לתביעת הענקית, על סך 120 מיליון דולר, שהגישו מפרקי "פיט" נגד חברת "הפניקס" – עדיין בעיצומם. חברת "הפניקס" ובני משפחת חכמי דוחים מכל וכל את תביעת החוב.

אי־סי־איי תספק ציוד תקשורת לדואר הגרמני

– ב־4.7 מיליון דולר • זכתה גם בחוזה לספק מגדל פיקוח לחיל האויר האמריקאי

מאת יונתן שרמן סופר "הארץ" לענייני כלכלה

אי־סי־איי זכתה בימים אלו במכרז ב־4.7 מיליון דולר לספק ציוד מתוחכם לדואר הגרמני.

אי־סי־איי, המתמחה בפיתוח וייצור מערכות תקשורת מתוחכמות, זכתה במכרז זה להספקת מערכות קצה למערכת טלפונים דיגיט־ לית, שתאפשר ללקוח ליהנות ממגוון רחב של שירותי טלפון ות־ קשורת מחשבים.

מערכות אלו יסופקו ב־1989. זו הזמנה שניה מהדואר הגרמני. הקודמת, מחודש מאי השנה, היתה בסכום של 7.5 מיליון דולר.

כמו כן הודיעה אי־סי־איי כי זכתה במכרז ב־900 אלף דולר לספק דגם מתקדם של מגדל פיקוח ומעקב נייד לחיל האויר האמריקאי. החברה זכתה במכרז זה כקבלנית משנה של החברה האמריקאית "ג'נרל איזו פרודקטס". פרויקט זה יימשך כשנה, ועשוי להוביל להזמנות נוספים בהיקפים משמעותיים.

המערכת מותקנת על רכב, ותיתן להטיסה במטוס הרקולס ממקום למקום, וכן היא יכולה לשמש כתחליף למגדל פיקוח שנפגע ויצא מכלל שימוש מסיבה כלשהי.

א.יצחקי
חב' לבנין והשקעות בע"מ

מציעה למכירה:

1. **בשיכון צמרת** בתל־אביב
קוטג'ים יוקרתיים

2. **ברמת השרון** שד' ויצמן 10
דירות מרווחות 4 חדרים

משרד: ה' באייר 64 (ככר המדינה)
תל־אביב, טל' 454207־8

המושבים מסרו למועצה לצרכנות 300,000 ש"ח – לפיצוי לקוחות מת"מ

הסכום – כ־15% מחובות מת"מ ללקוחות

מאת לאה מורת
סופרת "הארץ"

תנועת המושבים העבירה לידי המועצה הישראלית לצרכנות 300,000 ש"ח במסגרת הסדר לפיצוי לקוחות חברת מת"מ שמונה לה כונס נכסים.

מנכ"ל המועצה, עדה לבנון, מסרה כי הסכום שהתקבל מהווה כ־15% בלבד מחובות מת"מ ללקוחותיה, ואין בו די להתחלת ביצוע ההסדר.

עוד אמרה, כי המועצה לצרכנות מצפה להשלמת ההתחייבות של תנועת המושבים, שתאפשר לה לבצע את הסדר הלקוחות כפי שהציע מפרק החברה, עו"ד אילן שביט. הכספים שהועברו הופקדו לפי שעה בחשבון נאמנות.

מזנוני השקם בבסיסי צה"ל יכבדו כרטיס ישראכרט

– מ־13 בספטמבר

מאת סופרת "הארץ"

מ־13 בספטמבר יכבדו בשקמיות הבסיסיות בצה"ל כרטיסי אשראי של ישראכרט.

מהנהלת השקם נמסר כי אם יצ־ ליח הנוהג החדש, יוחלו אותו גם על השקמיות והיחידתיות.

ערך את העמוד: משה רייננלד

"דלק" לבדה – במו"מ על השליטה ב"גדות תעשיות"

"סונול" החליטה לפרוש • מועצת מנהלי "סונול": זו השקעה מסוכנת • גורמים במו"מ: ניתן להשלימו תוך ימים אחדים

מאת יונתן שרמן

מועצת המנהלים של חברת סונול החליטה אתמול לפרוש מהמשא ומתן על רכישת השליטה בחברת גדות תעשיות מידי האחים יוחננוף.

סונול הדלק ניהלו יחדיו את המשא ומתן על רכישת השליטה בחברה תמורת כ־12 מיליון דולר, שישולמו שנים אחדות, על פי רווחיות החברה בעתיד.

מועצת המנהלים של סונול היתה תמימת דעים כי השקעה זו בחברת גדות תעשיות הינה עתירת סיכון, במיוחד נוכח ההתפתחויות בכל הקשור לרפורמה במשק הדלק, ולכן עדיף להימנע ממנה כעת. כמו כן, מחירי המוצרים של גדות תעשיות, שהם תוצרי תעשיה פטרוכימית, רגישים מאד לשינויים במחירי הנפט בעולם, ולא ניתן כיום לחזות את רווחיות החברה בעתיד בגלל התנודות החריפות במחירים בעולם.

אמיר מקוב, מנכ"ל חברת סונול, אישר אתמול כי מועצת המנהלים של החברה קיימה דיון בנושא זה. חברת דלק תמשיך, ככל הנראה לבדה, במשא ומתן.

המשא ומתן עצמו נמצא כעת בשלבי סיום, וגורמים בכירים המקורבים למשא ומתן סבורים כי יהיה ניתן לסכמו בתוך ימים אחדים.

דרישה ממשרד הבריאות: להבטיח טיב הנקניקיות

מאת סופרת "הארץ"

הרשות להגנת הצרכן בהסתדרות פנתה בדרישה למשרד הבריאות כי יפעל מיד להבטיח את איכות הנקניקיות.

לטענת הרשות, התו והמפרט הקיימים קובעים דרישות כימיות ומיקרוביאליות בלבד, ואין בהם כדי להבטיח מוצר סופי איכותי.

אין הם קובעים דרישות לגבי חומרי הגלם המשמשים בתעשיית הנקניקיות (הפאסטה), ולא לגבי תוספת מזון אחרות. גם הבדיקות הקבועות בצו אינן מבטיחות את איכות חומרי הגלם והמוספים בזמן יצור המוצר.

הפסדים ל"אורדן" ול"תגל" במחצית הראשונה של 1987

מאת יונתן שרמן
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

שתי חברות תעשייתיות דיווחו אתמול על הפסדים כבדים במחצית הראשונה של '87. חברת "אורדן", הנאבקת לסגירת "רום כרמל" כדי לצמצם את הפסדיה, דיווחה כי ההפסד הנקי שלה, לאחר ניכוי מס, הסתכם ב־2.3 מיליון דולר, לעומת הפסד של 5.3 מיליון דולר במחצית הראשונה של '86.

ההון העצמי המותאם של החברה נשחק ב־9 אחוזים, ל־50 מיליון דולר, לעומת 55 מיליון דולר אשתקד. "אורדן" מצויה בשליטת קבוצת "כלל תעשיות". ועוסקת בייצור מוצרי פלדה למיניהם.

מפעל "תגל" של "כור" מסר אתמול, כי נתונים לארטופיים מורים כי הפסדה במחצית הראשונה של '87 מגיע ל־3.3 מיליון דולר.

החברה, המייצרת מוצרי גומי למיניהם, בוחנת בימים אלה תר־ כניות להבראה והתייעלות.

עוד טעם טוב לפתוח קופת גמל בדיסקונט!

מבצע בקופות הגמל של דיסקונט:
שי־חבילת תמרים של תנובה*

עוד טעם טוב להצטרף לקופות הגמל של בנק דיסקונט — "תמר", "גפן" ו"שקמה".
אתה, ועוד 750,000 החברים בקופות, מקבלים רווחים מלאים על כל יום, החל מיום ההפקדה ועד ליום המשיכה, בשיטת הערך היומי.

* עד גמר המלאי

יותר קרוב אליך **בנק דיסקונט**

דחף

Phillips
FINE ART AUCTIONEERS & VALUERS SINCE 1796

Blenstock House, 7 Blenheim Street, New Bond Street, London W1Y 0AS.

PHILLIPS FINE ART AUCTIONEERS HAVE PLEASURE IN ANNOUNCING RECORD PRICES

MARIE LAURNECIN, JEUNES FILLES AU JEU – $528,000

MANÉ-KATZ, LES MUSICIENS – $211,200

WE ARE NOW COLLECTING LATE IMPRESSIONIST PAINTINGS AND WORKS BY JEWISH ARTISTS OF THE SCHOOL OF PARIS.

PLEASE CONTACT MR. PISSARO AT PHONE NUMBER 03-349944 OR 03-261551
9am to 1pm and 4pm 8pm

HAMAF

הארץ

יום ו' י' באלול תשמ"ז
4 בספטמבר 1987

המערכת, ההנהלה, מחלקת המודעות, ההפצה והמנויים: תל־אביב, רחוב זלמן שוקן 21, טל' 5121212 ת"ד 233 מיקוד 61001 פקס — טלקס 810012 33748
ירושלים: רחוב ההסתדרות 2 טל' 224245־6, ת"ד 273 מיקוד 91002
חיפה: רחוב נורדאו 20 טל' 661166־8, ת"ד 5259 מיקוד 31052

המו"ל: הוצאת עתון הארץ בע"מ, רח' זלמן שוקן 21, תל־אביב
העורך: גרשום שוקן   עורך המשנה: גדעון גולן
סגני עורך: משה הדרי, גדעון לוי

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ואינה מחויבת לתוכנן
HA'ARETZ Daily Newspaper, Tel-Aviv, Israel – P.O.B 233, Tel. 5121212

פרישת ש"ס אינה עונש

על פי הוראת מועצת חכמי התורה של ש"ס, תפרוש סיעה זו מהקואליציה העירונית בירושלים לאלתר. ההוראה ניתנה "בעקבות הפגיעות החמורות בקדושת השבת בעיר, בניגוד של מועצת הנהלת העיר, בראשותו של טדי קולק". זהו המהלך ההחלטי הראשון של ש"ס במישור המוניציפאלי במאבקה נגד זכותם של אזרחים חופשיים בירושלים לעשות את השבת על פי תפיסתם ורצונם החופשי. המהלך הבא עשוי להיות במישור הממשלתי: השר יצחק פרץ עומד לשוחח עם ראש הממשלה על חקיקת חוקים שיכפו את שמירת השבת ברוח האורתודוקסים בכל רחבי הארץ. שיחה זו אמורה להתקיים בצל איום של פרישה מהקואליציה הממשלתית.

באופן עקרוני, רצוי שבקואליציות עירוניות יהיו מיוצגים כל הגורמים הפוליטיים החיוביים שבמסגרת הקונסנזוס הלאומי. גם לאלה המהווים מיעוט, ושדעותיהם אינן מקובלות על הרוב, הזכות לקדם את צורכיהם המיוחדים, ולנציגיהם צריכה להינתן האפשרות לייצג צרכים אלה במסגרות שבהן מתקבלות ההחלטות. אולם מתברר שנציגי ש"ס — וכנראה גם נציגי זרמים קיצוניים אחרים באורתודוקסיה — אינם מסתפקים בקידום הצרכים המיוחדים של שולחיהם, אלא מנסים לכפות אותם על כלל הציבור, ודרך מהאתו ועל אפו וחמתו. דרישה כזאת אין הדעת סובלתה ואין להשלים עמה. אם ש"ס עומדת עליה, עדיף וגם נחוץ שתפרוש מהקואליציה העירונית. בנסיבות הנוכחיות, פרישתה אינה עונש אלא הקלה לרוב תושבי העיר.

אי אפשר להאשים את ראש עיריית ירושלים טדי קולק באטימות או אדישות כלפי צורכיהם של חוגי החרדים בעיר. ונהפוך הוא, לא פעם ולא פעמיים הואשם על ידי חוגי חופשיים בעודף סבלנות ובגמישות־יתר. אבל מסתבר ששום סבלנות ושום גמישות אין בהן כדי לרצות את ש"ס ושאר הקיצוניים. כל סימן בכיוון זה רק מחזק את תביעותיהם הקיצוניות. הדבר מעורר את השאלה אם הסגנון המתון והג'נטלמני של טדי קולק הוא הסגנון המתאים לראש עיר במצב שהשתרר בשנים האחרונות בחזית המאבק נגד כפייה דתית בירושלים. ייתכן שנחוץ משהו קרוב יותר לסגנון גודאל או אפילו תבורי.

כאמור, השר פרץ מאיים להעביר את המאבק למען כפייה דתית למישור הממשלתי. יש להניח שגם ראש הממשלה יצחק שמיר לא ייבהל מאיומיו של השר, שכידוע כבר פרש פעם וחזר בו במהירות ניכרת בלי שהתמלאו התנאים שהציג. מסתבר שהישיבה ליד שולחן הממשלה (כלומר סמוך לברזי האוצר) יש לה כוח משיכה רב בעיני הרב. אך לא רק מסיבות טאקטיות אלא גם מטעמים עקרוניים חייב ראש הממשלה לדחות כל לחץ בכיוון של כפיית שבת בנוסח האורתודוקסיה על מדינת ישראל כולה. הטעם העקרוני העיקרי הוא, שהציבור החופשי לא יסבול שמיעוט קנאי ישליט את רצונו על הרוב הנאור.

פוסט־מורטם ללביא

שמעון פרס ויצחק רבין אזרו עוז — באיחור גדול, ורק לאחר שהצורך להחליט היה מונח כחרב על צווארם

מאת אברהם טל

פרויקט הלביא נולד כמזל רע והלך לעולמו ביסורים. הלידה בישת־המזל תוארה בדו"ח מבקר המדינה שפורסם לא מכבר. הפטירה האומללה תתואר מן הסתם בדו"ח שיבוא, שיהיה לא פחות מרתק.

גם אוהדי הפרויקט — למעט מתי־מעט משוגעים לדבר — מודים שלא היה לו מקום על בסיס "מלכתחילה". כלומר, אילו עמד היום בפני ההחלטה, היו נזהרים מהפרויקט כמפני אש. אם נשארו למישהו ספקות באשר לצורך לחסלו, הם נבעו משיקולי "כי דיעבד", דהיינו: האם כדאי למשק לחסל פרויקט שהגיע אל הנקודה שאליה הגיע. במועד זה, השקעה של כמיליארד וחצי דולר יורדת מן החשבון (מה שנקרא בשפת הכלכלנים SUNK COST), והוא הדין בהתחייבויות בגובה מיליוני דולרים נוספים, שאינן ניתנות לביטול אלא במחיר פיצויים, שחישובם המדויק טרם נעשה.

בכלכלה, הרבה ולעתים הכל הוא עניין של עיתוי ההחלטה, שעל נכונותה אפשר להתווכח היום. היתה נכונה ללא ספק לפני שנתיים — ולפני חצי מיליארד דולר ואולי מיליארד. השאלה העיקרית שמבקר המדינה יצטרך להציג לקראת הדו"ח הבא היא: מדוע לא נתקבלה ההחלטה על ביטול הלביא ב־1985 או לפחות ב־1986.

כאשר יבדוק את העניין יגלה עובדות מרהימות, ובעיקר: שבשתי המערכות המופקדות על הנושא, באוצר ובחוגים מבוטחים של מערכת הביטחון, בשלה ההכרה כבר במהלך 1985 שאין מנוס מביטול הלביא. באוצר נערכו באמצע 1985 בדיקות כלכליות, אשר הצביעו על עדיפות חד־משמעית לרכישת אף־16 על פיתוח וייצור המטוס המקומי. לפי חישובים אלה, נקודת האל־חזור (כלומר נקודת הזמן שאחריה שוב לא כדאי להפסיק את הפרויקט) נקבעה לאוקטובר 1986. פירוש הדבר שבפני מקבלי ההחלטות עמדה שנה לפחות, שבה הפסקת הפרויקט היתה כדאית לפי מבחן כלכלי.

לאוצר לא היה מעולם הכוח לכפות החלטות כלכליות על מערכת הביטחון. הדרך להחלטה על ביטול הלביא נפתחה רק משנכרתה "ברית היסטורית" בין האוצר לבין מערכת הביטחון, שהתבססה על תיאום אינטרסים: כל תקציבי הלביא המבוטל יעמדו לרשות מערכת הביטחון; זו לא תבוא לאוצר בדרישות לתוספות תקציב. הברית נכרתה בחודשים האחרונים, רק לאחר ששר הביטחון יצחק רבין ידע מהתמיכה הפומבית בלביא.

רבין המשיך להופיע בפומבי כתומך בפרויקט (במסגרת מגבלות תקציביות מוגדרות) לפחות עד טקס הגלילה המפורסם. אך יש יסוד מבוצק להניח שבאוגוסט 1986, לכל המאוחר, היה כבר נחוץ בדעתו שיש לבטל את הפרויקט (לפי מקור אחד השתמש בביטוי האנגלי TO SCRAP כאשר הגדיר את מה שצריך לעשות בלביא). התירוץ לפער שבין כוונותיו לדבריו היה שיש לנסות לסחוט מהאמריקאים את מיטב ההטבות תמורת ביטול הלביא, ורק אז לקבל את ההחלטה. הזמן יראה מה משמעותן המעשית של ההטבות שהושגו, ואם השתלם התרגיל המבריק, שעלה לפחות חצי מיליארד דולר במונחים של השקעה נוספת בלביא.

הדרך המסבית להציל את הפרויקט ב־1985/86, מבלי לגרום נזק למשק ובעיה תקציבית למערכת הביטחון, היתה להשיג שותף אמריקאי לפיתוח, ייצור ושיווק המטוס. בקצרה להפכו למטוס ישראלי־אמריקאי. לאור ממדי הבעיה שהתגלמה בלביא, והחשש שהתעשייה האווירית תעשה הכל כדי לשמור בידה את התפקיד המוביל בפרויקט, היתה זו משימה ראשונה במעלה לדרג המדיני. ספק אם נעשה מאמץ מספיק בתחום זה, אם בכלל נעשה.

נושא נוסף הראוי לבדיקת מבקר המדינה הוא המחדל המתבטא באי־הכנת מערכת נתונים מוסמכת ומוסכמת על כדאיות הפרויקט ערב קבלת ההחלטה. במהלך המחלוקת זרקו הצדדים לחלל עובדות ומספרים שונים כמעט על כל היבט של הפרויקט, החל במחירי האף־16 שירכשו במקום הלביא, וכלה באומדני עלות הסגירה (בין 400 מיליוני דולרים לפי גרסת מערכת הביטחון ל־800־1,000 מיליונים לפי מספרי התעשייה האווירית). מאחר שהאינטרסים המעורבים בוויכוח הם אדירים — כל הנתונים שפורסמו, על־ידי כל הצדדים, הם חשודים. מה היה יותר פשוט ומתבקש מאשר להרכיב, מכוח החלטת ממשלה, צוות מקצועי של כלכלנים ומומחי תעופה ולהטיל עליהם להכין תוך חודש או חודשיים מחקר כדאיות של הפרויקט ברמה לפי מיטב. קבלת המלצות אינה חובה. אך ראוי שמחקר כדאיות מבוסס יהיה לנגד עיניהם של מקבלי ההחלטות בנושא בסדר גודל שכזה.

מחדל נוסף המתגלה ומתבדר בימים אלה הוא חוסר ההיערכות לסגירת הפרויקט. מאחר שהיה ברור לשר הביטחון כבר לפני שנה לפחות שאין מנוס מאשר לחסל את הפרויקט, אפשר היה לצפות כי תוכן תוכנית מגירה שתנחה את המהלכים שיינקטו לקראת ההחלטה ולאחריה. המדובר בהנחיות לפירוק הפרויקט, הכנה לביצוע של הפרויקטים החילופים לתעשייה האווירית ומפעלים אחרים, מיזעור הנזקים הנובעים מהפרת מאות הסכמים עם יצרנים וספקים, טיפול באלפי העובדים שיתבטלו עם הפסקת העבודה ועוד. מתברר שבתחום זה לא נעשה כלום, או כמעט כלום. ההחלטה הלא־נמנעת (להערכת צמרת מערכת הביטחון) מצאה את מקבלי ההחלטות כאילו נפלה עליהם כרעם ביום בהיר. מחיר ההתאמה המאולתרת להחלטה הצפויה לא ניתן כלל לאומדן.

* * *

שרי הליכוד פעלו בפרשה זאת, לא פעם לראשונה, כמצפן, כלומר על־פי שיקול פופוליסטי מובהק. ומה כי נלין עליהם? (הדברים אינם אמורים בשר האוצר משה נסים ובשר משה ארנס שאמונתו בלביא נובעת משכנוע פנימי עמוק). לעומתם, שרי מפלגת העבודה שהובילו את המאבק לביטול הפרויקט זוכים לשפע מחמאות על גישתם העניינית, יושרם הפוליטי, אומץ לבם, נכונותם להסתכן מפלגתית ואישית בהחלטות לא פופולריות. אבל כאשר בודקים את מהלכיהם בראייה לאחור, התמונה שונה. אחרי היסוסים, טשטוש, סחבת ותמרונים, הם אכן אזרו עוז: באיחור של שנתיים, בלי שהכשירו את הדרך כראוי, ורק לאחר שהצורך להחליט הונח כחרב על צווארם. והתיתוש לציון והלל שיקבלו בדו"ח הבא של מבקר המדינה מספיק בקושי.

כשל חיסוני בקונדומיניום

המשיכה לפאלוס של המדינה ושאר הסיבות לעיסוק הישראלי במין עם כל דבר

מאת גדעון סאמט

אחד הביטויים לפופוליזם הגובר אצלנו הוא, ללא ספק, הידוק השורות בין הפוליטיקה ועסקי המין. רק בהיות הדטובות ביותר אפשר להעלות על הדעת שבן־גוריון — אם תאמרו גולדה, זה יהיה כבר ממש מצחיק — יגיד "קונדום". יצחק שמיר עדיין מתבייש קצת, ובכל זאת הדרך אליו ואל פרס לא רחוקה. בסקנדינאוויה צילומים של פוליטיקאים אוחזים תפיסות קטנות (אחד, נדמה לי, אפילו ביפן) נעשו ערובה בדוקה לפופולריות. כאן, ברוב הפעילויות הסמוכות למין, הקשר עם הממשלה נעשה לפי שעה בעיקר באמצעות שושנה ארבלי־אלמוזלינו (מתנשקת, נאנסת, מתריינת עם זונות), אבל ברור לגמרי כי זהו רק שלב־ביניים בתהליך מעמיק יותר.

בסקנדינאוויה, יש לזכור, המלחמה היחידה הקבועה בתודעה היא המלחמה באיידס, או בשכרות והתאבדויות, ולפיכך היקה אל מאבקי־הסקס התהוקה שם מהר יותר. אצלנו זה לוקח מעט יותר זמן. והנה, למרות — וכפי שציוותה, אולי בגלל — עיסוקינו במצוקות הקיומיות של המדינה, היתה התקדמות רצינית בשחרור הליבידו בקרב העילית הפוליטית ובדיון הציבורי בכלל.

הדוגמאות רבות ורק מבחר מהן יתאפשר במגבלות המקום והאיפוק העיתונאי (אשר גם הוא, כמובן, אינו כשהיה). "יש כאלה שמבקשים בלי גומיה" שאלה, לפי העיתונים, שושנה ארבלי בביקורה הצפוי כל־כך אצל זונות תל־ברוך בשבוע שעבר. כדבר מובן מאליו, קשרה השרה בין מצוקת הפולמוס הציבורי ובין מצוקת הנשים בשפל. "כפי שנלחמתי בעד הלביא אלחם בעד הכרה בנות". הבטיחה השרה למבוכת מאזינותיה, אשר שמעו ממש באותו יום כיצד, באונס, נכשה ארבלי את המערכה הראשונה.

בנה הודה, ישי אלמוג, חבר ועד עובדים באחד ממפעלי התעשייה האווירית, אימץ את הקשר בין מין ופוליטיקה כאשר רטן באוזני עיתונאי שלפרס "מגיע התואר האנס המנומס". לא כל מה שאמר אלמוג על פרס ומפלגת העבודה, התנצל העיתונאי, אפשר להדפיס בעתון, ואין לפקפק מאיזה תחום נלקחו ביטויין. מנהיגי התעשייה האווירית לא צעקו עזה, במובן המיושן של פעם, "לחם, עבודה", אלא "רבין איידס". "אלמוזלינו — ציצ'ולינה" והרבה קריאות אונס.

* * *

העתונים מלאו מין עם כל דבר, גם לאחר שגיבית את הנטיה העתונית בקיץ — בגלל החום ובגלל המלפפונים — להרבות בסיפורי דם, זרע ודמעות.

על הקונדום דובר במוסף המאזן המסחרי. "בהלה לקונדום", כתב אחד העתונים, וסיפר שייבוא המצרך, לפי נתוני משרד המסחר והתעשייה, הוכפל בשנה שעברה לעומת קודמתה. עתון אחד, באחד מאותם טורי קוריוזים שבצדי העמודים הפנימיים הרוטטים, הביא רק סיפורי מין: עדכון על השימוש במה שמו בקרב זונות דנמרק, הודעה רשמית סינית על הפרת יחסי מין מקריים והומוסקסואליים, איידס בקניה, סחר זונות פיליפיניות בהולנד. הקטע האחרון, ברמז מעודן כפול לנושא של פינו, עסק ב"תותחה העתיק בעולם" שנמשה ממימי צרפת.

הטלוויזיה הדריה הקדישה יום שידורים שלם לאיידס. במלחמה כמו במלחמה, אחד העתונים כתב בכותרתו שהם "יתקפו אותו מהאוויר". עורך "מבט שני", מיכאל קרפין, שדבקותו באיידס מתחילה להיות סיכון מקצועי, סיים את המשדר במה שנראה לו כקוריוז משעשע, ואף אם לא היה כזה, המחיש שוב, בסמליות עקשנית, את הקשר הגובר בתודעה הציבורית בין מין והצורה: "בשל התפשטות מגיפת האיידס, אסור באיסור חמור ללקק לבוס", החוייה מדבקה היתולית במשרד ממשלתי. ולא בעולם מעיינו הפיזיוס והחוויות הרבים שבהם רווח, נתונו במשחיות העירב בעתונים, עם אכובה פה ושם מופגנה, כתביהם להומוסקסואליים, "מגעים".

אבל מבחר חלקי זה, הנראה לעתים כמעין תרגיל במין קבוצתי, אינו אלא השוליים הקוריוזיים של העיקר.

הדיוס באיידס ואמצעי מניעתו, בזונות, באינוסים, הוא רק הביטוי, הפורקן. כזאת היא גם השאיפה לזקיפה, אשר לא ברור כלל אם אמנם היא נחלת הציבור או רק הבטוחה־עכל־שוד של הפוליטיקאים. עובדת היסוד היא שליבידו סוער כאשר היצרים נחסמים במקום אחר. בשירותו של אינסטינקט־ההייד הוא מכה על המכשולים והעכבות בחיי היומיום.

לכן, היצר הלוהט לראות מטוס ישראלי מפלח את שמי הרקיע אינו שאוב רק מצרכים של קידמה טכנולוגית: הוא גם פיצוי על תסכולינו בתחומים אחרים. השווייצים אינם מתים על מטוס משלהם. בנקים, שוקולד, שעונים, כפר נופש מושלג, מספקים את יצריהם הלאומיים. אנחנו — וחושבים חלק מהפוליטיקאים — זקוקים להתרוממות כיוון שקומתנו השתופפה. העיסוק במין ובסמליו הוא, בעיניהם, מפלט מקשיי היום.

* * *

בקונדומיניום הישראלי יש צורך בחזוקים, בשרירים משוגים. במצב, בגלל התחושה שאיבדנו את המצואיאים שלנו, את חוסננו. הלביא חשוב לנו, עודדו הזונות את ארבלי, "כדי שתהיה לנו מדינה חזקה". וכמותן, בדיוק, דיבר השבוע דוד לוי על הצורך בהליכה־בגדול — בענייני המטוס, ההתנהלויות וכיוצא באלה תחומים מוקיפים.

יש להבין סודיסוף שהלביא הוא מעין אמצעי־מניעה נגד תסמונת־הכשל־החיסוני. בראיה אחרת הוא יכול, כמובן, להצטייר גם כביטוי לזכרותנה הפאלוס של המדינה.

הצרכים הללו לפיצוי גוברים, לא במקרה, בעונת גיל־המעבר של המדינה. כשהיא מתקרבת לארבעים, היא מתחילה לחשוב על אביב־ימין, על תחליפים לדחוף הדועך אשר בעבר, בשיאו, איפשר לה מימוש מספק יותר ומסובך פחות.

מי יודע, אולי לא ללביא אנו זקוקים כל־כך, אלא לייעוץ טוב: לא למבקדשתים, כינוי מקום עבודתו־לשעבר של מרדכי ואנונו, אלא למבקדאלפ. כלומר, למנהיגים ראויים לשמם, אשר על תקן של פסיכולוג נבון, יבדקו מה קורה בראש הקולקטיבי שלנו. וזה, יש להודות, אחד הקשיים הגדולים, שהרי אנחנו הם אלה הנאלצים להיות מטורדים כל־כך, כל הזמן, ממה שקורה בראש שלנו.

הישג מפוקפק במפרץ

ארה"ב משתפת את ברית־המועצות בהצלת עיראק ● אפשר שתתעורר השאלה אם היעד שווה את המחיר

מאת א. שוייצר

לא קל לפענח את תבנית המדיניות האמריקאית במפרץ הפרסי. לכאורה, נועד הצלולן של המכליות הכוויתיות לסייע לקליינטים הערביים של ארה"ב, ודרכן לעיראק. אך במבט שני נתגלו האירגאים כמוטבי המהלך, שהרי היזמה האמריקאית להבטיח את חופש השייט במפרץ היקנתה — לפחות באופן זמני — חיסוי לייצוא הנפט שלהם מפני תקיפותיה של האוויריה העיראקית. הוא הדין באירועים האחרונים: לצד הלחץ על איראן כדי להביאה להסכים להפסקת־אש, כמוך להחלטת מועצת הביטחון, מופעלים אמצעי שיכנוע נמרצים על עיראק שתחדל מתקיפות אוויריות, לא רק על המכליות, אלא גם על מתקני־הנפט היבשתיים של איראן.

לעומת התסבוכת במניעים וביעדים, המציגה את ארה"ב כאחוזה בסתירה עם עצמה, מתנהלים מהלכיה הטאקטיים בצורה מניחה את הדעת. שלא כדעתם של רואי־שחורות בארה"ב ומחוצה לה, נזהרה איראן מלהסתבך בצעדים צבאיים עם הצי האמריקאי. כמו כן, השכילה ארה"ב לגרוף עמה את חברי מועצת הביטחון להצבעה פה אחד, שעל פיה נתבעים הצדדים הלוחמים להפסיק את האש. ומעל לכל, ברקע נערכים מגעים דיפלומטיים (לרבות עם איראן), שלדעת משקיפים נותנים יסוד לתקווה לסיומה הקרוב של הלחימה בחזיתות בים, ביבשה ובאוויר שבין איראן לעיראק.

העיראקים צעקו הצילו

לא מעטים — לא רק בישראל — גורסים, כי מלחמת איראן־עיראק היא ברכה לאל־לבר סמוה: שתי הארצות, אם ישוחררו מן הלחימה זו בזו, עלולות לשוב ולהתגלגל כעושי־הצרות האחד. ואמנם, לבד מרגעי היסטוריה, הפוקדים באופן תקופתי את הקהיליה המדינית האמריקאית, היתה נכונות לתת לשתי המתגוששות המבוטעות להקיז זו את דמה של זו. מה גרם, אפוא, להתעוררותם של עושי המדיניות האמריקאית לנהל מדיניות פעילה דווקא עתה, כאשר בוזזית הבינשתית שודר שקטו? סקירת המסבים מותירה אותנו עם נימוק משכנע ראשי (אם כי לא בהכרח בלעדי): העיראקים הגיעו לקצה הנשימה. הרצון האמריקאי לשמור על שיווי משקל אזורי — מה שמחייב את המשך קיומה של עיראק עצמאית — ולחצן של מדינות ערביות חוששות בצילה של וואשינגטון, המבקשת לחלץ את האומה העיראקית ממבוכה הנואש, דוחפה את ארה"ב לצאת ביוזמה נמרצת שתביא לסיום הלחימה.

התמורה שחלה בחלוקת ההשפעה בין המעצמות מקבלת את ביטויה בכך, שלשם שימת קץ ללחימה, זקוקה ארה"ב לסיוע סובייטי. לפני שני עשורים או שלושה, סכסוכים במפרץ הפרסי היו מוסדרים בחסותה הבלעדית של ארה"ב. יש מי שמעריכים, כי ברית־המועצות, לאחר שהצביעה במועצת הביטחון ביחד עם ארה"ב, תלך עמה עד הסוף, כלומר תצביע בעד סנקציות במקרה של סירוב איראני להישמע להוראה להפסיק את האש. אפשר שבעלי הערכה זו יזכו כבדוקים; אולם המחיר הוא ויתור כלשהו על ההגמוניה האמריקאית באזור (על המשתמע מכאן לגבי הגיזרה המערבית של המזרח התיכון, כלומר, הגיזרה שלנו).

האיאטולות מעדיפות מלחמה

אולם, אפילו תצליח וואשינגטון להשיג הסכמה בין־לאומית להחלטה נוספת במועצת הביטחון, לרבות הטלת סנקציות על איראן, מן הראוי להתמיד בספקנות לגבי התוצאות. לא רק משום שסנקציות הן נשק קהה, אלא ובעיקר, בגלל חשיבותה של המלחמה לשלטון באיראן. ארץ זו הרוסה על־פי אמות־המידה העיקריות של איתנות־משטר המקובלות במה שמכונה העולם התרבותי: דם העם נשפך כמים, המשק הרוס, ועל פניו, המשטר אינו מסוגל לעצב תשתית ומבנה־על הראויים למדינה בת־זמננו. אך באופן פרדוכסלי, דווקא המלחמה והתוהו ובוהו הכלכלי הזוכה על ידה ללגיטימציה בעיני רוב הציבור, הם המשחררים את השלטון מן החובה להתמודד עם בעיותיה של החברה, לרבות קביעת דפוסים קבועים למימשל המשקי הפוליטי. בנסיבות אלה, המלחמה היא עוגן־הצלה למשטר, וסיומה מהווה סכנה גדולה יותר ליציבותו ולקיומו, מאשר הצרות שהיא גורמת לעם. מאחר שמשטר הכמורה השיעית מחזיק באוכלוסיה ביד ברזל, צריכי הם הקובעים במדינה האיראנית.

כל נטעה מן האמור לא עולה, כי איראן תיזום מהלכים צבאיים שיסכסכו אותה בלחימה עם הצי האמריקאי. השלטון אינו נותן לטירופו הבראהללעין יד חופשית לגמרי. אך, להוציא את האפשרות הבלתי־סבירה שארה"ב והסובייטים יעשו יד אחת לכפיית שלום באמצעים צבאיים בחזית האיראנית־עיראקית, איראן לא תרפה מאיבה. כושרה להמשיך במערכה אינו מוגבל, ומבחר הדרכים לניהולה הוא כמעט אינסופי. השאלה, אם תהיה עיראק מסוגלת להחזיק מעמד, ולא במלחמה באינטנסיביות נמוכה יחסית, תוסיף לעמוד בעינה — שלא לדבר על יציבותו או הישרדותו של ממשלת סאדם חוסיין. לכל היותר, תוכל ארה"ב להבטיח לעצמה, ולבנות־חסותה הערביות, רק הפוגה לנשימה לירידת התושה עיראק. אשר שיבוא יום, ובאמריקה עצמה תתעורר השאלה, אם לשם השגתו של יעד זמני, כדאי היה לגרוף את ברית־המועצות להיות שותף הגמוניאלי במזרח התיכון על שתי גיזרותיו?

מסיבת צילום בחצר הכנסיה

העילה: האלוהים אצל האפיפיור

האפיפיור קיבל את טיהור שרץ פגישתו עם קורט ולדהיים והיהודים רק חייכו

מאת דן מרגלית

מנהיגים יהודיים בעיני עצמם נפגשו השבוע עם האפיפיור ושיחקו, כצפוי, לידיו של הוואתיקן. הוא לא הבטיח להם דבר, אבל הם כמו טיהרו את שרץ פגישתו המכעיסה עם נשיא אוסטריה קורט ולדהיים.

האפיפיור התעלם מהקולות שקראו לו להימנע מפגישה עם הנשיא בעל העבר הנאצי. הוא סירב אפילו להמתין למסקנותיה של הוועדה, שקמה לחקור את מעשיו של ולדהיים בתקופת השואה. רגישותו המוסרית נסוגה מפני האינטרס הקאתולי באוסטריה. אך עתה הוא עומד לצאת לארצות־הברית, חושש מפני תגובה יהודית תקיפה שתעיב על מסעו. יוחנן פאולוס השני נזקק לרצונם הטוב של היהודים. כך זכו תשעה יהודים אלמוניים למדי להשתתף בהצגה ולשמור לפיתחו של ממלא המקום.

האפיפיור נהנה מאהדה כללית בעולם. אך אין פריצת דרך ביחסיו עם היהודים. כשיצא את חומות הוואתיקן לבקר בבית־הכנסת היהודי ברומא קיבלו את פניו במבטים מלטפים, רק לאחר מכן התברר כי עשה כן כדי לחמוק מביקור בארץ הקודש בה מתקיימת הריבונות היהודית. מבחינה זו עמדתו קשוחה יותר מזו של אחד מקודמיו שביקר בארץ בשנות השישים.

בהנהגתו לא הכיר הוואתיקן בישראל. כאשר שאלו דיפלומטים ישראלים מתי יעשה כן השיב "הכס הקדוש" כי טרם נקבעו גבולותיה הסופיים של מדינת היהודים. כאילו מכיר האפיפיור רק במדינות שסיימו את סכסוכי־הגבול שלהן.

יש גם איפה ואיפה בעמדת הוואתיקן כלפי ניהול ירושלים. במשך תשע־עשרה שנות השלטון הירדני הכיר בו האפיפיור ללא סייג. לא כן מאז עברה לידי ישראל. לקאתולים יש אמנם אינטרסים מורכבים ומסובכים בעיר הקודש. ומיד לאחר מלחמת ששת הימים התקיימו מגעים מסועפים בהשתתפות יעקב הרצוג ואהוד אבריאל לאפשר דו־קיום יהודי־נוצרי. ואמנם בשיחות פרטיות אפשר לשמוע אישים בכירים בכנסייה המשבחים את התנהגות הממשלה בירושלים כלפיהם ולמקדש והיהודי המתקיים בעיר, אבל התמורה היא בעיקרה חד־צדדית — אין הכרה בישראל ואף לא בשלטונה אפילו בירושלים המזרחית.

דיאלוג של חרשים

לוואתיקן יש מה להציע. הוא בעל השפעה רבה באמריקה הלאטינית. קולו נשמע באירופה ובארצות־הברית. יש לעם היהודי חשבון לגמור עימו על מה שאירע במלחמת העולם השנייה. רולף הוכהוט לא בדה את "ממלא המקום" מליבו ודמיונו. הוא העניק לבוש דרמטי למציאות מבוססת. אפילו מן הכתוב של שנות הארבעים טרם טיהר הכס הקדוש את קודמו. יש גם אינטרסים עכשוויים להחליט עליהם. אך אין התקדמות.

זה מצריך סבלנות, אורך־רוח ומיומנות דיפלומטית. ראשיתו של הדיאלוג במאה הראשונה. הוא אינו יכול להתנהל בעצבנות. ראשי ממשלות ישראל ושריה כבר נפגשו עם האפיפיור. והשר את כובד הדו־שיח בפי שהשתמע מתיאורה של גולדה מאיר, שסיפרה כי הישירה מבט ולא השפילה עיניים.

גם יהודי ארצות־הברית יכולים לקיים מגעים כאלה עם "הכס הקדוש". יש להם אינטרסים משל להם, כמי שחיים במדינה בה מתגורר מיעוט קאתולי גדול. אך זה מצריך היערכות אחרת. הרכב רענן של הנהגתם, שיעור־קומה ועוצמה מוסרית, ובעיקר ידיעה מובהקת מה רוצים מן האפיפיור ומה אפשר להשיג ממנו.

את מי בעולם היהודי מייצגים הרב מרדכי וקסמן והנרי זיגמן? מי ביהדות ארצות־הברית מכיר אותם? מכיר בהם? מוכן שייצגוהו בפני "הכס הקדוש"?

הפוליטיקה האמריקאית הולידה את המונח "פוטו אופורטוניטי" — פגישת צילום. פוליטיקאי בכיר היוצא לצוד קולות מצטלם לכמה שניות עם חיוך מזויף ולחיצת ידיים מעושה עם יועצי פרסומת אישית או מנהיגים מקומיים. בדיוק כך נראו העסקנים היהודים שטרחו ובאו מארצות־הברית לקיים דיאלוג של חרשים עם האפיפיור. הוא השיג את שלו — תצלומים וחיוכים וריפוד נוח של ביקורו בארצות־הברית, תוך עמעום פגישתו עם ולדהיים. אולי גם הם השיגו את שלהם. למה בעצם יכלו לצפות אם לא ל"פוטו אופורטוניטי"?

גטו עולה ממעמקים

המרכז החדש של המפעלים העירוניים בכיכר ברנה בפרנקפורט נועד לקום על שטח הגטו היהודי. מתנגדי התוכנית מתריעים כי הבנייה תמנע חשיפת ממצאים ותזרע הרס

מאת דניאל דגן

פרנקפורט

אזרחי פרנקפורט שיבואו לשלם את חשבונות החשמל שלהם יוכלו בעתיד לעבור על פני מקוות, ויוכלו להזין את עיניהם בשרידים מלאי הוד של בתים יהודיים ישנים. תוך כדי המתנה לסידורים שונים, כגון התקנת גז או חיבור לרשת המים העירונית, יוכלו הלקוחות של המפעלים העירוניים לסייר גם בין מוצגים יהודיים אחרים, וללמוד מעט על עברה המפואר של הקהילה המקומית.

אומר ראש העיר וולפראם בריק: "המוזיאון היהודי שייבנה כחלק מן המרכז החדש של המפעלים העירוניים עשוי למלא את תפקידו בצורה הטובה ביותר. אנשים רבים יבואו ממילא למקום, ותהיה להם הזדמנות יחידה במינה לראות וללמוד דברים מעניינים על פרנקפורט היהודית". בעירייה מוסיפים, שצורה כזאת של הצגת העבר היהודי של פרנקפורט עשויה להיות טובה יותר ממוזיאון נפרד, שאליו צריכים אנשים להטריח את עצמם במיוחד.

אבל יש גם אפשרות אחרת. קבוצה נכבדה של פוליטיקאים, אנשי אקדמיה, פעילי ציבור וסתם "עמך" דורשת לוותר כליל על בניית המרכז החדש של המפעלים העירוניים. הבניין, המוקם בכיכר ברנה, יימצא על שטח הגטו היהודי לשעבר בפרנקפורט.

אומרת הסופרת אווה דמסקי: "בשביל עוד בית משרדים של הביורוקרטיה העירונית מוכנים לדרוס את נשמתה של העיר". ומיכה ברומליק, אינטלקטואל יהודי, מתה־מחזיק אמריה: "אם יישמרו כאן היסודות של הגטו היהודי היחיד בגרמניה, הם ייהפכו לאטרקציה בין־לאומית למשך דורות. ראש העיר עוד ישתבח בכך. אבל מה שלא נוכל להציל היום מהשחתה לא יהיה אפשר להראות מחר. המסקנה ברורה: אל תתנו להם להמשיך ולהרוס".

ראש העיר מנסה להסית, לרכוש לבבות. הוא אומר שנעשה ויעשה הכל כדי לשמור על שריד בעל חשיבות היסטורית וארכיאולוגית. הוא טוען שהתקצבה שפיתח יתרום לכך, שיותר אנשים ילמדו ביתר אינטנסיביות על עברה היהודי של פרנקפורט. בריק, בניסיון שכנוע נוסף: "אנחנו משלבים כאן יסודות היסטוריים עם צרכים מודרניים. לדעתנו אין דרך טובה מזאת".

המתנגדים אינם משתכנעים. כי מים אלה הם השתלטו על אתר הבנייה, פרצו את שער הברזל ומנעו את המשך העבודה. בשעת כתיבת שורות אלה החפורים דוממים. מתחת לגלגלים השתטחו פעילים של הכנסיות והמוציאות, צעירים יהודיים, חברים במפלגת "הירוקים". בקהל המפגינים ניתן היה לראות את הסופרים פטר הרטלינג, ארזולה מושג ואולה האן, את המבקר הספרותי רב ההשפעה מרסל רייך־רניצקי וכמובן כל מיני פרומפיסטים, כמו למשל פולקר האוף הסוציאל־דמוקרט השואף להיות ראש העיר הבא של פרנקפורט.

המוסדות הרשמיים של הקהילה היהודית המקומית אינם נלהבים להגיב. איגנאץ בוביס, יושב ראש הקהילה, מביע צער על כך שלא ניתנה תשומת לב מספקת לעניין לפני חמש ועשר שנים, בטרם הושקעו כספים בבנייה. חברים אחרים בוועד אומרים: "רק עכשיו נבנה בית חדש ומפואר של הקהילה, שהושקעו בו יותר מ־25 מיליון מארק. כמה חבל שלא חשבו מראש על האפשרות לחשוף את הגטו היהודי גם למרכז המודרני של הקהילה. אנחנו מדברים על חלב שפוך".

מקווה במצב טוב

הכל מודים, שהמודעות לצורך לשמור על השרידים התחזקה במיוחד רק בשנים האחרונות, כאשר הרבה הכרעות כבר נפלו. רק בסוף שנות השבעים הוחזר לכיכר השם המקורי כיכר ברנה. קודם לכן, מאז התקופה הנאצית ועד לפני שנים אחדות, נקרא אזור הגטו כיכר הדומיניקנים (על שם מנזר דומיניקני סמוך). האנשים לא יכלו לסבול שכיכר מרכזית בפרנקפורט תיקרא על שם סופר יהודי.

תוכניות הבנייה בכיכר ברנה היו ידועות מראש. התנגדות רצינית לא היתה. העירייה מייעדת את המקום למרכז אדמיניסטראטיבי של המפעלים העירוניים העוסקים באספקת שירותי תחבורה, מים, חשמל, חימום וגז. היא השקיעה עד כה כ־11 מיליון מארק בהכשרת השטח לבנייה, ותמנה חזים על השקעות נוספות בסך כולל של קרוב לשישים מיליון מארק.

המחלוקת התעוררה במיוחד כאשר התברר מה נחשף תחת גלגלי הדחפורים שפעלו בכיכר ברנה. שרידים של בתים ורחובות, מרתף גדול ומרשים במיוחד של בית יפה שהיה שייך כנראה ליהודי אמיד, ואולי חשוב מכל — מקווה במצב טוב. את השריד היהודי הזה ניתן להשוות למקווה המפורסם בעיר וורמס, שהיתה בעבר מרכז יהודי חשוב.

מתנגדי הבנייה טוענים, שיתכנו גילויים נוספים. הם מוסיפים, כי גם מה שהתגלה עד עתה די בו להביא לגניזת כל התוכניות למיתקן העירוני החדש. לדעתם, רעיון מטורף הוא להציג מקווה יהודי בבניין שממנו מנוהלת אספקת הגז לבישול ולחימום, ובכלל, בשרידים ארכיאולוגיים אין נוגעים. משמרים אותם למען הדורות הבאים.

העירייה מתייחסת ביראת קודש לממצאים שנחשפו. העבודות הנעשות בשטח (שהופסקו בימים אלה) קשורות קודם כל לשמירת השרידים, מסביר הדובר ברנדט ונדרס. תחת פיקוח צמוד של ארכיאולוגים עמלו הפועלים להוציא את האבנים על־פי תוכנית מוגדרת, שתאפשר שימור אופטימלי של השרידים.

אבל הוחלט לבנות. ההחלטה קיבלה אישור בכל המוסדות המאשרים, לרבות הגופים המעוקמים של המדינה המחוזית הסן. בעיני המתנגדים זהו אסון לדורות, הם נחושים בדעתם לפעול בכוח.

מכתב גלוי לשר קורפו

בעקבות הצעתך למנהלנו "שיעבור למכור ארטיק"

"הקיץ הזה, בענף מזגני הרכב נהנו מאוד מן החום. פחות מן ההחלטה על ביטול מסי הייבוא על מזגני חו"ל. אלכס "אוריגינל" הורוביץ, המוביל בתחום, חושב שזאת מתנה לעשירים, ואין קשר לבטיחות בדרכים. השר קורפו: "שיעבור למכור ארטיק" ● עניין של מזג"

שר התחבורה הנכבד שלום, במוסף "תל אביב" של "ידיעות אחרונות" (28.8.87), אתה מציע למנהלנו "שיעבור למכור ארטיק"

למי אתה מציע את הצעתך?

- לאיש, שרעיונותיו והתעשיה שהקים, פרצו דרך בתחום הטכנולוגיה של התחבורה בארץ ובעולם: הגה כח למשאיות, כסאות בולמי זעזועים לרכב כבד, פתיחה אוטומטית של דלתות באוטובוסים, בלמנוע (אקזוז ברקס) למשאיות כבדות ולאוטובוסים.
- לאיש, שמוצריו, הועדפו (בין השאר) על ידי רשויות התחבורה הציבורית בשוויץ, על פני מוצרי חברות ענק כ"ויקרס" "ווסטינגהאוז" ואחרים.
- לאיש, שזכה לתעודת הוקרה על תרומתו בפיתוח מטוס ה"קונקורד".
- לאיש, שהוא חלוץ תעשית מיזוג־אויר לרכב בישראל.
- לאיש, שהמציא, פיתח וייצר את מנתק העומס האוטומטי וסלל בכך את הדרך למזגני אויר גם ברכב קטן.
- לאיש, שהקים מפעל למופת, שהוא אחד משלושה המפעלים המובילים באירופה ליצור מזגנים לרכב.
- לאיש היחיד בארץ – אשר מצליח למכור מזגני־אויר לרכב לסקנדינבים, לגרמנים, לצרפתים, לשווייצרים ולאיטלקים (בלב טורינו – בירת הרכב של איטליה) – בסכום העולה על $1,500,000 בשנה.
- לאיש, שהביא למדינה עשרות מליוני דולרים במרוצת השנים, וחסך לה עשרות מליוני דולרים בהחליפו יבוא בתוצרת "כחול־לבן".
- לאיש המקיים מפעל תעשייתי ללא כל סיבסוד, או עזרה ממשלתית כלשהי, והמעביר לקופת מס ההכנסה מליוני שקלים בשנה.

ואם אתה, שר בממשלת ישראל, שולח אנשים כאלה למכור ארטיק ממה תחיה המדינה? ומה יהיה עתידה?

** בהנחה שתוכניותיך, מר קורפו, יצאו לפועל, אלה תהיינה התוצאות:
- תגרום להוצאה כבדה של מטבע חוץ – כ־50 מליון דולר מדי שנה בשנה!
- עלות המזגן לצרכן – תתייקר בצורה ניכרת.
- סיכוי סביר, כי קוני רכב מיד שניה, שיזדקקו לתיקון מזגן, לא יעמדו בנטל מחירם הגבוה של חלקי החילוף המקוריים – ובכך ימנע מהם השימוש במזגן.
- תפגע זכותו היסודית של צרכן לבחור לעצמו את המוצר המתאים לו, ויפגע העקרון האלמנטרי של כלכלה בתנאי שוק חופשי.

*** ועוד מילה לסיום:
חבל שעד היום, למרות שהנושא נמצא בטפולך כבר זמן רב, לא מצאת לנכון לבקר במפעלנו.
אנו משוכנעים, כי בקורך אצלנו היה תורם רבות להבנתך בכל הנוגע לתחום מזגני אויר לרכב.
נשמח אם תבוא לבקרנו.

אלכס אוריגינל

מוגש כשירות לציבור ע"י

هكذا من الاجل

מאה ימי גסיסה

כיצד נטתה הכף לצד חיסול פרויקט הלביא, שנולד לפני שבע שנים ומת לאחר שבע ישיבות ממשלה

"שבע השנים הטובות" של הלביא באו אל קיצן באותו יום מר ונמהר בו הולה סודה ארוכה ומייגעת של דיונים בממשלה, שבסיומה עלה עליו הכורת.

בפברואר 1980 אישרה הממשלה את תוכנית הלביא. ב־2 במאי 1987, מקץ שבע שנים, ובקופתה פחות 1.5 ביליארד דולר, התכנסה הממשלה לדיון הראשון, מתוך שבעה, שנועד להכריע את גורלו של המטוס־קרב הישראלי.

יותר משלושה חודשים נמשכה גסיסתו של הלביא. בתקופה זו תקעו מבצריו הנאמנים לוחותיו של הפרויקט עידודים בשמנים שונים ומשונים. בעיקר היו אלה מן הסוג הדוק, כאשר אלפי עובדים יזוקים, שהופעלו בכתפי הבנק הלאומי בארה"ב, הוזרקו שוב ושוב. כשאלה לא הועילו, העולה המשיך בגסיסתו ונתגלו כבר סימנים ברורים של גוויעה. היו הבצדרים מובנים אפילו להתהלות לב חזים, או כבר חדים, ולקראת הבוק, גם כזה הזים. העיקר, להאריך ככל האפשר את הגסיסה והמכאובות. אך דבר לא הועיל, משום שלא יכול היה להועיל. הלביא מת. הוא מת במוצאי שהיה חולה אנוש.

היתה זו גסיסה יקרה. בכאה הימים שבין 20 במאי ל־30 באוגוסט הוצרכו לפרויקט הלביא עוד 125 מיליון דולר. במחיר יקר מאוד להסכמתם של שרי הממשלה.

אל ישיבת הממשלה ב־20 במאי הגיעו רוב השרים עם תחושה נפלאה של הוכרזות־הנצח והאווה לאדמית. אפילו שר־הביטחון רוזה כלאר רציניות את הלופתו של הגורע באנשי הלביא — ד"ר דב זקניס. לבאודה, לא היה תוליך ללביא. השר מכה ארנס הבהיר לכל כי שר־קשיב, כי "המטוס לא עולה לנו אגורה אחת. את הכל משלמים וישלמו האמריקאים". שרי הליכוד ואחרים מבידי המערך שרו ללביא שירי הלל. רק שני שרים היו בודהים אותם ימים כמתנגדי הלביא.

אך יש, בהרה־ורישיבות, ציפתה להם הפתעה לארציכה. הרמטכ"ל הדש, דן שומרון, וצוות המטה שחקים מצוידים בנתונים הדוניות, הבהירו לשרים כי המשך פרויקט הלביא לא זו בלבד שלא יוסיף לכוחו של צה"ל, אלא יפגע בו ארגונית. צמרת הצבא הציגה לשרי הממשלה תוכנית חלופית. בעיניים פעורות הקשיבו השרים לרשימת החלופות. לפתע התברר להם כי צה"ל זקוק לאמצעי־לוחמה חדשים ומתוחכמים, ואלה לא יכולים להתכנס אם יימשך הלביא.

אחד המשתתפים באותה ישיבה, אמר בצאתו מחדר הדיונים: "השרים יצאו מהישיבה אחרים מכפי שנכנסו אליה". אחרים אולי כן, אך עדיין לא כשוכנעים.

נתונים מול נתונים

מול נתוני המטה הכללי הוצגו נתוניה של התעשייה האווירית. 10,000 עובדים יפוטרו, נצטרך לשלם לא פחות ממיליארד דולר על־מנת לסגור את הפרויקט, ועוד כהנה וכהנה נתונים לא נעימים. בשלב הזה, עדיין היה רוב ברור לתומכי הלביא.

ישיבה שניה בסדרה התקיימה ב־31 במאי. שר־הביטחון, יצחק רבין, עדיין אינו מכוללי הפרויקט, טוען כי עתיד הלביא תלוי בהקצאת תקציב מיוחד מתקציב המדינה. כלומר, אם נטל המשך הפרויקט לא ייפול על כתפי תקציב הביטחון, הוא לא יתנגד. מפקדי הצבא המשיכו בניסיונותיהם להבהיר את סכנות של הלביא לביטחון הלאומי. לשרים היה ברור כי לרמטכ"ל אין גיבוי רציני משר־הביטחון. בשלב זה, מעטים מהשרים היו מוכנים להקשיב לאזהרות האלה. אולי לא "סיפורי כיפה אדומה", אך נראה היה להם שהרמטכ"ל קצת "נסחף".

כעבור שבוע, ישיבה נוספת. בשבעת הימים שחלפו חלה תזוזה. יותר ויותר שרים, אם כי בחשאי, הביעו ספקות באשר ליכולתו של המשק הישראלי לעמוד בהמשך הפרויקט. במהלך השבוע הזה הפיצו אנשי האוצר נתונים מדאיגים. אלה גורמים לאחרים מהשרים מחשבות נוספות. ישיבת הממשלה ב־7 ביוני בניבה רעיון חדש־ישן. תוקם ועדת שרים שתבחן שוב את נושא הלביא. ועדות הן תמיד כפלטן הטוב ביותר של המתלבט. אך לא הפעם. הרעיון הכלבב כל־כך, נפל. כבקום זאת, פסקיזון. המתן שבועיים. שר־הביטחון יוצא לסלון האווירי בפאריס.

השר רבין שב מעיר האורות. אפשר להמשיך. ב־28 ביוני התכנסות נוספת.

לקראת הישיבה מסתמן תיקו. בין המתנגדים ללביא נמצא עתה את השרים מודעי והורביץ, ובין התומכים — את כי שנשארו נאמנים לו עד הסוף, שאר שרי הליכוד.

בישיבה של ה־28 ביוני הפתיע שר־הביטחון את עמיתיו. הוא הציע כי ייצא מיד לוושינגטון על־מנת לבדוק את עמדת שרי ההגנה והחוץ האמריקאים. נסיעתו של רבין אושרה. זו היתה נקודת המפנה. שרי הליכוד, שאישרו את נסיעתו של רבין במשאל הטלפוני, לא הבינו כי בכך נתנו יד לכשלונם־שלהם במערכה. שר־הביטחון עתיד לחזור מהבירה האמריקאית עם שורה של הבטחות ופיתויים, שיהפכו את ההחלטה להמשיך בפרויקט ללא־מציאותית. מרגע שקאספר ויינברגר חייך אל שר־הביטחון, נעשה ה משחק מכור. משה ארנס הריח צרות. עוד בטרם יחזור רבין, הוא דיבר על "מכירת" הלביא לאמריקאים, אותה ביצע רבין בוושינגטון.

רבין נעשה תומך

ואמנם, רק נגעו גלגלי הג'אמבו של "אל־על" במסלולי נמל־התעופה בן־גוריון, התייצב יצחק רבין בראש חזית מתנגדי הלביא. לפתע קיבל הרמטכ"ל תמיכה נלהבת מהשר "שלו". הישיבה החמישית, ב־5 ביולי, מתקיימת בצל מסעו של שר־הביטחון לוושינגטון. השרים מקבלים דיווח על ההבטחות שקיבל השר מראשי הממשל.

הדיון משמש את השרים להעלות שוב ושוב רעיונות־סרק. השר גדעון פת מציע להפוך את התע"א לחברה ציבורית, תוך מתן אפשרות לעובדיה לרכוש מניות בחברה. בכספים של העובדים ימומנו אמצעי־לוחמה בעבור צה"ל. למזלו של השר פת, איש לא מתייחס לדברים ברצינות. השר יעקב צור גולש למוטה התומכים, וגורס כי יש לצמצם את עלות הפרוייקט ולתת תוספת תקציבית לפרוייקטים חיוניים לצה"ל. שר הקליטה אינו מסביר כיצד ניתן לבצע את הלהטוט הזה בלי להגדיל את תקציב המדינה.

כוכבת הישיבה היא שרת הבריאות. "האם קציני צה"ל, בהתנגדותם ללביא, פועלים משיקולים עניניים, או מחילופי משמרות?" היא שואלת. בהמשך היא מביעה חרדה אמיתית מתנועות הירידה מהארץ שתלווה לסגירת הפרוייקט. לדעתה, יפוטרו 4,000 מבכירי הסקטור היצרני. "האם אתם רוצים לראותם בעמק הסיליקון" מפנה השרה שאלה רטורית לעבר עמיתיה. אלה חייכו. הם לא שכחו את הצעותיה של שרת הבריאות חודש קודם לכן, להטיל מס של 60 שקל על היוצאים לחו"ל, ולייקר את הפיס, הלוטו והטוטו. הכל כדי להציל את הלביא. כשנשאלה כמה כסף ניתן יהיה להשיג בעבור הלביא מייקור משחקי המזל, ענתה בחוסר נצחון: "לפחות מיליון דולר בשנה".

הדיון ב־5 ביולי איפשר לשר־התיירות להעמיד פנים, לתקופה קצרה בלבד, כאילו שיקוליו הם לאומיים וממלכתיים.

עד הישיבה השישית, נותרו עוד יותר מחמישה שבועות. תקופה ארוכה שנוצלה להפרחת רעיונות מוזרים, לגיבוש תוכניות התייעלות חסרות־שחר, ללחצים פוליטיים תקיפים ולסיום תהליך הפיכתו של הלביא ממטוס־קרב למטוס פוליטי.

הנפילה

מפגיני התעשייה האווירית ביקשו השבוע לעמוד על פני ארונו של הלביא שמועד נקבע ביום ראשון. ואולם משחזור הימים האחרונים מתברר כי המוות הקליני נקבע למעשה שבוע לפני כן, ב־16 באוגוסט. למחרת בבוקר מצטטות הכותרות את מתנגדי הלביא. יצחק רבין: "ישיבת הממשלה היתה יום ברוחים"; עזר ויצמן: "צעד פחדני של פרס"; גד יעקבי: "משגה". בלשכתו של שמעון פרס התגבשה ישיבת צוות שבועית עצובה — שוב מצטייר הכוס כתכנן פוליטי. היועצים בטוחים גם הם שפרס היה זה שהציל ברגע האחרון את הלביא מנפילה. "על מה כולכם מדברים", הגיב "שימוף" בכעס. "אלמלא החזנו את ההצבעה, היתה הישיבה מסתיימת ברוב ללביא". הנעדרים הציבו זה בזה בחוסר אמון ופרס ביקש מהמזכירה להשיג את יגאל הורביץ בטלפון. "יגאל, כיצד התכוונת להצביע אתמול?" פרס הניח את השפופרת בהבעת הקלה. כעבור שעה קלה, בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת, התבשרה האומה שהורביץ עמד אמנם להעניק ללביא את האצבע ה־12.

קשה לדעת כיצד היה פרס עצמו מצביע אילו התעקש שמיר באותו יום ראשון לפני שבועיים להעמיד את הצעת רבין־נסים (ביטול הלביא) להצבעה. שר החוץ חזר והצהיר כי יש לתמוך בלביא רק בתנאי שיוקצו המשאבים הדרושים לחלופה צה"ל. למגינת לבם של חבריו במערך, הוא הציע באותה ישיבה לספוג את 150 מיליון הדולר לשנה מכיסו של הציבור. איש מהשרים לא הצטרף להצעה, ושר האוצר משה נסים מיהר לכתוש אותה עד דק. פרס נכנס לישיבה עם הערכה שהלביא יזכה ברוב גדול יחסית, ועל כן, חרף הלבטים, מוטב לו לנגוס מהליכוד חלק מהאשראי. ואולם עמידתם הנחרצת של זבולון המר ויצחק פרץ הפכה לפתע את קולו למכריע.

שבועיים למחשבה ולשיכנוע

מנהיג מפלגת העבודה ידע שרבין לא יסלח לו על הצבעה נגדו בהחלטה הביטחונית החשובה ביותר מאז הנסיגה מלבנון. שר הביטחון תמך בשני הנושאים הקרובים ללבו, הבורחות כטאבה והוועידה הבינלאומית. ועתה הוא מביט בו ופרס נזכר אולי בימים הרעים של מלחמת המתנות ברחוב הירקון. הוא ידע שעליו לעשות משהו שיציל אותו ממלתעותיהם של משה ארנס ואריאל שרון, ומלשונו הארוכה של יצחק רבין. הדחייה העניקה לו עוד שבועיים למחשבה ולשכנוע.

באותו יום המריא יצחק שמיר לבוקרשט וחיות הקרב על הלביא עברו לחצרות משרד החוץ מעבר לגבעה. תחילה הגיע משה שחל, שלא מכבר התפייס עם פרס, לאחר משבר זמני בעקבות ניסיון הנפל להפיל את הממשלה. שר האנרגיה היה גיבור ליום אחד בזכות הרעיון לממן את החלופות בעזרת ייקור הדלק. אחר כך באו הרמטכ"ל דן שומרון, שאמר חד וחלק "העברת התקציב ללביא מאשר אותי בלי־צה"ל", ומפקד חיל האוויר אביהו בן נון, שאמר כי אין לו חפץ במטוס הזה. הגיעו גם אלופים אחרים שיש להם דלת פתוחה בלשכת שר החוץ. על השולחן היה כל העת מכתבו של מזכיר ההגנה קספר ויינברגר, הדריעה שוואשינגטון, כמו הקריה בתל אביב, לא תהסס לבעוט בזורה.

מסמך שנכתב באותם ימים בלשכתו של פרס מיטיב לשקף את השיקולים שהנעו אותו מאז עד לרגע ההכרעה: "מעבר לעבודה הבסיסית שמערכת הביטחון — כולל צה"ל — אינה מעוניינת במטוס, יש לבחון כל הצעה עלפי השלכותיה: הבטחת פוטנציאל המו"פ הייצור הביטחוני בתחומי האוויר, שמירה על צוות המוחות אשר התגבש בתע"א, הבטחת תעסוקה לעובדי הייצור בתע"א ובתעשיות הנלוות, שמירה על המסגרת התקציבית והשלכות על יחסי ארה"ב־ישראל. אפשר להוסיף למסמך גם תורה שבעל פה: להמציא הצעה שתבטיח את המשך תמיכתו של זבולון המר, הנותן ללחצים בלתי־פוסקים מצד הליכוד, ושבו־זמנית תאפשר לשרה ארבלי־אלמוזלינו להצטרף לחבריה.

פסילת ההצעה האחרונה

ביום חמישי שעבר, בערב, זימן פרס את ראשי התעשייה האווירית ללשכתו וגילגל עמם רעיונות בנוסח "לביא 2000", או ייצור מוגבל של לביא דו־מושבי לצורכי אימונים. למחרת הודיע מנכ"ל משרד הביטחון דוד עברי כי ההצעה האחרונה נבדקה ונמצאה לא־כלכלית. התע"א לא גילתה התלהבות לרעיונות החדשים, ואז הורה פרס להזעיק מארה"ב את יועצו אל שווימר, ממייסדי התע"א ומנהלה הראשון. ביום שישי שעבר נחת שווימר בלוד ויצא מיד לביתו של פרס בירושלים. ביום ראשון הציגו השניים את עיקרי תוכניתם בפני שר הביטחון. כדי להסיר ספק, בעיקר מעיני האמריקאים, החליטו להמיר את המונח "לביא 2000" במשהו כללי יותר: "המשך פיתוח טכנולוגיות סיים מתקדמות". שווימר ניסה לשווא לשכנע את ראשי התע"א (משה קרת היה מוכן לומר רק כי אם יבוטל הלביא, הרי שזו החלופה הטובה ביותר). רבין פנה למטכ"ל וזכה לתמיכה מאופקת של הקצינים. בשעת לילה מאוחרת הגיע נסים לביתו של פרס וצירף את תמיכתו.

למחרת בבוקר הירצה פרס את תוכניתו באוזני ראש הממשלה וזה הפנה אותו למשה ארנס, בהודעת "אני איתך, אם תוריד אותו מגבי". היה בכך עוד חיזוק לידיעות העקשניות בדבר איומו המרומז של ארנס בהסתלקות יחד עם הלביא. שווימר נשלח לארנס ושם למשה קבצ ויצא מעטם כלעומת שבא. באותו יום האמינו במערך כי הלביא יוכרע בקולותיהם, מינוס ארבלי־אלמוזלינו, פלוס נסים, שריר, פרץ והמר. לימים התברר כי רק נסים "טיפל" כיאות בהמר, ואילו הרב פרץ נבלם על־ידי פסק הלכה של הרב שך, האוסר להרגיז את אמריקה.

במקביל למגעים הפנימיים נועד פרס ביום שלישי בלילה עם השגריר תומס פיקרינג וביקשו למסמר את ההבטחות האמריקאיות לרבין, ואולי לצרף אליהן "בונוס" כלשהו שיסייע לתוכנית לזכות באהדת השרים והציבור כאחת. היועץ המדיני ד"ר נמרוד נוביק בילה אחר כך שעות ארוכות במחיצת השגריר. השיחה נסבה בעיקר על נוסח ההתחייבות האמריקאית לשלב את ישראל בתכנון מטוס העתיד, אף־16 עם מנוע "אג'ייל פלקון", כפי שהתחייב שר האווירה האמריקאי. הבונוס המוצע היה פטור לישראל על הוצאות הפיתוח של המטוס החדש שיבוצע בארץ מתוך כספי הסיוע האמריקאי (דוגמת נאט"ו). בשבת אחר הצהריים התקבל האישור מוואשינגטון ופיקרינג פתח במסע בין בתיהם של רבין, שמיר ופרס והפקיד בידיהם את מסמך ההבטחות ("נון פייפר", בשפה הדיפלומטית).

שמיר לא התרגש במיוחד מהמסמך. ביום שישי הגיעה ידו הארוכה אל אברהם שריר במלון ולדורף אסטוריה בניו יורק, ובוהפסה את ידו של שר התיירות והמשפטים. בכך הפריך קמעה את הסברה העיקשת כי בעצם, התוצאה הרצויה ביותר לראש הממשלה היא נפילת הלביא בקולות המערך. שמיר עצמו לא יכול היה לדעת כי יוספק למערך את העילה לבצע בשרת הבריאות מה שרותי מילוא כינה "אונס קבוצתי". מספר שעות אחרי השיחה עם שריר הופתע שמיר משמע ברדיו כי הלה טוען שראש הממשלה הטיל עליו משמעת סיעתית. אגב, בשיחות פרטיות הסתייגו כל מקורביו של שמיר מהלביא. אלה כללו את דן מרידור, אהוד אולמרט, המנכ"ל יוסי בן אהרן והיועץ הכלכלי עמוס רובין.

ביום ראשון בבוקר, שעה קלה בטרם התכנסה ישיבת הממשלה, הסב "פורום ראשי הממשלות" לישיבה. שמיר שמר עדיין על שתיקה — הוא קיווה להדהים את פרס. לכל יהיה ספק בידו להיעדר כיאות לקראת ההצבעה, שהיה מנוי וגמור עמו לקיים שעה קלה אחר כך. כפי שידוע, הקלף האחרון היה שמור בידי שמעון פרס.

"על הדשא ליד הכפיר"

ראיון עם אל שווימר, ממייסדי התעשייה האווירית

שווימר (מימין) עם פרס: אמרתי שזה מטוס אמריקאי ב־60%

שאלה: עובדיה הררי, המהנדס הראשי של הלביא, רואה שחורות. המהנדסים שאתה עצמך טיפחת יחפשו, לדבריו, עבודה בחוץ.

תשובה: אנחנו יכולים להיות גאים בתכנון המטוס ובפיתוחו ובהמצאת האב־טיפוס של כלי כזה. מכאן ואילך, השיקול הוא כלכלי טהור. התע"א לא תהיה החברה הראשונה ולא האחרונה שתכננה נשק מתוחכם כמו הלביא, והפסיקה. יכולות להיות לכך סיבות מגוונות: יכול להתברר שהתכנון לא היה מוצלח, התנאים והדרישות משתנים, גם תקציבים משתנים במהלך השנים. עד שמוציאים את העניין לפועל. נניח שהיינו ממשיכים בפרויקט ומייצרים 90 או 100 מטוסים. שום יצרן בעולם לא יתחיל במספר כזה. אינך יכול לגמור בלי הפסד כספי גדול ואי שביעות־רצון של הצבא. יש לדעת שבטיסות של 40—50 המטוסים הראשונים, שכל שניים מהם אינם דומים לשניים אחרים, מתעוררות בעיות שיש לתקנן. אני מדבר על שינויים רציניים, הדרושים בכל מקרה, מבינין שתמיד יש 5%—10% ששום אדם אינו יכול לחזות מראש. אחר־כך צריך לתקצב הכל מחדש. איש לא תיקצב זאת, ואינך יודע כמה זה יעלה. אין כאן שום הגיון.

שאלה: לתעשייה האווירית יש מה להציע אחרי הלביא?

שווימר: אם אתה עושה זאת בזמן תכנון, ויש לך כישורים מספיקים, ואנחנו מספיק טובים לכך, אז מוכן לך שוק של מיליארדי דולרים המעוניין במטוסים מיוחדים שלא מייצרות את מטוסיהם. יש כל הסיבות להאמין שאנחנו יכולים להשיג את הנתח הקטן שלנו מכך. אנחנו לא זקוקים ל־2—3 מיליארד דולר לשנה. די בכמה מאות מיליוני דולרים לשנה. מטוס חדש נמצא בפעולה 10—15 שנה וזה תמיד יוצא גדול מאוד, רווחי.

הייתי באקוודור והתמתני על חוזה עם הממשלה שם על כ־200 מיליון דולר לרכישת מטוסי כפיר. היינו הראשונים שהבטנו לדרום אמריקה מטוס־קרב מודרני, והמימשל התנגד, קארטר עלה לשלטון וביטל את האישור שהיה לנו מקיסינג'ר. אמרו לנו: "אנחנו לא רוצים שסוג זה של ציוד מודרני יגיע לדרום אמריקה". בילינו שבועות בוואשינגטון. ישבתי בבית הלבן עם שני עוזרים של קארטר, שניהם יהודים. השתמשנו בכל ההשפעה האמריקאית שלנו. כל זה לא עזר ונאלצנו לבטל את החוזה. זה פגע מאוד ביוקרתנו באקוואדור.

ב־5—6 השנים הבאות, הצרפתים מכרו מיראז'ים ומטוסי אף־1 בשווי של שני מיליארד דולר לדרום אמריקה. אלה מטוסים יקרים יותר ובעלי כושר ביצוע פחות טוב מאשר הכפיר. מכך היה צריך להפיק שני לקחים: 1. הגענו עם מטוס טוב מאוד, מאוחר מכדי להטביע את חותמנו על חיל־האוויר; 2. אתה לא יכול לפעול בשוק היצוא עם ממשלות אחרות.

שאלה: אתה טוען שלפני 5 שנים ידעת שהלביא הוא כשלון, מפני שאינו מתאים לתקופה ומסיבות נוספות. היית קרוב מאוד לשמעון פרס כאשר היה ראש ממשלה. האם אמרת לו מה דעתך?

תשובה: אמרתי לשמעון, אמרתי גם לשרון, כשהיה שר־הביטחון. אמרתי לבגין. אמרתי זאת שוב ושוב...

שאלה: ולמשה ארנס?

תשובה: במיוחד כשמשה ארנס מונה לשר־ביטחון. אמרתי לו: שמע, זה מטוס טוב. אבל זה בהחלט מטוס של הדור הנוכחי, של אף־15, אף־16, אף־18... לא הייה צריך להיות מומחה בשביל להבין זאת. אמרתי שהמטוס הזה אמריקאי ב־60%. לא נוכל למכור אותו בשום־מקום. ואתם ממשיכים על בסיס תוכנית של אספקת 300 מטוסים כאלו לחיל־האוויר, וזה מיתוס. אף פעם לא תקבלו הזמנה כזאת, כי כבר הוזמנו 75 אף־16. כמו שראש המטות המשולבים בארה"ב הבהיר לפני 3 שבועות: הלביא הוא מטוס טוב מאוד, אבל זה מטוס של הדור הנוכחי. ויש לנו די דגמים של הדור הזה כדי לענות על כל הדגמים הסובייטיים ולספק הגנה מספקת. וכספו של משלם המיסים האמריקאי חייב להיות מיועד לפיתוח הדור הבא של מטוסים. זה לא משנה אם הלביא טוב יותר או לא. אנחנו לא זקוקים למטוס טוב יותר. אנחנו זקוקים רק לגדול את האיום ברור הזה. פירוש הדבר, שדרוש לנו היום מטוס של שנת 2000. היה ברור לי ואמרתי זאת למייק (משה ארנס), שתמיד הרגיש איזה מטוס מעולה הוא הלביא.

שאלה: הוא טען שזה לא הכפיר שלנו, או מה איכפת לנו?

תשובה: אבל זה לא כך. נכון שהוא השיג את המימון המקורי. ייאמר לזכותו. אך אין פירוש הדבר שאנחנו חייבים לנצח להוציא אותו בדרך הזו. אם יש קדימויות גבוהות בהרבה ואם יש דרכים טובות יותר להשתמש בו לביטחון הלאומי בכללותו. כך, אפוא, אמרתי לכולם. אמרתי לשר־הביטחון. אמרתי גם לשמעון. אבל העניין צבר תאוצה עד ששום דבר לא יכול היה להפסיק אותו.

שאלה: או שלא היה לאנשים האומץ לעשות זאת.

תשובה: כשראיתי את ארנס, אמרתי לו: ארקי, כשמונית לשר־הביטחון, 75 המטוסים אף־16 הראשונים כבר הוזמנו, אבל אתה חתמת על ההזמנה ל־75 המטוסים הנוספים. לך יש הסמכות לומר לחיל־האוויר: חכו עוד 5 שנים ותקבלו לביא. אולי זה היה עוזר במקצת למצב. אני לא בטוח. אבל כשחיל־האוויר כבר מפעיל 150 מטוסים ויזדקק אולי ב־5—7 השנים הבאות לעוד 50 או 75, התשובה היחידה, הנורמלית, ההגיונית, חייבת להיות לקנות עוד אף־16.

שאלה: האם יש דרך לדלג על דור של מטוסים?

תשובה: כל אחד היום כבר עובד על הדור הבא: האמריקאים, האירופאים, הצרפתים. אם רוצים שיהיה לנו משהו ב־7—8 השנים הבאות, צריך להתחיל עכשיו.

שאלה: זה לא יהיה יקר מדי?

תשובה: זו לא שאלה של הוצאות. חיל־האוויר צריך בשלב כל שהוא לצאת למסע רכש גדול. כל העולם המערבי יצטרך לצאת למסע כזה. אם אתה בא בתחילת דור ולא בסופו, יש לך סיכוי להחזיק את השטיקל (נתח, באידיש) שלך.

שאלה: אבל אתה זקוק לשם כך לפחות ל־3 מיליארד דולר.

תשובה: אתה לא זקוק, בכלל לא, בידינו כל הבסיס הטכנולוגי. יש לי ביקורת על כל הדרך שבה מתנהלת התוכנית הזו.

שאלה: מהיבט הנדסי?

תשובה: מכל ההיבטים. גם מהצד הניהולי. למשל, הוציאו 350 מיליון דולר על מנוע. לקחו מנוע של אף־100, המנוע של אף־15 ואף־16, שממנו ניבנו 10,000 יחידות, ועל בסיסו בנו את הפראט־ויטני 1120, והסוף היה בידיהם ממנו. אני לא אומר שזה מנוע רע, אבל בידיהם ממנו הם היחידים בעולם שיש להם מנוע כזה. הם שילמו 350 מיליון דולר מכספי המענק בעבור התענוג הזה.

שאלה: לפני שהתחלת לייצר את המנוע, שילמת 350 מיליון דולר?

תשובה: זה היה מחיר מנוע שלא היה קיים. אני לא מבין למה בתחילת התוכנית אתה לא מתכנן מטוס על מנוע קיים. והיה לנו מנוע קיים, שהיה במטוסי האף־15 ואף־16 שלנו. הוא כאן, במצאות.

שאלה: אז למה הם עשו זאת?

תשובה: הם התרו לשלמות. הם ניסו להיות אופטימליים. בהנדסה אתה אף פעם לא מנסה להגיע לשלמות. אף פעם הם היו אופטימלים עד הפרט האחרון. אם הם היו תופשים את המטוס בצורה שונה, היה להם מנוע המיוצר בקהרמידה רחב, שקיים במדינה. אני לא יודע של מי היתה ההחלטה.

שאלה: אני חושב שעברי היה מי שהחליט.

תשובה: אני לא יכול לומר לך. אני שונא להיות ביקורתי, כי זו האהבה שלי. זה הבייבי שלי. ביליתי את 30 השנים הטובות ביותר בחיי בתעשייה האווירית.

הם עושים עכשיו עניין גדול מהפסקת הפרויקט. מה שהם לא אומרים הוא, שהסיטואציה היתה מאוחרת כ־3 או 3.5 שנים. למה, כשהמטוס מתחיל בטיסות, המערכת שלו מאוחרת 3 שנים באיחור. שהוא מקום לא היה תכנון טוב וביצוע טוב. וזה מוסיף לבעיות של התוכנית כולה, כי זה מעכב עוד יותר את שלב הייצור, עד 1994, אני משער. שנתיים או שנתיים וחצי תוקפת החליפה האלקטרונית, עליך לעצור ולומר כי בעשותה טעות רצינית במקום כלשהו, בעניין האינטגרציה. משהו לא־עבד־כפי־שנתכן היה לעבוד.

שאלה: עובדיה הררי מצטט שאתה יכול לפתח את הכבישים, שעלותם דיבנה, קודם, בלי שיש לך אווירון.

תשובה: כל אחד אחר עושה זאת. חייבים להכין את המערכות ואת המטוס ברוסנית ולהגיע לנקודת זמן אחת בשילובם.

לדעתי התעשייה האווירית עומדת כל הטכנולוגיה הדרושה לייצור הלביא, וההחלטה צריכה להיות רק אם להמשיך בייצור או לא. לדעתי, צריך היה להחליט על הפסקת הלביא ולקפוץ לפיתוח הדור הבא של המטוסים. בינתיים, אין זו בעיה לקחת עבודות אחרות מגורמים חיצוניים, כדי למלא את הפער. המשוב ביותר הוא להמשיך לשמור את האנשים, הצעות, שהתקבלה, היתה להוציא 100 מיליון דולר לשנה למשך 6—7 שנים ולפתח על בסיס הלביא את מטוס הדור הבא. בתקופה זאת יהיו בידיך אחד או שני אבות־טיפוס של מטוס הדור הבא. והתעשייה האווירית מסוגלת לעשות את זה. ואז אתה נמצא בחזית הטכנולוגיה ואינך חייב להגיע למחויבות לייצור. אז תוכל הממשלה להחליט כל מיני החלטות. למשל, יש שוק של מאות מטוסים בעולם, או שניתן להשיג שותפים לפרויקט, או שנעשה הסכם לעבודה משותפת עם ארה"ב. ניכנס איתם לעבודה משותפת על האיי־טי־אף (מטוס הדור הבא) או נעבוד יחד עם קונסורציום אירופי. אם נעצור עכשיו. לגמרי, אזי בעוד 6—7 שנים לא יהיה בידינו כלום. אם נמשיך, הכל פתוח. והממשלה קיבלה את נקודת־המבט שלי.

שאלה: איך הרגשת כשניסית לשכנע שרים בעמדתך ונדמה היה כאילו אתה מדבר אל הקיר?

תשובה: כל אחד מהם היה משוכנע מראש בתגובת הציבור על החלטה שלילית של הממשלה, אם תתקבל, כפי שאנחנו רואים עכשיו. ואני חושב שזו טעות, כי ההחלטה אינה צריכה להיות פוליטית. זו החלטה לגנית וכלכלית. אם היינו מחליטים להמשיך, היינו צריכים בסופו של דבר לקחת את מטוסי הלביא ולהניח אותם על הדשא, בצד מטוסי הכפיר. ואין בדבר הגיון. יהיה בידיך כלי שמחירו מופרז, אפילו עלפי החישובים האופטימיים ביותר. לפי הערכתי, יגיע מחירו של כל מטוס לכ־80 מיליון דולר.

שאלה: איך תתאושש התעשייה האווירית בהפסד הלביא?

תשובה: לתעשייה האווירית היו הפסדים גדולים מאוד בשנה האחרונה, ויש לבדוק את הסיבה. ההפסדים לא נובעים מהלביא בלבד. הדוגמה הבולטת ביותר לטעות שנעשתה היא טיל הגבריאל. זה היה הטיל הימי לחוף־הים הראשון בעולם, ומכרנו ממנו יותר ממיליארד דולר. מכרנו כל מה שהצלחנו לייצר. אחר־כך התחלנו לפתח את הדור הבא של טילי ים־ים, ולא המשכנו. התוצאה: הפסדנו נתח שוק של יותר ממיליארד דולר. כך גם הפסדנו את השוק של כלי־שיט, משום שאיש אינו קונה ספינות־טילים בלי הטילים. אותו דבר קרה עם מטוסי המנהלים. התעשייה האווירית הערכה סביב מטוסי־המנהלים שלנו, וזו טעות. אמנם, מכרנו יותר מ־300 מטוסי וסטווינד, שהם כ־18% מנתח המטוסים האלה בעולם. אחר־כך החלטו לייצר את האסטרה. אך מטוס זה מבוסס על הגוף של הווסטווינד, שהוא מהדור הקודם, והיום מתפשים חדשים. אמנם, באסטרה תוכננה כנף חדשה מחומרים מורכבים, אך כשיצאנו לשוק עם האסטרה, היה השוק מלא במטוסים חדישים. היתה זו טעות חמורה של התעשייה האווירית, לפתח את האסטרה — דבר שעלה 200 מיליון דולר. איני יודע של מי היה שיקול הדעת בעניין זה, והדבר מעציב אותי משום שאני מעורב רגשית בתעשייה האווירית. אך עמדתי בנושא הלביא ברורה לגמרי.

שאלה: יש הטוענים שהלביא הוא המטוס הטוב ביותר בעולם.

תשובה: אני לא מקבל את ההצהרות האלה, עלינו לשמור על איזון. זה מטוס טוב, אך אנחנו לא על כוכב נוגה בעוד שכל האחרים בעולם נמצאים על כדור־הארץ.

שאלה: אתה תירשם אולי בהיסטוריה כקברן הלביא.

תשובה: כשהגעתי לישראל היה הלביא מת כבר. לא אני הרגתי אותו. גם אם היו מחליטים להמשיך, היה הלביא מת בעוד חצי שנה או שנה. כי המחיר היה ממשיך לעלות, ואי־אפשר היה בשום פנים ואופן לייצר אותו.

שאלה: מאשימים אותך בליכוד כי שמעון פרס שמע לעצותיך, המטעות אותו. כך היה גם בעניין מכירת הנשק לאיראן.

תשובה: לא שמעתי על האשמות האלה, אך שיקול הדעת שלי, בנושא איראן היה מצויין. בינואר 86 יעצתי לממשלה לצאת מהעניין האיראני.

שאלה: האם ניתן לספר מה התחדש בנושא המגעים בינינו לבין ארה"ב בעניין הפיתוח בארץ של מטוס האף־16 של העשור הבא?

תשובה: לפי דעתי, תחליט ארה"ב לפתח ולייצר את האף־16 "אג'ייל פאלקון". יהיה זה פרוייקט של כ־600 מיליון דולר פיתוח. המימשל האמריקאי משתף פעולה בעניין זה עם מדינות אירופה. האמריקאים אמרו לנו, בהסכמת ויינברגר, שהם מוכנים לתת לנו מחצית מעבודות הפיתוח שתיעשה בארה"ב. המדובר הוא ב־150 מיליון דולר לשנה, משום ש־300 מיליון דולר מעלות הפיתוח תוצא באירופה. כאשר ייחתמו חוזים לשיפור האף־16, על בסיס האג'ייל פאלקון, יהיה חלקנו בכל חוזה כזה כרבע מעלותו. יש 3,000 מטוסי אף־16 בעולם, ואנו נקבל כרבע מהעבודה. האין לנו שום בעיה עם ג'נרל דיינמיקס באשר להשתתפותנו בפרוייקט זה. לדעתי, צריך לשלוח כבר עכשיו קבוצה של 25 אנשים מהתעשייה האווירית, שישבו בג'נרל דיינמיקס וילמדו את האפשרויות השונות. אחר־כך יציעו לנו איזה עסקה היא הכי טובה בשבילנו. לדעתי, לא היה בעבר רצון טוב מצידנו לשיתוף־פעולה עם ג'נרל דיינמיקס.

מיסטר תעשייה אווירית

מאחורי דגם הלביא, שאינו מש משולחנו, וסביבו עוד עיתונאים וצלמים הממתינים להודעת ההתפטרות, מצאו אותנו עיניו של משה ארנס. "ראיתי ששווימר נתן לכם ראיון. הוא הבטיח לי שלא יתראיין". ואמנם, האיש שעמד מאחורי החלטת הממשלה להפסיק את פרוייקט ייצור הלביא, הקפיד להתרחק מהזרקורים עד אשר נפל הפור, כמאמר השר יוסף (יוסקה) שפירא. פרס שלח אותו אל ארנס עם תוכנית החלופות, וכצפוי, גם הוא יצא ממנו בידיים ריקות.

ב־1951 היה אל שווימר, יחד עם שמעון פרס, מיסטר תעשייה אווירית. הרבה לפני ש"מייק" — כך מכנה שווימר את ארנס — נעשה למר לביא. במשך 16 שנה היה שווימר אחראי לתעשייה האווירית ולפיתוח ענף היצוא הגדול ביותר של ישראל. גם לאחר פרישתו, כאשר הסתובב במטוסי־סילון ברחבי העולם, מכר שווימר מטוסים וציוד צבאי אחר. העסקה האחרונה הביאה על האורח הישראלי־אמריקאי צו זימון לחוקרי פרשת איראן־קונטרס. בראיון להלן הודף שווימר את העקיצה שנשלפה נגדו השבוע, לאמור: "ראינו כבר לאן הביאו אותנו העצות שלו". הוא אומר שלא נענו לו. הן יוצאים בזמן מהפרשה ההיא. כך גם בפרשת הלביא. שווימר מספר שכבר לפני 5 שנים פתח במסע בין ראשי הממשלה ושרי הביטחון נגד הפרוייקט. לדבריו, גם שמעון פרס, שעם מינויו לראש־ממשלה מינה אותו ליועץ מיוחד (בדולר לשנה), שמע לא פעם את שלל הנימוקים נגד הפרוייקט.

ב־1948 הוא הגיע לישראל מארה"ב ועמו גרעיניה נכבדה של מטוסים ואנשי־תעופה לחיל־האוויר המגשש את צעדיו הראשונים. שנה אחר־כך הואשם בבניין מעשים אלה כפשעים נגד ארה"ב. הוא הפסיד את זכויות האזרח (למעט הדרכון) האמריקאי, אך השפה היהודית השגורה בפיו עד היום מוסיפה להיות אנגלית. בתום הראיון במטהאהו בצפון תל־אביב, שאליו העתיק באחרונה את ביתו, שאלנו אותו מתי יהיה אפשר לשוחח עמו בעברית. שווימר אומר שהוא מדבר בשפת המטוסים, שהיא שפה בין־לאומית. בעברית מיצגים אותו רעייתו וילדיו.

הם לא השתנו

קשה לומר שאריאל שרון סובל מחוסר עקביות: עד כמה הוא צודק בעניין הלביא אפשר ללמוד מהדיון הרב בין התבטאויותיו בעניין זה לבין תגובותיו על החלטות הממשלה בעניין הנסיגה מלבנון והתוכנית הכלכלית.

שרון על הלביא: "טורחים למצוא דרכים לעכב את ביצוע ההחלטה, מתברר כי בעצם לא היה להחלטה על מה להתבסס. לא נעשו שום הכנות, ואנחנו נכנסים למערכת בעיות קשות ביותר".

שרון הטיל על המערך את האחריות להחלטה פוליטית.

שרון על הנסיגה מלבנון לאחר שהצביע נגדה (ראיון ב"הארץ", 15.2.85): "התנגדתי לנסיגה שנעשית ללא אמצעים שיבטיחו את שלום חלקה הצפוני של ישראל... הטרור יילך אחרינו". ועוד (ראיון לשבועון צרפתי, 14.3.85): "אם אין לנו תוצאות טובות יותר בשטח בלבנון, זה באשמת מפלגת העבודה".

תגובתו של שמיר: "זו תוכנית כניעה. הנסיגה — בריחה".

ארנס: "הימור".

שרון על התוכנית הכלכלית (הצביע נגדה): "גישת הליכוד היא גישה לאומית רחבה, ואילו גישת המערך היא גישה מפלגתית כיתתית צרה" (5.7.85, כינוס בקרית שמונה).

גם ארנס הצביע נגד התוכנית.

חמישה כוכבים לגיל הזהב במחירים סבירים

● בחיפה, במרכז הכרמל סמוך לאזורי הבילוי ומרכזי הקניות, ויחד עם זאת במרחק סביר מרעש והמולה. ברחוב שקט בחיק נוף של ירק ורוגע האופייניים לכרמל, ניתן להנות מחדר זוגי לבודד הכולל:

● מזגן ● טלוויזיה צבעונית ● שרותים צמודים ● מרפסת ● שטיחים מקיר לקיר ● טלפון ● ריהוט מודרני

● 5 ארוחות ביום ממטבח כשר, בהשגחת הרבנות הראשית בחיפה. שירות חדרים, וכן לובי גדול ומרווח לאירוח ידידים קרובי משפחה. כל זאת בהנהלת צוות מקצועי ומיומן בעל וותק. רופאים ואחיות מוסמכות במקום.

● המעוניינים לקבל פרטים מתבקשים להזדרז, ההרשמה לבית גיל הזהב בעיצומה. החל מיום 7.9.87 בין השעות 10.00 — 13.00, ניתן להתקשר, לבוא ולהרשם. מספר החדרים מוגבל. הכניסה בנובמבר 1987. המקום אינו מיועד לתשושים או לסיעודיים.

חברת ורד גיל הזהב בע"מ: חיפה, כיכר היינריך היינה 1 (ע"י "מגדל המים") מרכז הכרמל.
● טלפון: 04-389238 בין השעות 10.00 — 13.00
● טלפון: 06-325115 בין השעות 17.00 — 20.00

המכללה לעיצוב
של הדסה־ויצ"ו קנדה ע"ש גרי בלומפילד

המדור להשתלמויות וללימודי חוץ
נמשכת ההרשמה לקורסי השתלמות ולימודי חוץ לשנה"ל תשמ"ח

הקורסים פתוחים לציבור הרחב ומוכרים למורים לצורך צבירת גמול השתלמות.
הקורסים ניתנים ע"י אמנים ומעצבים מתוך צוות מורי המכללה, במתכונת שנתית של כ־25 פגישות שבועיות, בסדנאות מקצועיות ובקבוצות קטנות

נושאי הקורסים:
- אמנות המאה ה־20 אפוקליפסה מול אוטופיה
- האדריכלות בארץ ישראל במאה השנים האחרונות
- חינוך דרך אמנות
- התפתחות ביטוי האמנותי גרפי של הילד
- יסודות בעיצוב המוצר
- המחשה תלת מימדית (מודלים ארכיטקטוניים)
- עיצוב בסיסי
- גיאומטריה כשעשוע
- תורת הצבע
- סטודיו לציור ורישום
- רישום וציור
- ציור אופנה
- מושגי יסוד בציור ועיצוב טכסטיל
- רישום דומם ועירום
- הדפסה רשתית
- סדנת תחריט ורישום
- יסודות הפיסול
- קרמיקה ופיסול קרמי
- קרמיקה ופיסול קרמי מיוחד למורים ומדריכים בתחום היצירה
- קדרות
- תכשיטנות
- רקימה אמנותית
- תחרה סלילים
- אריגה אמנותית
- קליעות וקשירות
- הדפס בדים
- עיצוב וביצוע מוצרי עור
- עיצוב בחומרים פלסטיים
- עץ כמדיום עיצובי
- יסודות הצילום ומעבדה בשחור לבן
- קורס מתקדם בצילום ומעבדה שחור־לבן
- צילום צבע ומעבדה
- צילום דיוקנאות (פורטרטים)
- טכנולוגיה של הצילום
- קורס בסיס בהפקת וידאו
- דיות התזה

כמו כן יפתח קורס ערב תלת־שנתי בעיצוב גרפי. שיתקיים שלוש פעמים בשבוע.

פרטים והרשמה במשרדי המכללה. רח׳ חנה סנש 12 חיפה, טל. 381253־4־5
מזכירות ההרשמה פתוחה בימים א׳ — ה׳ בשעות 09.00 — 14.00

מות הסטאטוס־קוו

הוא חי 40 שנה חיים עלובים ביציר־כפיהם של פוליטיקאים שנזקקו לו לביצוע תכסיסי התחמקות ברמה ארצית ומקומית. קיצוניות העסקנים החרדים מנחיתה עליו עתה את מכת המוות הסופית

מאת רומן פריסטר

כאשר ישעיהו ליבמן, פרופסור למדעי המדינה וחבר הסגל של אוניברסיטת בר־אילן, משקיף מחלון דירתו בקומה הרביעית בבית־דירות גדול ברחוב אנה פרנק בפתח־תקווה, אין הוא יכול שלא לבחון מחדש את יחסו למתרחש בחוצות עירו. מחשבתו של אינטלקטואל זה, המלמד באוניברסיטה בעלת הצביון הדתי־הלאומי, מתגלגלת ישר לשאלת הסטאטוס־קוו, ששוב עלתה לכותרות, עקב המאבק בין חרדים לחילוניים בירושלים.

לפני כשנתיים, כאשר פרצו המהומות סביב הפעלת בית הקולנוע "היכל" בפתח תקווה, התייצב ליבמן ללא היסוס בכהונה המגנה את עמדתו של ראש העירייה, דב תבורי. "אין לי דבר נגד אנשים המבקשים לצפות בערב שבת בסרט או ליהנות משיחות רעים בבית־קפה, בתנאי שמעשיהם אינם פותחים פתח לעימותים מיותרים. עמדתי ביטאה את התנגדותי העקרונית להפרת הסטאטוס־קוו, שהיה בעיני כלי חיוני, אולי אף יחיד, לשמירת האיזון ביחסים בין הדתיים והחילוניים. אבל היום אתה תופס אותי במצב של תהלוכות קשה. אני חושש שתובענות הסוגים החרדיים, תובענות המלוה לעתים אלימות ושוללת כל סמכות לבד מסמכות מנהיגים, הנחיתה מכת מוות על מושג הסטאטוס־קוו.

השאלה המטרידה אותי היא, כמובן, שאלת החלופה. לצערי, איני רואה באופק שום תרופת־פלא חברתית או מדינית שתבוא במקום הסטאטוס־קוו. כנראה אין מנוס אלא להעמיד מול כוחם של שורפי תחנות האוטובוסים, מול מיידי האבנים ומול ההמון המתפרע בשכונות — את כוחה של כל מדינה מתוקנת: את המשטרה".

מה הסטאטוס־קוו? יש נוטים לראות במכתב, שראשי הסוכנות היהודית (בן־גוריון, יצחק גרינבוים והרב פישמן) שלחו ביוני 1947 לאגודת ישראל, את המסמך הבסיסי שהוליד את המושג השגור במחוקקים. כזכור, התחייבו אז למחרת כי במדינה שתקום תישמר השבת כיום מנוחה, מטבחים צבאיים וממלכתיים יהיו כשרים, לא יחול שינוי בדיני האישות ותובטח אוטונומיה לזרם החינוך העצמאי. לאמיתו של דבר, משמר המכתב את התנאים שהיו קיימים בתקופת השלטון הבריטי (חוץ ממטבחי צה"ל) — שעברו בירושה מימי האימפריה העותמאנית, והמכתב לא עשה בהם שינויים כדי שלא לעורר מתחים פנימיים. אבל המלה סטאטוס־קוו הוזכרה לראשונה במסמך רשמי אחר: במכתב ששלח דוד בן־גוריון למנהיג הפועל המזרחי, משה שפירא, לקראת הרכבת הקואליציה הממשלתית, אחרי הבחירות לכנסת השלישית, בשנת 1955, ובו הפסקה הבאה: "בחוקי הנישואין והגירושין ובכל שאר ענייני הדת יישמר בתקופת ממשלה זו הסטאטוס־קוו".

שקר מוסכם

מאז ועד היום היה המושג (שמשמעו, המצב הקיים) למטבע לשון בחיים הציבוריים, וכל צד השתמש בו במאבקיו. הפרת הסטאטוס־קוו היה נושא לדיונים אינסופיים בכנסת וברשויות המקומיות. לאמיתו של דבר, מעולם לא היה בעניין זה מסמך פוליטי או משפטי אחיד וברור שאפשר להילחם על שימורו. שני המחנות היו מודעים לעובדה שבחברה מודרנית ומתפתחת אי־אפשר להקפיא מצבים, והנפנוף בדגל הסטאטוס־קוו לא היה אלא שקר מוסכם, שהקל על חיי העסקנים והפוליטיקאים.

הציבור הדתי התרגז והתעצם. יצא משכונותיו המסורתיות וקבע דפוסי התנהגות דתית גם מחוץ ל"חומות הגיטו". הוקמו בתי־כנסת חדשים, רחובות מסוימים נסגרו לתנועה בשבתות. משך הזמן, חוקקה הכנסת סדרה של חוקים שכפו על האזרחים הגבלות ואיסורים שמקורם בהלכה. גופים שסמכותם היתה מוגבלת לתחום החיים הדתיים, התחילו להתערב בשאלות בעלות אופי מדיני וכלכלי. הוראת הרב שך לאיש ש"ס בממשלה, הרב יצחק פרץ, להצביע בעד קרקוע הלביא היא דוגמה אופיינית וגם אקסטרימלית מאוד. מנקודת־ראות חילונית, כל זה היה הפרה ברורה של המצב שהתקיים לפנים. ומצד שני, עלתה רמת־החיים הכללית והשתנו דפוסי החיים והרגלי הבידור של רוב האוכלוסיה. לא עוד משחק קלפים על מרפסת הבית בערב שבת, אלא יציאה למסעדה, טיול, הצגת תיאטרון, מופע אמנותי תחת כיפת השמיים, דיסקוטק לצעירים ופעילות חברתית ומסחרית במרחוב. חילול שבת כזה בפרהסיה לא היה בעבר הרחוק וגם הוא — מנקודת־ראותם של הדתיים — הפרה גסה של הסטאטוס־קוו. ובצד כל אלה, נוצרו נקודות־חיכוך חדשות בתחום הארכיאולוגיה, הרפואה (השתלת אברים, למשל), ואפילו בתחום הפרסום (מודעות "לא־צנועות" בחוצות הערים). בערים ובשכונות שנבנו בעשרים השנים האחרונות, ומטבע הדברים לא היה בהן סטאטוס־קוו כלשהו, ביטוי המאבק על בריכות שחייה או תחבורה בשבת בעורקים הראשיים. שני המחנות, הדתי והחילוני, מנסים ליצור ולהקפיא במקומות אלה "מצב קיים" חדש. אלא שזו משימה בלתי־אפשרית.

הפרופסור למדעי המדינה, אליעזר דון־יחיא, שכתב על הסטאטוס־קוו כפתרון רצוי לבעיית דת ומדינה בישראל (חוברת 6 של "מדינה וחברה") גורס כי העיקרון הפוליטי שהוליד מורשת הסטאטוס־קוו איפשר לפוליטיקאים ולעסקנים להלך בין הטיפות, להשלים בשקט עם שינויים שנבעו מכורח החיים המשתנים, ובדרך זו להימנע ממצבים שבהם ההחלטות מתפרשות כניצחון של אחד הצדדים. אלא ששיטה זו פשטה את הרגל — ולא רק בשל הופעת העימות בין החילוניים לדתיים. הסטאטוס־קוו, שחי חיים עלובים ביציר כפיהם של עסקנים שחיפשו פשרה מתמדת בין עמדותיהם לבין המציאות (די להזכיר את ה"ברית ההיסטורית" של המפד"ל עם מפא"י), איבד את זכות הקיום שלו. ברגע שבמחנה הדתי עברו מוקדי הכוח מידי הגורמים המסורתיים־הלאומיים, המתונים־יחסית ושוכנים להשלים עם עובדות החיים, לפחות עד גבול מסוים לידי גופים חרדים הרואים במדינה, כרבוי חיים באר, או מעבר למדינה משיחית, או רעיון יווני, או כספוסם.

מוקדי כוח חדשים

בימים אלה נכנעת עיריית ירושלים לדרישה אולטימטיבית של החרדים ומגישה תביעה משפטית נגד מפעילי בית־קולנוע בשכונות, בבית אגרון. רפי דבירה, עוזר והובר של טדי קולק, מספר כי זמן רב סירבה העירייה לעשות כדרישת הקיצוניים במועצתה: "אמרנו להם: הגישו נגדנו תביעה לבג"ץ על שאיננו מוכנים להפעיל את חוק העזר העירוני ולהפסיק את ההקרנות. החרדים נועצו ביועצים המשפטיים והחליטו לא ללכת לבג"ץ. אני יודע את הסיבה. הם חששו שעלול להימצא הרכב שופטים שיפסוק נגדם ובכך ייצור סטאטוס־קוו חדש בעיר".

במקום להתדיין בערכאות, הפעילו החרדים את נשקם היעיל ביותר: את כוחם. מסביר רפי דבירה: "במועצת העירייה 31 חברים. לפני עשר שנים ישבו בה חמישה חובשי כיפות סרוגות. היום נותרו רק שניים. לצדם יושבים ארבעה שליחי ש"ס, שלושה נציגים של אגודת ישראל ושניים מפועלי אגודת ישראל. זו חלוקה חדשה של הכוחות הפוליטיים והיא מייצגת נאמנה את המפה הפוליטית החדשה בעיר הבירה".

לדעת רפי דבירה, תחושת המחנק החברתי, המאפיינת את האוכלוסיה החילונית של ירושלים, נובעת בחלקה מרקע פסיכולוגי בלבד. "אמצעי התקשורת מרבים להציג את המיליטנטים החרדים, מראיינים את 'קצין המבצעים' שלהם ומדווחים על מאגרי נשק ברחובי החרדים. משום־מה, שוכחים שירושלים מארחת גם פסטיבאלים אמנותיים בין־לאומיים, שמתקיים בה יריד ספרים גדול וכי בגולות שבעה פעולות בשבתות 37 מסעדות. מר־דאון ישראל פתוח בשבתות; את הכרטיסים קונים המבקרים מידי ערבי, כמובן. מתקיימות פעולות תרבות בתיאטרון. אבל אין כל סיבה שנשבע בורון ברגשות האוכלוסיה הדתית.

לפני זמן־מה, ביקשה הטלוויזיה להכין תכנית על חיי האמנות והבידור בירושלים, בערבי שבתות. סירבנו לשתף פעולה כדי למנוע פרובוקציה. עם זאת, קשה להכחיש שהמחנה הקיצוני מתעצם ומעלה כל פעם דרישות חדשות. התהליך הזה, שיש בו שבירה ברורה של עקרונות הסטאטוס־קוו, התחיל כשחשו החרדים שהם נהנים בירושלים ממטרייה ממלכתית. המפלגות הדתיות מחזיקות את הממשלה בגרונה, והתוצאה: מאחר שכאן מתרכז הכוח, נהפכת ירושלים לשדה־קרב גם כשמדובר באירועים המתרחשים בטבריה או בחיפה. לכך יש להוסיף את היריבות שבין ש"ס לאגודת ישראל. כל אחת מציגה עצמה כנציגה אותנטית של היהדות הדתית וכל אחת פועלת לעבר בר"ץ של העדה החרדית. אם יש בתופעה זו משום חמור במיוחד — הרי זו השתיקה הרועמת של הממסד הדתי־הציוני".

בירידת כוחו וקרנו של המפלגה הדתית־הלאומית, כבר תולשה גבורת הולכת של הממסד הממלכתי, רואה גם הפרופ' ליבמן את הסיבה העיקרית לגסיסתה של מדיניות הסטאטוס־קוו. לדעתו, ממשלות ישראל אשמות בהקצנה המאפיינת היום את המחנה החרדי. אילולי נדיבותו המופלאה של אוצר המדינה, לא היה המחנה החרדי יכול להתעצם כפי שהתעצם. "המדינה החשיבות מאפשרת לרבבות חרדים להתקיים על חשבון הציבור בלי להרים לו תרומה כלשהי. תודות לכספי המדינה הוקמו ישיבות שהיו לעמוד השדרה של המחנה הקיצוני. הישיבות מאפשרות ארגון — והארגון הוא בסיס לכל כוח. הן מספקות לקיצונים את חייליהם. בפקודה אחת אפשר לשלוח לשורות הקרב שבחוצות הערים.

"ההתרבות מעורבת קיצוניות, והיא שהגבירה את ביטחונם העצמי של החרדים", מוסיף ואומר הפרופ' ליבמן. "פעם הם לחמו על צביון חיים חרדי בתוך הרבעים שלהם. זה היה מאבק לגיטימי. היום הם מנסים לכפות אותו על ירושלים כולה, בלי להתחשב ברבעים האחרים של אוכלוסייה. תהליך זה לא ייעצר בגבולות עיר הקודש. אני חש אותו גם בפתח־תקווה. כולנו קראנו על ההתפרעויות במרחוב של חיפה. ועוד: בעבר לא התייחסו החרדים למדינת הציונים; היום הם מדברים על מדינה שלהם ורוצים לנהל אותה על־פי השקפתם. המפנה הדרמאטי הזה מחולל שינוי בולט בפעולות. התהליך הזה מכריח אותי להרהר במתרחש סביבי. בעבר הייתי מוכן לוותר פה, ויתור שם, הכל למען שלום־בית. היום אין עוד טעם בדבר. ייתכן שיש בוויתורים הקטנים תשובה בלשוני לטווח קצר. אבל אין בהם פתרון יסודי לעתיד. אני מודה שמעולם לא קסם לי הרעיון של הפרדת הדת והמדינה, כמו שהוא קסם לי עכשיו — כחלופה לסטאטוס־קוו שאיננו. בהפרדה כזאת טמונה, כמובן, שאלה קשה איך נשמור על קיומה של מדינה יהודית? זו דילמה רצינית, אך אפשר לחיות אתה. הבעיה היא שאנו דנים לא בנושא של הגות, דת, אלא בשאלה פוליטית. והשאלה פוליטית זו אין עוד מקום לסטאטוס־קוו. במלים אחרות: אין עוד מקום לפשרה".

חרדים בהפגנה נגד הקרנת סרטים בשבת: העירייה נכנעה

הם ואנחנו: ערבים בישראל (ז')

יהודים של המזרח התיכון

המהפכה העיקרית העוברת על הציבור הערבי בישראל היא מהפכת החינוך. ההשכלה הופכת לערך עליון, והמאבק על שוויון בחינוך תופס כיום את מקום המאבק על הקרקעות

מאת רן כסלו

"הערבים הישראלים הם יהודים של המזרח התיכון", אמר לי ד"ר מג'יד אל־חאג', מרצה לסוציולוגיה באוניברסיטת חיפה. זוהי פאראפראזה של משפט אחר, המייחס את מעמד היהודים באזור לפלשתינאים — וזה בעיקר בגלל פזורתם בארצות שונות ומעמד של עם בלי מולדת. הפאראפראזה של ד"ר אל־חאג' מפתיעה למדי, כי היא מתייחסת לאותו חלק של העם הפלשתיני, שחוקי הפזורה אינם חלים עליו ושלא נעקר ממולדתו.

בהשוואתו מתייחס ד"ר אל חאג' לצד אחר באיפיון המסורתי של היהודים: כמיהתם להשכלה. הוא רואה לכך גם סיבות משותפות: כמו היהודים בארצות הגולה, גם הערבים בישראל הם מיעוט לאומי — אם לא מיעוט נרדף, או לפחות מיעוט שאינו שווה־זכויות, אשר אפיקי קידום רבים בוודאי סגורים בפניו. כמו היהודים בארצות אחרות, גם הערבים בישראל רואים בהשכלה את הדרך הריאלית והיחידה לצאת ממעמד הנחות. כמו אצל היהודים בחו"ל, גם אצל ערבים בארץ הפך לימוד הילדים למטרה חשובה של המשפחה, המוכנה להקריב לא מעט מרמת חייה כדי להבטיח לילדיה השכלה הגבוהה ככל שניתן.

תהיה ההשוואה של אל־חאג' נכונה כאשר תהיה, דבר אחד אינו מוטל בספק: בציבור הערבי בישראל חל מהפך עצום בכל הקשור לחינוך והיחס להשכלה. אם בשנות המדינה הראשונות היתה ההשכלה מנת־חלקם של ערבים־נוצרים, תושבי ערים בעיקר, היום עובר התהליך על הרוב באוכלוסיה הערבית: האוכלוסיה המוסלמית הכפרית. הוא עדיין לא מקיף באותה מידה את הדרוזים, וכמובן — את הבדואים, אך הניצנים הראשונים של המהפך הזה ניכרים גם שם.

כמה מספרים, המאפיינים את היקף התופעה: כל ערבי שלישי בישראל הוא תלמיד, ברמה זו או אחרת של הלימודים. הערבים מהווים כ־20% מכלל התלמידים בישראל, לעומת כ־16% כחלקם בכלל האוכלוסיה (בלי מזרח ירושלים). זוהי, כמובן, גם תוצאה של הריבוי הטבעי, הגבוה בקרב הערבים מאשר אצל היהודים, אך לא בלבד. יש היום 220 אלף תלמידים ערבים בארץ, לעומת 11 אלף ב־1949, גידול פי ארבעה לעומת הריבוי הדמוגראפי.

אין זה גם רק תוצאת התהליך, ראשית הדרך בבתי־ספר יסודיים, או תיכוניים אפילו. יש בארץ כבר 14 אלף אקדמאים ערבים — והמספר הזה אינו כולל מסיימי לימודים על־תיכוניים, כמו סמינרים למורים, או בתי־ספר לאחיות, אלא בוגרי אוניברסיטאות ומכללות "גלבוע". בתוכם כ־3,500 בוגרי תואר שני ושלישי. כל שנה נוספים לאקדמאים הערביים עוד 1,200 בוגרים. ועוד מספר המצביע על עומק המהפכה העוברת על הציבור הערבי: 25% מכלל מסיימי לימודים אקדמיים הן נשים.

אך המספרים אינם מתארים את גודל המהפכה העוברת על המגזר הערבי בארץ. זו מהפכה של ערכים, מהפכה חברתית. לפי הערכים המסורתיים, היה המעמד בחברה הערבית מוגדר על־ידי בעלות קרקע והשיבות בהיראַרכיה המסורתית. הקרקעות יצאו משליטת הערבים בשלבים שונים של גישול — מחוקי הנפקדים ועד הפקעות למיניהן. המשטר המסורתי התפורר והולך. אפילו בשלטון המקומי, ביותר ויותר מקומות תופסים הצעירים את מקומם של ראשי החמולות.

במיגזר הערבי קיימת כבר היום היראַרכיה חברתית חדשה, המחליפה את זו של הרכוש ושל החמולה: ההיראַרכיה של ההשכלה.

* * *

אפשר לרשום את ההישגים האלה לזכותה של מדינת ישראל, ואין ערבי בישראל שאינו מודה בקידום שעבר על הציבור הערבי בשנות קיומה של המדינה. אלא שההשוואה לעבר אינה היחידה ואף לא העיקרית. שאותה רואים הערבים. הם גם אינם מוכנים להשוואות עם החינוך בארצות ערב שונות, בהן המצב גרוע ממצבם בארץ. אחת התוצאות של הישראליזציה של ערביי ישראל — ושל מהפכת ההשכלה, כחלק מישראליזציה זאת — היא ההשוואה של מצבם כאזרחי ישראל למצב האזרחים היהודים, כאן והיום.

ד"ר מג'יד אל־חאג' הוא, ללא ספק, המייצג הנאמן של התפיסה הזאת. הוא גם בר־סמכא בנושא. מצד אחד, הוא בעצמו יציר המהפכה החינוכית העוברת על הציבור הערבי בארץ: ערבי־מוסלמי משפרעם, שהגיע למעמד מרצה באוניברסיטה בתקן מלא. מצד שני, הוא עסק בעבודתו האקדמית בנושא החינוך הערבי, והוא אחד המומחים המכינים למשרד החינוך הנחיות לתוכניות־לימוד חדשות בבתי־ספר ערביים. נוסף לכל אלה, הוא גם יו"ר ועדת המעקב לענייני חינוך של ועד ראשי המועצות הערביות — הגוף הציבורי שחשיבותו אינה מוכחת כראוי.

בשנים האחרונות נערכו שתי בדיקות של המצב בחינוך הערבי בארץ — של "ועדת המנכ"לים", מטעם משרד־החינוך ושל ועדת המעקב, מטעם ועד ראשי המועצות הערביות. התוצאות של שתי הבדיקות דומות למדי, וההבדלים אינם משמעותיים. "ועדת המנכ"לים" מעריכה את המחסור בכיתות לימוד במגזר ערבי על כאלף, לפי ועדת המעקב מגיע המחסור ל־1,400. בקצב הבנייה הנוכחי — כ־80 כיתות בממוצע שנתי, נראה הפער הזה כלא ניתן לגישור.

הבעיה מחמירה כאשר מדברים על הרמה הפיסית של בתי־ספר ערביים. בכפרים רבים מפוזרות כיתות בתי־הספר בבתים שונים בכפר, בחדרים שכורים שלעתים קרובות לא עומדים בקריטריונים מינימאליים: אוורור, עזובות, תאורה, בניינים שנבנו בתקופה העות'מנית. לפחות 60 חדרי־לימוד הוגדרו כמסוכנים, העלולים להפוך למלכודות־מוות. נוסף לכל זה, אם השוות סטנדרטים של חינוך במגזר היהודי לאלה של המגזר הערבי, הכנסת החינוך הטכנולוגי לבתי־ספר ולימוד מחשבים לגני־ילדים, חסרים במגזר ערבי עוד 2,000 כיתות, טוען אל־חאג'. לפי תוצאות הבדיקה, רק כ־10% מהילדים הערביים בגיל טרום־חובה (בני 3–4) לומדים בגני־ילדים, לעומת 96% בסקטור היהודי.

אך המצב הפיסי של בתי־הספר מתאר רק חלק מן הבעיה. החלק השני הוא הפער ברמת הלימודים. לפי ועדת המנכ"לים, כ־32% מהתלמידים הערבים נושרים לפני סיום כיתה ח', לעומת 4.5% בסקטור היהודי. לחינוך על־יסודי מגיעים 50% מהנוער הערבי, לעומת כ־80% מבין היהודים. יש בזה, כמובן, לא מעט מתוצאה של פיגור מסורתי. אך השאלה הנשאלת היא איך מטפלים בפיגור הזה. במגזר היהודי קיים מאמץ לסגירת הפער, לגבי עיירות ושכונות, המאוכלסות על־ידי שכבות יהודיות נחשלות. אין מאמץ כזה לגבי המגזר הערבי, טוען ד"ר אל־חאג'.

בראש ובראשונה זו בעיית המשאבים. מבחינת חלוקת התקציב של משרד החינוך, אין אפליה של בתי־ספר ערביים, לעומת היהודיים. אלא שבשביל היהודים — ודווקא באותם מגזרים הנחשלים — קיימים מקורות שונים, נוספים, והנסגרים בפני הערבים. לפי ד"ר אל־חאג', הרשימה ארוכה: "של מיפעל", "של קידום", "של פרוייקטים", "של שיקום שכונות". "של הטיפוח בלבד מוסיף במגזר היהודי 40 אלף שעות לימוד," הוא טוען.

* * *

למרות הפיגור הזה, עוברת, כאמור, על הציבור הערבי בארץ, מהפכת החינוך. אפשר לראות מהפכה הזאת כמבורכת, כחלק חשוב בתהליך הישראליזציה והמודרניזציה של ערבים בישראל. אך, במצב הקיים, עלולה גם המהפכה הזאת להפוך לקללה.

כאמור, יש כבר בארץ 14 אלף ערבים, בוגרי אוניברסיטאות, וכל שנה מתוספים לעתודה זו עוד כאלף איש. מה נעשה באלפי המשכילים האלה? הם יכולים להיות צבא החלוץ לשילוב חיובי של ערביי ישראל במציאות הישראלית. הם גם יכולים להפוך לחומר־נפץ. לפי המגמות הקיימות, נראית האפשרות השניה סבירה יותר.

שוק העבודה, הקולט בוגרי מוסדות השכלה גבוהה ערבים, מוגבל מאוד. שערי כל המפעלים שיש להם נגיעה כל שהיא לתוצרת ביטחונית, סגורים בפניהם הרמטית. אך גם מוסדות ומפעלים אחרים, שאין להם נגיעה לסודות הביטחוניים, אינם ששים לקבל ערבים. נוסח המודעות של חיפוש עובדים, מעיד על כך לעתים קרובות. הקוד המקובל, המשאיר את הערבים בחוץ, היא הדרישה ל"בוגרי הצבא".

התוצאה: לפחות 40% מבוגרי פקולטות שונות נקלטו בבתי־ספר ערביים, כמורים. יש ביניהם לא מעט מהנדסים, כלכלנים, מומחים למחשבים, אי־אפשר לצפות ממוצרים המשמש כמורה להשכבן בבית־ספר יסודי, שיהיה מרוצה מגורלו, אך הוא לפחות אינו ממלא דלק בתחנת בנזין.

המצב נעשה חמור שבעתיים בשנתיים־שלוש האחרונות. התקנים בבתי־ספר ערביים התמלאו וגם שוק העבודה הזה לאקדמאים ערביים הולך ונסתם. גם מעל לראשו של המגזר הערבי מתהפכת חרב הקיצוצים: דובר באפשרות פיטורים של כ־700 מתוך כ־6,000 מורים בבתי־ספר ערביים. ספק אם תימצא עבודה — אפילו במילוי מקום — לכ־100 מורים המסיימים מדי שנה את הסמינרים למורים, שלא לדבר על בוגרי אוניברסיטאות במקצועות שאינם חינוך.

המצב מחמיר והולך מזה 3 שנים. במסגרת עבודתו האקדמית עורך עתה ד"ר אל־חאג' מחקר בנושא תעסוקתם של ערבים משכילים. אך גם ההערכות הראשונות מפחידות. מדובר בכ־2,000 ערבים — בוגרי אוניברסיטאות מובטלים, או עובדים בעבודות שחורות מזדמנות. כ־42% מהערבים שסיימו את לימודיהם בשלוש שנים אחרונות, לא מצאו עבודה במקצועם. בכלל המקצועות האקדמיים מדובר, לפי הערכה, בכ־40% בוגרים משלושת השנתונים האחרונים, שלא הצליחו להסתדר בעבודה מתאימה — כולל עבודה בבתי־ספר.

בטכניון בחיפה לומדים עתה 388 סטודנטים ערבים, מהנדסה אזרחית ועד לתורת המחשב. איפה ימצאו את מקומם? רופאים המסתדרו עד עכשיו יחסית טוב, אך גם בבתי־חולים התנועות מתחילה להיות קשה לערבים. בשלוש השנים הקרובות יסיימו את לימודי הרפואה כ־420 ערבים. האם מערכת הבריאות תשכיל לקלוט אותם?

ד"ר אל־חאג' מספק דוגמאות בתחומים אזרחיים ולאו דווקא ביטחוניים. בסגל כל האוניברסיטאות בארץ יש 5,200 תקנים. רק 9 תקנים תפוסים על־ידי ערבים. במשרד החינוך מועסקים 980 עובדים, במשרות ממפקח ומעלה. מתוכם — רק 32 ערבים, פחות משליש אחוז. זאת, כזכור, לעומת כ־20% תלמידים ערבים במערכת החינוך הארצית.

* * *

מהמשבר המחריף אפשר לצאת באחת משתי דרכים: לפתוח את מוסדות הציבור והמפעלים לקליטת משכילים ערביים, לפי עיקרון של שוויון וזכויות ההזדמנויות; או לעצור את התפתחות החינוך במגזר ערבי, ולהעמיק עוד יותר את הפער בין החינוך הערבי והיהודי, כדי לסתום את דרכם של הערבים להשכלה גבוהה ולמקצועות האקדמיים.

לא נראה לי שבישראל מישהו מעז לדבר ברצינות על האפשרות השניה. ואילו את העמדה הערבית מבטא ד"ר אל־חאג': "בשבילנו חינוך אינו עוד שירות נוסף, שמקבל אותו המדינה. זוהי אבן־הבוחן של ההשתלבות בחברה הישראלית. זה גם אמצעי־קיום, כפי שבעבר היתה הקרקע. את המאבק על הקרקעות הפסדנו. במאבק על ההשכלה אסור לנו להיכשל".

מחזירים את המפתחות

קיבוץ לבן, שבגוש תפן מתחסל. התק"ם מחזיר את המקום לסוכנות — חמישה עשר התושבים האחרונים פונים לדרכם. מבט אל הכישלון

מאת אור גונדר

עלייה מקיבוץ כרמיאל אל הקיבוץ של אתמול, אל המקום התוהה אך בקעת בית הכרם מגפות, היא אתגר של ממש לכל מכונית. כביש תלול, שאותו עושה חלקים רבים ממנו בהילוך ראשון, מפגיש אותך בנוף צלולי של הרים מגזמים מבעמים. מאחוריך ומתחתיך נפרשת כרמיאל, צפונה ממך מבני אחד התעשיה של תפן, ומסביב הגליל — מעלות. אחר כך, אתה פונה מהכביש המשובש לדרך עפר ומתנהל בה. שלט העץ במסוף הדרך הזאת מודה כי היא מובילה אל הר חלוץ — מתאים לנוף ולאווירה. אלא שהולכי לבן, קיבוץ היושב במעלה הדרך, עומדים להתפנות מן המקום. התנועה הקיבוצית המאוחדת, כבר הודיעה למחלקת ההתיישבות של הסוכנות כי היא מחזירה לידיה את מפתחות הישוב. מחלקת ההתיישבות שוקלת בימים אלה מה לעשות במקום.

ההתחלה היתה, כמו תמיד, בטקס חגיגי. סעדת ייהוד הגליל במצפים, מבית מדרשו של אריאל שרון בימי כהונתו במשרד החקלאות. הלידה מאחז נח"ל שאחרה במהירות וב־1982 היה לקיבוץ. כבר־עבר, יש מי שאומר כי היפוך האווירה היה ראשית הכישלון. "אנחנו ההיאחזות הכי מפותחת בארץ", אומר לי גישור בלבן, מחווה בידיו על המודעות המסתפות שסביבן ממרקמים קראוונים ומבנים טרומיים, שנבנו כזמנים מתוך כי אינם מאוכלסים. "אלכוס של מטה. "צריך היה להשאיר את המקום כהיאחזות לעוד עשרים שנה, עד שאפשר יהיה להבטיח את קיומם של אמצעי יצור שיחזיקו קיבוץ".

לבן הוקמה על קרקע מדינה, בראש הר קרח, מוקפת אדמות לא־מעובדות בבעלות ערבית. במחלקה להתיישבות של הסוכנות קיוו כי אפשר יהיה לרכוש חלק מאדמות אלה, כדי לספק לקיבוץ משבצת קרקע שתאפשר תשתית חקלאית. אלא שתנופת הפיתוח בגליל יצרה תגובת שרשרת גם ביישובים הערביים. הנכונות למכור קרקעות ליהודים או אף להגיע להסדרי חלפת קרקע הלכה וגועה — והדרכים החדשות שנסללו בשטח איפשרו לבעלי קרקע ערבים להגיע אל חלקות שמעולם לא עיבדו. הנקודה העקרונית של קיבוץ לבן נוסקת ביום למטע זיתים צעיר, בבעלות ערבית, שלא היה שם ביום הקמת הישוב. כיום, אין ליישוב קרקעות מיועדות לעיבוד, ולא נראה כי גם בעתיד יימצאו לו כאלה.

אם לא חקלאות, אולי תעשייה. יש, כידוע, לא מעט משקים מבוססים שהלכו בכיוון הזה והאר בזת בעמלם. אלא שנסים זוהלי, יושב ראש המחלקה להתיישבות בסוכנות, אומר כי השנים שחלפו מאז הוקם הקיבוץ בלבן לימדו כי רעיון הקיבוץ התעשייתי הצעיר מסובך יותר משחשבו. החקלאות דורשת עובדים פחות מיומנים, משרות את הגיבוש ואת תהליך המיסוד וקבלת האחריות. ענפי תעשייה ותיירות מחייבים רמה מקצועית גבוהה מרגע הקמתם, וקשה לצפות לכך מבני שמונה עשרה או עשרים וארבע. שהם בדרך כלל קבוצת הגילים המקימה ישוב חדש. שלוחת מפעל לעיבוד מגע של קיבוץ וניינות, שפעלה במקום, נסגרה לאחר שהתברר כי אי־אפשר לקיים בה גרעין עובדים יציב.

ביותר דומה לניתוח הזה אפשר לשמוע מפיו של אבי קרקעי, אשר בגיל 24, ועם שנתיים ותק במקום, הוא מזקני השבט. הוא אומר כי אסור לבסס משק צעיר על צעירים פחות מגיל 27, צריך להבטיח שילוב של זוגות צעירים, משפחות, "כאלה שכבר מסודרים בראש", כהגדרתו. מי שמבסס ישוב על בוגרי שמינית בשנת שירות, על גרעיני נח"ל המתחלפים אחת לשנה או על בוגרי צבא המקראים לשנה נוספת — אל יתפלא אם הוא נותר ללא גרעין של קבע. "אנשים יוצאים החוצה כי הם עוד לא עשו כלום בחיים, ומי שמותר כאן, כבר אבד לתנועה".

כ־300 מתיישבים עברו דרך קיבוץ לבן, מאז הוקם ב־1982. 15 יושבים בו כיום. 13 מתוכם הם בני משקים בוגרי שמינית, שבאו לעשות במקום שנת שירות טרם גיוס. עוד שניים הם בוגרי צבא בשנת שירות ואחד הוא גולאי ששרד מגרעין תל־אביבי. אחד מחברי קיבוץ מצוטה מלווה אותם מטעם התנועה הקיבוצית, אולם למעשה מנוהל המקום כולו על טהרת בני העשרים. הם סודרי העבודה, הם המולבדים, הם המנהלים את העניינים הכלכליים. במטבח הקיבוץ מכינה רונית, בוגרת שמינית מכבר־סלט לארוחת הצהריים. מישהי אחרת עוסקת בניקיון המועדון, עורמת את כיסאותיו על המרפסה. המקום כולו נראה כיישוב ראשים: בתיו עזוקים, שביליו נקיים; רק אנשים חסרים בו.

יניב לוין, בן צרעה המשלים עתה שנת שירות במקום ועומד לפני גיוס, אינו רואה בכישלון של לבן את הכישלון האישי שלו. הוא אומר שלמד הרבה בשנה הזאת. "אני־בר סיכה של הודים". כשהגיעו הוא וחבריה ללבן, לפני כשנה, ישבו במקום 50 אנשים, בני גרעין נח"ל האחרונים־קיבוציים, עולים מארצות הברית. היה אפשר לעבות את הישוב, ובכך דיברו על מבנים של קבע במקום הקראוונים והמבנים הטרומיים. אלא שבמרוצי הלך הישוב והידלדל. בסופו של דבר נותרו בו 17 אנשים. בסופו של דבר הוליטה התק"ם, שהיתה אמורה להחזיק את הקיבוץ בלבן שלה עד גיוסם של גרעינים חדשים. בעוד שנה, כי מבחינתה אין עוד טעם בניסיון. יניב לוין מדבר על "תחושה של עצב קל. תכננו להיות ביחד ובסוף נפלנו. לבד". אבי קרקעי אומר שבסך הכל לקחו קבוצה של ילדים ונטשו אותם על ראש הר, לחיות לבד".

קיבוץ לבן מגיח מאחוריו חובות של 596 אלף ש"ח. 212 אלף מתוכם הם בהלוואות איזון, שנלקחו לאחר שהתיישב צבר הפסדים שהשאר בחובות לטווח ארוך. בשנה האחרונה הגיע הקיבוץ לאיזון תקציבי השוטף, בעיקר בשל הבלוחות הכלכלית של מפעל המיצוי נבטים סיניים למאכל. עם חיסול הקיבוץ, אמור המפעל לעבור לקיבוץ אחר באזור כדי לבססו. אבי קרקעי, המנהל את המפעל, אומר כי יעבור עמו כדי להבטיח שמעשה ידיו לא יורד לטמיון. אחר כך יחזור אבי לקיבוץ שבו נולד, עין גדי.

הוריו של אבי קרקעי היו בין מייסדי עין גדי, בראשית שנות החמישים. הוא עצמו מרבה לדבר במשגים של ציונות ואתגרים שנה שהוא מסביר את מניעי בואו למקום. אבל מרגיש היטב את ההבדלים: הדרישות והציפיות הקיימות בין מתיישבי קיבוץ צעיר בשנות החמישים לשנות השמונים. אי־אפשר לדבר רק ציונות. אף אחד לא בא למקום שאותה יודע מראש שאין לו עתיד". נסים זוהלי תוהה אם ההתיישבות, שהיתה ערך לאומי, לא איבדה מזוהרה. כל התנועות, ימין ושמאל, במשבר. הצעירים אינם פונים לקרקע.

לפני כחצי שנה הוריד התק"ם את מפתחות קיבוץ מעלה צביה לסוכנות. בעוד חודש או חודשיים יימחק גם השם לבן מרשימת משקיה. נסים זוהלי רואה בכך הוכחה נוספת לכך שאסור למהר כיום בהקמת ישובים חדשים. צריך להקים רק לפי היכולת. להקפיד ולבסס גם את הקיים. הוא מזכיר כי גם בסביבתו הקרובה של לבן יש קיבוצים ויישובים צעירים שהם סיפורי הצלחה.

לבן תשוב תהיה היאחזות נח"ל, או שתהפוך ליישוב קהילתי לבני מושבי הגליל שאינם במעמד בנים ממשיכים ולפיכך אינם זוכים ליחידת משק משל עצמם. אחת מתנועות ההתיישבות בוחנת הצעה להפוך את המקום לחוות הכשרה. שניים מתגבבים כבר העוסקים על משאיות, תלקוט לקיבוץ שדות ים, מתיימים מאוחדים עמודי חשמל וחיבורי מים מיותמים. מקווים שמישהו יתחזק גם את האנדרטה לחבר גרעין שנפל במלחמה בלבנון.

חסמבה למתקדמים

קבוצות מאורגנות של "שורדים" מתכוננות במחתרת לחיים בעולם שאחרי סוף העולם • במערות סודיות אוגרים נשק, ציוד ומזון • בין ה"שורדים" גם אנשי צבא • גם ביום "שאחרי" כדאי להיות בריא ועשיר

מאת לילי גליל

הרוב של הבריות, ביחוד אלה המתקיימים באזורנו רווי הסכנות, מתעוררים לעתים מסיוט זה או אחר: מה אם יהיה פיצוץ? מה אם הממשלה תחליט להעלות את המסים? וגרוע מכל: מה אם תפרוץ שוב מלחמה? בסך הכל, חלומות רעים בתחום האפשרי: חלומות המושתתים על ניסיון עגום ורצון להתכונן לקראת הבאות. גם האיידס קנה לו באחרונה מקום של כבוד במערכת הסיוטים האוניברסליים. עם זאת, ספק אם רבים מאתנו הדירו שינה מעיניהם במחשבה שורדנית מה לעשות אם, חלילה, תפרוץ בעוד רגע מלחמה אטומית, מתקפה ביולוגית, או איזה אסטרואיד יתנגש לו לפתע בכדור הארץ שלנו. אלה, מן הסתם, חלומות זוועה השמורים לתמהונים. התשובה הפרטית היא, בדרך כלל: "יקרה לי מה שיקרה לכולם".

אבל לא הכל חושבים כך. "בעקבות", הפרק האחרון בסדרה "הישרדות" שהופקה על מרקיעה, הקיש לקבוצות שורדים מקצועיים, המתכוננים בדבקות לקראת סופו של העולם. לא רק לקבלו, אלא גם לבנות ולשרוד בו, בתפיסת עולם המערבת פסימיות אפוקליפטית עם אופטימיות ואמונה בכוחו של האדם לבנות, אם רק יהיה מוכן.

הסקרנות שעורר העיסוק בנושא, וקצת־דווקא מקרי, הוליכו אותנו לתופעה שהיתה שמורה עד כה לספרות המדע הבדיוני בלבד: גם בישראל יש קבוצות מאורגנות של שורדים, ואנשים העוסקים בהישרדות כיחידים: אוגרים נשק, מכשירים מערות, בונים פתחי מילוט, צוברים מזון ומים ומתאבקים לקראת השואה העתידה לבוא. יתר על כן: העיסוק באלה הוא אחד הסודות השמורים ביותר במדינה.

דרושים מומחים

מפאת מעטה הסודיות הכבד האופף את עיסוקן של קבוצות השורדים, לא נוכל להביא כאן נתונים מספריים על גודל הקבוצות, הרכבן האישי, והמקומות שבהם מתנהלים האימונים. הקבוצה בנויה כמבנה צבאי היירארכי, בעל כללים נוקשים, וכל המפר אותם מסתכן בסילוקו מן הקבוצה. מתוך מה שכבר שיתנו, אדם המקורב לאחת הקבוצות, היה מוכן לגלות, עולה תמונת חיים מרהיבה, המובאת כאן בלשונו: "הפילוסופיה של הקבוצה גורסת, שגם במקרה של מלחמה גרעינית או מלחמה ביולוגית, ההשמדה לא תהיה טוטאלית. כוונת הקבוצה, להיערך להתגוננות מפני ההתקפה הראשונה ומפני תוצאות הלוואי של האסון, שהוא הרס הציוויליזציה. ההנחה היא, שסיכויי ההישרדות טובים יותר בקהילה סגורה, המגוננת עצמה במקום אחד, גם נגד בני־האדם האחרים שיגיעו בסופו של דבר אל המאחז שלה. מאחר שעם האסון פתוח לאין־ספור אפשרויות, גם ההיערכות היא ברבדים שונים. בחלקה, היא מושתתת על הנחה שהציוויליזציה לא תיהרס במלואה, ותהיה האפשרות להמשיך אותה. לשם כך, מגייסים לקבוצה יותר מאשר מומחים המסוגלים לעשות זאת: רופאים, מומחים לנשק, אנשי צבא בכל תחומי הלוחמה, גיאולוגים, מהנדסים, מומחים למתכות, לאינסטלציה.

"לרוב, מתגייסים שהאנשים יהיו מומחים של ממש בתחומיהם, שניים שלושה מכל תחום. עדיפות ניתנת לאנשים צעירים למדי, אם כי לא צעירים ממש, משום שאלה, מטבע הדברים, לא הגיעו למיצוי מומחיותם. מבוגרים מתקבלים, רק אם אי־אפשר למצוא חלופה צעירה יותר. כמובן, יש משמעות גם למצב הפיסי. הרי בשביל לפתוח קשת, למשל, אחד מסוגי הנשק שאוגרים, דרוש כוח פיסי לא־מבוטל. גם אסור שהאדם יהיה חולה במחלה הגורמת לו תלות בגורם חיצוני: למשל, חולה סוכרת, התלוי באספקת אינסולין. עדיפות ניתנת לזוגות ולמשפחות, כדי להמשיך את הגזע. החברים משלמים דמי חבר, וכותם להמליץ על חברים חדשים, אך הם מחויבים בסודיות מוחלטת לגבי פעילות הקבוצה, שלא כולה חוקית לגמרי".

הנימה הייחודית הקרה של בן שיזר, אינה מעיבה על תחושת אי־הנוחות המסוימת שמעורר הנושא. מבעד לפירורי המידע, מתגבשת תפיסת־עולם של אנטגוניסטיות מזוכבת, המפעילה מראש את חוקי הברירה הטבעית של הטבע, מתן, שותפות, אינם כלולים כלל ברפרטואר העתידי.

"אין ספק", מאשר בן שיזר, "המדובר בקבוצה אליטיסטית מאוד, בעלת אינטליגנציה גבוהה מן הממוצע, ומידה גדושה של מינהגה־פיות. יש בתהליך שלב פסיכולוגי מסובך של התנתקות נפשית משאר העולם, שבמקרה הטוב יהיה רק גורם מפריע בתהליך ההישרדות. כל ההנחה היא, שהקבוצה המלוכדת הזו מיומנת תתמודד לא רק עם האסון ותוצאות ההשמדה, אלא גם עם בני־האדם האחרים שישרדו, אך יהיו נחותים ממנה. אלה לא אנשים שעושים 'כמו כולם', וגם רוצים להישאר בחיים אחרי כולם. אם את מתפשת את המיתוס המבדיל, אולי זו הנקודה הפסיכולוגית המאפיינת אותם".

עם זאת, הוא חוזר ומדגיש כי בחיי יום־יום, בבית ובעבודה, השורדים מתפקדים ללא כל מוזרות נראות לעין. יתר אחוז בחרדשוורדישים, הם מוציאים מהשגרה ומקדישים לאימוניהם. גם השכן שלך יכול להיות ביניהם.

השורד הבודד

החיפוש אחר "השורדים", הוביל אותנו גם לאב־טיפוס אחר, "השורד הבודד". בניגוד לחברי הקבוצה, מוכן היה מריק גולדינר להיחשף ולספר בשבחי עיסוקו. הוא מדבר בשקט, בנימה עניינית, ורק זיק מקרי בעיניים מעלה לעתים את החשד שאין גולדינר רואה את החיים האלה, אלא כפרוזדור ארוך, המוביל לעתיד טוב יותר — "אחרי". עדעותיו הסדירותיות, נראות יותר כפרסומת מהלכת לאיזה מכשיר פלא לפיתוח הגוף, מאשר כדיים האמונות לאוזה במקודות שיניים. ובכל זאת, ממש בימים אלה, מסיים מריק (בן 24) בהצלחה את הפקולטה לרפואת שיניים בירושלים, ואין הוא רואה כל סתירה בין מקצועו לבין עיסוקיו האחרים. בתום כמה שעות שיחה עמו, אכן נראה העיסוק בהישרדות כמעשה ההגיוני ביותר לעשותו בעולם בלתי־צפוי זה.

"תראי", הוא מסביר, "אני כמעט רופא שיניים. הכרחתי, מנגן והולך לצבא. אבל אם יש לי זמן פנוי, למה לא לחשוב קצת יותר רחוק"?

ה"קצת יותר רחוק" זה, מנותח בטון ענייני, מתבסס על ההנחה שהמלחמה הקטלנית הבין־גושית תפסח אמנם על ישראל, אך במהלכה יופסק כל סיוע לישראל. מאגרי המזון הולים בארצנו לא יספיקו לזמן רב, ועד מהרה יתחילו מהומות מזון. בעקבותיהן, יבוא משבר השירותים הציבוריים, באספקה, ביוב, מים, בלעדיהם אין האדם העירוני הממוצע מסוגל להסתדר. "אני לא", מבהיר גולדינר. "אני מכשיר עצמי לא להיות אדם עירוני ממוצע".

בירקלבין, גיבש לו גישה משלה: כאשר זה יקרה, מתכוון גולדינר להיות נודד, להימלט אל מחוץ לתחום ההשפעה של ה"מתורבתים" ולהתקיים מהטבע. כל מטרה נייחת תיפגע, לדעתו, לייעד למתקפה. תפיסה זו, מובילה לכמה מסקנות אופרטיביות: נשק חם מאבד מחשיבותו הנשק הקר הוא כלי חיוני. לצורך זה, פיתח ועשה במרוציה, במשך שנה תמימה, מה שאמור להיות הנשק האישי שלו: המאצ'טה. סכין מפלדת אל חלד. במשקל ארבעה קילוגרמים, עמיד בפני חומצות ומי ים, גמיש דיו וניתן בקלות להשחזה.

ג'יין של מריק

בניגוד לקבוצות השורדים, אין גולדינר מתכוון להתקיים ממזון מוכן. על כן גם אינו אוגר לו מזון. קיומו יהיה על הציד, ולשם כך לומד לקרוא עקבות חיה, איך לתפוס אותה ואיך לבתרה. אל הידע הזה מתלווים עוד כמה מרכיבים חיוניים, למשל, כיצד להשיג מים מקקטוסים, איך לבנות אוהל מעלים, איך להבעיר מדורה בלי שיראו עשן ואש, וכיצד לזהות צמחי מאכל ומרפא. כל אלה הם ידע בסיסי למתחילים. כדי להמשיך ולשרוד, רכש גם מיומנויות, למשל, איך להכין סבון ואבק שריפה, כיצד מפיקים ריר מבלוטים, איך תופרים בגדים מעורות, ואפילו איזה עוד מתאים לאיזה בגד.

באין ספרות מאורגנת בעניין, הוא רוכש פירורי מידע מקריים מספרים ומאנציקלופדיות, ומתקנא באאסטורלים שיש להם קורס הישרדות המלמד את האדם לשרוד ברמת האדם הניאנדרטלי. לציוויליזציה מתייחס גולדינר בשוויון נפש. כל עוד היא ישנה — יעשה בה שימוש מושכל. לכשתיהרס, יסתדר בלעדיה. לצורך העניין, יסתדר גם בלי אנשים, או כמעט בלעדיהם. כבר יש לו קבוצה קטנה מאד של אנשים שמתאימים למצב הזה. החברה הפרטית כלולה גם היא בתכנית, אם כי ללא תפקיד מוגדר, כבוונת "מי טרזן — יו ג'יין".

במשך כל השיחה מנסה גולדינר לעשות הבחנה ברורה בין היום־יום לבין ההווה העתידה. פה ושם, הוא מודה, גולשים ומתערבבים התחומים. כשהוא בוחר את בגדיו, למשל, הם חייבים להיות נוחים במיוחד ומאריכי ימים. לפגישה הוא בא מצויד בתיק אברזין שלפנים היתה בו מסיכת אב"כ (ראשי תיבות: אטומי, ביולוגי, כימי). למי שמעז להתקיים בעולמנו בלי ידע בסיסי זה, "אתה לא מרגיש לעתים כמשחק ב'חסמבה' למתקדמים?" מתבקשת השאלה. הוא משיב: "בכלל לא. נראה מי צוחק אחרון".

אם יש לכם במקרה בור בעומק שבין חמישה מטרים ל־15 מטר, בטון ועופרת, פילטרים וחליפות נגד קרינה וצידה לארבע, חמש שנים, וכמה מאות אלפי דולרים מיותרים — אתם יכולים להבטיח לעצמכם את כל תחות ההישרדות. בנו לכם מקלט אטומי, צידו אותו בכמה ספרי מדע בידיוני, ואתם מסודרים. גם בעולם העתידי, מוטב להיות צעיר, בריא ועשיר.

מריק גולדינר עם ה"מאצ'טה": לחשוב רחוק יותר

صكنا من الاهل

הפוגה בחזית ההפיכות

מספר החללים בהפיכת־הנפל האחרונה בפיליפינים היה קטן עד להפתיע, אך הנזק לשלטונה של אקינו גדול לאין שיעור. האכזבה מהנשיאה גוברת, ולא רק בחוגי הצבא

שירות
Newsweek
מיוחד ל"הארץ"

קוראזון אקינו ניסתה להיראות שלווה ובטוחה. במקום זאת היא נראתה באופן מוזר חסרת כל מודעות לסכנה שבפניה עמדה ממשלתה. "כאן הכל כשורה", אמרה בביאת הפיליפינים למאזיני הרדיו כאשר כוחות צבא שניסו לבצע הפיכה נלחמו בכוחות נאמנים לממשלה בסביבות ארמון מאלאקיינג במאנילה — "אבל קצת רועש". המציאות היתה חמורה בהרבה. בחוללי הפיכת־הנפל השתלטו על ארבע תחנות טלוויזיה בבירה, השתלטו כמעט לחלוטין על העיר השנייה בגודלה במדינה והגיעו לכבוש חיל האוויר. כך הכל נדרשו לכוחות הממשלה שהתבססו בארטילריה, בטנקים ובמפציצים, יותר כ־22 שעות כדי לנצח בהערכה. ואף כי מספר החללים הסופי היה קטן עד להפתיע — כ־50 הרוגים וקרוב ל־300 פצועים — הנזק לשלטונה של אקינו גדול לאין שיעור.

מאז הפלת פרדיננד מרקוס לפני 18 החודשים בוצעו בפיליפינים חמש הפיכות־נפל. אך ההפיכה של השבוע שעבר הראתה, ואת מכבה ביבות. לא זו בלבד שהיא היתה נרחבת יותר מאחרות, שלעתים קרה בהן רכו לשארכה, אלא שהפעם גם ייצגו מבצעי ההפיכה זן חדש. לא עוד קליקה קטנה של נאמני מרקוס. אלה היו ברובם קצינים בדרג הביניים וחייליהם, אנשי קבוצת הרפורמה בצבא, שבתקופת מרקוס קראו לביעור השחיתות ולייעול הצבא כדי שייטיב להילחם בתנועת הגרילה, ושתמכו תחילה באקינו. בהנהג ההפיכה הקולונל גרגוריו (גרינגו) הונאסאן היה אחד האדריכלים העיקריים של העברת אמונת הצבא לצד אקינו, צעד שהכריע את הכף במאבק נגד מרקוס והביא להפלתו.

יחסיה של אקינו עם הצבא הלכו מגולה מאז תחילת שלטונה. קצינים רבים מאמינים שהיא מזלזלת באנשי הצבא ואינה מעריכה את הקורבנות שהקריבו במלחמה המתמשכת נגד ארגון הגרילה "צבא העם החדש" הקומוניסטי. באורח ספציפי יותר, הם מביעים את זעמם על שאינה מאפשרת להם לנהל מלחמת חרמה במורדים, כפי שהיו רוצים. תומכיה של אקינו הצביעו, לעומת זאת, על ביצועו של הרמטכ"ל פידל ראמוס, שתמיכתו בממשלה נראתה איתנה כסלע מלכתחילה. הם גם טענו שמספר המשתתפים בהפיכה היה קטן (בין שמונה מאות לאלף איש), וכי יש לראות את נכונותם של הכוחות הנאמנים לממשלה לירות על חבריהם לנשק כסימן חיובי, המוכיח אחת ולתמיד שאפשר לסמוך על הצבא בתמיכתו בנשיאה.

אפילו כך, הבעיה לטווח ארוך של הממשלה אינה מספרם המועט של החיילים שהצטרפו להפיכה בשבוע שעבר, אלא השאלה כמה שותפים יש למורדותיהם. אומר נספח צבאי זר במאנילה: "אפילו חיילים התומכים בראמוס מסכימים ביסודו של דבר עם הונאסאן. לא ההגב מה יקרה. אני חושש שפנינו מועדות לצרות נוספות".

עיתוי מפתיע

המשבר האחרון של אקינו החל לאחר השעה אחת ביום חמישי בלילה. חיילים מפורט סאנטיאגו בכחות לוחו, שכרכו סביב ראשיהם סרטים אדומים ונופפו בדגל הפיליפיני, ירדו לעבר ארמון מאלאקיינג בשיירה של משאיות ואוטובוסים ישנים. כשהתקרבו למובלעת הארמון, התנגשו עם יחידת הביטחון הנשיאותית. כאשר קבוצת אזרחים שניצבה סמוך לאש הטלבת החלה להשמיע קריאות "קורי קורי", ריססו אותם חיילי ההפיכה בכדורים. סך הכל נהרגו לפחות 10 אזרחים ועשרות נוספים נפצעו. בין הנפגעים גם בנה בן ה־27 של אקינו, בניני, שנסע לארמון במכונית במהלך חילופי הירי. הוא נפצע קל ושלושה משומרי ראשו נהרגו.

בהתעוררות הראשונית הגיעו חיילי ההפיכה עד למרחק 500 מטר ממעונה של אקינו. אולם אז הדף המשמר הנשיאותי את ההתקפה ונחתים פיליפינים נאמנים בנגמ"שים כיתרו את הארמון. בינתיים כבשה יחידה אחרת של המתקוממים שתיים מחמש תחנות הטלוויזיה של מאנילה בקוואזון סיטי, בפרברים. תוך שעות הגיעו גם חיילים אחרים למטה חיל האוויר בבסיס וילאמור. מחוץ למאנילה השתלטו מבצעי ההפיכה על קמפ אוליוואס, שדה התעופה לאספי ואל האנה.

העימות הדרמטי ביותר התחולל בקמפ אגינאלדו, אתר המטה הכללי של הצבא במאנילה. יחידת קומנדו בראשות הונאסאן הגיעה למטה זה והתנגשה עם כוחות הממשלה. חיילי ההפיכה השתלטו על שתי תחנות טלוויזיה נוספות והחלו לשדר סדרה של הודעות מוקלטות. אקינו עצמה מסרה הודעה ברדיו בבוקר. תקפה נימה נוקשה. היא גינתה את חיילי ההפיכה כבוגדים והודיעה שלא תציע שום תנאים לכניעתם. נאמנה לדיבורה הופיעה ביום שישי אחר הצהריים בטלוויזיה הממלכתית כדי להורות על מתקפה כללית על מחנה אגינאלדו. שני מטוסי קרב טורהיטורה טסו מעל האזור וירו עשרות טילים. לבסוף פרצה יחידה של טנקים פנימה והמכירה על חיילי ההפיכה את־מקלקלים כבירה. הונאסאן הצליח להימלט.

באיזו מידה היתה ההפיכה קרובה להצלחה? היו סימנים לכך כי לפחות כמה יחידות עברו מצד לצד כמה פעמים במהלך שעות הלחימה המוקדמות. יתר על כן, לדברי דיפלומט מערבי במאנילה, בשלב מסוים "היו ספקות אם כוחות כלשהם מגויסים לתמוך בממשלה". עיתוי ההפיכה בא בהפתעה. פקידים אמריקאים בוואשינגטון אמרו כי הם מאמינים שההפיכה תוכננה זה זמן־מה ונועדה לספטמבר. כל זה השתנה בשבוע שעבר, מספרות השמועות, כאשר סדרה של הפגנות מחאה אלימות זיעזעה את מאנילה בעקבות עליית מחיר הדלק.

הסברים מבולבלים

מי בדיוק היה סנוק ההפיכה — שאלה זו נשארה לוטה בערפל. הונאסאן היה בזמנו מפקד הביטחון של שר ההגנה לשעבר, חואן פונס אנרילה, כיום סנאטור בקונגרס הפיליפיני החדש. החשד נפל איפוא מיד על אנרילה, שפוטר על־ידי אקינו בנובמבר האחרון בגלל קשריו לניסיונות הפיכה אחרים. אולם אנרילה נעלם מעיני כל במהלך ההפיכה. מאוחר יותר במהלך השבוע הוא הופיע והכחיש כל מעורבות. גם פרדיננד מרקוס נראה רק כמשקיף נלהב. נותרה האפשרות שהונאסאן תיכנן את ההפיכה עצמו. הוא נאה, אתלטי והוא בדיוק הדמות הכריזמטית היכולה למשוך אנשי צבא ממורמרים. אך משפרצה ההפיכה, השמיע הונאסאן לא אחת הסברים מבולבלים על מטרותיה. "הגיע הזמן לשמוע את קול החיילים שלכם", אמר במסיבת עיתונאים מאולתרת. "כל מה שאנו לוחמים למענו הם הילדים, ילדינו וילדי העם הפיליפיני".

עם זאת, לרשימת הקבלנות של החיילים היה צליל מוכר. ראשית הם טוענים כי הממשלה אינה מקדישה כל משאבים למלחמה יעילה באנ־פיאי. הונאסאן האשים בזעם כי "כמה מהחיילים שלנו משלמים מכיסיהם כדי לממן פעולות נגד הגרילה". יתר על כן, לדעת הונאסאן ותומכיו, ממשל אקינו כלל אינו רוצה להילחם בקומוניסטים.

אף כי אקינו ויועציה מודעים זה מכבר לאי־השקט בצבא, תגובותיהם היו מעורבות. מחד גיסא, עוזרים כמו חוקאר ארויו אינם מסתירים את חשדנותם כלפי הצבא, ברם מאידך לא נקטה הממשלה אמצעים תקיפים נגד משתתפי ההפיכות הקודמות. כאשר חיילים תומכי מרקוס ניסו להשתלט על מלון מאנילה ביולי בשנה שעברה, "עונשם" היחיד היה 30 שכיבות־סמיכה. הונאסאן נמנה עם הקושרים שלפי השמועה פעלו עם אנרילה בנובמבר האחרון. במקום לסלקו מהצבא, סיפקו לו פקידי ממשלה הזדמנות מושלמת לגייס אנשים, כאשר מינו אותו למפקד תוכנית האימונים לכוחות המיוחדים בפורט מאגסייסי.

רוב חיילי ההפיכה האחרונה מנו סיירים, אנשי קומנדו וכוחות מוטסים, שקיבלו את הכשרתם מידי הונאסאן. הפעם הצליחה אקינו לגייס די כוח לנצח. אך האם תוכל תמיד להישען על כוח זה? אפילו לראמוס יש הסתייגויות רציניות ממנה. הוא קרא להעניק למשטרה ולצבא סמכויות נרחבות יותר בעצירת חשודים, לפעול לבלימת הטרור העירוני ולהחזיר את אחריאי באיגודים המקצועיים, באמצעי התקשורת ובכנסייה. עד כה השיבה אקינו אנושיה בשלילה.

פיאסקו מחירי הדלק

אולם גם באוכלוסייה בכללותה מתפשטת ההרגשה האכזבה מאקינו. לא אחת מצטיירת אקינו כחלשה או פוסחת על שתי הסעיפים. לפעמים שני הדברים כאחד, כמו בפיאסקו מחירי הדלק. זה זמן רב היה ברור שהממשלה תצטרך להפסיק בתמיכה במחיר הדלק. כאשר הודיעה לבסוף הנשיאה על עליית מחירים לפני שלושה שבועות, באה ההודעה כהלם. העלייה הסתכמה בממוצע בכ־18%. סדרה של שביתות ברחבי המדינה שיתקה מרכזים עירוניים וגרמה להתנגשויות אלימות עם המשטרה. 127 איש נעצרו. בין השובתים היו חברי איגודים מתונים רבים שבעבר תמכו באקינו. כאשר צימצמה אקינו את העליות לכ־9% בשבוע שעבר, היא רק חיזקה את תדמיתה כבלתי יעילה וכושלת.

כמה מתומכיה קיוו כי ההפיכה האחרונה תניע אותה לגלות נחרצות רבה יותר. היא בוודאי נראתה נחושה לנהוג בתוקף כמבצעי ההפיכה. אך המאזן הפוליטי של המדינה כה שביר, עד כי כמעט כל דרך שתבחר טומנת בחובה סיכונים רציניים. אם עונשם של חיילי ההפיכה יהיה קשה מדי, עלולה לגבור מרות־הרוח בצבא. אקינו יכולה אולי לסלק את ראמוס כדי לפייס את הצבא, אך צעד זה יעורר בעיות חדשות. לא זו בלבד שיצטייר כבניעה להונאסאן, אלא גם כבגידה באדם שהוכיח את נאמנותו לה. אם תעניק לצבא יד חופשית בדיכוי הגרילה, היא תקים עליה את תומכיה בשמאל ותכרסם באחד מבסיסי־התמיכה העיקריים שלה. למעשה, בסיס זה כבר נשחק במידה מסוימת.

חיילי ההפיכה יצאו לקרב בטענה כי הם מתוסכלים במאמציהם למגר את הגרילה. יש איפוא אירוניה בעובדה, שהמנצחת האמיתית בדרמה של השבוע שעבר היא ככל הנראה הגרילה, שזכתה בוודאי בכמה נקודות נוספות בזירות טענה כי ממשלת אקינו אינה אלא ממשלה־בובה הנשלטת על־ידי אנשי הצבא. זה אינו המקרה. אך אם לא תשכיל אקינו לנווט מחדש את ממשלתה, נראה כי זו נדונה להיסחף ולהיטלטל בזרם ההולך ונחלש של רצון טוב.

חייל מכוחות הממשלה מאיים בנשקו על קבוצת מורדים בבניין הטלוויזיה

איום השלום

שליטיה של איראן, המבוצרים בשלטונם, יכולים לחשוש רק מסיום המלחמה, שיחייב את תיעוש המדינה ושינוי התשתית החברתית, וכך יאיים על בסיס־הכוח שלהם

מאת מרסל פוט
DIE ZEIT
מיוחד ל"הארץ"

טהראן

סעיד יכול להיות מרוצה בהחלט. יש לו דירה משלו, מכונית והכנסה קבועה. אבל סעיד נאנח. "נמאס לנו מהמלחמה ומהממשלה הזו", הוא אומר בהשלמה. הוא מושך בכתפיו ומבהיר שהוא מצדו השלים עם המצב. אך האם מדבר סעיד גם בשם אחרים? אפשר לפקפק בכך. מה חושבים "המוסתאזאפים והמנושלים", שהאייתולה חומייני והמולות שלו רואים עצמם כדובריהם? הם מונים מיליונים, וברובם אינם יודעים קרוא וכתוב. לדידם, האיסלאם השיעי הוא מורה־הדרך היחיד והתקווה היחידה. הקיום הגשמי על פני האדמה הזאת, כך מטיף להם חומייני, הוא רק "תחנת המעבר לעולם הבא".

דבריו של חומייני נתפסים כחוק. איראנים רבים סובלים מדלות מנוולת חסרת רחם. המחשבה שיוכלו לשפר בכוחות עצמם את גורלם זרה להם. גורלם הוא בידי האל, ומשום כך הם נושאים אותו. הם מאמינים שלכל מי שמקריב את חייו למען העניין האיסלאמי מובטחת הבאה מתענוגות גן העדן. לבי כונות ההקרבה שלהם יש איפוא גרעין מאוד ארצי.

כמעט שני שלישים מהעם האיראני נמנים עם המעמד הנמוך ביותר. כמה זמן יהיו נכונים לשלם מחיר דמים גבוה בעבור "מלחמת הקודש"? המצב בטהראן הורע מאז השנה שעברה. האספקה כרוכה בבעיות. על מוצרים רבים מוטל קיצוב, ורשימת מוצרי המזון ומוצרי הצריכה הנמכרים בקיצוב — ארוכה. אורז, בשר, ביצים, שמן בישול ואבקת כביסה יכול האיש ברחוב להשיג רק באמצעות תלושים. המנה מיזערית, לעומת זאת, מוצעת למכירה בשוק השחור. גם במזון אפשר להשיג בשוק החופשי, אולם מחירו כפול. בשר־תפוחי אדמה נמכרים בשוק השחור ומחירם גבוה בהתאם.

פחד ממנגנון הדיכוי

כרבע מכל האיראנים בגילים הכשירים לעבודה הם מובטלים. שיעורי האבטלה עומדים על כ־37%. המדינה שקועה במשבר כלכלי עמוק. בסקטור הפרטי התעשייה מנוצל רק 20% מהמפעלים. תוך המחסור בחלקי חילוף, במגזרים מוגבלים למוצרה ובחומרי גלם. שום מפעל אינו רשאי להיסגר. יש להמשיך ולשלם לעובדים גם אם הייצור משותק. הפתרון היחיד הוא זמן עבודה מקוצר. יש מחסור בכסף ובמטבע חוץ. הרפובליקה האיסלאמית תלויה בנפט לא פחות מכפי שהיתה איראן בתקופת השאה. אמנם מנסים כעת לעבור לענפי ייצור אחרים, אך כמו בעבר מוסיפה איראן להיות תלויה במידה רבה ביבוא, שתמורתו היא יכולה לשלם רק במטבע קשה.

מומחים מחו"ל סבורים שהכנסות המטבע ב־1987 יסתכמו בכ־7 מיליארד דולר. הוצאות המלחמה בלבד יבלעו ארבעה מיליארדים. בשאר הכספים יצטרכו השלטונות לממן את מוצרי הצריכה של האוכלוסייה ותרופות. כך איפוא נשארת התעשייה בידיים ריקות.

ימים מספר לפני ה"מוהרם", חודש האבל האיסלאמי, היתה האווירה בטהראן מדוכדכת. אך איש לא קם להתריס נגד המשטר. רבים נאנחים אבל מסתדרים איכשהו. הפחד ממנגנון הדיכוי של המדינה רב. לפני שיסכימו לסכן את ראשיהם מקדים האנשים לשאול מבחוץ, ככל שלמשאלת־לב זו אין על מה לסמוך. יש הבורחים במשיכת־כתפיים לעולם הבריחה. "בימי השאה", סיפר לי אחד מבני שיחי "בקיץ, שתינו ברחובות טהראן והתפללנו בבית. היום אנחנו מתפללים בחוץ ושותים בבית".

כוחם של "שומרי המהפכה"

שליטי התיאוקרטיה האיראנית יושבים איתן על כיסאותיהם. "ספה פאסדאראן" — חיל "שומרי המהפכה" — וה"קומיטה" המקומיים (מעין "משטרה עממית" ומשטרת "מוסר" בכפיפה אחת) מבטיחים את שלטון המולות, וההלד בפניותיהם להמונים מיטיבים לתכסס אותם. הם אומרים למנושלים שהם אלה שישלטו במדינה האיסלאמית באמצעות המולות. אך הם גם מספקים לעם מוצרי צריכה ודואגים, באמצעות כספים ושיפוע־מלכותיים, להבטחת לעצמם את הרצון הטוב של המונים המסתפקים ביוקרה במועט.

פאסדאר או חבר קומיטה מקבל רשמית (אם אינו משרת בחזית), מלבד לינה ודיור, רק כסף כיס. אך בחזית הוא מקבל משכורת נאה. הוא הדין במתנדבים. אי־אפשר להסביר, עם זאת, בכסף את נכונותם להקרבה עצמית או את אמונת־לבם. התמריץ העיקרי אולי הניע צעירים אלה, רובם חסרי עבודה וחסרי השכלה, להתגייס, אך רק אינדוקטרינציה פסיכולוגית נרחבת מכשירה אותם להשליך את נפשם מנגד. ולאחר הכשרה כזאת, הם ממשיכים להילחם בעקשנות גם לאחר שהם נפצעים. "הכל אפשרי כל עוד האל עומד לצדי" — משפט זה של פאסדאר בן 18 מבטא את הלכי נפשו.

בשנה התשיעית למהפכה, הפאסדאראנים חזקים ויש להם. הם מאורגנים במתכונת צבאית ומונים כ־250 אלף איש. מבחינת כוח אדם ומשאבים כספיים, הם עומדים בראש סדר העדיפויות, לפני כוחות הצבא הסדיר, דבר המכביד על אלה האחרונים. הם רכשו בינתיים ניסיון קרבי ניכר. מנהיגותם נמרצת ודבקה במטרתה. גם בדרגי הפיקוד הבינוניים והנמוכים באות תכונות אלה לביטוי. למיניסטריון הממונה עליהם יש תקציב משלו. באחרונה נעשו הפאסדאראנים גם לגורם כלכלי חשוב. הם מקימים כמה מפעלים, ביניהם בית־חרושת למכונות תפירה, מרכזי ייצור לציוד חקלאי ובית־חרושת לאופניים ולקטנועים. הם רוצים ליצור מקומות עבודה חדשים שיעסיקו נכי־מלחמה ופצועי־מלחמה אך גם ישחררו את איראן מתלות בחוץ.

הם רואים עצמם שכבת־עילית של החברה האיסלאמית החדשה. הם מתנגדים אפילו להקמת אנטי־סיטה עצמאית משלהם. צבא "שומרי המהפכה" הולך ונהפך למדינה בתוך מדינה. השר הממונה עליהם, ראפיק דוסט, עומד בראש המנגנון וניהול המפקד הצבאי, מוחסין ראזאי, עומד בראש החיילים. ראזאי הוא ללא ספק אדם בעל השפעה, שכן לפיקודו כפופים חיילי התיאוקרטיה האיראנית. לו ולאנשיו יהיה תפקיד חשוב בהכרעת המצב כאשר פטירת האייתולה חומייני תותיר חלל ריק בשלטון.

חיזור אחרי המעמדות הנמוכים

בדומה לאנשי הכמורה גם "שומרי המהפכה" מפוצלים לסיעות שונות שקשה להבדיל בין האדריכני... ציות השונות שלהן. אצל המולות איבדו במידה מסוימת חסידי השוק החופשי את עליונותם ואילו חסידי הכלכלה הממלכתית הריכוזית נמצאים בתנופה. אחד האנשים החזקים של המשטר, יושב ראש הפרלמנט רפסנג'אני, תומך, על־פי השמועה, בסיעת הכלכלה הממלכתית. בטהראן אומרים שהוא בוחר בכך מכיוון שהוא רואה בהמונים העניים את אחד מעמודי התווך להבטחת שלטונו. משקיפים בטהראן אומרים כי רפסנג'אני מחזר אחר המעמדות הנמוכים ביותר משום שמשקלם לאחר מות חומייני יוכל להכריע בחלוקת השלטון.

המלחמה, מכל מקום, תימשך כל עוד יישאר חומייני בחיים. בינתיים הלכות... נדחקים מאות אלפי צעירים לשוק העבודה. שיעור הילודה של העם האיראני הוא 3.6% לשנה, והאוכלוסייה מונה כיום כמעט 50 מיליון איש. אם תסתיים מחר המלחמה, יורדו ביום שלמחרת 600 עד 700 אלף מובטלים נוספים לבירה. איש לא יידע או מה לעשות בהם. "מהפכה נגד המהפכה" אינה נראית כיום אפשרית באיראן. עם זאת, השלב המכריע של המשטר יחול רק בבוא השלום. המשך המלחמה פירושו מעל לכל, מלבד יעדי המלחמה המבוססים על נימוקים דתיים, דחיית הבעיות החברתיות. גם "יצוא המהפכה" משמש למולות להבטחת שלטונם מבית.

העם האיראני, העייף ממלחמה אם לא, יצטרך איפוא על־פי כל התחזיות להמשיך לחיות עם המלחמה. שכן איראן אינה מוכנה לשלום וגם אינה ערוכה לקראתו. סוף המלחמה יעמיד בפני אנשי הכמורה את שאלת הבנייה והשיקום. פירושה של התפתחות כזאת יהיה תיעוש המדינה ושינוי התשתית החברתית, שינוי שיאיים על בסיס־הכוח של המולות.

שיבתו של השועל הוותיק

"אבי האומה" סולימן דמירל הימני, שזכויותיו הפוליטיות נשללו עד ל־1992, עשוי לחזור לחיים הפוליטיים, אם כך יצביע העם במשאל שייערך ביום ראשון. במאבק לביטול האיסור ניצב מולו יריבו, ראש הממשלה אוזאל

שרות
DER SPIEGEL
מיוחד ל"הארץ"

בכל מקום שהוא מופיע בו מתקהלים האנשים באלפיהם, מנסים לנשק את ידיו, מנפנפים מולו בכרזות המדברות בשבח "אבי האומה". כבשים, עגלים ואפילו גמלים לאין ספור נשחטו לכבודו בידי חסידיו. בכרזות ובדגלים כתוב "הוא חזר — אבתנו גיוהשע". אבל עדיין נשארת השאלה פתוחה אם הוא באמת חזר. ב־6 בספטמבר יכריעו 22 מיליון טורקים במשאל־עם בשאלה אם סולימן דמירל הימני, בן 62, שש פעמים ראש ממשלה, יקבל בחזרה את זכויותיו הפוליטיות שנשללו ממנו על־פי הסעיף הזמני 4 בחוקה, עד לשנת 1992. (החוקה אושרה ב־1982 גם כן במשאל־עם). המאבק על ביטול האיסור היה לדו־קרב בין דמירל לבין תלמידו ובן־חסותו לשעבר, ראש הממשלה הנוכחי טורגוט אוזאל.

העובדה שמשאל־העם אמור להכריע גם את גורלו של ראש הממשלה לשעבר הסוציאל־דמוקרט בולנט אג'וויט כמו גם את גורלם של פוליטיקאים ידועים אחרים במדינה בתקופה שלפני ההפיכה הצבאית ב־1980, נדחקה לשוליים. אוזאל, ש־254 מבין 400 חברי הפרלמנט נמנים עם מפלגתו, "מפלגת המולדת", יכול היה בקלות להרשות לעצמו את ביטול האיסור ואת התרת שובו של דמירל לחיים הפוליטיים. אולם הוא בחר בטקטיקה מסוכנת, המיועדת להרחיק לצמיתות את דמירל ואת יתר הפוליטיקאים מהתקופה שלפני ההפיכה מהפוליטיקה, גם אם טורקיה תואשם בגין זאת בפגיעה בדמוקרטיה.

צל העבר

רשמית, מגדירה עצמה מפלגתו של ראש הממשלה כנייטרלית במשאל־העם ונמנעת מכל תעמולה גלויה בעד הצבעת־לאו. אך היא מבהירה היטב שאין היא רוצה בביטול האיסור. היא מזכירה שוב ושוב את המצב ששרר לפני ההפיכה הצבאית, מצב על סף מלחמת אזרחים, ומזהירה שאסור לו איפעם להישנות. באותה תקופה נהרגו כ־5000 איש בהתנקשויות ובהתגוששויות בין הימין והשמאל. אוזאל פורט איפוא על חששם של הטורקים משיבה לעבר כאשר הוא חוזר וקורא במהלך מסע הבחירות: "חישבו על כך — אם אתם אומרים כן, אתם אומרים כן גם לארבקאן וטורקס" (מנהיגי מפלגות ימין קיצוני שתפסו את המקום הראשון בביצוע מעשי רצח. גם על שני אלה הוטל איסור לחזור לחיים הפוליטיים).

יותר ממחצית הבוחרים חיים באזורי הכפר, שם עדיין נפוצה מאוד האנלפאבתיות. נכבדי הכפרים משליכים לעתים קרובות את רצונם ומכתיבים בעד מי יצביעו התושבים. ראשי הערים והמועצות נמנים עם קהל לקוחותיו של אוזאל, שבשנה האחרונה בלבד העניק לכ־200 כפרים מעמד של עיר והגדיל בכך את האמצעים הממלכתיים הכספיים העומדים לרשותם. מבין כ־1700 מועצות עירוניות, 1200 הן בידי אנשיו של אוזאל. כל אימת שהופיע ראש הממשלה בציבור בשבועות האחרונים, הוא ביטא את בחירתו הפוליטית גם בצבעים. אנשיו חילקו חולצות טי בצבעי תפוז (הוא צבע...) לבש חולצות בצבע זה. הנטייה לצבע זה נוספת בצבע הפתק של הצבעת־הלאו — תפוז. הצבע הכחול, הצבעת־הן, רווח בהפגנותיו של דמירל.

...גיות הכלכלית יכולים לפיכך להצביע בעד ראש הממשלה של עבר, השועל הוותיק. אמנם התל"ג גדל בשנה שעברה ב־8%. אך שכירים ואיכרים זעירים נאלצו לשלם את המחיר, שכן אינפלציה בת למעלה מ־37% שוחקת את כוח הקנייה שלהם. מבין 52 מיליון הטורקים, נאלצים 10 מיליונים לחיות על הכנסה שנתית של 200 דולר. 20 מיליון נוספים חייבים להסתפק בהכנסה של כ־400 דולר לשנה, בעוד סוחרים ואנשי עסקים מציגים לראווה את עושרם הצומח במהירות. פעילותם של פונדמנטליסטים מוסלמים החותרים לאיסלאמיזציה של המדינה, החילונית מאז ימי אטאטורק, מעוררת תחושת אי־ביטחון בסיסית בקרב טורקים רבים. כך גם המלחמה הבלתי מוכרזת על אנשי גרילה כורדים בחבלי הדרום־מזרחיים שרוב אוכלוסייתם כורדית.

שאיפה לאיש חזק

על רקע זה יש לראות את השאיפה לאיש חזק, כפי שדמירל נחשב תמיד מבלי שיהיה לו כריזמה... להעלות ארוכה לסבלות הטורקים. אם יוכל דמירל להיפטר סוף־סוף מההגבלה הפוליטית המוטלת עליו, יצטרך ראש הממשלה להגיע להסדר עם האיש החדש־ישן ולחלוק עמו בשלטון.

בבחירות האחרונות לפרלמנט ב־1983 זכתה מפלגתו של אוזאל ברוב מוחלט. בחירות־משנה מאוחרות יותר הראו כי "מפלגת הדרך הנכונה" של דמירל יכולה לסמוך על 30% לפחות מכלל המצביעים. ובחירות חדשות לפרלמנט אמורות להיערך עד סוף השנה.

אף כי העיתונות תמימת־דעים בתמיכתה בביטול ההגבלות הפוליטיות, עדיין אין לדעת בביטחון מה יהיו תוצאותיו של משאל־העם. משאלי דעת־קהל אינם עוזרים בבירור. כך, למשל, היומון "מיליאט" היוצא לאור באיסטנבול מצא ש־45% מבעלי זכות הבחירה רוצים בהמשך ההגבלות על הפוליטיקאים הוותיקים ו־39% רוצים בביטולן. אולם לדברי היומון המתחרה "הוריאט", תומכי הביטול מונים 43.5% ואלה הרוצים בהמשך המצב הקיים — 36.6%.

ב"ה

מתתיהו ליפשיץ בע"מ

ליפשיץ

הודעה בדבר פרסום תשקיף

ניתנת בזה הודעה לפי סעיף 23 לחוק ניירות ערך, תשכ"ח־1968 בדבר פרסום תשקיף

הנפקה של

5,931,750 ש"ח ע"נ אגרות חוב (סדרה 1) רשומות על שם (להלן — "אגרות החוב") עומדות לפרעון ביום 30.6.1993, נושאות ריבית שנתית בשעור 4%, צמודות (קרן וריבית) למדד המחירים לצרכן וניתנות להמרה בכל יום עסקים החל מיום 1.10.1987 וכלה ביום 29.6.1993 (כולל) למניות רגילות רשומות על שם בנות 5 ש"ח ע"נ לפי שער המרה של 16.5 ש"ח ע"נ אגרות חוב למניה רגילה אחת בת 5 ש"ח ע"נ (330%) (כפוף להתאמות).

ביחד עם

47,454 כתבי אופציה (סדרה 2) רשומים על שם (להלן — "כתבי האופציה") הניתנים למימוש בכל יום עסקים החל מיום 1.10.1987 ועד ליום 31.12.1989 (כולל) באופן שכל כתב אופציה ימומש למניה רגילה אחת רשומה על שם בת 5 ש"ח ע"נ (כפוף להתאמות) תמורת תשלום במזומן של 6 ש"ח לכתב אופציה (120%) צמוד לשער היציג של הדולר של ארה"ב (להלן — "השער היציג"), באופן שלמחיר המימוש יתווספו הפרשי הצמדה לתאריך המימוש ביחס לעלית השער היציג ליום 6.7.1987 (ראה סעיף 2.4.3 לתשקיף). כתב אופציה אשר לא ימומש עד ליום 31.12.1989 (כולל) — יפקע ויהיה בטל ומבוטל ולא תהיה למחזיק בו כל זכות שהיא כלפי החברה.

אגרות החוב מוצעות במחיר מינימלי של 0.95 ש"ח לכל 1 ש"ח ע"נ של אגרות החוב (95%).

ניירות הערך הנ"ל מוצעים לציבור ב־47,454 יחידות, במחיר מינימלי של 118.75 ש"ח ליחידה ובמחיר מקסימלי של 130 ש"ח ליחידה.
כל יחידה כוללת 125 ש"ח ע"נ אגרות חוב וכתב אופציה אחד.
היחידות האמורות מוצעות לציבור בשלב א' בדרך של מכרז.

המחיר המינימלי ליחידה: 118.75 ש"ח. מרכיבי המחיר המינימלי ליחידה:

125 ש"ח ע"נ אגרות חוב במחיר מינימלי של:	118.75	ש"ח
כתב אופציה אחד, ללא תמורה:	—	ש"ח
סה"כ המחיר המינימלי:	118.75	ש"ח

המחיר המקסימלי ליחידה (המורכבת כאמור לעיל) הינו 130 ש"ח. מחיר היחידות שייקבע במכרז יכול שיהיה גבוה מהמחיר המינימלי, אך לא יעלה על המחיר המקסימלי.

יחידות שלא תונפקנה בדרך של מכרז תוצענה לציבור במסגרת שלב ב' בהצעה רגילה (ראה עמ' 8 לתשקיף).

רישום אגרות החוב וכתבי האופציה למסחר בבורסה, מותנה בפיזור מינימלי של היחידות (ראה סעיף 2.1.4 לתשקיף). אם לא יתקיים פיזור מינימלי תבוטל ההנפקה והחברה תחזיר למבקשים את הכספים ששילמו עבור בקשותיהם תוך 48 שעות ממועד הודעת הבורסה על אי רישום אגרות החוב וכתבי האופציה כאמור (ראה סעיף 2.1.4 לתשקיף).

מתוך כספי התמורה מיועדים 2,800,000 ש"ח להשקעה בחברת הבת מגדלי על בע"מ (מלון בים המלח) ו־630,000 ש"ח להחזרת הלוואות קצרות מועד, מתוך 440,000 ש"ח לבנק לאומי לישראל בע"מ ו־190,000 ש"ח לבנק דיסקונט לישראל בע"מ. עם החזרה זו, יפחת בהתאם סכום ערבותו האישית של מר מתתיהו ליפשיץ לחובות החברה.

כבטוחה יחידה להבטחת פרעון אגרות החוב (קרן, ריבית והפרשי הצמדה) תשעבד חברת־הבת מגדלי על בע"מ לטובת הנאמן למחזיקי אגרות החוב בשעבוד קבוע שני בדרגה את זכויותיה במקרקעין עליהם מוקם מלון בחוף ים המלח לרבות כל הבנוי על המקרקעין, ציוד המלון וריהוטו. שעבוד זה יבוא לאחר השעבוד הקבוע הראשון בדרגה, ללא הגבלת סכום, שנתנה מגדלי על בע"מ על הנכסים הנ"ל לטובת החברה לפיתוח מפעלי תיירות בע"מ ("חפ"ת"). יתרת הקרן המשוערכת של הלוואות מגדלי על בע"מ המובטחות בשעבוד לטובת חפ"ת לתאריך 31.7.1987 היתה 6,481,461 ש"ח ועם השלמת המלון תהיה כ־10 מיליון ש"ח. מימוש השעבוד להבטחת אגרות החוב טעון הסכמת חפ"ת, אשר לא תימנע מנתינתו אלא מסיבות ומטעמים סבירים. מגדלי על בע"מ תהא רשאית לשעבד את הנכסים המשועבדים הנ"ל בשעבודים שווים בדרגה (פרי פסו) עד לסך 1.5 מיליון דולר בלבד וכן תהא רשאית לשעבדם בשעבודים מאוחרים בדרגה לשעבוד הנ"ל. אין באמור לעיל כדי לפגוע בזכותה של החברה לשעבד את נכסיה (למעט נכסי חברת הבת מגדלי על בע"מ, לגביהם יחולו השעבוד הנ"ל והתנאים הנ"ל) בכל שעבוד שהוא ובאיזו דרגה שהיא, ללא שום הגבלה. החברה תודיע לנאמן ולבורסה על יצירת שעבודים כאמור לפני יצירתם. בעקבות הערכת שמאי, שקבע את ערך המלון ליום 31.12.1986 בסך כ־24,750,000 ש"ח, הפחיתה החברה בספריה את העלות המתואמת של המלון והעמידה אותה על אותו סכום. להערכת החברה, אילו מומש המלון ביום 31.12.1986, היה המס החל על המכירה עולה לכ־4,450,000 ש"ח (לפרטים נוספים ראה סעיף 2.3 לתשקיף).

יתרת הסכומים המובטחים ע"י שעבודים של החברה, הנה כ־25 מיליון ש"ח.

הפסדי החברה לאחר מס (באלפי ש"ח של חודש דצמבר 1986) לתקופות של שנה שהסתיימה ביום:

	31.12.86 (9 חודשים)	31.3.86	31.3.85	31.3.84
רווח (הפסד) מפעולות רגילות לפני מס	(2,466)	(8,263)	(10,685)	347
הפסד מהפחתת נכסים	(4,751)			
הפסד נטו לתקופה	(6,905)	(5,946)	(10,971)	(2,808)

רשימות החתימות בהנפקה לציבור תיפתח ביום א' 6.9.1987 בשעה 8.30 לפני הצהריים ותיסגר באותו יום בשעה 13.30 בצהריים.

סך כל עמלות ההנפקה והוצאותיה יעלו כ־14.8% מתמורת ההנפקה וזאת בהנחה שהיחידות יונפקו במחיר המינימלי.

הנאמן לאגרות החוב: **חברת נאמנות של בנק הפועלים בע"מ**
החתמים: **בנק הפועלים בע"מ** (מנהל הקונסורציום)
כלל מנפיקים בע"מ
בנק דיסקונט לישראל בע"מ
החברה המרכזית לניירות ערך בע"מ
בנק למימון ולסחר בע"מ
בנק הספנות לישראל בע"מ
מוריץ את טוכלר בע"מ
"אייל" אנגלו־ישראל להשקעות וניירות ערך בע"מ
צמיחה ניירות ערך והשקעות בע"מ

תאריך התשקיף: **31 באוגוסט 1987**

הקשר האמריקאי

השילוב השבועי

בכל יום שני מצורף לעתון ג'רוסלם פוסט המוסף השבועי של הניו־יורק טיימס, הכולל מבחר מהמאמרים והכתבות שהתפרסמו בניו־יורק בעתון יום א'.
קנה מנוי של עתון יום ב' תמורת 49.40 ש"ח (המחיר כולל מע"מ) ותהנה מהעתונות הטובה ביותר בארץ ובארה"ב במשך 52 שבועות ואת כמובן באנגלית. חתום עוד היום.

לכבוד: ג'רוסלם פוסט, ת.ד. 81, ירושלים 91000.
כן! אנא שלחו בכל יום שני כולל הניו־יורק טיימס
שם ______ כתובת ______
עיר ______ מיקוד ______ טלפון ______
רצ"ב שיק על סך 49.40 ש"ח

העיר עכשיו

טלפון חדש 03־267111

כתובתם החדשה:
רח' יוסף קארו 19 (פינת שד' החשמונאים) ת"א 670014
טל: 03־267111. ת.ד 20565 מיקוד 61205. פקס 265420

העיר העיר

חריקות / זאב יפת

ראשי ערים: צעד אחד "קדימה"

ברוך כלל מקפידים ראשי ערים ומועצות מקומיות לקיים יחסי עבודה תקינים והדוקים עם כוחות המשטרה המקומיים.

בחודשים האחרונים נראה שמגמת המצב הזה להשתנות. כמה ראשי ערים צעדו צעד אחד "קדימה", נכנסו לעימותים מידיים עם אנשי החוק על כל התוצאות הנלוות לכך במסגרת יחסי עבודה ראש-עיר-משטרה.

הראשון שהחל בכך היה אלי לנדאו ראש עיריית הרצליה שהחליט ליטול את החוק לידיו. בתגובה להתרחשויות בכפר הדרוזי בית ג'אן בפרשת שמורת הטבע בהר מירון, יצא לנדאו בראש פקחיו, וסגר את כביש החוף ת"א-חיפה למשך שלושת רבעי שעה, וגרם לפקקי תנועה ארוכים. המשטרה פתחה תיק פלילי נגד לנדאו והיא מייחסת לו עבירות כמו הפרעה לתנועה, הפרעת הסדר הציבורי וגרימת נזק לציבור.

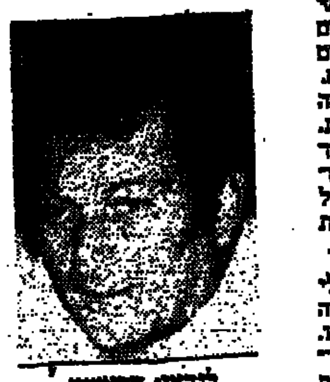
לבראו: הראשון

להט: הבא בתור

הבא בתור היה שלמה להט, ראש עיריית תל-אביב. בשבוע שעבר, בעת שנאם בטקס קירוי את הגג על-שם יוסף פעמתי בשיכון בבלי, הופרע על-ידי כמה תושבים. להט דרש מה שוטרים לעוצרם. אנשי החוק טענו שאין במעשים אלה משום עבירה על החוק. ראש העיר התפרץ כנגד השוטרים במילות גנאי חריפות. משטרת מחוז תל-אביב פירסמה הודעת גינוי חריפה כנגד ראש העיר. בנוסף, חל נתק בין ניצב גבי עמיר, מפקד המחוז לבין ראש העיר.

ראש עיר נוסף שנכנס לעימות מיוחד עם אנשי המשטרה הוא אריה אוחלאי ראש עיריית אשדוד. בשבוע שעבר ערך מגנו אורי מור-יוסף "הילולת חינה" — טקס הנוהג לרגל נשואי בתו, כמקובל בקרב יוצאי מרוקו. המסיבה נערכה במיתחם הגלישה והשעשועים "יופי גל" השייך למור-יוסף. סמוך לשעה אחת בלילה כשל כח הסבל של תושבי הסביבה לאור שקולות המוסיקה הרועשת לא הניחו להם להרדם. בעקבות תלונות התושבים הגיעה ניידת משטרה למקום. ראש העיר, שהיה אורח הכבוד בהילולה, החליט לתפוס יוזמה, הודיע לשוטרים שעליהם להתאזר בסבלנות עד תום החגיגה. השוטרים השיבו כי נשלחו למלא תפקידם ואין להם כל כוונה להמתין ולהניח למצב להימשך. אוחלאי השיב שבראש עיר הוא הקובע את החוקים ואל למשטרה להתערב. עד מהרה התפתחו חילופי דברים חריפים. אוחלאי הביע דעתו הלא מחמיאה על המשטרה.

השוטרים התלוננו בפני הממונה עליהם, יואל ברמן, מפקד תחנת המשטרה באשדוד. ברמן בדק תלונתם, שוחח עם אורחים שניצבו ליד ראש העיר בשעה שהביע דעתו על המשטרה. העביר את תיק החקירה למפקד המרחב, ניצב משנה יוסף זכריה. בינתיים נוצר נתק מוחלט בין מפקד תחנת המשטרה בעיר לבין ראש העיר.

ראש העיר עצמו אמר לי כי יזום פגישה עם מפקד המחוז, בה ישמיע דעתו ויברר את נוהלי העבודה של המשטרה. מפקד המחוז אמר כי מדובר בפגישת עבודה שנקבעה מראש, בלא כל קשר לתקרית, וכי תיק התלונה נגד ראש העיר הועבר אליו ונמצא עתה בבדיקה.

האזרח מול מנהל מע"ץ

יהודה כהן, מנהל המחלקה לעבודות ציבוריות (מע"ץ) ב משרד הבינוי, שכח כנראה שהוא עובד ציבור ושעליו גם להשיב תשובות ענייניות ל מכתבי תלונה של אזרחים. מתברר שמנהל מע"ץ משיב תשובות תוקפניות ופוגעניות, שגם אינן נכונות.

במדור הקודם ציינו את פער הזמנים המיותר בעבודות מע"ץ בין הסרת שכבת האספלט העליונה (קרצוף) בכבישים בין עירוניים לבין סלילתה של שכבת אספלט חדשה. במשך שבועות לאחר שמע"ץ מסיר את שכבת האספלט העליונה, לשם שיקום הכבישים, נוסעים מאות אלפי נהגים על דרך משובשת ומחורצת. והפרש הגובה בין הנתיב המקורצף לבין הנתיב הסמוך מסכנים את הנהגים. זאת בשעה שניתן, בתכנון נאות, לצמצם עד למינימום את פער הזמנים בין שתי העבודות ולבצען ברצף אחד.

בעקבות הסיפור שגר מהנדס הבניין דוד סרנה מכתב תלונה למנהל מע"ץ. סרנה, המתמצא היטב גם בנושאי תחבורה וכבישים והיה גם מנהל חברת תכנון והפיקוח בפרוייקט נתיבי איילון, התייחס לנעשה בכביש המהיר ירושלים-ת"א מול אבו-גוש. לטענתו, "זה תקופה הארוכה שחלפה בין הקרצוף והסלילה [illegible] גורם נכבד לתאונות [illegible]" ותופעה זו מעידה על אוזלת [illegible] וחוסר איכפתיות".

בתשובתו הבוטה מציין מנהל מע"ץ, כי תלונתו של האזרח סובלת מחוסר רצינות ומחוסר יושר והוא תוהה מהיכן לקח לעצמו המהנדס חירות לקבוע קביעות שאין להן שחר.

אומר סרנה: "כאזרח שאיכפת לו, התלוננתי בפני מנהל מע"ץ והנה הוא מייחס לי חוסר רצינות וחוסר יושר. האם אני אינטרסנט בעניין זה? האם העלמתי עובדות? מדוע מכנים אותי, שנושא תאונות הדרכים חשוב לו, 'אדם לא ישר'?"

מנהל מע"ץ בוודאי נהנה מעצם כתיבת מכתב התשובה העולב שבו "רמס" את המתלונן. הנה, אמר בלבו, לימדתי לקח אזרח המתערב בתחומים שאינם נוגעים לו. אבל לסיפור יש המשך. הסמכות העליונה בארץ בתחום זה היא ד"ר משה הידש, מהנדס תנועה ראשי במשרד התחבורה. מכתבו של סרנה הועבר לעיונו ולתגובתו. תשובתו: "תודה על מעורבותך בנושא התאונות בדרכים. אנו מסכימים להלוטין עם תוכן מכתבך".

נראה איפוא שהאזרח המתלונן יודע היטב מה הוא שח, ודווקא ראש מע"ץ, האמור להיות איש מקצוע בתחומו, מפגין הזבנות וחוסר בקיאות, כמשתמע מקביעת הגורם המוסמך, ואף נוקט במכתביו לשון [illegible].

השר זקוק להדרכה

בערים כג'נבה, וינה או מינכן מהלכות בחורות צעירות בביטחון מלא בשעות הלילה המאוחרות. לעומתן, לא תמצא בחורה ישראלית שתעז להסתובב באישון לילה ברחובות ניו-יורק. ככל שהסטטיסטיקה המשטרתית מצביעה על עלייה חדה בשיעורי הפשיעה והאלימות ברחובות, כך תלך ותגבר חרדתו של האזרח לביטחונו ולביטחון בני משפחתו בחיי היומיום שלהם. בנוסף לכך, גורם ההרתעה המשטרתי יאבד בהדרגה מערכו הן בעיני הציבור הרחב והן בעיני מפירי החוק.

עתה לא נותר לנו אלא לראות כיצד מתייחס לנושא זה שר המשטרה חיים בר-לב. ב-10 ביוני פורסם בעיתונים שעבריין משוחרר בערבות הוביל באיומי סכין תיירת מחוף הרחצה בים ועד לדירתו, שם אנסה.

ח"כ אוריאל לין פנה בשאילתה בעניין זה לשר המשטרה, ושאל כיצד מסביר השר את התופעה שאפשר להוביל אדם, בבהירי היום, באיומי סכין, למרחק של כשלושה ק"מ בתוך העיר, והאם אין בכך כדי להצביע על מידת הביטחון של העבריינים.

תשובת השר: "אלה שאלות של הערכה וספקולציה ואין ביכולתי לקבוע מה מידת הביטחון שחש עבריין זה או אחר".

עם כל הכבוד, השר פשוט שוגה. השאלה לא היתה מה מידת הביטחון שחש עבריין מסויים, אלא מה המגמה, לפי הסטטיסטיקה המשטרתית, המסתמנת לגבי נועזותם וביטחונם העצמי של העבריינים. האם אנו הולכים ודומים לג'נבה הרגועה או שמא לניו-יורק האלימה?

ככל שגדל ביטחונם העצמי של העבריינים, כך, בהכרח, מתפוגג ביטחונם העצמי של האזרחים, ולהיפך. שאלה זו מעסיקה כל אזרח בישראל והיא חשובה מכדי שתזכה לתשובה [illegible] ושם הכללי הוא שעדיין יכולים [illegible] בביטחון כמעט כבעבר.

מי שומר על מי

העניינים בעיריית חדרה הוחמרו, או כפי שמגדירים זאת בדוברת משרד הפנים: "העירייה אינה מתפקדת כשורה מאז חודש פברואר השנה". לפני יותר מחודש מינה מנכ"ל משרד הפנים ועדה שתפקידה לבדוק את הסיבות להידרדרות המצב בעירייה ולשקול אם יש מקום למנות ועדה קרואה. הוועדה, כפי שמאשרת הדוברת, טרם החלה בעבודתה.

בראש הוועדה עומד חיים קוברסקי, שכיהן במשך שנים רבות כמנכ"ל משרד הפנים. כדאי להזכיר, לאלה ששכחו, כי קוברסקי "זכה", כשהיה מנכ"ל משרד הפנים, לביקורות חוזרות ונשנות ממבקר המדינה על תפקודו לקוי של המשרד. בתקופת כהונתו התפוצצה פרשת "תיק אפרסק", שגולת הכותרת בה היתה גילוי פרשת הזרמת כספים למוסדות דת באמצעות עיריות. היתה זו מלאכת מחשבת של עבודת הסוואה: תחת סעיפי תמיכה במוסדות לבריאות, של פעולות תרבות וחינוך, קיבלו עיריות ברחבי הארץ סכומים גדולים שאותם חויבו להעביר למוסדות דת בצפון הארץ. כנ"ל לגבי עיריות בצפון, שחויבו להעביר כספים למוסדות דת במרכז ובדרום. בכל המקרים, מוסדות הדת שקיבלו כספים שלא לפי אמות-מידה ברורות לא נמצאו כלל בתחומי העיריות שמהן קיבלו את הכספים. היתה ז פעולת טשטוש שבדרך כלל מתמחים בה העוסקים בהלבנת כספים.

עם פיצוץ הפרשה התחוללה סערה ציבורית ובעקבותיה בוטלו כל אותם הסדרים ונהלים פסולים. קוברסקי לא יכול היה להסביר לציבור הרחב מה פשר העברות הכספים שנעשו כמו בתנאי מחתרת במשך שנים. עתה, כאמור, הוא עומד לבדוק סדרי מינהל תקין בעיריית חדרה, ואילו אנשי משרד הפנים אינם רואים כל פגם בכך ואף אומרים שלדעתם היה קוברסקי מנכ"ל מצוין.

התיק נסגר לפני שנפתח

יותר מכל זקוקה המשטרה לשיתוף פעולה מצד הציבור. אך לא פעם דווקא המשטרה היא הרומסת שיתוף פעולה כזה. בחודש ינואר השנה הבחין אזרח המתגורר ברחובות בנהג מכונית פרטית שביצע מול עיניו עבירות תנועה חמורות שסיכנו חיי אדם. כאזרח שאיכפת לו, שיגר מכתב תלונה למשטרת רחובות, ואף צירף לתלונה את שמו וכתובתו של עד נוסף שעמד לידו.

איש לא התקשר עם המתלונן מאז הגיש את התלונה ואיש לא ביקש ממנו הסברים או מתן עדות נוספת. גם העד הנוסף לא הוזמן להעיד. והנה, מקץ שבעה חודשים הודיעה המשטרה למתלונן כי התלונה נסגרה מחוסר הוכחות.

מדוע הגיעה המשטרה למסקנה שאין הוכחות? האם שני עדים המוכנים להעיד ואיש לא טרח לשמוע את שבפיהם הם "חוסר הוכחות"? אזרחים מעטים מוכנים להגיש תלונה בנושא שאין להם כל נגיעה אישית בו, הם אף מוכנים לטרוח ולמסור עדות בתחנת המשטרה. והנה, במקום לעודד אזרחים אלה, מרתידים אותם מעל לחצי שנה ללא כל תגובה מהן, ללא הסבר או הבעת תודה, פשוט מודיעים להם שהתיק נסגר מחוסר הוכחות.

בתגובה נמסר לי מלשכת שר המשטרה: כי כל התיק, כולל תלונת האזרח, אותר במשטרת רחובות והועבר לבירור ולעיונו של מפכ"ל המשטרה. לא ידוע כמה זמן ישהה התיק על שולחן המפכ"ל, אבל כשתתקבל התשובה, היא תרשם במדור זה, כדי למנוע התעלמות מאזרחים שאיכפת להם.

צל"ש

אגף הפיקוח הכללי במשרד הכלכלה: העקשנות משתלמת

הרחק מזרקורי הציבור, בעבודת נמלים עקשנית, עושה אגף הפיקוח הכללי במשרד הכלכלה, בראשות עזי בר-לינסקי, עבודה חשובה. האגף עוקב אחר תיקונם, או התמשכות תיקונם, של הליקויים שגילה מבקר המדינה, ובכך הוא למעשה מעניק שיניים לדו"חות המבקר.

במשך שנים רבות היה משרד מבקר המדינה מוסד נוח ומקובל על משרדי הממשלה השונים. המבקר היה מפרסם דו"חות אנונימיים, ללא ציון שמות המבוקרים. בתוך שבוע מיום פרסום הדו"ח השנתי עב-הכרס, שציין אלפי ליקויים שהציבור הרחב לא היה מסוגל לעכלם, היה נשכח הדו"ח מלב הציבור והעולם ממשיך במנהגו.

אמנם מבקרי המדינה יצחק טוניק, ויעקב מלץ הפיחו רוח חיים חדשה במוסד המאובן, אך חשיבותו הגדולה של אגף הפיקוח הכללי במשרד הכלכלה היא ביסודיות עבודתו ובהיות הקרוב שאותה הצליח בר-לינסקי להחדיר באנשיו. האגף עוקב אחר מהלך תיקון הליקויים במשרדים השונים ומתריע שוב ושוב על אותם ליקויים שטרם תוקנו או שהשרים מתחמקים מלתקנם. בדו"ח האחרון שפירסם האגף הוא מציין כי עדיין לא הוחל בתיקונם של כ-27 אחוז מכלל הליקויים שצויינו בדו"ח מס' 36 של מבקר המדינה.

האגף מנתח בסבלנות מגדלת כל משרד ומשרד, מציין בפירוט רב מה המצב בו מבחינת טיפול בליקויים שהמבקר התריע עליהם. אין הוא מרפה, חוזר שוב ושוב. אט אט חודרת לראשי המערכת ולשרי הממשלה ההבנה שיש להם עסק עם בודקים עקשנים שאינם מוכנים לוותר או להעלים עין, אינם מרפים מ"קורבנם". אגף הפיקוח נתגלה כמכשיר היעיל ביותר לאכיפת תיקוני הליקויים המופיעים בדו"חות מבקר המדינה.

כספת / נחמיה שטרסלר, יהודה שרוני, יונתן שרמן

לא צריך לרוץ

בנק המזרחי פתח השבוע במבצע מיוחד המאפשר למצטרפים לתוכניות "תשואה" של הבנק להצמיד את פקדונותיהם למדד חודש יוני, ובכך להרוויח שלושה מדדים.

אך לפני שרצים להצטרף לתוכנית כדאי לעשות חשבון.

מי שיצטרף לתוכנית במשך ספטמבר ירוויח רק שני מדדים: של יולי ושל אוגוסט (שיפורסם ב-15 בספטמבר). לכן, מומלץ להמתין ולהצטרף רק באוקטובר.

מי שיחליט בכל זאת להצטרף החודש, ירוויח את מדד יולי, שעלה ב-0.2 האחוז בלבד, ואת מדד אוגוסט, שיעלה על-פי ההערכות בכ-0.8 אחוז. הרווח הכולל למצטרפים החודש נע אם כך סביב אחוז אחד. ומכיוון שזוהי תוכנית חיסכון לחמש שנים, מדובר בתוספת של 0.2 אחוז לשנה בלבד.

גם לרכישת דירה

בנק לאומי פתח השבוע במבצע שלפיו יכולים לקוחות פרטיים ומסחריים לקבל הלוואות צמודות ל-12 שנה, בסכומים של עד 60 אלף ש"ח. מדובר בין השאר בהלוואה צמודת מדד, בריבית שנתית של 11.35 אחוז לשנה.

לדעתנו, אם אין ברירה, כדאי לקחת את ההלוואה ולהשתמש בה גם לרכישת דירה, כי הריבית על הלוואות משלימות בבנקים למשכנתאות נעה בין 12 ל-13 אחוז בשנה, והיא ניתנת בסכומים נמוכים יותר. אסור לשכוח שגם הלוואה זו היא יקרה כשלעצמה.

הבנק מציין אמנם כי ההלוואה לא תינתן לצורך רכישת דירה, אך לא חייבים לספר לבנק את הכל.

בר"ג האינפלציה חוגגת

אחד מאנשי "כספת", המתגורר ברמת גן, ביקש להוציא אישור חנייה עירוני לרכבו. לשם קבלת האישור התבקש לשלם 10 שקלים למחלקת החנייה בעירייה. שבוע לאחר מכן ביקש להוציא אישור זהה גם עבור הרכב של אשתו, אך או נאמר לו כי לקבלת האישור יש לשלם 20 שקל. בתשובה לשאלה מדוע עלה המחיר, היתה התשובה ככה זה.

הלביא והבורסה: אין קשר

ביטול פרוייקט הלביא נתן השבוע את התירוץ לחידוש מגמת עליית השערים בבורסה. מדד המניות הכללי שב ועבר את גבול ה-140 נקודות, למרות שהידיעה על ביצוע הפרוייקט הביאה, לפני כשנתיים — גם אז — לעליות שערים חדות. לקראת סוף השבוע שבה הבורסה וירדה.

אלו מניות היו צריכות ליפגע? מניות אלתא, תאת, אלבית, ראגא (הנסחרות בבורסה של ניו-יורק "מעבר לדלפק") ואחרות.

אך למרבה הפלא, מניית ראגא המשיכה להיסחר בבורסה של ניו-יורק ללא שינוי שער מהותי. גם השאר, הנסחרות בבורסה הישראלית, נסחרו ללא שינוי.

אלתא (שבבורסה נסחרות אגרות המו"פ שלה) מסרה כי תחזית המכירות שלה לשנת 1987/88 הסתכמה ב-200 מיליון דולר, 20 אחוז מהן מהכנסות בגין פרוייקט הלביא.

מנהלי אלתא מודים כי בשל קיומן של תוכניות חלופיות לא ניתן לדעת מה תהיה השפעת ההחלטה על ביטול הפרוייקט ועל תחזית המכירות. אם כך, מדוע צועקים?

להיגמל מפת"מ דולר

השבוע נשאלנו אם כדאי להמשיך ולהחזיק בפת"מ. זה היה קצת מפתיע, אך בבדיקה שערכנו התברר שגם היום מחזיקים אזרחי ישראל כ-2 מיליארד דולר בפת"מ, למרות שמאז יולי 1985 זוהי ההשקעה הגרועה ביותר.

כחצי מיליארד דולר מוחזקים בפת"מ עו"ש שאינו נושא ריבית כלל וכ-1.4 מיליארד מוחזקים בפת"מ קבוע הנושא ריבית זעומה. המלצתנו החד-משמעית היא למכור את הפת"מ (עו"ש וקבוע כאחד) ולעבור, לפחות, למניות בנקאיות, שלהן תשואה שנתית של 11% נטו.

ברור שההמלצה לא תופסת לגבי מי שמחזיק דולרים בפת"מ עו"ש לתשלום קרוב.

מי שמוכן להינתק לגמרי מהדולר, רצוי שישקיע באגרות חוב צמודות מדד, או בהשקעה שקלית לא צמודה, וקצת במניות. הסיפור של הדולר נגמר כבר לפני שנתיים. הגיע הזמן להיגמל.

השקעה מול סיכון

שוק אגרות החוב בארץ הלך ומשתכלל, וכיום ניתן להבחין בבירור ביחס הנבון הנוצר בין הסיכון הטמון באגרות החוב לבין התשואה שהן מעניקות.

אגרות החוב הנחשבות לבטוחות ביותר הן אג"ח ממשלתיות, שהריבית המשולמת עליהן כיום נעה סביב חמישה אחוזים בשנה.

אגרות חוב המונפקות על-ידי הבנקים נושאות ריבית של 5.8 אחוזים לערך, אג"ח של חברות מבוססות מונפקות בריבית של 6.5 אחוזים, ואילו של חברות מסוכנות מונפקות בריבית שנעה בין 7.5 ל-8.5 אחוזים.

כלומר, ככל שהסיכון גבוה יותר, ככל שההסתברות שהחברה המנפיקה לא תוכל לפרוע את תשלומי הריבית והקרן בעתיד גבוה יותר, כך הפיצוי, הריבית, גבוה יותר.

המסקנה: השוק משוכלל. אי-אפשר להרוויח יותר מבלי להיחשף ליותר סיכון.

פטנט של עיריית ת"א

בחשבון הגז מציין, לדוגמא: "תאריך אחרון לתשלום: 9.7.87". בחשבון החשמל כתוב: "בא לשלם חשבון זה עד 13.7.87". כך גם בחשבון הטלפון. רק עיריית תל-אביב מתחכמת. בטפסי הארנונה כתוב: "המועד לתשלום 1.6.87", והדמשך תוספת: "אי-תשלום יגרום להצמדה ב-1.7.87". כלומר, מי שלא שם לב ישלם חודש לפני הזמן, בתחילת יוני, למרות שאם יעיין בכתוב, יגלה שהוא רשאי לשלם עד תחילת יולי.

מדוע לא לכתוב בפשטות: נא לשלם עד 1.7.87? אנו לבטח לא חושדים בעיריית תל-אביב שהיא מתכוונת להעלות ברשתה כמה אזרחים שאינם מקפידים על האותיות הקטנות.

לפי תקבולים בפועל

פקידי השומה ממליצים לעצמאים לשלם את תשלומי המקדמות לפי התקבולים בפועל "ולא לפי החשבוניות שהוצאו במהלך החודש".

לנו זה נראה כהמלצה הגיונית. הרי התשלום על-פי המחזור בפועל קל יותר לביצוע, וגם נוח יותר, מכיוון שהוא יוצר הקבלה בין שיטת הדיווח למס הכנסה בסוף השנה, שהיא אצל עצמאים על בסיס מזומן, לבין סכומי המקדמות המועברים באופן שוטף במשך השנה.

פלא-פון בטוח

קורפו: בבריטניה אסור

זה נראה מעט מסוכן לחייג תוך כדי נסיעה, או להחזיק בשפופרת. האם תשומת לבו של הנהג מרוכזת במלואה בכביש, כאשר הוא משתתף בשיחת עסקים נרגשת?

השר חיים קורפו חושב כי נראה שזה בטוח, אחרת לא היה מאשר את הפלא-פון. לידיעתו: בבריטניה אסרו את השימוש בטלפון במכונית, ומסיבה זו פיתחו באחרונה בדנמרק טלפון למכונית שאינו דורש חיוג ידני. מדברים אליו, והוא מחייג בעצמו 60 מספרים המתוכנתים בזיכרון. אין לו גם שפופרת — מדברים בקול רם.

הזדמנות לחידוש רשיונות נשק

משרד הפנים בתל אביב מציע כיום הזדמנות חד-פעמית לחידוש רשיונות נשק שפקעו בדצמבר 1985 ולא חודשו מאז. במקום להפקיד את כלי הירייה במשטרה ולעבור מחדש את כל הנוהל של הגשת בקשה חדשה לרשיון, ניתן לפנות למחלקת רשיונות הנשק ולבקש במקום את חידוש הרשיון תמורת אגרה של 10 שקלים.

משרד הפנים יזם את הצעד הזה מכיוון שהתברר כי נפלו שיבושים רבים בהעברת נתוני רישוי הנשק למחשב, וכתוצאה מכך לא הגיעו ליעדן הודעות רבות לחידוש.

מס מופחת על הכנסות מריבית

בפסק דין עקרוני (ערעור מס הכנסה 198/83), קבע בית המשפט המחוזי בתל אביב כי הכנסות מריבית במפעל מאושר חייבות במס בשיעור מופחת של 33 אחוזים, כאילו הן רווחי הון, ולא בשיעור מס רגיל של 61 אחוזים. התנאי הוא שהכספים מושקעים על-ידי החברה בחשבונות פיננסים שנתיים.

בית המשפט קבע כי ההפקדות הכספיות של החברה "שחל חומרים לבניין" בחשבונות תפ"ם, ואף ההפקדות לתקופה של מספר חודשים בחשבונות מט"ח ופת"מ, לא הביאו לניתוק הכספים הללו מהמעגל העסקי של המפעל.

יצויין כי מס הכנסה, שנתבע, לא השלים עם החלטה זו, ואנשיו מערערים לבית המשפט העליון.

החברה הכלכלית לנהריה בע"מ

מוכנה לשקול הצעות של יזמים
לפיתוח בשימוש בשטחים
שונים של חוף הים בנהריה.

על המעוניינים לפנות לעירייה, ללשכת ראש העיר
לאחר תיאום מראש
טל: 04-922121 ת.ד 78 נהריה

The British Council

BRITISH COUNCIL
&
FOREIGN AND COMMONWEALTH OFFICE SCHOLARSHIPS 1988/89

A number of awards are available to Israeli nationals for the academic year 1988/89 for postgraduate study and research in Britain of two to twelve months duration under THE BRITISH COUNCIL FOREIGN AND COMMONWEALTH OFFICE SCHOLARSHIPS schemes.
Priority will be given to applicants aged between twenty five and forty years whose fields of study and research fall into the following subject areas:

Science and technology
Law and Government Administration
Journalism and Media Studies
Economics and Business Studies

Awards are also available in English Literature and Language, the Performing and Visual Arts, Humanities and Medicine.
Candidates should send a full curriculum vitae with a covering letter giving details of their proposed study/research and their reasons for wishing to study in Britain, by 31 October 1987 to: Exchanges officer, British Council, POB 3302, Tel Aviv 61032

משרד העבודה והרווחה
השירות למען הילד בתל אביב

אנו מודיעים שמשרדינו עבר
לרחוב קרליבך 23
טל. 03-2839555.

לצערינו, לרשותינו בינתיים רק קו טלפון אחד
ואנו מתנצלים על הקושי להתקשר איתנו.

למשקיע קרן נאמנות

הודעה
בדבר כינוס אסיפה של בעלי היחידות בקרן

אשר התקיים ביום 13 בספטמבר 1987 בשעה 09.00 במשרדי מנהל הקרן ברחוב רב אשי 9 בתל-אביב, במגמה יתבע לאשר את ההסכם מיום 2 בספטמבר 1987 אשר נועד לתקן את הסכם הנאמנות מיום 1 בדצמבר 1985. הנוסח המלא של ההסכם המתוקן ניתן לעיון במשרדי מנהל הקרן.

להלן עיקרי השינויים:
א. שנוי במטרות הקרן על ידי החלפת סעיף 19(א) להסכם הנאמנות בנוסח כדלקמן: "19 (א) מטרתה העיקרית של הקרן היא להשקיע את כספה במניות, אולם ערך השקעותיה במניות לא יעלה על 90% מנכסי הקרן. המנהל יוכל מעת לעת לקבוע איזה חלק מנכסי הקרן ישקע במניות. יתרת כספי הקרן שלא תושקע במניות תושקע על פי שיקול דעתו של המנהל בניירות ערך אחרים, במזומנים או במטבע חוץ.
אם תקבל את אישור הרשויות המוסמכות לכך, תהיה הקרן רשאית להשקיע בניירות ערך זרים, ובלבד שניירות הערך הזרים יהיו רשומים בבורסה מאושרת על פי חוק הפיקוח על המטבע, תשל"ח – 1978 ועל-פי התקנות והצווים שיוצאו וכפי שישונו מעת לעת.
מטרת הקרן תהיה לשמור במידת האפשר על הערך הריאלי של נכסיה, יחד עם זאת ישאף המנהל לבצע השקעות העשויות לדעתו להביא לרווחים ריאליים האשר לדעתו מידת הסיכון שלהן סבירה ביחס לרווחיות הצפויה מהן".
ב. בסעיף 31 להסכם הנאמנות יוחלפו סעיפים קטנים (א) עד (ה) בנוסח שהוצע על ידי הרשות לניירות ערך ומשרד האוצר.
ג. הוחל "מהיום הקובע" ואילך תוחלף כל 10,000 יחידות קיימות בנות 0.0001 ש"ח ע.נ ליחידה אחת בת 1 ש"ח ע.נ. וכן החל מהיום הקובע יפיק המנהל יחידות בנות 1 ש"ח ע.נ או כפולות של גודל זה.

הודעה
מנהל הקרן החליט בהתייעצות עם הנאמן על חלוקת יחידות הטבה מרווחי הקרן בשעור של 100.000% למחזיקים ביחידות בקרן ביום 17.9.87. יום התשלום נקבע ל-18.9.87.

למשקיע מלדמן חברה לניהול
קרנות נאמנות (1982) בע"מ

קבלת מודעות אבל
24 שעות ביממה
מודפון
03-38 38 38

NON-RESIDENT AMERICAN UNIVERSITY DEGREES
It is possible – *it is honestly possible* – to earn good, usable Bachelor's, Master's, Doctorates, even Law Degrees from recognized American universities, without ever going to America. The time involved can be quite short, and the cost surprisingly low. *May I air mail you free information, without obligation?* Dr. John Bear, 41011 Little Lake Rd., Suite 285, Mendocino, CA 95460, U.S.A. Telephone: (707) 937-4226

הצעה להשתתף במכרז זוטא

עפ"י החלטות ביהמ"ש המחוזי בת"א (כב' השופט אבן ארי) בת.א. 671/86 המ' 8227/87, מוזמן בזה כל המעוניין להשתתף במכרז זוטא שעשוי להתקיים ביום 10/9/87 בשעה 08:30 למכירת מלון הידוע בשם "מלונות כהן" או "גני ירושלים" במידה ובית המשפט לא יאשר את הסכם המכירה שנחתם ע"י כונסי הנכסים.
המלון נמצא בהליכי בנייה סופיים וממוקם בירושלים על קרקע הידועה כחלק מחלקה 37 בגוש 30155 וחלקים מחלקות 8, 9, 10, 1 – 50 בגוש 30147.
במלון שטחים ציבוריים נרחבים, שתי בריכות שחיה – מקורה ופתוחה, אולמות ארועים פרטיים וציבוריים.
כל המעוניין בסיור במלון או בפרטים נוספים הקשורים בו מתבקש להתקשר לטלפון שמספרו 03-282461.
המעוניין להגיש הצעה לרכישת המלון, מתבקש להופיע באולמו של כב' השופט אבן ארי בביהמ"ש המחוזי בת"א ובמועד ובשעה הנקובים לעיל.

ש.תוסיה כהן, עו"ד

חברת החשמל לישראל בע"מ

משרד מחוז הצפון

מכרז פ/28/87
לשרותי נקיון
במשרדי מחוז הצפון

מתבקשות בזה הצעות מ"קבלנים רשומים" בעלי נסיון ויכולת ביצוע העבודות הנ"ל.
מיפרט ניתן לקבל תמורת 400.- ש"ח + מע"מ במדור המשק, רח' החשמל 19, חיפה, חדר 502, החל מיום 7.9.87 עד יום 27.9.87 בין השעות 8.00 עד 13.00.
הצעות תתקבלנה עד ליום 25.10.87 שעה 12.00.
החברה אינה מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא.

משרד החינוך והתרבות
היחידה לדמוקרטיה הדרקים במזכירות הפדגוגית
וביה"ס לעובדי הוראה בכירים ע"ש עמנואל יפה בירושלים

מודיעים על פתיחת הקורס:
חינוך לדמוקרטיה ולדו-קיום
בכתות ז'–ט' – 224 שעות

המועדים: הקורס ייפתח לאחר החגים. ב-20.10.87 ויתקיים בימי שלישי בשבוע. בשעות 10.00–15.30.
בימים ב'–ו' בחשון תשמ"ח (25–29 באוקטובר 1987) יתקיימו ימי לימוד מרוכזים בתנאי פנימיה. מפגש מרוכז נוסף, שמועדיו טרם נקבעו, יתקיים במשך השנה.
הקורס מיועד למנחים בתחום החינוך לדמוקרטיה ולדו-קיום, העובדים בפועל בהנחית מורים במהלך שנת הלימודים.
מטרת הקורס: שיפור כישורי הנחייה בתחום החינוך לדמוקרטיה, טיפוח אוירה דמוקרטית בכיתה ובבית הספר תוך חתירה הדרגתית לקראת למידה בדרך דמוקרטית.
המשתלמים ישותפו ככל שאפשר בבנית התכנית, שתכלול בין השאר: בחינת פרקי דעת בדמוקרטיה/הכרת התנסויות שונות של דרכי חיים דמוקרטיות בבתי-ספר/דיון בנסיונות מן השדה של המשתלמים עצמם/לימוד הדמוקרטיה כהשקפת-עולם וכדרך חיים/בחינה אישית של המוכנות לקבל את עקרונות הדמוקרטיה על המחירים הכרוכים מעצם מהותם. במובן אישי, חברתי ומדיני/הבנה של הפעילות שלי "עצמי" וטיפוח רגישות לעצמי, למניעי ולזולת/בדיקת היכולת האישית להשפיע וליצור אוירה שמאפשרת חופש התפתחות לזולת ויחס שוויוני/התמודדות עם דרכים ללימוד מקצועות ההוראה בדרך דמוקרטית/העמקת המשמעות הדמוקרטית של הנעשה בביה"ס/התנסות בהנחיה ובניהול דיונים.
תוך כדי שנת הלימודים יכתבו המשתלמים עבודה עיוני ותיעוד עבודתם עם הקבוצה שהנחו.
המעוניינים יפנו טלפונית אל ביה"ס לעובדי הוראה בכירים: 02-661211/2/3

[illegible] من الأصل

هكذا من الاصل

תרבות וספרות

"מדע כולל בלתי־אפשרי של האדם"

חשיבה היסטורית/ פרקים בפילוסופיה של היסטוריה
מאת אלעזר וינריב
הוצאת האוניברסיטה הפתוחה, תשמ"ה
496 עמ'

* * *

חשיבה היסטורית (ב)/ קובץ מאמרים בפילוסופיה של היסטוריה
עורך: אלעזר וינריב
הוצאת האוניברסיטה הפתוחה, תשמ"ה
372 עמ'

מאת יורם ברונובסקי

הרודוטוס

ליאופולד פון ראנקה

יוונית, שהמציאו את החשיבה ההיסטורית אם לא את כתיבת־ההיסטוריה ממש, לא רחשו להיסטוריה כבוד מיוחד. אף, או במיוחד, הרודוטוס, מי שכונה אבי ההיסטוריה, זכה לקיתונות של בוז מפי סופריה של יוון שהרבו להדביק לו את הכינוי "שקרן" והרבו להביא ראיות המוכיחות את חוסר־היושר שלו ("על חוסר־היושר של הרודוטוס" הוא שם מסתו של פלוטארכוס). קיקרו, כנהוג בבן המסורת היוונית (בייחוד ההלניסטית) את אפ־נת הזלזול בהרודוטוס, חזר כמה פעמים על הטרוניה כ־נגדו וכנגד מקצועו — והרי היה זה הוא שהעניק להיסטוריון יוון לראשון זה את התואר "אבי ההיסטוריה"! אבל, כאמור, הזלזול בהיסטוריה ובהיסטוריונים אינו מצטמצם רק להרודוטוס, אלא הוא בבחינת "טופוס" (מוטיב חוזר) בייחוד בכתבי הפילוסופים היווניים. אריסטו כתב על יתרון השירה על־פני ההיסטוריה. זו הראשונה, כתב, הריהי "פילוסופית יותר". הזלזול בכל תיבה ההיסטורית, ואולי יותר על כן בהיסטוריונים, נב־בך מן היוונים לאורך מאות רבות של תולדות הפילו־סופיה. גם רנה דיקרט, ראשון הפילוסופים המודרנים, הביע זלזול בהיסטוריה, כפי שמזכיר לנו אלעזר וינריב במבואו לקובץ המאמרים בפילוסופיה של ההיסטוריה שבעריכתו.

אך באו ימים שבהם תבעה ההיסטוריוגראפיה את עלבונה מידי אריסטו ודיקרט (ורבים אחרים שבניהם) שנהגו לזלזל בה בתחום שאינו פילוסופי דיו. וימים אלה באו יחד עם הולדתה של ההיסטוריה המקצועית או "המדעית". שבתואר בעייתי לכדי, שמידת הלגיטי־מיות שלו היא אחד הנושאים המרכזיים בספרו של וינ־ריב. ימים אלה באו עם הולדתה של ההיסטוריה המד־עית, לפני כ־150 שנה. הולדת זו לוותה בעלייתו של מקצוע נוסף — ספק בלוזה, ספק נפקה על מדע־היסט־וריה — והוא מקצוע הפילוסופיה של ההיסטוריה שבו עוסקים שני הספרים הגדולים של אלעזר וינריב. לא בכדי פותח סיפורו של וינריב עם הולדתה של ההיס־טוריה המדעית לפני פחות ממאתיים שנה, ועיקר עיסו־קו בבעיות בתחום הפילוסופיה של ההיסטוריה בימינו נבה, בהבטים השונים האחרונות, שראו את ההתפתחות האינטנסיבית ביותר של התחום. אמנם וינריב מזכיר כמה פעמים את הרודוטוס בספרו, ובפרק על הקשר בין היסטוריה לאנתרופולוגיה ("הכרת חברה אחרת") הוא אף מצביע עליו כעל מי שהיה ראשון ההיסטורי־ונים שהיו גם אנתרופולוגים (אתנוגרפים), אך החשיבה ההיסטורית של העת העתיקה היא מחוץ לתחום עניינו, אף שאוקוני כי גם במסגרת המעורר רוב השאלות ש־העלתה הפילוסופיה של ההיסטוריה בדורות האחרונים ושאלת המדעיות, לעומת הספרותיות, של ההיסטוריה נידונה כבר פעמים במסגרת הדיון המשווה את הרודו־טוס לתוקידידס, כגון במסתו המגונה של פלוטארכוס וכגון בחיבור הסאטירי של לוקיאנוס, שאותו אמנם מז־כיר וינריב בהקשר אחר, "כיצד יש לכתוב היסטוריה".

כך או כך, וינריב פותח בלאופולד פון ראנקה, הר־ראשון שהתיימר לעשות את חקר־ההיסטוריה למדע, ו־מי שהגדיר את תכליתה של כתיבת־ההיסטוריה במלים המפורסמות שתרגומן הוא כי תפקיד חקר־ההיסטוריה הוא "להראות מה קרה בעליל". הנוסחה הנודעת הזאת חוזרת, כמתחייב, בכל ספר העוסק בפילוסופיה או בתי־אוריה של ההיסטוריה, והיא חוזרת ומהדהדת פעמים רבות גם לאורך ספרו של וינריב. אגב, ארנלדו מומיליאנו טען שראנקה שאל את הנוסחה הזאת הישר מתוך המסה הנזכרת של לוקיאנוס. תרומה שאלעזר וינריב, אף שאינו מרחיק לכת כליבך, מקשר בין השניים — בין אבי ההיסטוריה המדעית ובין הסאטיריקן היווני ה־קדום — ומסביר את טענתם בדבר תכלית חקר ההיס־טוריה. א.ה. קאר הצביע בספרו "היסטוריה מהי" על היותה של הנוסחה הראנקאית הזאת לאדמבריקה כלל, הדומה שאף הביע תרעומת על השימוש השגור בה. אבל היא הנותנת — יכול מישהו לענות לו — חוסר־ברק של הנוסחה הוא כעין סמל למה שתובע ראנקה, כביכול, מן ההיסטוריון. הוא תובע עבודה אפורה, לא זוהרת, על־כל־פרט ופרט, בארכיונים מאובקים, עד ש־יתגלו הדברים כמות שהיו בעליל כאשר האמת — ו־לא היופי — היא התכלית האידיאלית. ואין ספק שאפ־שר לראות בגישתו ובנוסחתו של ראנקה את המוטו ל־כמה מהישגיה הגדולים של ההיסטוריוגראפיה הגרמ־נית של המאה התשע־עשרה שבמסגרתה חוברו הרבה עבודות הכתובות בסגנון משעמם ופדאנטי במידה גוד־סקית כמעט — והן עדיין בסיס לכל דיון מאוחר בב־עיות המסויכות להן נדרשת.

אפשר להמשיך כאן לעבר הבדלים יסודיים, מסור־תיים בין הכתיבה ההיסטורית הגרמנית לבין הכתיבה ההיסטורית הצרפתית. לתאודור מומזן, החוקר הגדול של רומא (ובייחוד של המשפט הרומי) מיוחסת האמרה היכולה להאיר את ההבדלים הלאומיים בין האסכולות ההיסטוריוגראפיות: על עמיתו הצרפתי, חוקר הקדמו־ניות ארנסט רנאן, נשא מומזן את דבר־השבח הבא. "רנאן, אף־על־פי שהוא כותב יפה, הריהו היסטוריון טוב ב'". האסכולה הגרמנית־הראנקאית לא צידדה ב"כתי־בה יפה" כל־עיקר, ראתה בה את אויבת המחקר ההיס־טורי הבא לגלות את מה שקרה בעליל בעבר. אלעזר וינריב מתייחס בספרו למסורת אנטי־ספרותית זו בדב־ריו על היסטוריה כספרות. "ואולם היו היסטוריונים ש־יצאו חוצץ נגד דעות מעין אלה (שהובאו לעיל), בדבר הצורך של ההיסטוריה להיכתב בשילוב של חן ספרותי, י"ב.) וכפרו בשמץ של קשר בין היסטוריה לספרות. מסורת היסטוריוגראפית זו מוצאת לעצמה תימוכין בת־ביעתו של ראנקה להיסטוריה מדעית". ומעניין שבהמ־שך מזכיר וינריב דווקא את שמם של שני הצרפתים, לנגלואה וסניובו, כמי שהתרעמו על ... מומזן כעל מי שמלביש את חקירותיו לבוש ספרותי מדיי. זה סותר את האנקדוטה שהבאתי לעיל, אך דומני שאנקדוטה זו מאירה היטב את ההבדל העמוק, במידה רבה עד היום, בין הכתיבה ההיסטורית הגרמנית לזו הצרפתית. בזו ה־אחרונה חשוב עד מאוד עד היום עניין הכתיבה היפה. אך וינריב חוזר ומזכיר את תביעתם של שני ההיסטור־יונים הצרפתיים, שבמעניין שלהם באשר למטרותיה ושלביה של הכתיבה ההיסטורית הוא הוזל את ספרו. כ־שטוענים ש־כתיבה ספרותית רק פוגעת בהשגת המטרה האמת והיחידה של הכתיבה ההיסטורית, מסיות "מדע שנרכש בחקירה". למזלנו לא נשמעו לעצה זו גדולי המחקר ההיסטורי הצרפתי במאה העשרים.

ואולם נחזור אל העיקר. פילוסופיה של ההיסטוריה. זו מגמה, וינריב אינו נלאה מלחזור ולשנות זאת באוז־נינו. לענות על השאלה "מה עושה ההיסטוריון כאשר הוא כותב היסטוריה". התשובות על כך מכסות תחומים כה רבים ומעלות בעיות ובעיות־משנה כה מגוונות וס־בוכות, עד שנדמה כי על המדעים שהתפר כאן, בתחום הזה של הפילוסופיה של ההיסטוריה, כדי להשיב על השאלה הנ"ל. לא רק כל תחומי הפילוסופיה, למן הלו־גיקה ודרך תורת ההכרה ועד לפילוסופיה הפוליטית, אלא גם תחומים כמו האנתרופולוגיה והבלשנות וחקר הספרות. היריעה עצומה ומרחבי הדיון משתרעים מאו־פק אל אופק. אלעזר וינריב נוקק לכל המדעים הללו ונע בהם בחופשיות המעוררת התפעלות. מדעי־הרוח ו־מדעי־הטבע נפגשים בתחומים אלו של הפילוסופיה של ההיסטוריה, וינריב נזקק לאלה כמו גם לאלה, ומעל לכל הוא נוקק, כמובן, לפילוסופיה עצמה, בתולד־תיה האחרונות. אם כי, כאמור, הוא נדרש בעיקר לפילו־סופיה המודרנית, מדיוויד יום ועד ויטגנשטיין ועד פי־לוסופים של המשפט דוגמת הארט ואונורה.

אחד־עשר פרקים לספרו הגדול, וכל פרק הוא בעי־צם מונוגראפיה לעצמה, הניתנת לקריאה עצמאית, וב־עצם לימוד עצמאי. המרחב הוא, כאמור, אדיר, וכאן אי־אפשר להצביע אלא על מעט מזעיר מתכניו של ה־ספר ושל המקראה הנלווית אליו. זאת ועוד, שאלעזר וינריב מלווה כל דיון ברעיונות המופשטים־הפילוסו־פיים בניתוחי אירועים היסטוריים ממשיים וציטטות מ־תוך דברי היסטוריונים ודעות שהביעו. התוצאה היא ספר חי, מלא וגדוש, המושך לקריאה בכל שוו תובע־נית.

כיוון שמרעיתה של ההיסטוריה היא מן המרכזיות לתחום הזה של פילוסופיה של היסטוריה, דנים בשאלה זו מנקודות ראות רבות עמודים רבים בספר הזה. היית־כן הסבר מדעי באמת לאירוע היסטורי? המדע תובע כללים או חוקים הניתנים לבדיקה. כלום יתכנו כאלה בתחומה של ההיסטוריה, תחומו של כל העבר האנושי (אמנם יש מחלוקת אם זו הגדרת מרחב עיסוקה של ה־היסטוריה)? וינריב מביא את הטיעון של קארל גוס־טאב האמפל בדבר אפשרות קיומם של חוקים כלליים בהיסטוריה (מאמרו של האמפל משנת 1942 מובא ב־מקראה) ודן בו באריכות, מצביע על חולשותיו ועל ניס־יונות ההתגברות של האמפל עצמו עליהם. הוא מנתח את הטיעון הדדוקטיבי־נומולוגי של האמפל, המסמיך את טיעונו בדבר חוקיותה של ההיסטוריה על יסודות תורת הדדוקציה של דיוויד יום. ולדיון הזה בהסבר וב־טיעון של האמפל (או גם האמפל־פופר, שכן קארל פו־פר ניסח אותו טיעון תוך שינויים מסוימים) מובאות תזות נודעות של שני מלומדים: תזת הקשר בין אופיים של אזורי־הספר לבין הדימוקראטיה האמריקאית מבית־מדרשו של ההיסטוריון האמריקאי הנודע טרנר, והתזה של מאקס ובר בדבר הקשר בין הקאפיטאליזם והפרו־טסטנטיות.

בתחילת ספרו מבחין וינריב בין הפילוסופיה הספקו־לאטיבית של ההיסטוריה, "הבונה תאוריות של העבר", לבין הפילוסופיה הביקורתית, "החוקרת את עבודת ה־היסטוריונים ומנסה לחשוף את העקרונות המתודולו־גיים המונחים ביסודה באמצעות ניתוחה של שפת ה־היסטוריונים". הוא מבטיח לעסוק בספרו אך ורק בפי־לוסופיה מן הסוג האחרון, זו הביקורתית, אך בכל זאת הוא חורג מהבטחתו ומקדיש פרק אחד ל"מטא־היס־טוריה" — לכל אותן תאוריות פילוסופיות גדולות המנ־סות לתפוס את שור ההיסטוריה המשתולל בקרניו, ול־מצוא את המפתח הגדול והמוחלט לכל אירועי העבר. התאוריות המפורסמות בתחום הזה הן של מארכס, של שפנגלר ושל טוינבי, ואולי מעל לכל של הגל, שהוא אל־נכון אביהן של שלוש הראשונות, ושמא כל האחר־רות. וינריב דן במטא־היסטוריה שהשפיעה יותר מכולן, זו של קארל מארכס. בדרך המתוחכמת של ציטוט מתוך מבוא לאחד מחיבורי מארכס וניתוחה של הפסקה לדר־חבה ולעומקה, כך שמתוך הטיפה של הים נגלה לעיני הקורא ההדיר הים כולו. אחר־כך הוא עובר לסקירת התאוריות של שפנגלר ותלמידו טוינבי. ובסופו של הפרק מציע העצה לקורא: "בקוראך חיבור היסטורי — חפש את המטא־היסטוריה החבויה בו".

פרק מרתק ביותר, גם הוא נוגע בלב לבה של הפי־לוסופיה של ההיסטוריה, בתורת ההכרה של האירוע ה־היסטורי, הוא הפרק "גילוי וכינון" שנדונות בו שתי גישות־יסוד לחקר העבר: גישת הגילוי, הרואה את דר־כו של ההיסטוריון כדרך של גילוי עובדות או מצבים שהיו קיימים בעליל בעבר, ובהיותם בבחינת ישים ריאליים הם מועדים לגילוי (ואפילו לא יתגלו, עקב קוצר היד האנושית או מסיבה אחרת) ובין גישת הכי־נון, המתייאשת מראש מכל אפשרות להכיר את העבר בבחינת "הדבר כשלעצמו", המודעת לכך שכל מה ש־יש לנו מן העבר אלה הם שרידיו של העבר הזה, וממ־לא "החקירה ההיסטורית אינה חקירת העבר, אלא חקי־רת עקבותיו בהווה", כדבר מובאתו של וינריב מדברי ההיסטוריון האנגלי ג'פרי אלטון.

וינריב עורך מין דו־קרב בין גישת־הגילוי ובין גי־שת־הכינון, מראה את נקודות המשיכה של כל אחת מהן, ואף חושף את חולשותיהן של השתיים. ולא נחה דעתו עד שהוא מביא את הדיאלוגים בין הניצים בצו־רת דיאגרמה שבסוף הפרק, המסכמת את כל טיעוני ה־בעד והנגד של הפרק.

ספרו של וינריב הוא, כמובן, ספר לימוד. אין הוא מניח ידיעות מוקדמות אצל הקורא, והוא אף טורח להסביר מלים לועזיות, על הגדרים שלהם, מלים דוג־מת מתודולוגיה או סטרוקטורה. הידע מוצג בפירוט ובבהירות רבה, תוך שימוש בסיכומים פנימיים וגם בצורת דיאגר־מות. אף־דומני שגם הקורא הכללי, שאינו תלמיד, יה־נה מדרכו של הרצאה דידאקטית לעילא זו. החומר הוא קשה תפרש, כאמור, על תחומים רבים, ואפשר ש־כל קורא, גם בעל ידע מוקדם כלשהו בנושאים המוע־

(המשך בעמוד ב'7)

אותיות קטנות/אהרן מגד

אהבת רחל

פרשת אהבה "שלא נתגשמה", רצופה עצב ענוג, התלבטויות וייסורי־נפש באה לידי גילוי בצרור מכתבים אל המשוררת רחל (מן השנים 23—1985) שנכתבו רוסית ותורגמו עתה לראשונה לעברית

הפופולאריות ההולכת ונמשכת של שירת רחל בקר־ב צעירים וקשישים, הדיוטות ומשכילים, היא תופעה מופלאה ומסקרנת בתרבות הישראלית. 56 שנים עברו מאז מותה, אופנות ומופתים התחלפו כמה וכמה פע־מים — בחורות אינן עוטרות את ראשיהן בצמה קלועה ולא לובשות לבן, האהבה היא "כבר לא מה שהיתה", כמו שאומרת סימון סיניורה על הנוסטאלגיה, והולנו למדנו לכבד שירה לא "מלודית", לא מחורזת — אבל ספר שיריה של רחל מופיע מהדורה אחר מהדורה, אל־בומים וביוגראפיות עליה זוכים לתפוצה רחבה, לחנים חדשים נכתבים לרבים משיריה שהולחנו כבר בשנות ה־30 וה־40, הם מושמעים בפי זמרים שהפופ והמאבק היו מותם מילותם. ללא היסוס אפשר לומר שהיא משוררת אהובה, ולא רק על חולי הגעגועים לימים ש־חלפו ולא ישובו עוד, ולא רק על רפי־השכל שאינם מבינים שירה אמיתית מהי.

האם יש בזה "צדק פיוטי" אם נעמיד מול רחל את "בת־הזוג" הספרותית שלה, יוכבד בת־מרים (והרי רגי־לים אנו, עוד מימי שמעיה ואבטליון, הלל ושמאי, להע־מיד את הסופרים על המגרש ב"זוגות": ביאליק וטש־רניחובסקי, עגנון והזז, שלונסקי ואלתרמן וכו' עד עצם היום הזה) דומה שאף כי שיריה של יוכבד ה"עב־ריה" ("בתוך קרומים, בשחור ולהט/עלתה מן הנג"ד", כתבה עליה רחל), הרבה יותר מורכבים, עשירי־משמ־עויות ומגוונים בנושאיהם מאלה של "בת־זוגתה" (ועם זאת לא פחות "מלודיים" מהם) — היא כמעט אינה ידו־עה היום, מלבד לבני הדור הישן, או ללומדי תולדות השירה.

אלא שסוד הפופולאריות של יוצרים מסוימים — סופרים, ציירים, מוסיקאים וכו' — צפון בתופעה רווחת למדי: שלא תמיד [illegible] רב ללא הפרד ביחס לאישיותו של היוצר. אישיות ה־מעוררת בנו סימפאטיה רבה, [illegible] או שיש לה השפעה כאריזמאטית עלינו, מסיבות שו־נות משונות, בין אכסצנטריות, או אף טירוף.

פרודיק רפאל, בפתח הביוגראפיה המבריקה שלו על ביירון, כתב שהתשובה על השאלה "האם אתה או־הב את ביירון?" לעולם אינה יכולה להתייחס לטקסטים שלו בלבד, אלא תמיד תהיה מעורבת בה תגובה רג־שית לגבי האיש עצמו. שהרי ביירון היה לא רק משור־ר, אלא גם "סטאר", איש החברה הגבוהה, מאהב רב־עלילות, לוחם חירות וכו'. דברים אלה, אפשר להחילם על שורה ארוכה של יוצרים, שהכרת הביוג־ראפיות שלהם יש לה השפעה חזקה במודע או שלא ב־מודע על יחסנו ליצירותיהם. כמו ואן גוך בציור, מאה־לר במוסיקה, קפקא בסיפור ועוד רבים רבים (או אצ־לנו ברנר, פוגל, דבורה בארון ועוד). הדוגמה המקבילה הקרובה ביותר בספרות העולם לרחל היא אולי אמילי דיקינסון, שגם הפופולאריות שלה אינה שוקעת זה למעלה ממאה שנה, יותר בזכות אישיותה וקורותיה מאשר בזכות ערכם הסגולי של שיריה, שלא רבים מכירים בו.

(ועם זאת יש לזכור שאין זה כלל כל־עיקר. ביאליק ואלתרמן, למשל, מוסיפים להיות "פופולאריים" ללא כל קשר עם הביוגראפיות שלהם, שאינן מוכרות ביו־תר, וגם לא מעניינות במיוחד. ברוב המקרים יש לנו יחס "נטו" ליצירות, אם להשתמש בז'ארגון העיתונאי.)

הרהרתי בדברים אלה עם קריאת ספרו של בנימין חכלילי, "לך ועליך", שהופיע עתה בהוצאת הקיבוץ ה־מאוחד, שבעיקרו הוא קובץ מכתבי־אהבה של מיכאל ברנשטיין אל רחל מן השנים 1915—1923, שלא היו ידועים עד כה, וצרור שירי־רחל שנכתבו רוסית בשנים 1915—1918, ותורגמו עתה לעברית בפעם הראשונה (בידי עמנואל ביזובסקי, שלמה אבן־שושן והעורך).

בנימין חכלילי, איש נאמן, עשה כאן עבודה שמתוך אהבה לשמה. בעקבות סימני־דרך שהשאירו לו אורי מילשטיין וחיים באר ברשימותיהם על רחל, הגיע אל צרור מכתבים שלא פוענחו במכון "גנזים". [illegible] את המכתבים — 31 במספרם — פענח, תורגם, ואת השירים הביא מקור בצד תרגום. על אלה הוסיף הסברים, הערות והערכות משלו.

לא לרבים זכור שרחל עלתה פעמיים לארץ־ישראל. בפעם הראשונה יחד עם אחותה בשנת 1909, בהיותה בת 19, ובפעם השנייה בשנת 1919. ב־1913 נסעה מן הארץ לצרפת. למדה שנתיים חקלאות בטולוז, וב־1915 עד 1919, שנות המלחמה והמהפכה, שהתה ברוס־יה, בחת־מרטא בבאקו ובמחוזות, עקב מחלת השחפת. בעלותה שנית ארצה, עשתה בדגניה, בירושלים, בצפת, בתל־אביב, עד מותה, והיא בת 41.

בהיותה בטולוז נקשרו קשרים רגשיים עמוקים בינה ובין מיכאל ברנשטיין, סטודנט יהודי־רוסי, צעיר ממנה בשנתיים, שלמד שם הנדסת־חשמל. צעיר משכיל, יודע לאטינית, אספרנטו, קצת עברית, הכיר שי־רה רוסית וצרפתית והוקיר אמנות ומוסיקה. מכתביו אל רחל הם משלוש תקופות: בשנים 1915—1916 מ־טולוז ובורדו לרוסיה; בשנים 1916—1917 (לאחר שחזר לרוסיה) מלונדון שבצפון המדינה לערים אחרות ברוסיה שבהן שהתה רחל; ובשנים 1921—1923 מרוסיה לארץ־ישראל. מכתביה של רחל אל מיכאל לא נשתמרו, ועל תוכנם אנו רק נרמזים מתוך תשובותיו להם. מה היה גורלו של מיכאל, שהיה מורה עני בלנינגראד וחיבר כמה ספרי־לימוד, לאחר 1923, לא ידוע לנו, שכן עורך הספר לא הצליח לגלות את עקבותיו.

מכתבי־אהבה תמיד מעוררים עניין וסקרנות, לא כל שכן אל משוררת כרחל, שקורות חייה ידועים לנו, קרובים ללב, ושכה רבים משיריה הם שירי־אהבה, שי־רי המעגעים שלהם היה נושא לסברות וניחושים. אך הדבר שמשך את לבי יותר מכל במכתבים אלה, היה סגנונם, שרוחה של תקופה טבועה בהם, תקופה שאנו מתנתקים (הולכים) ממנה. מסמך היריעה הזה מעמיד אותנו על התמורות והתהפוכות שעברו על תרבות היחסים [illegible] מאז ועד עתה.

אלה הם מכתבים של אהבה "שלא נתגשמה", עקר־בת־התלבטויות, יסורי־נפש ועצבות. "בטולוז קר, מעונן ומר על הנשמה", כותב מיכאל ב־1916, "איני מוצא לי מקום. — לא אמרתי לך משהו חשוב מאוד. הדבר העי־קרי נשאר לא אמור. מה אותו דבר עיקרי? איני יודע רק יודע שלא נאמר". ובמכתב מבוהל באותה שנה: "עכשיו נדמה לי שאסור לי לחיות ואם לחיות אז בבדידות, כי בכל מגע עם אנשים, אני מביא כאב לעצ־מי ולאחרים. — איני מוכשר לשום דבר". וב־1917 מ־לונדון: "דיה (אחד השמות שהעניק לרחל), ועשיתי כל־פיך במשך שנתיים אלה כל כך עמוקים, אך מדוע אי־ני יכול לבוא אליך בפשטות, בנפש פתוחה וטהורה, ו־לומר לך: באתי אליך, הורתיו". וב־1922, מרוסיה לא־רץ־ישראל: "דיה נשקי אותי, לבדי אנוכי, כבול בשר־שרות, כואב עד אימה. פעם, בחשכת הלילה, נעורה אמונה באושר, בנרות מבוהקים בדלקו להבת אש, אבל לא..." ולאחר שנה: "דיה יקרה, לשכוח אותך — פירושו לרו־קן את הנשמה, פירושו לעקור את מיטב הפרחים ול־השאיר מקום שומם תחתם".

וכן הלאה. סגנון שאנו מכירים אותו בעיקר מן ה־ספרות הרוסית — טורגנייב, לרמונטוב, צ'כוב — והנה כאן הוא "בחיים". והוד למכתבים אלה, מאחר שאין ב־ידינו מכתבי רחל אליו, מגיע אלינו דרך שיריה הרו־סיים: "קוראת אני את מכתביך וחוזרת/ והלא מליך פשוטים גם וצנועים,/איך זה תרמוס כך, בקשיות ער־וות,/פרחי אהבתי הביישנים" (1916). או: "אני אתך, רחוקי שלי,/אתך אני — ללא שינוי ומעל./מעבר ל־מים, ליבשות, אתה לי,/כמו בימים ההם, מקרוב" (1918).

כמה שאין הבדל רב בסגנון, באווירה, בין שיריה ה־רוסיים של רחל ובין שיריה העבריים, המאוחרים (ראה שירה הידוע, שאותו מביא גם חכלילי: "התשמע קולי, רחוקי שלי,/התשמע קולי באשר הנך — ") כך גם אין הבדל רב ביניהם ובין הפרוזה של מכתבי מיכאל. אלה ואלה ספוגים באותו "עצב ענוג", שיש בו געגועים, לבטים, מגעים עדינים, שהיום כבר קשה למצוא כמותו בשירים, במכתבים, ואולי גם ביחסי האהבה עצמם, כא־שר נדמה כאילו במקום "לאהוב", ברוסית או בעברית, "עושים אהבה" באנגלית־אמריקאית.

אילן שיינפלד / עשיריה על עת

גילי במל, רוחי נבל,
ואין בי גיל אלא מזג ישרים.
רעי המתיק אלי מותו,
הוריש לי אהב עם מרורים.
עצבוני עצב אני עצבותי,
הודה ממרום קירות הדברים
פריחת נחסר בבלות בשר
נוגה גונים מאד נאורים.
חורט בכל עת בנזר עט
מעגלות החלוף בשני היצורים
נותרתי שר את למי המבודד
עד יתמו ימי הפזורים.
ולעת ערב היינו נסגר,
מוליך עיני אל חן השמים:
"הנני בזה ההוד מיושר
כמו חבוש בתוך בית האסורים.
ואין לי אח ולא אהב ורע,
עזבוני לנצח גם הורים.
ועם כל זה אני תמיד מקוה
לאל עליון וצור כל היצורים".*

ל' בסיון, תשמ"ז

* מתוך שיר של שלום שבזי

בית הבובות של ויליאם תאקרי

יריד ההבלים
מאת ויליאם מייקפיס תאקרי
תרגום והערות: אסתר כספי
הוצ' מוסד ביאליק, ירושלים, 1987

מאת פניה עוז

"יריד ההבלים" הוא רומאן רוחש חיים, רב־תהפו־כות וסארקאסטי בכל שהצליח עט ויקטוריאני לכתוב. ויליאם מייקפיס תאקרי, הכניס אלינו מעבר לכתפו של דיקנס בפנתיאון כותבי־הרומאנים האנגליים של ה־מאה ה־19. היה סופר קהיהרב, ענק ובהיר. בני־דורנו אהבו אותו וקידשו עבור יפה כבכהן הבנים. אנתוני טרולופ [illegible], הדומה שהוא, לפחות, לא היה מהסס להציב את תאקרי ואת דיקנס כתף אל כתף.

הרומאן כורך כמה עשרות דמויות ומפתל אי־אילו עלילות־מישנה סביב שתי גיבורות כצמודות וכנוגדות. הראשונה היא אמיליה סדלי העגונה האוהדה, והשנייה — המכשפה באמת — היא רבקה שארפ הערמומית וה־כובשת. רבקה זו ראויה לשעון לתואר ההרפתקנית החברתית הגדולה ביותר בספרות האנגלית.

הספר כבוע בקבוצה הכיהוד של החברה הוויקטורי־אנית והגם שזמן עלילתו קודם במעט לעידן הוויקטורי־אני, חברה מקובעת להפליא ודינאמית להפליא, אשר אנשיה מתגברים ברגע יכולתם בין שלבים של סולם החברה: נוקשה, כרומאנים ויקטוריאניים רבים, דומה "יריד ההבלים" לבית־בובות אנגלי ישן, שחזיתו פתוחה וכל מפלסיו חשופים לעינינו, בין המבשה הבפורה שבר־בית, דרך חדרים ההדורים שבקומות הראשונות ו־עד קישוטי המשרתים תחת הגג. בארכיטקטורה המעמ־דית הזאת נותרות [illegible] פתוחות לתמיצה, ו־[illegible] בה במאחו ובאונך לפי יחוסם, מזלם ובישורותם.

תאקרי החל לפרסם את "יריד ההבלים" בהמשכים חודשיים בינואר 1847. הרומאן יצא לאור בשלמותו, [illegible], ב־1848. כותרת־המישנה שלו היתה ב־ראשונה "רישומי עט ועיפרון של החברה האנגלית", ו־אחר־כך הוחלפה ל"רומאן ללא גיבור". בני־דורנו אהבו את הספר והעידו עליו שהוא גיבוב לשיקף את בבואת־הם. וגם לזרות עליה אור. שארלוט ברונטה כינתה את תאקרי "הכהן הגדול הלגיטימי של האמת". והמבקרת אליזבט ריגבי קבעה כמוך להופעת הספר: ש"יריד ההב־לים" הוא "תצלום בילוי של המנהגים והתהלים של המאה ה־19".

נוסף על הראליזם הציב לקוראיו, העניק להם תאקרי ביד רחבה עינוגים אחרים שידעו הרומאנ־סים במאה ה־19 לתת לקוראיהם: הצצות להדרים ול־הדר־הדרים של בני המעמד הבינוני והאריסטוקראטיה, תיאור בדוהייה של הליכות וסדרים [illegible] על הסעירדויות המתוקות שבתרבות הפרתב. [illegible] התרבותי של הספר ושל העולים, כפי שיסבים רוב גיבוריו היא להגקדרבתי, ובלהוותה הבינונית: בת־מספר פרקים. אחוזות כפריות, קסרקטים בריכים בהודו ובבלגיה ופלונות בבריטון, דרך אביריה. בת המהודרים בן הביתי. נתוודע אל עולם הבורגנות הבינונית והגבוהה של לונדון, ואיתו רבקה, בת להורים בפוהתקים — אב צייר ואם, אבוי, צרפתיה — התעלה לנגד עינינו אל גבהיה המהודרים ביותר של החברה הלונדונית, ותתיידד עם אריסטוקראטים אמיתיים. [illegible] בתוך כך מכניס אותנו תאקרי בגנבה אל מעזר רחב של הדרים. החל מחדר־משרתים בדיור בית העליונות, ובלה בחדר־השכבה המיוחד בארמון בקינגהאם. אך מרכז הכובד העיקרי הוא תהום המחיה של תאקרי עצמו ושל רבים מקוראיו, "האזור הבנוי במחלוקת בין המעמדות הבינתיים והאריסטוקראטיה", כפי שמכנהו הסופר והפובליציסט וו' ס' רוסקו. זהו אזור של ציפיות גדולות ושל חרדות עמוקות. ממנו אפשר להעפיל או להתדרדר בצינורות המקובלים: כסף ונישואין.

רבקה שארפ היא הגיבורה המתאימה ביותר לזירה חברתית נוקשה והתנועעת זאת. רבקה היא upstart. ה־שפה העברית, חרף דקותה וחסכנותה, יכולה לתרגם את המונח הנוצרי הזה רק תרגום חלקי ומסורבל מאוד: הרפתקן חברתי, שאפתן שפל־מוצא, זו ה־מקרובבבא. בזכות קסמה, ערמתה וכשרונותיה עולה רבקה כמטר אור בסולמות החברה הלונדונית. בעוון שפלות־מוצאה, חוצפתה והחוחות־דעתה היא נופלת כאבן. ורק רחמיו של תאקרי מונעים ממנה להגיע לביבים ממש, וברקע העלילה, בעמקי הבמה, עולה כמטאור ונופל כאבן הר־פתקן צרפתי אחר. מהו, בעצם, תפקידו של נפולאון בתפאורת "יריד ההבלים"? כפי שמציין ה' מ' דלסקי באחרית־הדבר לתרגום העברי, "יריד ההבלים" אינו רו־מאן היסטורי. הוא מתאר עולם ויקטוריאני מובהק, אך תאקרי בחר להקדים את זמן העלילה ולמקמה בתקו־פת נפולאון [illegible]. הקרבות ההיסטוריים המתוארים בס־פר, ובעיקר קרב ווטרלו המפורסם, נועדו בעיקר להבל־יט, להעצים ולהעמיד באור מגוחך את הקרבות החב־רתיים הגדולים. [illegible] של "יריד ההבלים", ובעיקר לחמותיו, נאבקים בסלונים, בנשפים ובשקמים החברתיים המורכבים להפליא.

ובכל־זאת נפולאון הגדול אינו מובא בבאית גרידא ב"יריד ההבלים". דומה שקריאה חוזרת תחשוף את נוכחותו הנסתרת של נפולאון בחלקים רבים על הספר. נפולאון הוא כמעט גיבור סמוי של "יריד ההבלים": הוא מובא [illegible] של החברה [illegible]. באמצעות נצינתו ובתדמיתו רבקה שארפ. כבר בראשית הספר קוראת המורדת הקטנה "תחי צרפת! יחי הקיסר! יחי בונאפארט!" ותאקר־י מבכיר, שקריאה כזו באנגליה דאז בשולה לקריאה "יחי לוציפר!" ואכן, ויקטוריאנים אחרים ברומאן ומי־חוצה לו מצאו יסוד דיאבולי ברבקה ובנפולאון. "הבבנה של מפלגת קטנה וגיקחית זו הוא צרפתי באופן מבהיר". אולי בהקלה המסוימת. כתבה המבקרת ה־ויקטוריאנית אליזבט ריגבי: אנגלי אמתי לא יכול להי־ות ערום ומרושע עד כדי כך.

הקורא מוזמן לדלות להתאגו דימויים וקישורים קטנים בין רבקה ונפולאון. רבקה והסבלה הצרפתית. רבקה והתיחרות המוסרית, [illegible] כבוד המלוכה והרס הסדרים [illegible] על החברה האירופית הישנה. בבריסל, ערב קרב ווטרלו, ב־אווירה של עליזות, בורא הפקרות. נפער הבדק ורכו [illegible] רבקה לראשונה אל החברה הגבוהה־האמת. אצ־בע־נפולאון ברופפת את הדיוקים החברתיים. והחר־פתקה [illegible] הצרפתית [illegible] לביעוד האריסטוקראטיה האנגלית. ואילו לא די בכך, רבקה בתכנית לעבור, במקרה של תבוסה, אל הצד ה־צרפתי. רבקה היא בוגדת בכל רמה בבעלה, [illegible] ובידידה היא בוגדת בפועל. והארצה — בבוה, בכה יפה ובוהה. על כן, שאנחנו וגם תאקרי אוהבים ובעד־צים אותה על־כרחנו. הדמות הקסימה אפילו קוראים ויקטוריאניים בעלי עקרונות מוצקים בתכלית.

למען האמת לא כל הוויקטוריאנים עיכלו על־נקל־לה את ליקוייו המוסריים של "יריד ההבלים". "אווירת היצירה רוויה מרי טיפשות ורשעות אנושית", קבל המב־קר ג'ון פורסטר ב"אקזמינר". [illegible] הודה מבקר אנגלי אחר. אבל "למה לנפץ את הער־כתנו (לדמויות) על־ידי אזכור חסר־צורך של עובדות כאלה" הגדיל לעשות האמריקאי צ'ארלס אסטור בריסטד, שהתרעם מאוד על יחסה של הגיבורה רבקה לבנה הקטן. "נראה בלתי־אפשרי שאשה תהיה אדישה [illegible] ליוצא חלציה", רעם בריסטד מעל דפי ה"אמ־ריקאן רוויו" באוקטובר 1848. "בארץ זו, אנו נאים לו־מר, זה אכן בלתי־אפשרי".

תאקרי: קסמם של הוויקטוריאנים

"אי־המוסריות" של הרומאן התפרשה בעיני דוד של תאקרי [illegible] כמגרעת אמנותית מובהקת, ר־ס' ריבנדל, עורך ה"ספקטייטור", כתב: "כיצירה של אר־ט, [illegible] לרבקה מתחרים בפרוזה, אבל המוסר שלה לקוי מכדי שתעורר ענייך". ואילו וו' ס' רוסקו קבע: "החטא הוא אש. מר תאקרי עושה ממנו זיקוקין די־נור". בהתיימרו לשרטט חיי־אנוש ללא עמדה מוס־רית נחרצת, תאקרי הוא "אמן בלתי־מושלם ואיש־מוסר כוזב".

גם אוהביו של הספר קראוהו בעיניים מוסריות. אנ־תוני טרולופ [illegible] בספרו, מעורבות רגשית גדולה ב־הם להביות של "יריד ההבלים". "איני מכיר באמיליה תכונה שאדם יתבייש למצוא בבתו שלו", כתב. הוא גם הגן על מוסריותו של הספר, וטען שחובה על הקורא שימצא "כי הלקח אשר נלמד בכל עמוד ועמוד הוא טוב". [illegible] באבוקים היה נאלץ לסווג את אנתוני טרולופ כקורא גרוע. לפי הקטגוריזאציה של סוגי־קוראים המוצגת במסתו "קוראים טובים וסופ־רים טובים", הזדהותו של הקורא עם דמויות ומצבים בספר היא, לדעת נאבוקוב, "הדבר הגרוע ביותר שיכול קורא לעשות". וטרולופ, אבוי, היה שטוף ביותר בחטא זה.

תאקרי עצמו לא משך ידו מהטפת־מוסר, אם גם אי־רונית. ולא לחינם בחר לספרו שם כה טעון־משמעות. הצירוף העברי "יריד ההבלים" [illegible] אותו, הבל־הבלים של קהלת. אך למלה הרומית vanitas ולגלגולה האנגלי vanity נתוספו משמעויות רבות מאז נקראה לשמש חלופה פשרנית ל"הבל" הת־נ"כי. היא מציינת אחד משבעת החטאים הגדולים של הקאתוליות, גאוות־שוא. במאה ה־17 כתב ג'ון בניאן את האלגוריה שלו "מסע הצליין". בה הופיע "יריד הה־בלים" כהתגלמות הארציות, הבלי העולם הזה. תאקרי נטל את הצירוף, קילף ממנו את [illegible] הנוצרית־הדי־סודה והצמידו לפגמים אנושיים חילוניים מאוד — יוהי־רה, גנדרנות, ריקנות מתנשאת. המוסר של "יריד ההב־לים" הוא ביסודו מוסר ויקטוריאני, נחוש בצדקתו ו־[illegible], אבל תאקרי מסיר ממנו את סבר החומרה קפוצת־השפתיים הנוקדנית ומגניב אליו קריצה משע־שעת, סלחנית.

הזמן, שעשה שמות במוסר הוויקטוריאני, לא הרע עם "יריד ההבלים". הנוסח העברי מחזיק כמעט 700 עמודים וקשה למצוא בכל אלה עמוד דל. העלילה סבוכה ובנויה היטב והדמויות מלוטשות למשעי. חלקן קאריקאטורות גרידא, רובן נושאות תו גרוטסקי ומיעו־טן רב־ממדיות. סמיוטיקאים וחובבי־צפנים יכולים להתרשם ממערכת אדירה של סמלים חברתיים, רובם בלתי־מילוליים, שמצטרפים לשפה חברתית עשירת־מבע: סמלי מעמד, גינונים, מחוות, כללי־טקס, תנו־עות־אצבע, העוויות דקות. כמעט בכל מפגש בין שני אנשים ב"יריד ההבלים" [illegible] שני הצדדים לבטא ב־סמלים את מודעותם להבדלי־המעמד ביניהם. כך עו־שים אדון ומשרת, בעל ואשה, שני מכרים בעלי תפ־קידים שונים או שני ילדים שאבותיהם גבוהים במוצ־אם החברתי. שפת־הקוד המשוכללת הזאת מעוררת הערצה וגיחוך כאחד, לנוכח [illegible] שהעפילה אליהם באנגליה הוויקטוריאנית. יש עונג מיוחד [illegible] בצי־פייה בחברה המלוטשת, המתנשאת והזהירה הזו במר־רום־מושבו של אנתרופולוג [illegible]. תרגומה של אסתר כספי ראוי לשבחים. בעברית הדורה ומגוונת הצליחה לשמור את הארכאיזם של תאקרי, את האי־רוניה שלו, את ההומור והעליזות. יש בעברית הזו ניחוח ישן אבל לא ארכאי. [illegible] למקור בכל [illegible] הלז. התרגום, הערות השוליים קצרות ומדויקות, ומשמעותם ההיתולית של שמות רבים נשב־רת על־ידי הערה או תרגום חפשי. 12 איורים משל ה־מחבר מתלווים לנוסח העברי ומסייעים להשלים את ה־טקסט. ברוחו המובהקת של תאקרי: [illegible] ווולגארי בעיקר [illegible]. הצצה [illegible] אל קצה־שוליה של [illegible] ה־וויקטוריאנית ולא מבט לתוכה. [illegible] על זעזועים חברתיים בעולם [illegible].

העורך: אברהם רוטם(?)

שבוע של ספרים
מאת בני ציפר

אוטוביוגראפיה

שלום ולא להתראות
מאת רוברט גרייבס
מאנגלית: מאיר ויזלטיר
הוצאת זמורה, ביתן, ומשרד הביטחון, 1987

רוברט גרייבס הוא פנומן בספרות האנגלית. כבר לפני עשרים שנה העריך שכתב 5 מיליוני מלים. עד היום הכפיל את המספר מן הסתם, ואף־על־פי־כן הוא משורר, סופר, מסאי והיסטוריון שבאשר מינורי בכל תחום שנגע בו. האם זו מינוריות מרצון, כפי שהוא סר עו ("שירה מינורית, הנקראת כך כדי להבדילה מהמאז'ורית, היא העניין האמיתי"), או שמא שיחוק השפע העצום של כתיבתו לרעתו ההיסטוריה תשפוט, ולעת עתה נהנה גרייבס מתהילת "אני קלאודיוס" (בין השאר) ומהערצת קוראיו, האוהבים את סגנונו השנון, הקליל, האנגלי עד לקצות האצבעות.

"שלום ולא להתראות" (1929) הוא מן הביוגרפיות הראשונים של גרייבס בפרוזה סיפורית. בתזמון מבוין קלע גרייבס לעניין המחודש שהתעורר בציבור אז סביב חוויות מלחמת העולם הראשונה. "במערב אין כל חדש" היה רב־המכר של השנה ההיא, וכותבי תריסר קצינים וחיילים לשעבר פרסמו בבריטניה זיכרונות מעוטרים למיניהם על המלחמה. גרייבס הפתיע את כולם, ויצא באוטוביוגראפיה תמימה, האותנטית הזאת, שאין בה שום פיוט ושום ניסיון לרגש, אלא לספר דברים כהווייתם, בבהירות מירבית, כאילו נכתבו מיד לאחר התרחשותם. את הסגנון החי הזה, שאין עוד מי שישווה בו לגרייבס, אימץ אחר־כך גם ב"קלאודיוס". הסופר גם הוא לא בוטגיות של רומאן היסטורי אלא כדבר המתרחש עתה.

"שלום ולא להתראות" הוא ספר טרגלני, אולי משום שגרייבס היה מתחילתו ציני יותר מדי כדי להאמין בתועלת שתביא מחאה ספרותית. ועם זאת הוא מלא ביקורת שנונה, משעשעת, על שיטת הלימוד המיושנת והמאובנת בבתי־הספר של זמנו, על האיסורים הוויקטוריאניים הידועים. גרייבס עשה את מלחמת העולם הראשונה בשוחות של צרפת, והוא מביא דברים בדיוק מרבי (ובעקבות תיעוד, שלדעת מבקרים אינו נופל מזה שעשה בשביל "קלאודיוס"). אחרי המלחמה נמנה גרייבס לספרות, ומצייר בפרקים האחרונים של הספר דיוקנאות של הארדי ות.א. לורנס.

ומה על חייו הפרטיים? אלה המאהבים אוטוביוגראפיות כדי לגלות בהן עסיסים אינטימיים, יתאכזבו. אמנם, הוא מספר על נישואיו, גידול ילדיו, לימודיו באוכספורד, חוויותיו כמשורר ומסעותיו בעולם (ובעיקר שהותו בקאהיר כמורה לאנגלית). אך בניגוד לכתבי־אוטוביוגראפיות נמנע מלהפוך את חייו הפרטיים לעמוד התווך של הספר. על התרגום אי־אפשר אלא לומר שבח.

תרגום

ז'אן דה פלורט, רומאן
מאת מארסל פאניול
הוצאת מסדה, סדרת ספרות צרפתית בתרגומו בעקיבתו ובתרגומו של אביטל ענבר, 1987, 218 ע'

מחזות הבולוארים שכתב מארסל פאניול על הגדי של מארסיי והדרום־צרפת מקרבים למות, הכבוהו הרומאן שלו. שלבאנה, [illegible] מבקרים ובביקורות הרצינית בצרפת כמעט שלא הגיעו הנה אליהם. במסורת הצרפתית האהובה של כפריים, שאת הרגם הראשון שלהם יצרה ז'ורז' סאנד במאה ה־19, אין פאניול נחשב ולו תהתבדרות. מאחר שחומרי הרומאנים שלו כמו לקוחים מן המוכן: אקספוזיציה טרויאלית, תיאור משעשע של כפר נחשל וטפוס בהרים, קרוב באגראפית למארסיי ורחוק ממנה מרחק של זמן. אל תוך השלווה הכפרית רוויית האלימות פורצת הדרמה, או ליתר דיוק שרשרת של דרמות. פיקרופיה הזקנה צייר ללא רשיון שחדר לארמונתיו. פיקרופיה נהרג ושכניו, החומדים את אדמתו, עושים כל שביכולתם כדי שהאדמה תיפול לידיהם. סיבוך: יורש לא צפוי ושמו ז'אן דה־פלורט בא לרשת את חותנו של בוסיג. הוא עירוני, ומכאן זר האויב כמעט. בנוסף לכל יש לו גיבנת. באידיאליזם רומאי של שיבה אל הטבע, מחליט דה־פלורט להיאחז באדמה האבודית הצמיחה, עד שהוא נופל לה קרבן. סוף דבר הבל. הסממנים העקשנות של הכפריים ניצחו את הזר, מיגרו את הקדמה, והכפר חזר לאידיליה, לסטאטיות, לטבע.

פאניול, כמספר, עושה את המוטל עליו במקצועיות ובקיצור. כל דמות במקומה, אין מעצורים מיותרים, הקונטראסטים חדים במכוון בין הטבע והתרבות, בין אנשי הכפר, שחייהם ומושגי המוסר שלהם שייכים לתקופת האבן, לבין עירונה של משפחת דה־פלורט העירונית. מוסר השכל הוא כפול: מצד אחד שיר תהילה להרואיזם הפאתטי של ז'אן דה־פלורט, המשלם בחייו על עקשנותו להוציא מים מן הסלע בגנו. ומצד שני אמונה בנצח שורשיותו של האיכר הצרפתי, שאהבתו לאדמה חזקה ממוסר ומחוקים.

אביטל ענבר פותח עם "ז'אן דה־פלורט" סדרת יוקרה של תרגומים מצרפתית בהוצאת מסדה. יש לברך על הרעיון. גם התרגום משביע־רצון.

תעודה

חקלאי יהודי בשדות ארגנטינה
מאת ברוך (בוקל) רוניק
הוצאת יד טבנקין, 1987, 141 ע'

אנו יודעים כמעט הכל על פנודתקווה, חדרה, הבי־צות האקליפטוסים, אך כמעט ולא כלום על מוסוויל, ארגנטינה, ועל שאר מושבות יק.א. שיסד הברון הירש בארגנטינה לפני יותר ממאה שנה במטרה להפוך את עם ישראל לפרודוקטיבי. האירוניה ההיסטורית רצתה שהמטוטלת תחזור למקומה הראשון. מה שקרוי "ארמת הברון" קיימת עד היום בארגנטינה, על חוותיה החקלאיות, שכולן בבעלות יהודית, אך לא עוד בעבודה יהודית. חלומו של הברון הירש להקים בארגנטינה דור של עובדי־אדמה יהודים נכשל, אם כן, סופית. מה שנשאר ממנו הוא קאריקאטורה של החלום.

ברוך רוניק, הבר קיבוץ מפלסים, נולד במושבה מוזסוויל, ארגנטינה, שהיא כאמור אחת ממושבות הברון, וחי בה עד שהיה בן 34. עתה, 38 שנה אחרי העלייה, החליט להציב יד לעולם ההוא, ולשיר לו שיר־אשכבה נוגה, תוך סקירה היסטורית וחברתית של עלייתו ונפילתו של מושבות הברון הירש.

את "יק.א. החברה להתיישבות יהודית", הקים הברון הירש ב־1891. מוסוויל, המושבה היהודית הראשונה, קמה באותה שנה על־ידי גרעין של מהגרים יהודים שהגיעו ברוך־לא־רוך לבואנוס איירס, ומשם עברו להתגורר בין הגאוצ'וס של ארגנטינה. חוויות האימים שמספר רוניק — שמן הסתם שמע אותן מהוריו והם מהוריהם — מזכירות את קשיי החלוצים שלנו. סביבה עוינת, אימה צווחה, מחלות, מחות הרבה תקווה ואידיאלים. מגוחים נשלחים מאירופה ללמד את הקולוני־סטים היהודים לגדל בקר־לבשר ולמגדל־חלב. משברים תוכפים ובאים, יהודים רבים עוזבים ואת מקומם תופסים לא־יהודים, וכיום אין המושבות אלא עיירות ארגנטיניות ככל העיירות, עם ברזל של זיכרונות יהודיים.

רוניק פתח מהוסטוריה לאוטוביוגראפיה ומצייר אידיליה־ילדות קטנה ומיוחדת ומתאר את הווי המושבה של נעוריו. הפרק האידילי נקטע באפילוג ובו ניסיון להבין מדוע נכשלו מושבות הברון. לדעת רוניק, לא היה די בשאיפה המופשטת של הברון ליצור יהודים "פרודוקטיביים" בשביל להיות חושק נפשי הדוני מלכי, ויהודי המושבות התפזרו בערי ארגנטינה וחזרו לעיסוקי המסחר והמקצועות החופשיים, מאחר שמאחרי התיישבות החקלאית לא עמד רעיון לאומי.

רוניק אינו סופר ואינו מתיימר להיות כזה. הכתיבה גולמנית־משהו, אך כנה והרודות־שבטע והאנה אמתית לגורל אחד ענף נשכח של התודיה היהודית.

שירה

לילה כנעני, שירים
מאת עודד פלד
הוצאת שוקן, 1987, 72 ע'

קשה להיות משורר חיפאי, ובעיקר שהתרבות עוברת בה בעיקר בקו תל־אביב ירושלים, וחיפאיות מירדשה לפעמים פרובינציאליות. לפעמים בדירות כרמליות, עודד פלד ניצל, אפשר לומר, את כל הטוב שיש בריחוק הזה ויצר לעצמו עולם של שירה מיוחד לו, מסורק משהו, כגשם באמצע הקיץ. פלד הזל את דרכו כתוצר, בעין ענף ישיר, של שירת הבית האמריקאית. הספרה השלישי "קריש" מזכיר לא רק בשמו את יצירתו של אלן גינזברג. זו שירה של דיבור, של צעקה, של מרד, כנגד עולם האשפה השפע, כנגד מועקות העבר וההיסטוריה. חנה של שירה כזו תלוי בעיקר בכנותה ובצעירותה של הצעקה, ובטעם של החיים ה"זרוקים" של המשורר הכותב אותה. פלד כתב בהשפעת אלכוהול וסמים מנגלגים פנימיים, ניסה את כוחו בגבעין פרוזה אוואנגארדית, דימויים נגעו בסוריאליזם.

כל הקסם הזה התפוגג־משהו בשירים החדשים שבקובץ (יש כאן גם אוסף של שירים ישנים שהופיעו בקבציו הקודמים). פלד של "לילה כנעני" חולם על פראיה, על ניתוקה של השפה השירית מן הליניאריות. הוא עדיין צועק, אך הרגל עשה שהצעקה נהפכה בידיו למשחק, כשהוא כותב (בשיר "אפוקליפסה עכשיו") "התגודר מפוליטיקה/הפגו עודד למסוף/עידקו מן המליחה". קשה לדעת אם הוא מתכוון לדברים כפשוטם, או משתבר מעצם הצעקה בנוסח הפגנות הסטודנטים נגד מלחמת וייטנאם לשעבר. וכשהוא כותב בשורותיו הארוכות "בתי הקפה המים עכשיו קיקורי משוררים אוטומאטיים, קומיסארים של/תרבות, צידים להשכיר", זה מזכיר במנגנו את ויטמן, את סנדבאר.

טוב, לכן, שיש בספר מבחר מהספרים הקודמים. הם שירים של פעם, שהיו חזקים הרבה יותר, מלמדים ששירה של אמירות טובה לגיל מסוים בחיי משוררים, רדינה לכמוש עם התבגרות.

ארץ־ישראל

בשבח יישוב הארץ, איגרות גדולים
הביא לדפוס: שמואל הכהן ויגנרטן
מוסד הרב קוק, ירושלים, 1987, 59 ע'

קופאי בבנק "הלוואה וחיסכון", תלמיד חכם ואיש ספר, שמואל הכהן ויגנרטן מת לפני שהספיק לראות את ספרו הזה יוצא לאור, אך השאיר אחריו ספרים הרבה בעניני יהדות, שהמטרה העומדת מאחוריהם היא להשיב מלחמה למתנגדי רעיון התקומה הלאומית מבין החוגים החרדיים. גם "בשבח יישוב הארץ" מכוון לאותה המטרה. ויגנרטן מספר במבוא כי צרור המכתבים שעליו מבוסס ספרו הגיע לידיו ב־1964. [illegible] יישוב ארץ־ישראל הקדושה על־ידי עבודה. האר־מני, ויגנרטן ניסה לאתר במקורות את שמות הרבנים החתומים על המכתבים ואת שם השליח, ר' ישראל שלום, החוזר ומחבר בהם. תוך כך נשזר סיפור־עלילה כמעט, שמאחורי הקלעים שלו מושך בחוטים רבי עקיבא יוסף שלזינגר, רב מיליטאנטי ממייסדי פתח תקווה, שדגל בהתיישבות חרדית ואף פרסם קונטרסים כבדי הצורך לכבוש את הארץ בכוח הזרוע. רבנים ב־חבי אירופה מתנגדים לרעיונותיו, אך הוא מתחכם, וכמכ־תבים שהוא מפקיד בידי שליחו הוא מסתתר מאחורי שם חברה אנונימית. שליחו מסובב בעיירות גליציה, רומניה והונגריה בין השנים תרל"ח לתרל"ט. בתרל"ט, כידוע, נוסדה פתח־תקווה, ומותר אפוא להניח שהכסף שם שאסף השליח הם ששימשו למימונם של עשר החלקות שקנה שלזינגר בפתח־תקווה על שם חותנו.

פרצה בומה המטוליסית של האורתודוכסיה, כפי שהיא משתקפת לעתים באופן מוטעה. כתוך הגוש הקרי "חרדי" יש, או ליתר דיוק היו, אישים של חובבי־ציון, של תומכי התיישבות חקלאית, חידוש נוסף העדלה משלל המכתבים המסולסלים המליציים, המובאים כאן בתצלום ובהעתק, הוא מתחום הדעות הקדומות. הש־ערים, החלוקה וא־הפרודוקטיביות של היישוב הי־שן, נהפכו לקאריקאטורה הן בספרות העברית והן ב־היסטוריה של הציונות. ויגנרטן מוכיח, באמצעות המבחנה, את הלהט הקדם־ציוני ששכן בלבם של גדולי האורתודוכסיה דווקא.

פוליטיקה

הימין החדש — חירות הצרים והסדר הבריתי
מאת ד"ר גיורא גולדברג
הוצאת ביוניס, 1987, 242 ע'

טראומות גדולות מולידות לפעמים ספרים גדולים. הטראומה שהולידה את הספר הזה קטנה ובאבאליות משהו. המחבר, שהוא דוקטור למדעי המדינה, כמעט שנתקע במעלית בגלל שביתת עובדי חברת החשמל, ומאז הולה לפעם בו השאיפה לחזור מבוהלם של מלומדים במדעי החברה הכותבים אך ורק על המצוי ר הקיים, ולנסח גם את מה שרצוי לדעתו לעשות בחברה הישראלית. הנוסחה שלו שמה "הימין החדש", שתהיה תנועה־אחות של התנועות הנושאות שם זה בארצות־ה־ברית, בצרפת ובבריטניה, בוואריאציה מסוימת.

קטנטו של מה שקרוי הימין החדש (התאצ'ריזם הוא דוגמה הידועה שלו, אך גם את הימין החדש האמריקאי זה של להחשן בצרפת אין הוא שולל) הוא באי־ההיקבעות שלו בתוך אידיאולוגיה סטאטית וכוללנית. הימין החדש רחוק מן הימין המסורתי כמו שהוא רחוק מן ה שמאל לסוגיו, ופונה אל המעמד הבינוני. שגולדברג מתעקש להוכיח שאין שום תנועה או אידיאולוגיה בא־רץ הפונה אליו בעצם. בתשעת הפרקים שבספר מפרט המחבר את רעיונותיו בעד חופש ונגד סכוסר (גם של הערבות), ובעצם נגד מתן כל סיוע מלאכותי לקבוצות כלשהן על בסיס שיוכי; בעד התערבות פוחתה בכל האפשר של המדינה בחיי הפרט ובעד חזיקת רגליהם של האיגודים המקצועיים והשתתת שוק העבודה על הסכמים חופשיים. משפחה, מסורת, סדר, כבוד לאומי (הזיארגון, בעל כורחו, הוא פאשיסטי על אף שגולדברג מאמין שאין לימין החדש דבר עם הפאשיזם המסורתי).

גולדברג פותר בעיות יסוד כגון דת ומדינה ובעיית הערבים בקלות יתרה (על הנייר הבעיות נראות תמיד כך), קורא לפרגמאטיזם ולהתעלמות המאמין שגמישות אידיאולוגית תסייע כאן יותר מכל. בפרק הסיום פונה גולדברג לשלב האופראטיבי. אין הוא ממליץ על הקמת מפלגת ימין־חדש, אלא על "זרם רעיוני חסר מוסדות וחברות פורמאלית, המקים מדי פעם פעילות חוץ פרלאמנטארית" (תשובה ימנית ל"שלום עכשיו"), מאחר שההתמסדות היא אם כל רע. הראיה: המפלגות ה ישראליות הקיימות.

"אם תרצו, אין זו הלום" מסיים גולדברג את ספרו בפראפראזה על אמירתו הנודעת של הרצל. אשרי המאמין.

מעולם הספרות והאמנות

ג'ון אפדייק: כולנו יהודים!

השבוע פותח ה"אובזרוור" הלונדוני את המוסף שלו לעינייני תרבות בכתבת־ענק, פרי עטו של הסופר מארטין איימיס על פגישתו עם ג'ון אפדייק שהרהאגים שלו על מנהגים ומוסר באמריקה — בגידה, גירושין, זנות — פרסמו את שמו בעולם. מארטין איימיס פגש את אפדייק בבית־החולים בבוסטון, שם עבר אפדייק טיפול להסרת יבלת, ספק סרטנית, בידו. הם נפגשו בקפטריה של בית החולים. "אי אפשר היה לטעות בו", כותב איימיס, "גבוה, דומה לחסידה. עם האף המשוקל כסימן שאלה והתסרוקת הדומה לטורבאן בצבעי מלח ופלפל".

אפדייק הודיע לאיימיס בשמחה שלא סילקו את היבלת מידו. "רוב הסופרים זקוקים לפצע, אם גופני אם רוחני", כותב איימיס ופצעו של אפדייק הוא מחלת הפסוריאזיס. שלו, מחלת־עור שאותה תיאר באחת הרשימות שלו ב"ניו־יורקר". מסתבר, מספר לו אפדייק, כי העניין רציני משחשבו והוא ייאלץ לעבור ניתוח של ממש ולא יוכל להשתמש זמן מה בידו. "לא אוכל לכתוב", אמר בעצב.

"קראת את ספרו החדש של בלו?" שואל איימיס, ומוסיף: "הוא אומר שבמזרח הקושי הוא החסר בעוד שבמערב הקושי הוא המבחר".

"כן אני מתכוון להשיגו. אלא שיש איזה קושי לבזבז 20 דולאר. למה אני בעצם לא כותב את זה" אמר ביהוס למגש עם התה והקפה שלקח איימיס אל השולחן, והוסיף: "או מה? אובזרוור משלם בשביל התה שלך כמה נאמר".

במשך כל הפגישה, כותב איימיס, גילה אפדייק מודעות לעינייני־כספים. "גדלתי בתקופת השפל", סיפר "כשהייתה תחושה כבירה של ארס־לאורס־זאב ואנשים ממש נלחמו על כל פירור". מצוקת ילדות זו שרדה למרות שאפדייק כתב ו"בימבר" למרות שריגן הפך את אמריקה לגן־עדן מבחינת המיסוי, ואין כל ספק, מעיד איימיס, שהוא נמנה עם עשירי־עולם.

ג'ון אפדייק: אנטומיה של דור

הם עטפסו והתבננו כחולים שנכנסו ויצאו, וכאשר איימיס החל לכוון את רשם־הקול שלו, אמר אפדייק: "אנחנו לא הולכים באמת לעשות את זה, לא כך? נפטפט לנו סתם ואחר־כך תשוב הביתה ותכתוב משהו ארוך עלי ועל עבודתי". האויב העיקרי של אפדייק כיום הוא הע־תונאי. אם לא יזהיר יבלה את כל זמנו בראיונות, מעיד איימיס ומספר כי ב"ניו־יורקר" האחרון פרסם אפדייק סיפור על משורר צ'כי תוהר־ני המתאווה שייאסר שנית, כך שיוכל לכתוב קצת שירה במקום להת־ראיין כל הזמן. אפדייק אומר: "שוד פסור קוריאני מסוגל לבוא ולענות בית רוצה בכל פעם לקפוץ לכמה רגעים. כמה עמיתים אמריקאיים מוכנים לשלם סכום מפתה כדי לזר סט בקורביו של סופר יום או ידיים... ראיונאי יכול להרקיב את מוחו של סופר, הופך אותו למפגר. אתה חוזר ואומר אותם דברים פעם אחר פעם, ואם אתה עושה זאת בשמחה, אין ספק שאתה בדרך להי־עשות רפה־שכל או פוליטיקאי".

אלא שאפדייק כבר חשף עצמו בספריו ובסיפוריו. "מסיבה כלשהי", כותב איימיס, "נוטה הסיפורת המודרנית אל האוטוביוגראפי, והסיפורת האמריקאית במיוחד, וג'ון אפדייק יותר מסופרים אחרים". אפדייק הרחיק לכת ולא נעצר בפתח חדר השינה, אף לא בפתח האמבטיה. וכך הדבר ביחס לכל דבר אינטימי של רגש ומחשבה. בן 23 החל אפדייק לעבוד ב"ניו־יורקר", כבר היה נשוי ואב לילד. הוא עזב את ניו־יורק מקץ שנתיים "האווירה הספרותית שם היתה מכוערת בעיני, והיא עדיין כך. באתי לכאן (לבוסטון) כדי להיות רחוק מן הרעש... אבל בבוסטון הלכתי תעשית רוגע יקרה של ניו־יורק".

לבסוף התיישב באיפסוויץ', מסצ'וסטס, וכאן גידל את ילדיו וכתב את ספריו, שיריו ומאמריו. ספרו "ארנבות" הביא לו את מירב הפרסום ונחשב כ"אנאטומיה של דור". "מגע" — זרע הבריקות ודוחי פורנוגרפיה. "הספר נחשב כשיאו של אפדייק בשעתו", כותב איימיס "אבל כיום הוא נראה כמסכה מוזיפת מבצבצת". ואולם, כפי שנוכחו לדעת קוראי ה"ניו־יורקר" הוא הנישואין להורדוד. לא חלף זמן רב והיהודי אפדייק הצעיר פרסם ב"ניו־יורקר" את גרסתו שלו בדבר הגירושין, ואחריו הופיעה אמו של אפדייק עם הגרסה שלה, גם היא ב"ניו־יורקר". "אני סר פר בתוך סנדוויץ'", אומר ג'ון אפדייק. "התרגלתי כבר שיכתבו עלי", אומרת מרי, אשתו לשעבר ב"ניו יורק טיימס".

"מי הוא ג'ון אפדייק?" שואל איימיס, "כלום הוא בנגר מסטפן שחזר ליד היסוד" והוא משיב בין השאר: "הוא רומאנטיקן... תאב טוהר, תמימות וטוב. הוא קמצן, אנדרוגיני, מסוד, עיקש, סנטימנטאלי לבלייה כיל ושנון באופן לאנסלוד". גיבור ספריו האחרונים הוא באק, יהודי. "כשפיתחתי דמות יהודית ביקשתי בעצם לומר משהו כזה: תראו, בעצם גם אני יהודי. אנחנו כאן כולנו יהודים". על ספרו האחרון, "גרסתו של רוג'ר", כותב איימיס שהוא כמעט יצירת־מופת. "מסה על המוות היצירה באורה הזוהר של עיר מודרנית. זהו הספר העשיר ביותר, המבצחיק ביותר והקודר ביותר שאפדייק כתב מעודו".

רוהוולט: אהבה לספרים

היינריך מריה לדיג רוהולט הוא הגאסטון גאלימאר של גרמניה. לפני המלחמה הוציאו לאור הוא ואביו בברלין את ולטר בנימין, קורט טוחולבסקי, רוברט מוזיל וארנסט פון סלומון. ב־1943 החרימו הנאצים את הוצאת הספרים מסוגה של רוהולט. לאדיג רוהולט גויס לוורמאכט ונשלח לחזית המזרח. הוא עבר את המלחמה כחייל פשוט, אבל לא כחייל רגיל, שכן סירב לירות ולו כדור אחד על החיילים הרוסים. עם תום המלחמה חזר להאמבורג והחל שוב בהוצאת ספרים. הוא הוציא לאור סופרים כסלין, סארטר, וולף, נאבוקוב, אפדייק, כמעט מאחורי כל ספר שהוציא הסתתרה ידידות. גם כיום, עדיין לא התנחם רוהולט על מות ידידו נאבוקוב. הוא היה אספן של סופרים ושל הצלחה, ואהבתו לספרות ולסופרים לא פחתה עם השנים. במלאת לו 80 ראיין אותו השבועון הצרפתי "נובל אובזרוואטר", ובראיון הוא מספר סיפור מרתק על התחלותיו כמו"ל.

"לברלין הגעתי ב־1931. את נעוריי בילתי בפנימייה בעיר קטנה סטרסברג שבמחוז ברנדנבורג. אמי הכניסה אותי לשם מפני שהיתה שחקנית ולא היה לה זמן להתעסק אתי. מפעם לפעם נסעתי לבקרה בברלין. אחר־כך באה האינפלאציה המפורסמת ואמי שוב לא יכלה לשלם את שכר הלימוד. מנהל המוסד אימץ אותי למחצה כדי שאוכל להישאר שם. הוא היה מאוד לאומני וגידל אותנו לאהוב את המולדת. הוא הרבה לשוחח אתנו על התבוסה ועל החוזה ורסאי... הבגט במוסד בושם על הספרות ועל העסק גופני, מספר רוהולט. וכשום כך היה עושה ימים שלמים בחדר תיקוה כסירה בנהר הסמוך. מסביב היה נוף יערות מרהיב ופראי למדי. כל ערב היה המנהל עורך ערב קריאה לתלמידים המבוגרים. הסופר האהוב עליו היה איבסן. רוהולט שהיה קטן מכדי להשתתף בערבים אלה, היה מתגנב פנימה והמנהל השים עצמו כלא רואה. "כשעזבתי את המוסד ונתתי את הלאומנות... גיליתי את האכספרסיוניזם. השתניתי".

"בן 19 הייתי כשהתחלתי לעבוד בחנות ספרים קטנה בברלין, לא הרחק מאלכסנדרפלאץ. בסביבה היו ליצאון ואנחנו מכרנו בעיקר ספרי לימוד... בעלי החנות היה ריאקציונר במקצת, אבל היתה לו חולשה להרמן הסה. ביום שבו הצגתי בחלון הראווה את "במערב אין כל חדש" הוא הקים שערורייה. כשגילה שאני קורא את רילקה זה היה גרוע עוד יותר.

בחנות זו קראתי את האופר־פיאה הסינית של ראבלין. ואת הרומאן הגדול שלו "ברלין, אלכסנדרפלאץ" (הספר ראה אור לא מכבר ב"הספרייה"), כתבתי לו והוא השיב וביקרתי אצלו. הוא התגורר לא רחוק מהחנות. ליד תחנת הרכבת השלזית. הוא הכניסני לחדר קבלת החולים שלו והקדיש לי ספר. שנים רבות לאחר מכן, לאחר המלחמה, כתבתי אליו בשנית. הייתי מו"ל והוא שב לגרמניה כקצין צרפתי..."

רוהולט ביקש להיות מו"ל שלו. כך החלה ביניהם התכתבות ידידותית. אלא שדאבלין ביקש לפרסם את כל ספריו מיד ומהר וזה היה בלתי אפשרי. את תנות הספרים עזב רוהולט כדי לנסוע ללונדון: "אבי, שעדיין לא היה זה אבי (הוא הכיר בי כבן מאוחר יותר) נתן לי סכום כסף והוא נשאר בלונדון ששה חודשים. גם שם עבר כמוכר ספרים. הפעם אצל "פוילס". בסוף 1930 חזר לברלין. "חשבתי עצמי לאנגלי מושלם. חבשתי כובע מלון, החזקתי מטרייה ולבשתי קרסוליות לבנות... אבי הציע לי לעבוד בבית ההוצאה שלו. הצגתי עצמי לפניו כבית ההוצאה..."

בעת ההיא היה בית ההוצאה שרוי בקשיים כספיים. משנתלק האב מן הקשיים, נתן לבנו משרה. הוא זוכר היטב את הימים קודם עליית היטלר לשלטון. בית ההוצאה הכל לעגו להיטלר ולמפלגתו, והנה יום אחד עלה זה לשלטון, ולהיות מו"ל נעשה פשוט מסוכן. אצל אביו עבדו הרבה או ספרים יהודים מן השמאל הקיצוני. הגסטאפו הופיע אצלם פעם אחר פעם כדי להחרים ספרים. תחילה נעשה הכל במתינות, אבל אחר־כך החלו להתקיף את אביו בעיתונים וכינוהו "יהודי לבן"... המצב נעשה קשה יותר ויותר", מספר רוהולט. ממחרת "ליל הבדולח" יצא אביו של לאדיג רוהולט לראות את הנזקים במו עיניו. משחזר לביתו הודיע כי אינו נשאר בגרמניה ויצא לברזיל. בית ההוצאה התמזג בקבוצת בתי הוצאה אחרים, שמקום מושבה היה בשטוטגארט. אחרי המלחמה הקים הבן את בית ההוצאה מחדש. כל ימיו אהב ספרים וסופרים, ובשנה שעברה עשה את כל החורף בתרגום שיריו של ג'ון אפדייק ללשונו של גתה.

הבלה"ה: רות אלמוג

"מאזניים" חדש

בגיליון "מאזניים" החדש, שהופיע השבוע, מבחר מהספרות האיטלקית החדשה בשירה ובסיפורת. בין השאר: איטאלו קאלווינו, אנג'ליו מנטאלה, אומברטו סבא, קורציו מלאפארטה ואחרים. מדור השואה תרגומים מוקדש הפעם לשירו של המשורר האיטלקי ג'והפה אונגרטי "ליל שימורים".

פרסומים ראשונים בגיליון: מאמר בלתי־ידוע של דוד פוגל על י.ח. ברנר והמבוא שכתבה אידה יאן, ידידתו האינטימית של ביאליק, ל"מגילת האש".

כמו כן מתפרסמים בגיליון זה שירים, סיפורים ומסות מאת יהושע בר־יוסף, יאיר הורביץ, עדי צמח, יצחק לאור, אידה צורית, חיים נגיד, יואל הופמן, עמנואל בן־גריון, מ.י. ברדיצ'בסקי, נורית גוברין, אבנר הולצמן, אמנון נבות ואחרים.

פיצוטו: ג'ויס איטלקי

בתולדות הספרות האיטלקית נתקלים לא אחת בכפילות האי־שיות: אמיליו קארלו גאדה — מהנדס, למפרוזה — נסיך סיציליאני; איטאלו סבבו — מנהל מפעל כימיקאלים. היו אלה אנשים שעסקו במקצועותיהם הרחק מאור הזרקורים ובתי־ההוצאה, אבל בסוף חייהם הם פרסמו כמה מיצירות המופת של הספרות של המאה ה־20. גאדה היה בן 64, כשהופיע הרומאן שלו "הפאסטיס הנורא של רחוב דא מארל", למפדוזה מת בתוך שנה מעת פרסום "הברדלס", ואילו איטאלו סבבו סיים את "זינו של זנו", כשהיה בן 62 שנה.

ואולם מקרהו של אנטוניו פיצוטו הוא עוד הרבה יותר מוזר. הוא נולד בסיציליה ב־1893, למד משפטים והיה עד מלאת לו 65 פקיד גבוה שהתחיל את הקאריירה שלו במשטרה, כשהוא משרת באותה מידה של נאמנות את משטרו של מוסוליני כאת המשטר שבא אחריו, כשהוא משמש בתפקיד פוליטי במשא ומתן הבין־לאומי בצירוף לאחר המלחמה. עמד בראש האינטרפול, ייצג את ארצו באומות המאוחדות, ולבסוף סיים כראש המשטרה של בולצאנו ואחר־כך של אראצו. עם פרישתו החל לכתוב. ועד מותו כתב את היצירה אשר ידע "כי היתה משוקעת בו למן היותו בן 4 שנים". יום אחר יום, באישיות ובתשומת־לב דקדקנית שרבט את הטקסטים שלו על פיסות־קרטון קטנות בגודל מעטפה ושיגרם לכמה מידידו ולעורכו בבית־ההוצאה "טונראוזורי".

כך פרסם 12 ספרים, שמהם ראו אור בתרגום צרפתי שני רומאנים. האחד "מתקנים את הבובות" (גאלימאר) ראה אור כבר ב־1964, והשני "סינוזינה ודזינה" ראה אור כעבור שנה. פיצוטו, מי שהיה סגן־נשיא של המשטרה הפלילית הבין־לאומית בווינה ותרגם לאיטלקית את ספרו של קאנט בתורת המוסר, אמר על עצמו: "אינני סופר שניתן לקרוא אותו בנסיעה באוטובוס". ואמנם, פיצוטו הוא סופר "קשה" וקהלו מצומצם. מכל הסופרים הוא מושיב את ג'ויס כפסגת הספרות של המאה ורואה עצמו כג'ויס איטלקי וכאנטי־פרוסט, שכן שעה שמחבר "החיפוש אחרי הזמן האבוד" מבקש ללכוד את הזמן בפיתולים של משפט אין־סופי, פיצוטו מנסה לחתוך את הזרימה של הזמן, להרוס אותו רהיסויות של סיפור לא־סיפורי. הוא פועל בספרות בדרך דומה לזו שפעל ג'קסון פולוק בציור — קולאז' כתמי, קיצוץ קיצוני של מה שמכונה "המילוי", כלומר, פרטי העלילה, התוכן.

עכשיו ראה אור בתרגום צרפתי ספר "התלת־רגל וטקסטים אחרים". הספר יצא במהדורה דו־לשונית בתרגומה של מדלן סאנצ'י (הוצאת "ל'אז' ד'הום") בד בבד עם ספרה של סנצ'י "דיוקנו של אנטוניו פיצוטו". בטקסטים הללו לא זו בלבד שהנר שא נעלם, אלא גם צורות הפועל, הטקסטים דחוסים מאוד, קשים להבנה, אבל בעלי־עצמה. ("לא מונד")

Le Triporteur et autres proses d'Antonio Pizzuto. L'Age d'homme, 120F.
Portrait d'Antonio Pizzuto de Madeleine Santschi, L'Age d'homme, 120F.

המדע הבלתי־אפשרי

(סוף מעמוד ב'6)

לים, נהפך כאן מיהודביה לתלמיד, השמת על הסיכומים הרבים של הדיונים הסבוכים, והנהגה אולי במיוחד מן הפרק החותם, המצליח לשלב סיכום של כלל דיוני הספר (או כמעט) עם העלאתה של בעיה חדשה לכאורה — זה הפרק הדן ב"גבולות האובייקטיביות בהיסטוריה", כשהוא יוצא כדרכו של ויגריב מהגדרתם של המושגים הללו, שרק לכאורה הם מובנים לכל, אובייקטיביות וסובייקטיביות. כך, בפרקים הקודמים, דן המחבר במושגים כמו "סיבה" ו"נימוק" — מצביע על ריבוי המשמעות הסגולי להם.

לכרך הראשון של "חשיבה היסטורית", הכתוב בידי אלעזר ויגריב — שהקדיש בעבר מאמרים אנגליים נרחבים לבעיות שהוא מעלה בפרקי הספר הזה, מאמרים המוזכרים לעתים בהערות לפרקים השונים — נלווה, כאמור, כרך הכולל מאמרים מאת הוגי־היסטוריה אחרים בתחומה של הפילוסופיה של היסטוריה. נדמה שכל המאמרים שבמקראה זו נדונו בספר או, למצער, נזכרו בו.

המקראה פותחת במאמר סיכום מאת ההיסטוריון הבלגי אנרי פירן, הסוקר מאה שנים של חשיבה היסטורית, ומנסה לענות על השאלה שבכותרת "מה מנסים היסטוריונים לעשות?" אחר־כך בא מאמר מאת ו. וולש, בעל ספר פופולארי באנגלית על פילוסופיה של ההיסטוריה (מבוא), ומעלה מושג שנידון בהרחבה בכרך הראשון: ה"מושג הכורך"; ואחריו מאמר המפתח הנזכר כאן למעלה של האמפל. בהמשך נמצא עוד פרק מתוך הספר הקלאסי של הפילוסוף־ההיסטוריון קולינגווד "האידיאה של ההיסטוריה" (ספר המחבר גם הוא, כפי שמציין ויגריב, כמעט בכל מאמר או ספר העוסק בתחום), מאמרו של דריי, הקרוי "הכרת חברה פרימיטיבית", מתקשר לפרק אצל ויגריב על אודות הזיקות בין האנתרופולוגיה להיסטוריה, ובדבר האפשרות להכיר חברה אחרת. כל המאמרים במקראה, פרט למאמרו של ישעיהו ברלין על "הבורות ההיסטורי", רואים כאן אור לראשונה בתרגום עברי. המבוא של ויגריב למקראה מסכם, שוב, את הספר הראשון, סיכום העוקר גם את המאמרים שבמקראה.

זה לא כבר, תוך כדי כתיבה על התרגום העברי המרושל להדהים של הספר של א.ה. קאר "היסטוריה מהי", התלוננתי על העדרו בעברית של חומר בתחומי המתודולוגיה של חקר־ההיסטוריה ובעיות עבודתו של ההיסטוריון (הבאתי כדוגמה את האוסף הנודע של פריץ שטרן, "מיני היסטוריה"). הנה זמן מה אחר־כך רואה אור בעברית ספר העולה ברוחב היריעה שבו, ובעומק הדיונים, על כל ספר דומה המוכר לי בלועזית. אני מסופק גם אם יימצא בשפה כלשהי ספר כה מעמיק, כה נרחב וכה מעודכן, כספרו של ויגריב. קשה להגזים בשבחו המפעל הגדול הזה, על תרומתו העצומה לתחום שבישראל הוא בעל משמעות לאומית כה מיוחדת כמו תחום חקר־ההיסטוריה.

במצבו הנוכחי של מדע זה — בכל שאפשר לדבר על מצב אחד של מוקדי מחקר המתפתל ורב־לשוני — בולטת הסכימות הנודאה עד בלי די של חקר־העבר. נדמה שכל האשליות, הראנקיאניות והאחרות, הגיעו לידי חשיפה גמורה, וכמעט שאפשר להתייאש לנוכח הקשיים האדירים להגיע להכרת אירוע היסטורי ולו אחד ויחיד — ולו אירוע ברזמננו אף־על־פי־כן, למרות שמודעים לעובדה זו מיטב ההיסטוריונים של ימינו, לא חדל פוסק המחקר ההיסטורי, לא חדל להפעיל את קסמו הפאראדוכס הנושן של החיפוש אחרי הבלתי־אפשרי. הנה כי כן דיבר פרנאן ברודל, מגדולי אסכולת ה"אנאל" הצרפתית שמת זה לא כבר, על "מדע כולל בלתי־אפשרי של האדם" (ויגריב מצטט את הדברים בספרו), מדע כולל — זו השאיפה של ההיסטוריוגראפיה המודרנית, ככל שמטורת הכללה אדירה שכזאת. ולשאיפה האת הכרות המודעות הרדואית, האכזרית העמוקה של היות המטרה בלתי־אפשרית.

ספרים טובים

השפנים של אפדייק

ג'ון אפדייק נולד ב־1932 בפנסילבניה, ארה"ב. למד בהארווארד ובבית הספר לאמנות באוקספורד, אנגליה. מחשובי הסופרים בני זמננו. לזכותו רומנים רבים וספרי שירה, וכן קבצי מסות. ספרו הראשון בטרילוגיה הופיע ב־1969, ואז כתב עליו ג'ורג' קליין: "מר אפדייק הוא סופר מפחיד. בפרוזה בעלת תנופה ודיוק מופלאים הוא מבצע בגוף החברה ניתוח, ומוציא מתוכו זרם אדיר של נסורת טבולה בדם. מחזה לא מלבב במיוחד, אבל מרתק להפליא."

שפן חוזר

הארי (שפן) אנגסטרום, גיבורו ההיסטורי של אפדייק, היה גבר צעיר ונאה למראה, עדין, זהיר ברגשות זולתו, ועם זאת מעורר אי אמון ופחד בלבות הסובבים אותו. לאחר נעורים רצופי תהילה ככוכב כדורסל, ולאחר נסיון הימלטות נואש ומכאיב מכלאו הזעיר־בורגני, אנו פוגשים את שפן כשהוא מתמכר למין, צובר חפצים, מודע לריקנות חייו ומחפש אחר אלוהים. בשפן מצייר אפדייק את דיוקן האמריקני המצוי, ואת האדם בדזמננו בכל מקום; מנתח ובורא מחדש את מרכיבי עולמנו, ומאציל להם את הקסם המסתורי של היצירה הגאונית.

שפן עשיר

עשר שנים לאחר הארועים הסוערים המתוארים ב"שפן חוזר", אנו פוגשים את אנגסטרום כנציג מכירות של סוכנות "טויוטה", שמח בחלקו ומוכן ליהנות מחייו — עד אשר בנו, החוזר מן החוף המערבי, ואהובה ישנה באים להשתקע בנחלתו הקטנה. שפן נמצא באמצע חייו, וממשיך לרדוף בדרכו המהרה אחר אשליית האושר. מוקף אמריקה מתועשת, מתירנית, מאכזבת, מתנודד שפן בין געגועים למוות רוגע ובין געגועים לעברו הרחוק. אפדייק מסנוור בברקו הלשוני, בחריפות תיאוריו, בדיוק הפרטים. איש לא היטיב לחדור כמוהו אל המתרחש בביתו של המעמד הבינוני האמריקני — ואל החולף במוחו ובלבו של האדם העכשווי, הרדוף רוחות מאיימים.

זמורה־ביתן מוציאים לאור
דביר הוצאה לאור

משרד החינוך והתרבות
ביה"ס לעובדי הוראה בכירים
ע"ש עמנואל יפה בירושלים

מודיע על פתיחת הקורסים:

א. שילוב האמנויות בבית־הספר — 114 שעות

המועדים: הקורס ייפתח לאחר החגים. ב־21.10.87 ויתקיים בימי רביעי, בשעות 10.00–15.30. הקורס יסתיים באמצע פברואר 1988.
מטרת הקורס: בחינת תרומתן של האמנויות לשיפור האקלים התרבותי, החברתי, האסתטי והחוויתי בבית הספר והצעת דרכים לשמירת הקיים ולקידום הפעילות האמנותית בבית־הספר.
הקורס מיועד למנהלים, מרכזי מקצועות, מורי אמנויות ומורים כוללים בבית־הספר היסודי ובחטה"ב.
הערה: ניתן לשלב קורס זה עם קורס "הטקס והחגיגה בביה"ס" שיתקיים במחצית השניה של תשמ"ח.

ב. הטקס והחגיגה בבית־הספר — 114 שעות

המועדים: הקורס ייפתח ב־24.2.88 ויתקיים בימי רביעי בשעות 10.00–15.30. הקורס יסתיים בראשית יולי 1988.
מטרת הקורס: לברר את תפקידם של הטכס והחגיגה בהנחלת ערכי תרבות ורוח יהודיים וכלליים, ולגבש מסורת בית־ספרית. לשפר את האקלים החברתי ולהדגיש את תרומתם לאיכות החיים ולחינוך החוויתי.
הקורס מיועד למנהלים, מרכזי חינוך חברתי ומחנכים בביה"ס היסודי ובחטה"ב.

הערה: ניתן לשלב קורס זה עם קורס "האמנויות בביה"ס", שיתקיים במחצית הראשונה של תשמ"ח.

המעוניינים יפנו טלפונית אל ביה"ס: 02-661211/2/3 ויקבלו טפסי הרשמה.

זיקוק דחוף למודעה:
מודפון

מוזיאון ישראל
מכון דו־שנתי לציור ופיסול
נפתחה הרשמה
לבית ספר ערב לשנת תשמ"ח
הלימודים כוללים רישום, ציור, פיסול
למודים עיוניים
וסדנאות עם אמנים פעילים
טפסים ופרטים:
במשרד אגף הנוער 02-698235

صكذا من الأصل

هكذا من الاهل

הלוח הארצי הארץ חדשות

יש עבודה בחברת החשמל

למחנות הכח "רוטנברג" באשקלון
דרושים/ות:

לקורס מפעילים/ות לעבודה במשמרות

כישורים נדרשים:
★ בוגרי/ות 12 שנות לימוד
★ מסיימי/ות שרות בצה"ל
★ בריאות תקינה
מגורים באשקלון
המועמדים/ות יעברו מבחני קבלה
למסיימי/ות הקורס מובטחת עבודה קבועה בחברת החשמל.
המעוניינים/ות יפנו בכתב למחלקת כ"א ומפעל דרום רח' החשמל 14 ת"א.

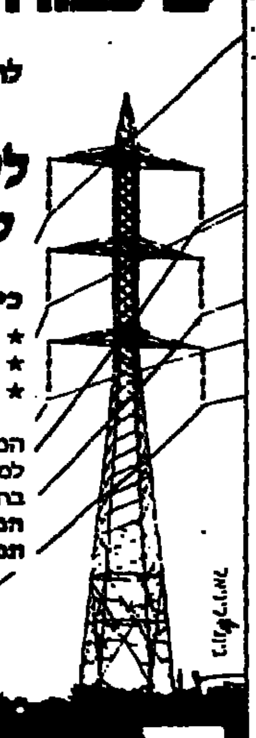

חברת החשמל לישראל בע"מ

יש עבודה בחברת החשמל

למשרדנו באילת
דרוש/ה:

מהנדס/ת חשמל

המעוניינים/ות יפנו בכתב, בצרוף קורות חיים, אל מחלקת כ"א מחוז הדרום, ת.ד. 9002, ת"א 61090.

למשרדנו בדימונה
דרושים/ות:

☆ חשמלאים/ות
☆ פקידים/ות

המעוניינים/ות יפנו בכתב, בצרוף קורות חיים, למשרדי חברת החשמל בנפת באר־שבע, רח' שמריהו לוין, מרכז אזורי באר־שבע, לידי מר משה מצרי.

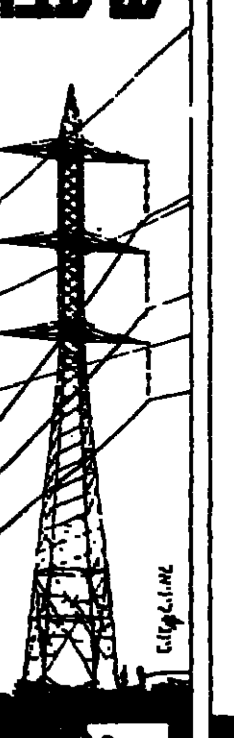

חברת החשמל לישראל בע"מ

משרד העבודה והרווחה
שרות מבחן למבוגרים
אשקלון/קרית גת
דרוש/ה

קצין/ת מבחן למבוגרים

השכלה: עבודה סוציאלית מדעי ההתנהגות, פסיכולוגיה
הדרכה: מקצועית צמודה
למתאימים — תנאים נלווים טובים ואפשרויות קידום
על המעוניינים לפנות: לת.ד. 5863 ב"ש או לטלפון: 057-34826 לשושנה ניר

דרושה

מרכזת תוכנית הדו"ים

כישורים נדרשים:
* בוגר/ת — פסיכולוגיה/חינוך/עו"ס/ תוכנית שוורץ
* נסיון בגיל הרך
מגורים: עתלית והסביבה, בעלת רכב
מתאימים/ות יפנו ויפרטו בכתב יד עד תאריך 15.9.87 מחלקת החינוך (עמי) מועצה מקומית עתלית

נשיונל סמיקונדקטור
National Semiconductor

בעקבות הצלחתנו בפיתוחו ויצורו של המיקרומחשב – NS 32532 המתקדם מסוגו בעולם

אנו מרחיבים פעילותנו

במרכז הטכנולוגי למיקרואלקטרוניקה שבמגדל העמק.

במסגרת התרחבותנו אנו קולטים עובדים בעלי מוטיבציה וכשרון,
שיצטרפו לצוות מרכשר ודינמי, המתמודד עם אתגרים טכנולוגיים שאפתניים, בתעשיה מתקדמת.
זו הזדמנות לאנשים בעלי פוטנציאל אישי ומקצועי גבוה להצטרף אלינו, להתפתח, לתרום
ולמצות את יכולתם.

דרושים לנו:

פיסיקאים מהנדסי חומרים ומהנדסי כימיה

משרה: 6209
לתפקידים של מהנדסי ומומחי תהליך שיעסקו בפיתוח וביישום של תהליכים פיסיקליים וכימיים הכוללים: צריבה בפלסמה, פוטוליטוגרפיה באמצעות סטפרים מתקדמים, תהליכי דיפוזיה והשתלת יונים. כל אלה באמצעות מכשור מתוחכם ומבוקר מחשב עבור התקנים בתחום תת מיקרון. תפקידים אלה מיועדים גם למועמדים מוכשרים שסיימו לא מכבר לימודיהם.

מהנדס מחשבים או בוגר מדעי המחשב

משרה: 4109
לתפקיד מהנדס מערכי בדיקה (TEST ENGINEER) שיהיה אחראי על פתוח מערכי בדיקה למעגלי VLSI מתקדמים. הכתיבה תעשה בשפה עילית ובסביבת פיתוח מתקדמת. יועדפו בוגרים מצטיינים או בעלי נסיון בתחום.

מהנדסי אלקטרוניקה או פיסיקאים

משרה: 4009
לתפקידי מהנדסי מוצר שיהיו אחראים על מוצרי VLSI המיוצרים במפעלנו. אחריות זו כוללת העברת המוצר מתכנון ליצור, אפיון המוצר והתקני MOS חדשניים, בצוע אנליזות למדידות ושיפור ביצועי המוצר ותפוקת קו היצור (YIELD ENHANCEMENT).
לתפקיד נדרשים מועמדים בעלי רקע והתמחות במיקרואלקטרוניקה ובפיזיקה של התקני מצב מוצק.

סטטיסטיקאי ישומי

משרה: 1029
לפיתוח ותחזוקת תכניות לבקרה סטטיסטית של תהליכי היצור והדרכת משתמשים, ניתוח תוצאות בשיתוף עם מהנדסי התהליך וטפול בבעיות שוטות. לתפקיד זה דרוש מועמד בעל רקע בסטטיסטיקה ישומית ובתכניות מחשב.

מהנדס אמינות בכיר

משרה: 6609
לנהול מעבדת אמינות וחקר כשלונות במעגלים משולבים. התפקיד יכלול בצוע מגוון רחב של בדיקות חשמליות ובדיקות סביבה, אפיון ובנית מודלים וסימולציות בעזרת מחשב וקביעת כללי תכנון לשפור אמינות המוצר. המועמד המתאים יהיה מהנדס אלקטרוניקה או פיזיקאי בעל ידע והכרה מוקדמת של פיזיקה של מוליכים למחצה, התקני מעגלים משולבים ומיקרופרוססורים.

טכנאי/הנדסאי אלקטרוניקה מיכשור ובקרה

לתפקידי:
טכנאי אמינות הכולל ביצוע מגוון רחב של בדיקות חשמליות, הפעלת מערכות מדידה אלקטרוניות מתוחכמות, הרצת בדיקות סביבה והכנת דגמים מטלוגרפיים לבדיקה במיקרוסקופ אלקטרוני. (משרה 5109)
טכנאי תחזוקת ציוד היצור והמדידה הכוללים מערכות בקרה משובצות מחשב, אלקטרואופטיקה, מכשור עדין, אוטומציה. ואקום גבוה. (משרה 5009)

מבקר איכות

משרה: 7409
לבקרת איכות ומעקב אחר תהליכי הייצור תוך ביצוע מגוון רחב של תצפיות אופטיות ומדידות חשמליות.
לתפקיד זה נדרשים מועמדים בעלי נסיון קודם בבקרת איכות (רצוי בשטח האלקטרוניקה), ובעלי יכולת למידה ועבודה עצמאית.

מפעיל מחשב

משרה: 4309
לתפקיד של מפעיל מחשבי המפעל על מערכות התקשורת והציוד ההיקפי שלהן.

יועדפו מועמדים בעלי רקע או נסיון בתחום תקשורת המחשבים.
התפקיד מחייב מגורים באזור המפעל.

בוגרי 12 שנות לימוד או יותר

משרה: 8109
לתפקידי מפעילים בקו היצור הכולל מערך חדרים נקיים בהם מתבצע יצור המיקרומחשבים.
המפעילים יקבלו הכשרתם במסגרת העבודה ויתפעלו מגוון רחב של ציוד יצור ובקרה מתקדם ומתוחכם.
תפקיד זה מוצע לאנשים שניהנו ב"ראש פתוח", יוזמה, מרץ ואחריות.
התפקיד מחייב מגורים באזור המפעל.

טכנאי הרכבות (ASSEMBLY)

משרה: 8009
עם פתיחת פעילות הרכבה של רכיבים במארזיהם, אנו מחפשים מועמד להפעלת קו ההרכבה.

על המועמד להיות בעל נסיון בתעשית הרכיבים בתחום זווד רכיבים אלקטרוניים או רכיבי VLSI (PACKAGING &ASSEMBLY).

מנהל/ת חשבונות

משרה: 1039
התפקיד יכלול אחריות למערכת היבוא וספקי חו"ל.

נדרשים מועמדים בעלי ידע ונסיון בהכנה ובריעום של מסמכי יבוא, הפעלת מערכת הנהלת חשבונות ושליטה בסיסית בשפה האנגלית.

התפקיד מחייב מגורים באזור המפעל.

אם ברצונך להצטרף לחברה שצוות עובדיה:
- מתמודד עם אתגרים טכנולוגיים מאפשרות,
- נהנה מתנאי סביבה, עבודה ותגמול הולם,
- זוכה באווירה המאופיינת בשיתוף פעולה ויעול
- מתאפיין ביחסי עבודה פתוחים, הוגנים ובלתי אמצעיים.

מודעה זו מופנית אליך.

נא לפנות בכתב, בצירוף קורות חיים, תעודות וציונים אל: נשיונל סמיקונדקטור אי.סי. בע"מ,
ת.ד. 619 מגדל- העמק 10556, עבור מחלקת כח אדם, ולציין מס' המשרה.

מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד

למוסד גדול
דרושה

מזכירה ראשית

הכשורים הנדרשים:
★ נסיון בריכוז צוות ובכל עבודות המזכירות.
★ ידע בהדפסה.

המעוניינים נא לפנות בצרוף קורות חיים והמלצות לת.ד. 6222 אשדוד

— סודיות מובטחת —

לעיתון מקומי

דרוש/ה

עורך/ת לשוני

לפרטים:
03-9663943

לחברת ביטוח בתל־אביב
דרוש/ה

חתם/מת

בענף הביטוח הימי

הכישורים הדרושים:
● ידיעת השפה האנגלית
● ניסיון קודם בענף ביטוח ימי
נא לפנות בכתב יד, בצרוף קורות חיים, לת.ד. 3075 תל־אביב 61030, עבור מס' 6

לעיתון הארץ דרושים

פקיד/ה

1. לשעות הבוקר 8.00-16.00
2. לשעות אחר הצהריים 15.00-19.00

לפנות טלפונית 5121336 למר וינשטיין

למשרד פרסום מתפתח
דרושים

1. **עוזר תקציבאי** עם נסיון
2. **גרפיקאי** (אפשרות לסטודיו עצמאי)
3. **אשת יחסי צבור** עם נסיון

נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד. 33263 ת"א עבור "חשוב"

נציבות שרות המדינה
מודיעה כי:
למשרד הבריאות
דרושים

אח/ות

במשרה מלאה, מרפא בעיסוק ב־1/2 משרה לעבודה במרכז הקהילתי לבריאות הנפש יפו.
בדבר פרטים יש לפנות במקום.
טל 03-836131

תן ידך לשמירת בטחון הפנים ולאיכות הסביבה

שרות בתי הסוהר

מינהל ארגון
דרושים/ות

1. שרטט
— בוגר בי"ס מקצועי (שרטוט טכני/מכונות)
— 2 שנות נסיון לפחות

דרישות התפקיד
— הכנת שרטוט מוצרים כולל שרטוטי עבודה ותיקי מוצר
— הכנת שרטוטים למערך מכונות
— כושר הדרכה, ניהול ואירגון

2. טכנאי יצור
— בוגרי ביה"ס להנדסאים תעשיה יצור וניהול
— 2 שנות נסיון לפחות

דרישות התפקיד
— עריכת תיקי מוצר
— כושר הדרכה ניהול ואירגון
— מקום העבודה ל־2 המשרות — במרכז הארץ

3. חובשים
— בוגרי קורס חובשים קרביים בצה"ל
— שלב 7 ומעלה בצה"ל
— גיל עד 35
— מקום העבודה — בכל הארץ

המעוניינים יפנו אל:
לשכת הגיוס, רח' מקלף 3, ת"א טל' 03-251128, 03-266992
או למח' תעסוקה נציבות שב"ס רמלה טל' 08-239877 08-227940

המועצה המקומית קרית מלאכי
המחלקה לנוער וקשרי חוץ
דרושים

★ רכז/ת מרצים, מנהינות צעירה במשרה מלאה
★ מדריכים חברתיים במשרה ובחלקי משרה
★ מדריכים לחוגי אומנות
★ מורים לכלי נשיפה לביה"ס למוסיקה

בדבר פרטים נא לפנות למח' הנוער
טל: 08-581313

לבדוס מוצרי מזון
דרושה

קלדנית

למחשב A.T יב"מ תוכנה חשבשבת
רצוי ידע בהנהלת חשבונות

המתאימות יפנו ליהודית
טל: 08-522393, 08-522392

דרוש

קבלן

לאיזור ת"א
* לעבודות ציפוי, אבן וריצוף
03-256404, 03-256847

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה תשמ"א־1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה.
העבריינים צפויים לעונש על־פי החוק.

נוטקס קרית מלאכי
לרגל הרחבת המפעל
דרושות

★ **תופרות מקצועיות** למשרה חלקית או מלאה שעות עבודה גמישות.
★ **תופרות בלתי מקצועיות** הכשרה תינתן במקום.

★ השכר בהתאם לכישורים.
★ תנאים סוציאליים מלאים כולל ארוחות צהריים + הסעה + פנסיה מקיפה.

המעוניינות יפנו לנוטקס קרית מלאכי
טל: 08-581866, 08-587302

לדפוס ג'רוזלם פוסט בירושלים
דרוש

עוזר דפס למכונת רוטציה

לעבודה במשמרות
טלפון: 02-551612 אורי לביא

דור כימיקלים בע"מ

קבוצת דנקר

לצוות עובדי אחזקה
דרוש

מכונאי—מסגר מעולה

★ בוגר בי"ס מקצועי.
★ נסיון מוכח בתעשיה או בצי הסוחר.
★ נכונות לעבודה בשעות נוספות.
★ רצוי מגורים באזור חיפה והקריות.

על המועמדים המתאימים לפנות בכתב יד ובפרוט קורות חיים ונסיון בעבודה לפי הכתובת הר"מ.
– סודיות מובטחת –

ת.ד. 10036 חיפה. מיקוד 26110

המוסד לביטוח לאומי

דרוש עורך־דין לעבודה במשרד הראשי בירושלים

הכישורים הנדרשים: רישיון ישראלי לעריכת דין; ניסיון של שנה בעבודה מעשית (חוץ מזמן ההתמחות).
תיאור התפקיד: ניסוח ועריכת חוקים, תקנות וצווים בענייני הביטוח הלאומי; מתן ייעוץ שוטף לאגפים במוסד לביטוח לאומי בצדדים המשפטיים של עבודתם; הופעות בבתי־הדין לעבודה ובבתי־משפט.
הדרגה תיקבע לפי כישורי המועמד.
את הבקשות יש למסור, בצירוף תעודות, למוסד לביטוח לאומי, מחלקת כוח־אדם, שד' ויצמן 13 ירושלים 91909, בטופס בקשה למשרה פנויה (טופס 2115) עד 15 בספטמבר 1987.

אולמות להשכרה בבנין בצומת קרית־אתא (ליד חיפה)

לתעשיה זעירה ולמפעלי אלקטרוניקה וקוסמטיקה

שטחים: מ־250 מ"ר עד 2,250 מ"ר
בנין מודרני עם חניון,
מעליות ושפע קווי טלפון
כניסה: תוך כחודש עד חודשיים
פרטים בטל. 03-9264247, 04-723224

שרות
בתי־הסוהר
מנהל ארגון

תו יקר לשמירת בטחון הפנים ואיכות הסביבה

דרושים/ות

סוהרים/ות

- השרות מציע לך להתגייס לתפקיד בטחון רב אתגר ועניין הכולל אבטחה וטיפול באסיר.
- השכר צמוד לשכר אנשי הקבע בצה"ל והתנאים משופרים בהתאם לאופיו המיוחד של השרות.

אם הנך עונה על התנאים הבאים:

- גיל עד 35
- השכלה 10 שנות לימוד
- לאחר שרות חובה בצה"ל
- אזרחות ישראלית
- פרופיל 65 ומעלה
- עבר ללא דופי

פנה עוד היום:

אל: לשכת הגיוס רח' מקלף 3 תל־אביב טל' 03-251128 או 03-266922 עם ת"ז, פנקס מלואים ותעודות המעידות על השכלה

קבלת קהל: מ־08.00 עד 15.00

חברה ישראלית לקופסאות פח בע"מ

דרושים
למפעלינו בפתח־תקוה ובכפר־סבא

מכונאי תעשיה

בוגרי בי"ס מקצועי 4 שנתי במגמת מכונות או מכניקה עדיפות לבעלי נסיון בתעשיה או בצה"ל
5 ימי עבודה בשבוע שכר ותנאים טובים
לכשרים מקצועית בסלולי קידום מיוחדים נושאי שכר (למפעלינו בכפר־סבא ריסעית מסודרת מאזור חדרה ועד חולון בת־ים והסביבה)
להביעת ראיון נא להתקשר לטלפון 03-9225321 לאנף כ"א

המשטרה אתגר

משטרת ישראל

אם הינך מעוניין/ת בתפקיד לא שגרתי?
אם הינך מעוניין/ת בתפקיד עם אתגר?
אם הינך מעוניין/ת במקום עבודה קבוע עם שכר ותנאים סוציאליים טובים

הצטרף אלינו

- ★ מועמדים מתאימים יוכשרו לתפקידי סיור, חקירות ובילוש
- ★ לקציני צה"ל ואקדמאים מסלול מואץ לקצונה
- ★ לחסרי דיור אפשרות להשתתפות בשכר דירה
- ★ שכר התחלתי כ־1000 ש"ח

לקבלת פרטים נוספים, הינך מוזמן לפנות בצירוף תעודות השכלה ופנקס מילואים, לאחת מלשכות הגיוס המפורטות להלן:

תל־אביב	רח' הרכבת 14	טל' 3־03-628290
ירושלים	רח' המלך ג'ורג' 8	טל' 02-244433
חיפה	רח' העצמאות 82	טל' 04-661087
בארשבע	רח' העצמאות 55	טל' 057-32521
רחובות	רח' הרצל 206	טל' 08-487488

שעות הקבלה:
ימים א',ג',ה', 07.30 — 16.00; ימים ב',ד' 07.30 — 19.00
ימי ו' וערבי חגים 07.30 — 12.30

סודיות מובטחת

ORS
שרותי כח אדם

לאו.אר.אס. רחובות

למחלקה המשרדית:

- בחור/בחורה דובר/ת פורטוגזית: עבודה לשליש משרה (אפשרי פנסיונר) + רשיון נהיגה.
- קלדנית עם נסיון בהפעלת מסוף לעבודה קבועה.
- פקידת יבוא + יצוא: הדפסה אנגלית + עברית לעבודה קבועה באשדוד.
- פקידת ייצור למפעל תעשייתי ביבנה + הדפסה בעברית.
- מזכירה בכירה: ארגון משרד באופן עצמאי בראשל"צ, עבודה קבועה.
- אחראי על מחלקת יבוא+יצוא: נסיון בדקומנטים+עמילות מכס לעבודה קבועה.
- מנהל/ת חשבונות: סוג 2 עם נסיון בהתאמות מלאי + בנקים.
- מזכירת שיווק: דוברת אנגלית, כולל הדפסה, תנאים מצוינים.
- לבורנט/ית להכנת נזלים, עבודה מעניינת וקבועה.
- עובדות ייצור: לעבודה קבועה עם תנאי שכר טובים, הסעות + ארוחות.
- לתושבות אשדוד, יבנה, קרית מלאכי: עבודת ייצור לשתי משמרות, תנאים טובים.

למחלקה המכנית:

- איש מכירות: הבנה טכנית במערכות מיזוג אויר, משכורת + אחוזים + רכב.
- חשמלאי מוסמך לעבודה קבועה ברחובות, נסיון בתעשיה.
- עוזר חשמלאי לעבודה קבועה.
- מסגר: נסיון במפעל תעשייתי כולל ריתוך, תנאי שכר מצוינים, הסעות מרחובות.
- הנדסאי אלקטרוניקה: ידע בתחום הדיגיטלי, תנאי שכר מצוינים, לעבודה קבועה.
- טכנאי/הנדסאי אלקטרוניקה: נסיון של 5 שנים, תנאי שכר טובים.
- מתכננ: נסיון ברכיבים אלקטרוניים עם תנאים טובים.
- מבקר איכות אלקטרו־מכני, בוגר בי"ס מקצועי (עדיפות לבוגרי קורס של מכון לפריון העבודה).
- פלגו לעבודה קבועה ברמלה, תנאי שכר טובים.
- חרש: עם נסיון לעבודה ממושכת.
- מפעיל מכונות: בוגר בי"ס מקצועי לעבודה מעניינת, הסעות + ארוחות מסובסדות.
- טכנאי הידראוליקה פנאומטיקה להרכבת מערכות, תנאי שכר מצוינים.
- צבעי בנין בנאי: לעבודה במפעל בכותני, תנאי שכר טובים.
- עובד מעבדה לעבודה אחראית ברחובות.
- עובדי ייצור: לתושבי ראשל"צ, רחובות, יבנה ואשדוד, הסעות + ארוחות מסובסדות.

בדבר פרטים לפנות: ORS הרצל 187 קומה ב', רחובות.
טל: 08-450630 משך דנו פתוחים רצוף משעה 08:00־19:00

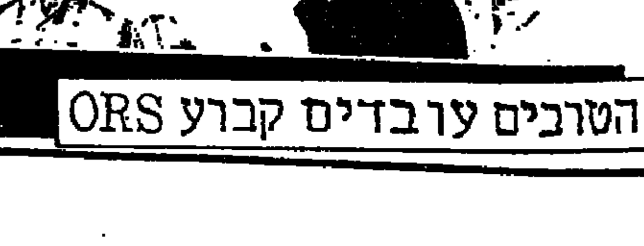

הטובים עובדים קבוע ORS

למכירה
4 חדרים באפרידר
פינוי מידי
לפרטים בטל:
051-38133

לתכשיטי לירון
דרושים/ות
סוכנים/רכזות מכירה
בכל חלקי הארץ בעלי/ות נסיון והופעה נאה
טל: 03-286746

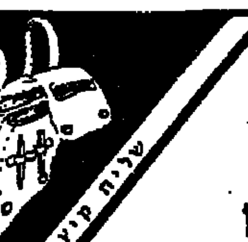

ההסתדרות הציונית העולמית
מחלקת הנוער והחלוץ
ת"ד 92 ירושלים 91920

דרושים
שליחים/מדריכים
למחנות הקיץ בחו"ל

אם יש לך את הנתונים הבאים:

1. אזרחות ישראלית ושהות של חמש שנים אחרונות בארץ.
2. מסיים שרות צבאי או לאומי וחייל בשרות סדיר שמועד שחרורו חל במהלך חודש אפריל 88'.
3. נסיון בהדרכה או בחינוך.
4. שליטה מושלמת בשפה האנגלית.
5. יחיד או נשוי בלי ילדים.

ואתה מעוניין להדריך במחנות קיץ של קהילות, תנועות וארגונים יהודיים באוה"ב ובקנדה באחד מן המקצועות הבאים:
ריקודי עם, דרמה, אמנות, עבודות עץ, צילום, טבע, צופיות, ספורט, תרבות (במיוחד לילדים צעירים), מורים לעברית לדוברי אנגלית, חינוך מיוחד, וכן מדריכי מוזיקה המנגנים באקורדיון או בגיטרה — המסוגלים ללמד שירים עבריים ולהנחות שירה בציבור.

פנה אל: מפעל מחנות קיץ בחו"ל, מחלקת הנוער והחלוץ, רח' קרן היסוד 19/א' ירושלים 91920, תוך פירוט תולדות חיים; נסיון בעבודה חינוכית עם בני נוער מהארץ ומחו"ל, נסיון בהדרכת המקצוע ומסמכים בדבר שרות לאומי או צבאי. מכתבים שלא יפורטו — לא ייענו, נא לכתוב בכתב יד ברור.

הערות:

1. היציאה למחנות היא בין ראשית לאמצע יוני, סיום המחנות — לאחר כתשעה שבועות. השיבה לארץ חובה עד לתאריך 15.10.88 כפוף לחוזה שנחתם בטרם היציאה.
2. המועמדים ייבחרו לאחר תהליך מיון, ראיונות ומבחנים מקצועיים ע"י נציגים מהארץ ומחו"ל.
3. מפעל מחנות הקיץ יכול לדחות מועמדים מפאת גילם או מצבם המשפחתי.
4. תנאי ליציאה — השתתפות בסמינרי הכנה.
5. ההסתדרות הציונית העולמית או הקהילות או התנועות או הארגונים האמורים, אינם מתחייבים לקבל הצעה כלשהי. קבלת ההצעה לא תטיל על ההסתדרות הציונית אחריות או חובה כלשהי כלפי המציע.
6. תוקפו של מכרז זה יפוג בתאריך 15.11.87 — לא תתקבלנה פניות לאחר תאריך זה.
7. לעונים על הדרישות ישלחו שאלונים וחוברות הסברה.
8. כל הנאמר בלשון זכר יש לראותו כנאמר בלשון נקבה.

שיטה

יש עבודה בחברת החשמל

לתחנת הכח רדינג
ולתחנות משנה־דרום
באגף התפעול ת"א

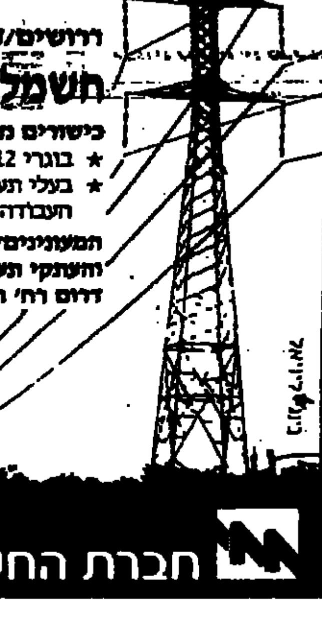

דרושים/דרושות:
חשמלאים/ות מוסמכים/ות

כישורים נדרשים:

- ★ בוגרי 12 שנות לימוד.
- ★ בעלי תעודת חשמלאי מוסמך מטעם משרד העבודה.

המעוניינים/ות יפנו בכתב בצירוף קורות חיים והעתקי תעודות הסמכה אל מחלקת כ"א תפעול דרום רח' החשמל 14 תל־אביב.

חברת החשמל לישראל בע"מ

לצה"ל דרושים
חיל האויר

מציע לנגדים וחוגרים אתגר ועניין מקצועי במגוון תפקידים עם אפשרויות קידום והתפתחות אישית בתחומים הבאים:

- * הנדסאי וטכנאי אלקטרוניקה.
- * מכונאי וחשמלאי מטוסים ומסוקים.
- * מבנאים, מסגרים ובוחני תחמושת.
- * עובד/ת מעבדת צילום.
- * מפעילי מערכות קשר.
- * נגדי משמעת, אפסנאות ומנהל מחסן מוצרי צריכה.
- * נגדי שלישות.
- * נהגים בעלי רשיון מ־03 ומעלה (עדיפות לנהגי אוטובוס).
- * מורי נהיגה.
- * מכונאי רכב או ברדלס.
- * טבחים.
- * חסרי מקצוע מתאימים להסבה לטבחות או מכונאות רכב.

הכישורים הנדרשים:

א. פרופיל רפואי — כנדרש בכל מקצוע.
ב. עד גיל 30.
ג. יוצאי צבא בעלי עבר צבאי תקין.

- לזכאים ינתן סיוע בדיור.
- משובצים ביחידות "שדה" יזוכו בתוספת שכר יחודית.

המעוניינים יפנו בצרוף תעודת/פנקס מילואים + מס' ת.ז., שנת לידה, שנת עליה של ההורים והאישה (אין צורך בתאום מראש), לרח' אבן גבירול 12 ת"א (קווים 26, 70, מהתחנה המרכזית בת"א) או בטלפונים 03-693801, 03-234735 בין השעות 8.00־17.00.

להוצאה לאור
דרוש
מחסנאי

1. נסיון בניהול מחסן.
2. ידע בהפעלת מחשב וניהול מלאי ממוחשב.
3. בעל רשיון נהיגה.
4. נכונות לעבודה מאומצת.

5 ימי עבודה בשבוע
העונה לכישורים הנ"ל,
יתקשר ל: 03-7510792/5

מתפנה מנהל שיווק ומכירות
נסיון רחב ומגוון בארץ ובחו"ל
אירגון וניהול מערכי שיווק ומכירות
בעל תואר MBA בשיווק וניהול פתוח
להצעות ואתגרים
לפרטים נא לפנות לת.ד. 269 גבעתיים מיקוד 53102

תנובה
סניף נתניה
דרושים
מפיצים
לחלב ותוצרת חלב

הכישורים הדרושים:

- ★ רשיון נהיגה למשאית
- ★ ידע בנושא שיווק מוצרי מזון
- ★ כושר גופני טוב ★ עד גיל 35
- ★ ידיעה טובה בחשבון

תינתן עדיפות בקבלה למועמדים בעלי נסיון מעשי בחלוקת מוצרי מזון,

התחלת העבודה משעה 03.00 בבוקר.

מועמדים מתאימים תושבי נתניה, חדרה והסביבה הקרובה מתבקשים לפנות למנהל השיווק מר בני שולץ, לצורך תיאום פגישה וקביעת ראיון בטלפון 053-344166, 053-344266.

- סודיות מובטחת -

למוסד לימודי ארצי
דרוש
מנהל מכירות איזורי
לאיזור ירושלים

כשורים נדרשים: יכולת עבודה עצמאית * מרץ, יוזמה, כושר שיכנוע ודחשנות * מוכנות לעבודה קשה ובעלת אתגר * יכולת ניהול אנשים, כושר אירגון וניהול משא ומתן
יועדפו מועמדים בעלי רקע חינוכי פדגוגי, או בעלי השכלה רלוונטית. המועמד שייבחר יעבור מסלול הכשרה ויהנה מתנאי שכר טובים — שכר בסיסי, הוצאות ותמריצים.
לפנות בכתב־יד, בצרוף קורות חיים לת.ד. 470 פתח־תקווה מיקוד 49103

מועצה אזורית יואב
דרושה
מטפלת מוסמכת
לגיל הרך
לעבודה מעון יום במושב נחלה במשרה מלאה
טל: בערב - 08-574142
בבוקר - 08-583501

ההסתדרות הציונית העולמית
מחלקת הנוער והחלוץ
המינהל המרכזי לשליחות

דרושים אנשים מתאימים
לשליחות קהילתית
בקהילות יהודיות בגולה

התפקיד מצריך יוזמה, כושר ארגון, מנהיגות, יכולת לעבוד עם אנשים ונסיון בתחום החינוך הוא אינו שיגרתי ומהווה אתגר חינוכי ציוני

הדרישות:

- ★ השכלה גבוהה — רצוי במדעי החברה או הרוח
- ★ נסיון בשטח החינוך הבלתי פורמלי בשנים האחרונות!
- ★ נסיון בעבודה עם נוער, רצוי נוער מחו"ל
- ★ כושר ביטוי ברמה גבוהה! בשפה האנגלית
- ★ גיל 40 — 25 ביום ההרשמה
- ★ עדיפות תינתן לבעלי משפחות
- ★ שהות רצופה בארץ במשך 5 השנים האחרונות
- ★ אזרחות ישראלית, שרות צבאי מלא, או שרות לאומי מקביל (אישורים)

טרם היציאה לשליחות
על המועמד להמציא אישור על חופשה ללא תשלום ממקום עבודתו למשך תקופת השליחות
שאלונים וחוברות הסברה יחולקו
בין 15.00 — 8.00 במשרדי

מחלקת הנוער והחלוץ:
בת"א — רח' קפלן 12 (קומה ב')
בירושלים — רח' קרן היסוד 23
כמו כן ישלחו שאלונים בדואר לפונים טלפונית לטל' 02-208575 או 02-208577
אין ההסתדרות הציונית העולמית מתחייבת לקבל הצעה כלשהי בשלב כלשהו

תחילת השליחות קיץ 1988

מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד

שיטה

R.Status

איוש והשמה לבכירים
מקבוצת RS

1. מנהל מחלקת הנדסת ייצור:
מהנדס ייצור, 4 שנות נסיון בניהול מחלקת הנדסת ייצור במפעל תעשייתי גדול בפיקוד שיטות עד מוצר. שכר עזוד וחלקי יזם, יכולת ניהולית של צוות, נסיון קודם דומה הכרחי. מגוריה: עמק יזרעאל/חיפה.

2. בוגרי מדעי החברה:
לישובים במרכז הארץ.

א. מתאם על רכז חינוכי (ישובי)
השכלה פורמאלית בתחום החינוך/פסיכולוגיה (רצוי .M.A), הכרות עם מסגרות חינוך פורמאלית ובלב"ע, יכולת ניהולית ואירגונית, ראייה אינטגרטיבית של מערך החינוך, בניית דיאלוג מערכי ומסגרות פעילות, תוכניות חדשות ותוכני פעילות מהולבים למסגרות פורמאליות ובלב"ע. נסיון קודם הכרחי.

ב. רכז תרבות וקהילה (ישובי)
השכלה — בוגר אמנות/תיאטרון - חינוך/פסיכולוגיה. יזום תכניות, מסגרות ותוכני פעילות ברמה הקהילתית בתחומי תרבות ואמנות לקבוצות גיל שונות, הכרות עם המוסד התרבותי אומנותי בארץ. נסיון אירגוני ניהולי יכולת תקשורת ויוזמה. נסיון קודם הכרחי.

ג. קצין תעשיה וקליטה
נדרשת מגורים בשלומי. תינתן עזרה למועמד המתאים
השכלה אקדמית, סוציולוגיה/לימודי עבודה/כלכלה/ניהול/חינוך/עו"ס/התמחות העסקה. קשר בין סוכנויות תעסוקה שונות, הכרות עם המוסד הממשלתי, ציבורי, פרטי ולתושבי. הכרות עם מסגרות הכשרה מקצועיות קיימות. פיתוח ותכניות הכשרה מקצועית לאוכלוסיה נבחרות שונות. יזום פרוייקטים של השמה כ"א בשוק העבודה וקשיית פרוייקטים תעסוקתיים עם מעסיקים בסביבה. נסיון קודם הכרחי.

או. אר. סטטוס / ככר אתרים 130 / תל־אביב 63573
טל' 285261 03 202460 / טלקס 361379
פקסמיליה 03 202598

המחלקה הראשונה לקריירה בכירה

כפר הנוער ניצנים
ד.נ. אבטח
דרושים

1) מורה לספרות והסטוריה.
2) מורה למילוי מקום.
3) עובד/ת סוציאלי/ת.

נא לפנות טל':
051-27122/3/4

דרושות
נציגות יח"צ ומכירה
לעבודה עם אתגר והכנסה גבוהה
העבודה היא בדרג מינהלי גבוה
גיל 25 — 40
רק המתאימות יתקבלו
טלפון: חיפה 04-389177,
ת"א 03-5440117

קופת חולים מאוחדת
לקופ"ח מאוחדת – לסניפינו בר"ג, ת"א וראשל"צ
דרושים
רוקחים/ות
או עוזרי רוקחים/ות

אנו מציעים: ★ תנאי שכר טובים ★ עבודה קבועה

אם את/ה מעוניין/ת הנך מתבקש/ת לפנות למח' כ"א רח' ארלוזורוב 100 ת"א
טל' 03-233251/2
סודיות מובטחת

דרושים
באזור המרכז

1. איש מכירות מעולה
בנושא שרותי הובלה בינלאומיים. נסיון קודם אינו הכרחי. תנאים מצוינים למתאים.

2. בחור/ה עם ראש
לעבודה אדמניסטרטיבית במשרד דינאמי, ידע באנגלית חובה.

3. ביצועיסט
בחור אחרי צבא עם רשיון לטוסטוס לטפל בפתרון בעיות שוטפות (קניות, רכבים וכו')
נא לפנות בכתב לת.ד. 2384 מחוז מתסון מיקוד 60956
- סודיות מובטחת -

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה תשמ"א־1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה
העבריינים צפויים לעונש על־פי החוק.

כפר סילבר
דרוש
רכז ענף בפרדס
בעל נסיון
051-25141
לחיים

דרושה
כתבנית
למעבד תמלילים, העבודה בששי, ובשבת אחה"צ
תנאים מצוינים
03-377141, 03-353582

---

eldan אלדן
RENT-A-CAR השכרת־רכב

דרושים

1. מכונאי רכב — לת"א
- לצעירים — בוגרי בתי ספר מקצועיים.
- בעלי נסיון בשרות הצבאי.

2. נהגים — לאזור ת"א ולוד
- אחרי שרות צבאי.
- רשיון נהיגה שנתיים לפחות.
- בלוד — עבודה במשמרות.

3. דיילות/ים — לת"א
- אחרי שרות צבאי.
- בעלי רשיון נהיגה.
- שליטה באנגלית וצרפתית.

4. מנהלי חשבונות לת"א
- סוג 3־2.
- נסיון — יתרון.
- למשרה מלאה.

5. פקידה/מזכירה לת"א
- אחרי שרות צבאי.
- למשרה מלאה.
- נסיון עבודה על מחשב — יתרון.

נא לפנות לאורלי בין השעות 08:00־12:00 רח' הירקון 112 ת"א

לעיתון "חדשות"
יגאל אלון 108 ת"א
דרושים:

- * גרפיקאים
- * מעצבים
- * מבצעים

עם ניסיון לעבודה במשמרות
לפרטים טל: 03-336702

לחברת מלי"ס קייטרינג בע"מ
דרושים

1. **שף למטבח 500 (סועדים)** (נסיון מוכח 5 שנים לפחות)
2. **שף למסעדה** (נסיון מוכח 5 שנים לפחות)
3. **מגישות לחדר אוכל**
4. **עובדי נקיון**

לפנות לטלפון 052-544595
תנאי שכר טובים למתאימים

קיבוץ לוחמי הגטאות
מחפש בדחיפות
אח/אחות
- מגורים במקום
- עדיפות לרווקים/ות

לפנות טלפונית לגילה משלר 04-858782 רצוי אחה"צ

בס"ד
מרכז קהילתי תקוותינו
דרוש
רכז נוער, יהדות ותרבות
במשרה מלאה לעבודה עם אתגר
לפנות למוטי מתנ"ס תקוותינו המעפילים 21 אשדוד
08-532187

למפעל באשדוד
דרושים

1. **מלגזן**
2. **מסגר**

טל: 08-525102, 08-524806

לתנובה
דרושים
מועמדים להפעלת חנות מתמחה לרשת חנויות מזון ארצית
הכשורים הנדרשים:
- ★ רצוי תושב קרית מלאכי.
- ★ תנאי קבלה ערבות כספית מתאימה.
- ★ התאמה לתפקיד.

להגשת מועמדות נא לפנות לטל: 487258, 08-487237 או בצרוף קורות חיים לת.ד. 2 רחובות

דרושים
מפעילי מכונות לנייר רציף
רק בעלי נסיון
טל:
051-22564, 05-27127

דרושים
עובדים להפעלת ציוד תעשיה במשמרות

דרוש
נהג מקצועי
בעל ותק
לרכב כבד - מכלית תערובת
08-552033 08-559667

הטלוויזיה של השבוע /הדה בושס

יומו של הקונדום

ב"מבט שני", מיכאל קרפין מתייצב למערכה נגד מגיפת האיידס. עמו שלושה מומחים — הפרופ' אברהם מורג, הרב הד"ר מרדכי הלפרין (מיסמנה "היה נאמן לאשתך"), ואריה רוגל, מחנך ובעל בית־ספר. והנה אנו בעיצומו של פסטיבאל קונדומים. לא עוד הגומי המגעיל, "הכלוכלך", החוצץ בין הבשרים — כלשונו הפיוטית של קרפין — אלא קונדומים מכל הסוגים הבינים והצבעים, ריקים ומלאים, נוטפים וקבוצים, שלמים וקרועים, המתגלים כבעלי איכויות ויזואליות מעולות; קונדומים בהפגנות ודאגתיות מרטיבות, בכל הצבעים האפשריים, נעים על רקע מוסיקאלי ממש. זה היה יומו של הקונדום.

ואם לא תפסנו עדיין את העיקר, כלומר, שלקונדום הכבודה היתה עדנה. הוא נהפך לגביע היעיל ביותר במגיפת האיידס, המאיימת על האנושות. באה גברת שמבוגה, יעילה ואופטימית, בתכנית טלוויזיה ברכית — היא מדגימה לפרטי הפרטים את השימוש הנכון והיעיל בקונדום, כלווית עיצות שהיו יכולות להתחרות בעצמותיה של רות ווסטהיימר.

אלא שלמראה הקונדומים המוצגים והיעילות המפעלתנית של הגברת, מתברר לנו לפתע שכל האירוטיקה, נעלמה כלא היתה. אמנם הגברת מכנה את הקונדום "צעצוע אירוטי חביב" אך כותרתו של כל הסיפור הזה היא "מין ללא כיף". ובעצם, בין המסתורי, ההודס את מערכת החיסונים בגוף, באכזריות שאין דומה לה; ולדברי מומחים, לא תמצא לו תרופה, לפחות לא בשנים הקרובות.

מין ללא כיף, הוא בלשון מקצועית "מין בטוח". פרק ב'. זו היתה למעשה תכנית בעלת אופי דידאקטי מאד, תכנית מייגעת וכבדת ראש, שאולי יש בה חשיבות והיא הכרחית, אבל היה לה אופי של תשדיר שירות ארוך. לא חסרו גם הבדיקות מצחיקות. למשל, בדברי פרופ' מורג, המדבר בהקשר לאיידס על חלקה של ישראל במחלה במתנתים של לקיחת נתח מן העוגה.

אין ספק שנגיף האיידס מחולל מהפיכה, ומכנה בהדם האכזרית את העולם. הזיסטנים הגדולים של המהפיכה המינית והמתירנות היו כלא היו. אין פלא שיש הרואים בזה את יד הארוכה והמענישה של אלוהים, וחוזים שינויים ודראסטיים בהרגלינו המיניים. אין זו רק בשורה הגדולה של הקונדומים, אלא גם של החוגים הדתיים — בישראל וכחוצה לה — כלהבו ועדיין לוחמים במתירנות שנואת־נפשם, שבה הם רואים אם כל חטאת.

בתכנית היה מכל וכל, גורש של קטעים קטועים, עוד נכונו לנו פרקים בסדרה זו. ולצד התחזית העתידנית־כמעט, נעבור משלב הפאניקה — כדברי קרפין — לשלב הסכיזופרניה. ועל לכל, מפעלי הקונדומים יפרחו וישגשגו. אני מודה, אין כמוהם בצלמים בטלוויזיה. דומה שערכם העליון הוא בראש ראקונה אנטי־טלוויזיוני — ולכל הרוחות עם מין.

"פרס הביתה!"

העיתונות אינה מכבבת רק ב"ציטוטים מן הסרטים", אלא ממלאה תפקיד גם בפרשת השבוע — הלא היא פרשת הלביא. אנשי התעשייה האווירית, גם אם אין הם נראים כאוספוק ישראלי מצוי, מתחילים לנהוג כאוספוק במידה רבה בעטיה של הסתה. ההסתה אינה באה רק מצד גורמים פוליטיים־מפלגתיים (שרי הליכוד מוצאים להם כר נרחב להגשים כאוויים ושאיפות מידיים, רדנים ברציונות בסמנטיקה, נוסח הליכוד — ההבדל שבין שכנוע לכפייה. כלומר, ההבדל בין מקרה טרגי — שכנוע — ומקרה שושנה ארבלי אלמוזלינו — כפייה), ההסתה באה גם מצד העיתונות.

העיתונאים והשדרים נדבקים כעלוקות אל אנשי התעשייה האווירית. אין הם מרפים מהם, כאילו השתוקקו לשמוע מפיהם הודאות, שההפגנות המוואזות יימשכו. כך הם תוקעים ודורשים, מנסים לחטט במעטפות החסויות, שטמונות בתוך הוראות המבצע, מבקשים הבטחות מבעלי הדבר, שההפגנות האלימות אכן יתקיימו. וכמובן, מיד עולה השאלה הקלאסית בעניין הירידה. כאילו אין ספק שכל הצוות יורד. דומה, שהעיתונאים משתוקקים לשמוע מפי אנשי התעשייה האווירית, הבטחה ברורה שאכן יירדו מישראל ויחפשו את עתידם בעמק הסיליקון. ואלה מבטיחים.

הופעתו של שר הביטחון יצחק רבין, ב"מבט" של יום שני בערב, גימדה את כל ההופעות האחרות. ערב קודם־לכן ניסה אולי להתחמק מהופעה פומבית. אבל ביום שני בערב תיקן את המעוות, בהופעה מאד לא־אופיינית לו, שנעשתה שיחת־היום. רבין התעלה הפעם מעל להתבצבות הפוליטית המיידית. דבריו יצאו מלב נרגש, נשאו אופי לאומי ממדריגה ראשונה. אבל בלהט האירועים אין לשכוח את ההופעה המכובדת והאמיצה של שר האוצר, משה נסים, ב"מבט" של יום ראשון בערב. אני מקווה שנסים, שהפתיע את הכל והראה את כוחו כשר אוצר שעייני המדינה בראש דאגתו — גורלו לא יהיה כגורל סבידור הציפורי. ראשי הליכוד הם כידוע אנשי הדר וכבוד. לדבריהם, אין בישראל מפלגה דמוקרטית כליכוד. אל נשכח שדמוקרט דגול כאריאל שרון מפלס שם את דרכו לראשות הממשלה.

לצדו של נסים, שמעון פרס. גם הוא בהופעה רצינית, כאבת ומכובדת. אולי נכשל פרס בעיתוי שלה, אבל עכשיו מתברר שהזעם מופנה כלפיו. אם כי גם נסים אינו יוצא נקי מלפני העוברים הבאבים והמוסתים. הקריאות המלוות את ההפגנות הנזעמות, "פרס הביתה!" עושות עוול בלי־שעור לשר החוץ וממלא־מקום ראש־הממשלה. וכמקרה זה, פרס הוא שעיר לעזאזל. פרס הוא מאבותיה של התעשייה האווירית. גם עכשיו הוא רואה בה את בת טיפוחיו. לא לשווא צידד בפרויקט הלביא והגן עליו בחירוף־נפש, ממש עד לימים האחרונים. עד שנאלץ לדבריו לבחור בינתן, כדי להציל. עמדתו היתה מנוגדת לדעתם של רוב שרי המערך, עד שדומה שהוא מקומם עליו את צמרת מפלגתו. אלא שאנשי התעשייה האווירית מענישים כל מי שמזדמן בדרכם. נותנים יד להלכדרות פופוליסטיים מזוהים. הם עלולים לגרום — אולי למרות רצונם — שיעלו לשלטון אנשים מסוכנים לא רק לתעשייה האווירית אלא למדינת ישראל.

רבין: דברים מוהלב

קאסטו באמצע הדרך

אנשים באמצע הדרך, כדברי הפזמון, אנשים טובים ובעלי כוונות טובות — אין להם שום סיכוי, בישראל של היום, המקצינה והולכת. אנשים כאלה מוצאים עצמם במלכוד. ולא רק הפוליטיקאים העסקים המנסים לשמור על שפיות הדעת. אלא גם אחד כאדריכל דוד קאסטו, הרואה עצמו כמשתייך לקבוצת ביניים: קבוצת אמצע הדרך, ההולכת ומידלדלת ונעלמת בין שני המחנות הקיצוניים, השוחקים אותה.

האדריכל קאסטו, איש נעים הליכות, מתורבת מאד, משלב באישיותו פראדוקסים רבים. יליד איטליה ונכדו של פרשן המקרא הנודע. פירושו מבו לתנ"ך הוא כיום בבחינת כל יראה ובל יימצא בבתי ספר דתיים־ממלכתיים — שבהם הוא נחשב לכופר. קאסטו חונך בבית סבו, וזכה לדבריו לחינוך הומאניסטי רחב. ("האמנות מגורלת מהיבטים דתיים", הוא אומר.)

אביו היה רופא ורב הקהילה של פירנצה. האב נשלח לאושוויץ, לאחר שפעל עם המחתרת האיטלקית להצלת יהודים. הוא ואחיו הוסתרו בבית משפחת נוצריות ונשלחו לבית סבם בירושלים, לאחר תום המלחמה. אמו ניצלה מאושוויץ. אבל מצאה את מותה, לאחר מכן, במלחמת השחרור, בשיירה המפורסמת להר־הצופים.

דוד קאסטו, אב לשישה, הוא אדם דתי, מלא פאראדוקסים. הוא מצדד בארץ־ישראל השלמה ומתנגד לגוש אמונים, משום שההיכם המשיחי של הגוש מדאיג אותו. אין לבו שלם עם הקרנות־הסרטים ההפגנתיות בליל שבת בירושלים עירו, והוא היה מצטרף — אם כי לא בלב שלם — לאמות ההפגנות. אבל מעל לכל, מדאיגים אותו בתי־הספר של הזרם הממלכתי־הדתי, שבהם גילה זלזול גמור בכל מה שמסמל את העצמאות הציונית־המדינית. לדעתו, בגלל ההשפעה החרדית, שוללים בזרם החינוכי זה ערכים ציוניים. הוא מגלה כזם כפירה בציונות.

הקיצוניות מוצאת את ביטויה גם בזלזול בלימודים ההומאניסטיים. כדוגמה הוא מספר שאין לומדים שם את שאול טשרניחובסקי. אין הוא מבין את התפקיד המוזר שממלא משרד החינוך בעניין זה. לדבריו, אפשר להבין שהמשרד מתעלם במודע, או נכנע לקבוצות מסרבנות בבתי־הספר הנתונים לפיקוחו.

קאסטו פתח בקריאה נרגשת ממש לציבור החילוני, שלא להכניס את הקבוצה שעליה הוא נמנה — יהודים דתיים־ציוניים — אלא לעודד אותה. דומה שקריאה נרגשת זו, מצד אנשים מתונים, נופלת בישראל של היום על אוזניים ערלות. לייאושו של קאסטו יש סימוכין.

תהיו בריאים ותיהנו

תשדירי השירות משקפים הלכי רוח נפוצים. הסיסמה היא עכשיו "קח פרי ותהיה לי בריא", בנוסח האם הפולניה. זה שיצא כאילו אך־זה מהמכבן לפיתוח שרירים, והוא מופער להתרות מר ישראל, נראה כאילו פיתוח שרירי גופו נעשה על חשבון כישורים אחרים. על פרצופו נסוכה בת־צחוק אווילית. איני מאמינה שרבים יקחו פרי, אם מתכוונים להם להיראות כמוהו.

בתשדיר אחר יש בעלת שיער בלונדי ומשקפי־שמש כהים שחורים, המצווחת ומפזזת כאחוזת תזזית. כנראה היא בין המתנגדים למיניהם. אבל קשה להאמין שאותן במצבה הנפשי מסוגלת להבטיח גם מכבינית וגם חילה — הכל במכה אחת. וגם להתנגד.

בינתיים, הברון המעצבן ממשיך לטפטף ללא הרף האיש אינו סוגר, לטרות מצוקת המים. והתולעים זוחלות על בשרנו. רק המגעיל מכבן דוד אדום נשלח כנראה עד להגרלה הבאה, למוסד סגור. ואתם, צפו בתשדירי השירות, ואם לא תבריאו, לפחות תהנו. — —

האמת והתיאור המדויק

אולי הקשר מקרי בלבד, אבל מדי שבוע, כבעם באורח פלא, נתנקים יחד כבה נושאים שיש ביניהם כשותף, גם אם איש לא תיכנן זאת מראש.

השבוע, הנושא הוא במידה רבה התפקיד שממלאה העיתונות — שחרגה מגבולות הדיווח והפכה את העיתונאי עצמו לגבור. "סוף־ציטוט" שינתה את פרצופה ל"ציטוטים מן הסרטים". הנושא הוא הפעם העיתונאי ככוכב תקשורת. אנו צופים בקטעי סרטים שמופיע בהם העיתונאי כגיבור אמריקאי עכשוי. לעיתונאי בסרטים אלה פנים רבות ושונות. הוא החושף, המסכן את חייו כדי להביא לקהל קוראיו את האמת־כאילו ובאותה עת, העיתונאי הוא גם האיש, הוא השמאלן התבוסתן, שנוא נפשם של הפטריוטים, הרואים בו את מקור הרעה.

נחום ברנע מתארו כגיבור וכבנו. הדי את חייו הרפתקניים בין בקבוק הוויסקי, המצלמה והכדורים השורקים. מאיר שניצר, רואה את הכתב כדמות דון קישוט. ואת הצלם־העיתונאי כסנצ'ו־פנצ'ה. הנלווה אליו. בדיון אינטליגנטי ותוסס, נינוח, ולא כפוי. מדברים על עיתונות שאינה רק מרוחות, חושפת ומבקרת, אלא גם לקוחה עליה לשאת את הצלב. בתוך הכרתה בשליחות שהיא ממלאת. כך גם היא נראית בעולם של הזוהר ומפגינה רצון לטירוק העתונות. ירון לונדון, מרחיב את תחומי הדיון בהקשר לדמות העיתונאי ככוכב הטלוויזיה, הבנוי לפי כרדורתיו של וולטר קרונקייט. לונדון מבהיר שבעצם אנו צופים בעיתונות, כפי שהיא מוצאת את ביטוייה ברשתות הטלוויזיה האמריקאיות, כשהיא נהפכת לתעשיית בידור. הרי העולם כולו שימש לקרונקייט, הכוכב הגדול מכולם, תפאורה ל"שו" היומי שלו — ה"שו" של הגשת החדשות. לונדון מצליח להגדיר זאת בצורה קולעת מאד. מפני שהוא עצמו אימץ לו סגנון זה. הוא מודה שהפך את תכניות הראיון שלו להצגה, כשהוא כוכבה הראשי.

אחד הסרטים שאנו צופים בקטעים ממנו הוא "האזרח קיין" של אורסון וולס. הפעם, כפראפרזה על איל־העיתונות, רנדולף הרסט. כאן, מעיר ברנע, אנו דנים בעצם במו"ל, ולא בעיתונאי — וברמות סמי־פאשיסטית של מי שהפך את העיתונות למכשיר, כדי לשלוט באמצעותה על דיעותיהם של אנשים. אבל ברנע מציין שבפרשת ווטרגייט, לא שני העיתונאים המוכשרים שחשפו את הפרשה — אלא דווקא קיית גראהם, המו"ל של "וואשינגטון פוסט", היא הגיבורה האמיתית.

יותר מכל מתמצמת את פרצופה העכשוי של העיתונות, גם בישראל, אמירה משמעותית, מסרט שקטעים ממנו הוקרנו. "האם זו האמת?" נשאלת העיתונאית־החושפת. והיא משיבה: "לא, אבל זה התיאור המדויק."

ולא נותר לכם אלא לגלות מה ההבדל.

בדרך לאנרכיה

התופעה של החלטת ממשלה שאינה מתקבלת על דעתה של קבוצה מסוימת, העושה חוק לעצמה, כדוגמת אנשי התעשייה האווירית, עומדת ביסוד הראיון האקטואלי מאד עם המשפטן משה הנגבי, ב"זה הזמן". בימים אלה השלים הנגבי ספר בנושא זה ממש, והוא דן בו בחוק לעומת הביטחון. הוא חוזר ומזהיר מפני הגישה הנפוצה, שיש מי שעומד מעל לחוק ומעל לביקורת. הוא מתריע על הנורמה שנוצרה בארץ, שאם חוק מסויים פוגע — קבוצות שונות זכאיות להפר אותו. והנגבי אינו מבדיל בתחום זה בין ימין לשמאל, בין דתיים לחילונים, בין יהודים לערבים, בין אנשי גוש אמונים לבין סרבני מלחמת לבנון.

לדעתו, זו הדרך הבטוחה לאנרכיה. הוא מתריע על קהות חושים ואי־הבנה למשמעותה של מדינת חוק, ומביא לדוגמה פרשה היסטורית כמעט: פרשת טוביאנסקי. בן־גוריון, שפעל בתוקף, סבר שאין מקום להעמיד לדין את איסר בארי. בא היועץ המשפטי לממשלה, יעקב שמשון שפירא, ואמר לו משפט שראוי כי ייחרת על לוח לבנו: "לא יתכן שבמדינת חוק מתוקנת, ייהרג אדם ותהיה גוויה ואנשים לא יעמדו לדין".

שפירא הבין מה שממשלת ישראל הנוכחית (ובה תלמידי בן־גוריון) אינה מבינה, כאשר במו ידיה היא סוללת את הדרך לאנרכיה.

מרקו מצא את אמו

הפרשה החשובה ביותר של השבוע לא היתה הפסקת פרויקט הלביא, אלא, כפי שמרווח רן פרגלית: מרקו מצא סוף־סוף את אמו. אם אינכם יודעים מיהו מרקו, שאלו כל ילד בישראל.

הילדים עקבו בדריכות אחר הרפתקאותיו של מרקו עד שמצא את אמו, יום לפני תחילת הלימודים. אם רצונכם לדעת מה פירושה של פופולאריות, שאלו ילדים בכל הגילים על מרקו.

מכתבים למערכת הארץ

מחדל צבאי בעזרת השם

ידיעה שהביא ראובן פדהצור ("הארץ", 30.8), סיפרה שמכתבים רשמיים של יחידת נח"ל נושאים את הסיסמה הדתית "בעזרת השם". המחשבה, שגם אני אוזמן בעתיד לטקסי סיום קודרים תחת מטריה הדתית מפחידה אותי כאם וכאזרחית. שבעתיים מחרידה תגובתו המסייגת של דובר צה"ל, שטען ש"ההזמנות נשלחו על פי הפקודות". אילו פקודות? האם, ומנתי, "בעזרת השם" הוא נוסח מכתב "על פי הפקודה"? אם כך הדבר, לנח"ל בני לא יתגייס.

דובר צה"ל הסביר עוד ש"המקרה לא יחזור". איני חושבת שזוהי תגובה הולמת של צה"ל למחדל כה חמור. הדובר לא נתן לנו הסבר מדוע אירע המחדל: הוא לא התייחס לשאלה הבסיסית כיצד מרשה לעצמו צה"ל, שסגן אלוף יחתום בניסוח דתי על מסמך צבאי ומדוע לא הועמד אותו קצין לדין?

מרים בן־יעקב
ראשון לציון

*

אנו שלושה זוגות הורים שילדיהם בעבר הרחוק בנח"ל. רצוננו להביע תדהמה וחרדה מהגילוי בעניין חדירת הדת לנח"ל ("הארץ", 30.8).

העובדה, שהזמנות רשמיות של קורס נח"ל, נשלחו להורי המסיימים תחת הכותרת הדתית "בעזרת השם" היא יותר משערוריה, ומלמדת על חדירת ההשפעה החרדית לצמרת צה"ל והפעלתה להשגת יעדים דתיים שאין בינם לבין יעדי צה"ל שום זהות. לפנינו ראייה, שמפקד בנח"ל, בדרגת סא"ל, אינו מתיירא משום דבר, כולל מפקודיו הגבוהים ממנו, ומניח להזמנה כזו לצאת ליעדה.

כיוון שכבר היו יוזמות דתיות שיצרו מצבים בלתי נסבלים מבחינה צבאית ולאומית — ואשר הוסברו תמיד בטיעון שזוהי יוזמה מקומית — הגיע הזמן שמעשים מבישים כאלה יזכו לתגובה משפטית הולמת, על מנת שאכן לא יישנו, ולא בנוסח ההתבטאות העלובה של הדובר "שהמקרה לא יחזור".

אביבה וישראל פרידמן
רות ואביהו יצחקיאן
שולמית ואבנר ירושלמי
חדרה

האומנם אין אלימות חילונית?

יש בוויכוחים הציבוריים בישראל רעה חולה: לא העובדות מגבשות את הדיעה, אלא הדיעה קובעת את העובדות. דוגמה אחרונה: במאמר המערכת ב"הארץ" על המאבק בין דתיים וחילוניים (אם כי איני גורס מונחים אלה) בעניין השבת בירושלים (28.8). על הדתיים נאמר ש"אינם בוחלים בשום מעשה כדי להפגין את 'עמם'" ועל הציבור החילוני נאמר ש"אין במעשיו מאומה מן האלימות". ותכתי.

המחנה הדתי משתדל בעניין זה להראות איפוק והתנהגותו המסודרת בהפגנה לפני שבועיים זכתה לשבחים מצד המשטרה, דבר שגם פורסם ב"הארץ".

לפני שבוע נמנעו מכל הפגנה ובמקום זאת ערכו הפגנת תפילה ליד הכותל המערבי וביקור אצל נשיא המדינה. לעומת זאת, המחנה החילוני (אף שאיני גורס גם הכללות פשטניות כאלו הבאות לביטוי באותו מאמר המערכת): הרי "הארץ" עצמו פרסם בהרחבה את דבריו של אחד מהלוחמים במחנה זה, פריד שמו, שקבע "שציבור חילוני אפילו איננו מחכה לקריאת ה'שאבס' של החרדים והוא מסתער על החרדים באותה נחישות שעקרת בית מסתערת על המקקים במטבח שלה... אנחנו מצפצפים על החוק ועל הרשויות" ("הארץ", 10.8).

זכותו של "הארץ" לנקוט קו אנטי־דתי עלוקני קו אנטי־יהודי, אך אין זו זכותו לסלף עובדות כדי לחזק את דעותיו.

גבריאל ח. כהן
ירושלים

פגיעה בתדמית הציבורית

מאמר המערכת של "הארץ" (2.8) "מלבים אש במשק הדלק", רמז שחברות הדלק הן שעמדו מאחורי השבתת תחנות הדלק ב־31 ביולי וב־10 באוגוסט. המאמר הסביר שחברות הדלק סבורות, כנראה, שמשבר הדלק קיים כדי לשרת את האינטרסים שלהן.

במאמר מערכת זה, ובמאמרו של נחמיה שטרסלר "ההימור הגדול של שחל" (6.8) נטעו בי הרושם שמערכת "הארץ" הצטרפה למסע של שחל נגד חברות הדלק, כאשר פסק הדין נתון מראש וממילא אין צורך לבדוק או לדון לגופו של עניין.

שטרסלר קבע קביעות כלליות בסגנון ה"כסף הגדול מדבר", "האינטרסים המפלגתיים מתערבים"... וציטט טענה של המומחה ד"ר צבי ריינשטיין שלפיה המשק מפסיד במצב הקיים מידי שנה 100 מיליון דולר. כל זה פוגע בתדמית הציבורית של נותני השירות, מבלי שיהיה לכך צידוק.

אני מוכן להתמודד עם ד"ר ריינשטיין ולהוכיח שהמשק לא רק שאינו מפסיד 100 מיליון דולר, אלא שהרפורמה המוצעת טומנת בחובה סיכונים שעשויים להביא להפסד בגודל כזה.

בינתיים פסק מר יוסף גבע, שמונה על־ידי שר האנרגיה כדי לבדוק את נושא השבתת תחנות הדלק שלחברות הדלק לא היתה נגיעה לעניין זה. אני סבור שלאור האמור במאמר המערכת שלכם מיום 2.8 זכאיות חברות הדלק לפחות להבעת צערכם. על שהטלתם עלינו אשמה לא מבוססת, גרמתם נזק לשמנו הטוב והטלתם ספק בכוונתנו להעניק לציבור את מיטב השרות שלו הוא ראוי.

עמיר מקוב
מנכ"ל סונול
חיפה

מעשייה רומנית

על ראש ממשלתנו מספרים העיתונים, שפנה אל נשיא ארצות־הברית וביקש שיטיל את הסיוע לרומניה. לא פחות ולא יותר. אכן, עיתונאים ידועים כנהבאים ובמבט ראשון העניין נראה כמעשייה על אותו דלפון שהתארח אצל הגביר וביקש ממנו שיתיר לו להביא אתו את חברו כי משעמם לו לאכול לבד. אך מה נעשה ואנחנו לא יכולים לשכוח את אותו שמיר פתה בנו פיו וכפני מיקרופונים אל אותה ארצות־הברית ומבקש שתשלול את מעמד הפליט מן היהודים, המסרבים לעלות לישראל? כיצד לא נאמין שגם פנייתו בעניין רומניה היא עובדה, אפילו היא נראית על פניה כמעשייה?

חזקיה לארנוב
בת־ים

הלוח הארצי
הארץ חדשות

הארץ

קבלת מודעות:
רח' הנגב 4, ת"א
טל: 03-371261
המחיר למלה
ביום שישי וערבי חג
10 ש"ח כולל מע"מ

חדשות העיר כלהעיר צומת השרון פאן הדרום הלוח הבטוח

לציבור הקוראים והמפרסמים

עקב תקלה טכנית במערכת המחשב של לוח כל העיר נבצר מאיתנו להדפיס חלק מהמודעות שהוזמנו לפרסום השבוע. מודעות אלו תתפרסמנה בגליון הבא של הארץ (ב-11.9.87) לבירורים נא לפנות לטל' 02-247118 שלוחות 51, 50, 40 איתכם הסליחה

הנהלת לוח כל העיר

הלוח הארצי כלהעיר ירושלים

דירות למכירה

וילות ובתים

קוטג'ים

פנטהאוזים

קבלנים מציעים

דירות למכירה

4 חדרים ויותר

3–3.5 חדרים

2–2.5 חדרים

1–1.5 חדרים

דירות מרוהטות

דירות בדמ"ש

ביקוש דירות

דירות בשכ"ח

מכוניות

אלפא

אמריקאיות

ב.מ.וו.

דייהטסו

מרקורי

לנציה

אודי

אוטוביאנקי

אוסטין

אופל

סובארו

סוסיתא

סוזוקי

סיאט

סיטרואן

סימקה

פולקסוואגן

פורד

פיז'ו

פיאט

אופנועים

ביקוש רכב

משאיות

הצעות עבודה

חבר

מנפאואר

תיגבור

סיעוד

עסקים

הלוואות

משרדים

מוכרים/ות

עוזרות ומטפלות

תיירות

ביקוש עבודה

מבני תעשייה

מגרשים

מחסנים

מכירות ושירותים

בריאות

וידיאו

חימום והסקה

כלי נגינה

כספות

מחשבים

מערכות סטריאו

מוצרי חשמל

מזגנים

סאונות

סירות

סיעוד

עתיקות

פסנתרים

צילום

קייט ונופש

רהיטים

ריפוי והרזיה

שירותים

שידוכים

הכרזות

חוגים

صكنا من الاحل

הלוח הארצי
העיר צומת השרון
תל אביב גוש דן והשרון

דירות למכירה

תל אביב

תווך בית פלוס
טל: 03-286522

בהזדמנות כדירות ברחוב בילו 3 לחזית קו"ב + כיוונים

ברמת-גן 4 קו"ב או קו"ב + גג באזור יפהפה ושקט.

לשכירה 4 בשותף גדולה ויפה באזור שקט קו"ע.

לשכירה מבנה תעשייתי 600 מ"ר 2 קומות + מעלית.

לשכירה אפשרי למגון בדיזנגוף פינת ירמיהו בפרישמן ובמרכזה.

4 חדרים ויותר

1—1.5 חדרים

3—3.5 חדרים

2—2.5 חדרים

קידמה

שרות חדש
שיטה מתקדמת
למכירת דירתך
חינם!

הכתב לנו בטלפון את כל פרטי דירתך: (מחיר, מספר חדרים, קומה, מעלית...) הפרטים יעובדו, חינם. ויוצגו בין המחשבים, יופץ משפטי הארכיטקטים חיפוש למשרים העוברים דירתם

לפרטים טל: 03-5449772
03-785782, 03-741404

גוש דן

איזור השרון

ויצמן 52
כפר-סבא
052-32343
85

בהזדמנות דירת 5 חדרים בכפר-סבא בבנין של 9 דיירים אזור מעולה
$95,000

בכפר סבא להשכרה שתי דירות 4 ח' + טלפון, מקום טוב. מיידי.

בכפר-סבא 3 ח' לזוגות צעירים באיזור טוב. מסודרת ומושקעת.

בכפר-סבא 4 ח' + מרפסת גג באזור מעולה, במחלקה בבנין $85,000

בכפר-סבא פנטהאוז 5 ח' ק' שטפנית אזור מעולה, כיסוי מיידית, $150,000

חולון ובת"ים

קונים זהב
ויהלומים גדולים
יהודה הלוי 143 ת"א
טל 03-235924
ZAMLER

דירות נופש

וילות ובתים

טוביה לשם
רח' קהילת סלוניקי 7 ת"א
03-481587

בסביון להשכרת וילה מרוהטת, גן מטופח, 800.- מיידי

בקריית-אונו למכירה קוטג' משקע. אפשרות הגדלה. 138,000 דולר

בגני-תקווה למכירה קוטג' דו-משפחתי, מגרש 500, 175,000.- דולר

ברעננה למכירה וילה מיוחדת, בנוי 290, מגרש 850. 350,000.-

בתל-אביב / במגדלי דיזנגוף למכירה / השכרה דירות 4-3 חדרים, מיידי

תיווך הבנה
רש"י 7 רמת-גן
7517074, 7526521

2 – אבא הלל ר"ג עורפית לאסף קו"ב 46,000 מיידית. לא בשבת.

3 – מפוארים בר"ג רש"י, + מעלית, פינוי גמיש, תוספות 77,000 לא בשבת.

4 – מפוארים, ר"ג רש"י, + מעלית כ-125 מ"ר. 120,000 לא בשבת.

פנטהאוז 5 מפוארים רמת-אילן: כ-250 מ"ר 240,000 לא בשבת.

9 דונם חקלאי בבית ליד מגרש הפועל (סאבו) לא בשבת.

3 – מפוארים מול עירייה בני-ברק כחדשים + המון תוספות. 67,000

בתי כפר ומשקים

פנטהאוז דירות גג

קבלנים מציעים

מרכבות
שנהב
מלצבים בשיש טבעי!
טל: 03-9221663

3.5—3 חדרים

2.5—2 חדרים

נתניה

4 חדרים ויותר

3.5—3 חדרים

2.5—2 חדרים

1.5—1 חדרים

ראשל"צ

4 חדרים ויותר

דירות בשכ"ח

דירות מרוהטות

דירות בדמ"פ

ביקוש דירות

חדרים מרוהטים

שותף/שותפה

לוח העיר
"לא מכרת
לא שלמת"
קבלת מודעות
לבעלי
כרטיסי אשראי
290697
293648

מכוניות

אוסטין

אופל

אינוצנטי

אלפא רומאו

אמריקאיות

אוטוביאנקי

אאודי

ב.מ.וו.

ג'יפים

דייהטסו

דלתה

וולוו

ווקסהול

טלבוט

לא מכרת
לא שלמת!
קבלת מודעות
ללוח הארצי
באמצעות
כרטיסי אשראי
או באבן גבירול
66 ת"א
(ליד קולנוע גת)
טל' 03-219149
03-218713
נשמח
להישמע

לנצ'יה

מוריס

מיני מיינור

מרצדס

נ.ס.או.

סאאב

סובארו

דחפון
שרות מודעות טלפוני של דחף
לבעלי כרטיס אשראי
03-611001

صكنا من الاهل

صكنا من الاهل

הלוח הארצי הארץ חדשות

המשך ת"א גוש דן והשרון

פורד

פיאט

פיז'ו

רנו

סיאט

סוסיתא

סוזוקי

סיטרואן

סימקה-קרייזלר

פולקסוואגן

מודעה באחריות
לא מכרת
לא שילמת
רק בלוח העיר
379־379
★ ובנוסף לכך 2
סופי שבוע זוגיים
יוגרלו בין
המפרסמים כל
שבוע בטל זה

מחירון המכוניות בעריכת מגזין אוטו

דגם	86 מחיר שוק	86 מחיר מומלץ	85 מחיר שוק	85 מחיר מומלץ	84 מחיר שוק	84 מחיר מומלץ	83 מחיר שוק	83 מחיר מומלץ	82 מחיר שוק	82 מחיר מומלץ	81 מחיר שוק	81 מחיר מומלץ	80 מחיר שוק	80 מחיר מומלץ	79 מחיר שוק	79 מחיר מומלץ
קטנות																
אוטוביאנקי	15	18.4	13.5	13	11.5	12.5	10.5	11	9.4	10	8.1	9	6.6	8	5.9	7
פולקסוואגן פולו	22.1	23.7	20.3	20.5	17.3	18.6	15.7	17	13.6	14.7	12	11.8	10.2	10.3	8.2	9
פורד פיאסטה	18.8	20.5	17	18.1	16.5	16	13.5	14	12	12.2	10.5	11.1	9.5	9.6	8	8.2
פיאט 127	–	–	13.5	15.1	12.5	12.6	11.5	12	10.5	10.8	9	9.7	8	8.7	6.5	7.3
פיאט פנדה	–	–	–	–	9.8	14	8.9	12.4	8.2	11	–	–	–	–	–	–
פיאט אונו 55	19.7	21.5	16.6	19.5	14.3	17.5	13.2	15.7	–	–	–	–	–	–	–	–
פיאט אונו 70	20.1	22.7	18.2	20.1	15.6	18.6	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
פיז'ו 104	–	–	–	–	12.6	15	11.5	13.6	9.5	12.3	8	10.6	6.8	9.4	5.8	8
פיז'ו 205 1.1	20.4	23.8	17.7	20.4	16.1	19	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
רנו 4	–	–	13.1	15.1	10.9	13.5	9.8	11.5	8.8	9.8	7.8	8.3	6.7	7.1	6.1	6.4
רנו 5 1.1	19.1	22.7	16.1	18.1	13.1	16.3	12.1	14.5	10.9	12.3	9.5	11	8.2	10	7.4	8.3
קומפקטיות																
אופל קדט 1.3	28.5	30	24.5	27.5	20.5	21.6	18	19.5	16.5	18.7	13	14.6	11.5	13	8.5	7.6
אלפא סוד 1.2	–	–	–	–	–	–	15.1	17.8	13	16.2	10.1	14.6	8.5	13	7.1	10.3
סיאט רונדה 1.2	18	18.9	17	15.7	15	11.9	13.4	9.7	–	–	–	–	–	–	–	–
סיטרואן דיאן	16.2	18.3	14.1	16	12.4	14	11.3	12.4	9.8	11.3	7.3	9.7	6.3	8.1	3.8	6.5
סיטרואן GSA	–	–	20.3	21.6	18.3	19.4	16.3	17.3	13.3	15.1	10.8	13.5	7.6	11.3	6.4	9.7
סימקה 1100	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	8.1	7.6	6.3	6	4.6	4.9
פולקסוואגן חיפושית	–	–	22.1	19.5	20.1	17.3	17.6	14.6	15.7	12.4	13.6	10.8	11.7	9.7	10.1	8.6
פולקסוואגן גולף 1.3	30.5	32.4	24	28	21	25	19	20	18.1	17.3	16.1	16.2	13.9	14.6	11.3	13
פולקסוואגן גולף 1.6	35	39	32	34	28	29.5	25	23.8	21.1	20.5	17.3	18.4	16.2	16.2	14.1	14.6
פורד אסקורט 1.3	23.3	20.5	21.3	18.4	18.6	21.6	17.6	18.4	16.6	15.7	14.6	13.5	9.2	8.7	8.2	7.6
פיאט 128	–	–	–	–	–	–	–	–	9	12	7.8	10.3	6.8	9.2	5.9	8.1
פיאט 124	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	8.9	10	7.9	9	6.7	8
פיאט ריטמו 60	21.5	21.6	18	19	16	15.1	14	13.4	13	12.4	11.5	11.2	9	10	7.3	9
רנו 12 1.3	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	9.8	10.8	8.8	9.7
רנו 14	–	–	–	–	–	–	13.8	17.3	11.3	14.6	9.3	12.4	7.3	10.8	6.3	8.7
רנו 11 1.1	23	21.6	18.7	18.4	16.1	15.6	13.3	13	–	–	–	–	–	–	–	–
רנו 11 1.4	32.9	24.8	27.6	20.5	22.4	17.8	18.6	15.1	–	–	–	–	–	–	–	–
משפחתיות																
אודי 80 1.3	33.5	31	30.5	27.5	26.4	24.3	24	21.6	20	19.5	17.5	17.3	13.5	15.5	11	14
אודי 80 1.6	41.2	36.7	37	32	34	28	27.5	24.8	23.3	22.1	20.5	20	16.5	17.8	13	16.2
אופל אסקונה 1.3S	29.8	31.3	27.8	27	25	23.8	22.1	20.5	19.8	17.8	–	–	–	–	–	–
אופל אסקונה 1.6	41.7	35.6	39.1	30.2	31.1	26.5	27.7	23.2	21.1	20	18.2	12	15.7	10.8	12.2	9.2
ב.מ.וו 316	45	45	41	39	37	35.6	34	33	24.8	27	21.2	23.2	17.4	20.5	15.3	17.2
ב.מ.וו 318i	50.8	56	46.2	48.6	43.1	43.2	38.9	36.7	26.9	29	24.4	24	21.2	21	17.3	17.8
דייהטסו שרמאנט 1.3	26	21.6	21.5	18.7	19	16.1	16.5	13.5	15.5	12	–	–	–	–	–	–
סובארו 1.3 (4.:)	25	24	22.4	21.5	17.5	17	15.7	16	14.7	13	13.5	10.8	12	9.7	8.3	8.1
סובארו 1.6	26.7	27	25	24	22.5	19	19.6	16.7	16.6	14.6	14.1	11.8	12.1	10.8	10.1	8.6
סיטרואן BX16	32	34.5	30	31	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
פולקסוואגן ג'טה 1.3	32	32.5	26	28	23	24.8	19.5	20	17	17.3	15	16.2	12.5	14.6	–	–
פולקסוואגן פאסאט 1.6	35.7	35.5	31.6	30.8	26.9	26.5	23.4	23.2	20.4	19.8	17.1	18.4	14.8	16.7	11.3	15
פורד קורטינה	–	–	–	–	–	–	–	–	16.3	12.3	14.1	11.3	12.1	10.2	9.3	9.4
פורד סיירה 1.6	33.5	29.7	31.5	26	27.5	22.7	24.2	19.5	–	–	–	–	–	–	–	–
פורד סיירה 1.8	43.5	42	40	37	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
פיאט 131 1.3	–	–	–	–	17.1	20.5	15.4	16.7	13.1	14	11.4	12.3	10.3	11.3	7.8	9.7
פיז'ו 305 1.3	24.7	28	21.7	24.3	18	21	15	17.8	13	15	11	13.5	9.8	11.8	8.5	10.8
פיז'ו 305 1.6	34.5	35.5	30.1	31.3	28	27	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
רנו 9 1.1	21.5	19.5	18.5	16.2	15.8	13.5	13.6	10.8	12	9.2	–	–	–	–	–	–
רנו 9 1.4	27.3	22.7	25.3	19	21.2	15.7	17.4	14	14.4	12.5	–	–	–	–	–	–
רנו 16 TX	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	5.3	11.5
רנו 18 1.4	–	–	–	–	23	17.5	18	15	14	13.5	11	11.5	9	9.7	7.9	8.6
רנו 18 1.6	–	–	29	25	26.5	20.5	24	17.3	20	15.2	15.5	12.5	12.5	11.5	11	9.7
סאלון																
אודי 100 1.6	–	–	–	–	–	–	–	–	20.1	16.4	16.5	14.6	15.5	13	11.2	11.5
אודי 100 1.8	65	66	53	58	47	52	40	44	–	–	–	–	–	–	–	–
אודי 100 2.2	100	100	85	88	70	73	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
אופל רקורד 1.8	38.9	36	33.2	29	26.6	22.5	21.7	18	20.1	15.5	15.2	13.6	12.6	12.1	10.8	10.6
אלפטא 1.6	–	–	–	–	26.5	28	21.5	24.5	16	20.5	12.3	17.8	10.9	15.7	8.2	13.5
ב.מ.וו 518	54	57	48	49	41	42.5	36	33.5	31	28	26	22	21	19	18	16.2
ב.מ.וו 728i	110	130	93.4	110	84.4	93	63.3	77	51.1	66	45.6	53	38.5	42	29.7	33
וולבו 240 1.8	46	44	43.1	38.5	37	32.5	31	28.5	27.9	25	23.7	21	21	17.6	18.9	15.4
וולבו 240 2.0	71.5	66	62.5	58	54	51	44	44	37	37.5	31.4	33	26.3	27.5	23	24.2
וולבו 760	126	126	105	102	84	86	70	70	–	–	–	–	–	–	–	–
מרצדס 190E	109	107	96	90	84	76	67	65	–	–	–	–	–	–	–	–
מרצדס 200	114	112	96	95	84	72	66	62	53	50	41	40	36.7	35	32.2	31
מרצדס 280S	153	165	140	138	130	115	117	100	107	84	85	63	70	55	58	45
פיאט 132	–	–	–	–	26	21.5	23	18.4	18.7	15	14.4	13	9.4	10.8	8.4	8.7
פיז'ו 504 1.8	40.5	36.5	37	30	32	25	25.5	21	22.8	18.5	19.2	15.5	15.7	13.2	12.2	11.6
פיז'ו 505 1.8	46.5	47.5	41.5	40.5	35.5	32.5	28.5	27.5	23.5	23.5	20.5	20	17.1	17	–	–
פיז'ו 505 2.0	62.5	64	55.5	56	51	48.5	40.5	42.5	33	36.5	28.5	31	22.5	26.5	–	–

זקוק דחוף למודעה?
מודעפון
לשירותך 24 שעות ביממה
03-38 38 38
לבעלי כרטיסי אשראי בלבד

כסף צריך לרוץ בעסק - לא בכביש
בוא למשרדינו, בחר בתכנית המתאימה לעסקך וסע בשלום.
שרד
החברה שלך לרישוי רכב
חיפה, רח' העצמאות 104, טל: 520451, 532588-04
תל-אביב, דיזנגוף סנטר, טל: 287072, 03-286855
חדרה, הרברט סמואל 59, טל. 08-324758
נתניה, סמילנסקי 21, טל. 053-618749
אנו יכולים לסייע לך להגשים חלום - החלפת המכונית הישנה בחדשה יותר או הוספת מכונית שניה למשפחה.
נסיעה טובה.

המשך ת"א גוש דן והשרון

מוסכים

טרקטורים

קרוואנים

אופנועים

מוזדרים

משאיות

מסחריות

מתמחה בגליל של
טריקוטז'ניגוני
מעוניינות בקבלת
עבודות שותפות
ניהלה ואחזקה
אפשרות אריזה וגזירה
04-966808

רוט"מ
רובוטיקה וטכנולוגיה
מתקדמת בע"מ
באזור התעשיה ברעננה
דרושים
1. מהנדס מכונות
עם ידע בתכנון
וניסיון באוטומציה
2. טכנאי מכונות
לאוטומציה
3. ברסם
טל' 052-455365
ת.ד. 275 כפר סבא 44102

לקליטה בקיבוץ
מתארגנת
קבוצת
רווקים/ות בעלי
השכלה ומקצוע
בגילאי 20-32
מצרפים
סטודנטים שנה
אחרונה
03-435450
03-262521
מיום ראשון

הצעות
עבודה

למפעל מתכת בגבעתיים
מול הקניון
דרושים
1. מרכיבי אלומיניום
2. עובדי מכתשים
3. עובדי יציקות לחץ
03-781455 787986

גברים, נשים 20-65
ובחורות יפות 18-24
לסרטי פרסומת
וסרטים
בטלויזיה ובקולנוע
03-203922

מכירות

נהגים

יהלומים

מוכרים/ות

ספרים/יות

עובדי מתכת

חרטים/מסגרים

חשמל/
אלקטרוניקה

נזידה ותפירה

אחיות

דפוס

הנהלת חשבונות

טכנאים/
הנדסאים

סוכנים/ות

מחסנאים

נגרים

שרטטים
וגרפיקאים

רפואת שיניים

מורות וגננות

עובדי סעד

עוזרות ומטפלות

עיצרי
אם את מזכירה
באמת טובה
הזדמנות שלך
להגיע למשרה
רצינית הדורשת
את כישוריך אל
תחמיצי אותה
התקשרי לשרה
03-5463941

חוק הזדמנות
שווה בתעסוקה
תשמ"א-1981
לפי חוק זה אסור
לסרב לקבל אדם לע-
בודה מחמת מינו או
מחמת היותו נשוי או
הורה אלא אם אופיו
או מהותו של התפקיד
מונעים קבלתו של בן
אחד המינים. לעבודה
הנדונה
העבריינים צפויים
לעונש על-פי החוק.

קריירה
שרותי כח אדם

● מחלקה טכנית
● אלקטרונאים בוגרי בי"ס מקצועי 4 שנתי, בעלי נסיון צבאי.
● מלחימים/ות להלחמת מעגלים מודפסים יוצאי/ות צבא.
● מלחימים/מהודסות נסיון ב-WIRE-UP וקריאת שרטוט.
● כרסמים אוניברסליים (קונבנציונלי) מנוסים, פרופיל צבאי גבוה.
● חרט קונבנציונלי מנוסה, פרופיל צבאי גבוה.
● רתכי שריון מנוסים, פרופיל צבאי גבוה, עד גיל 40.
● מכונאים לקוי יצור אוטומטיים, בוגרי בי"ס מקצועי 4 שנתי במגמת מכונאות, מכשירנות, מכני-קה. נסיון 3 שנים, גיל 25-35 לעבודת משמרות.
● מכונאי אחזקה בוגרי בי"ס מקצועי 4 שנתי, לעבודת משמרות בפתח-תקוה.
● מכונאי רכב/דיזל מנוסים.
● מסגרים-רתכים מנוסים.
● מסגרים מכניים לבנית מכונות, בוגרי בי"ס מקצועי 4 שנתי. נסיון 5 שנים בבניית מכונות, ידע בסיסי בעבוד שבבי, אוטומציה ופנאומטיקה, גיל 25-35.
● מסגר מכני לאחזקה במפעל תעשייתי.
● חשמלאי מוסמך מנוסה, לעבודת משמרות בינבה.

● 3 / חשמלאים מתחילים.
● מלגזן מנוסה + רשיון נהיגה, לעבודת משמרות בפתח-תקוה.
● מפעילי מכונות תעשיי-תיות בוגרי 12-10 שנות לימוד מקצועי, נסיון תעשי-יתי. גיל 25-35.
● מפעיל מכונה להזרקת פלסטיק, בוגר בי"ס מקצועי 4 שנתי במגמת מכונות, בקרה, מכשירנות. נסיון קודם, לבוגרי קורס הזרקת פלסטיק — עדיפות. גיל 25-35.
● עובדי/ות ייצור בוגרי 12-9 שנות לימוד, פרופיל צבאי 72+, לעבודת משמ-רות, גיל 25-35.

מחלקה משרדית
● פקידה כתבנית, בוגרת 12 שנות לימוד.
● מזכירה א/ע, אנגלית ברמה טובה מאד, נסיון ביבוא יצוא — יתרון. בפתח-תקוה.
● קלדנית מנוסה, ידע טוב באנגלית, דרגון להשתלב בתחומים חדשים, מאזור פתח-תקוה.
● תמל-קלדנית עברית / עברית-אנגלית הכרת תוכנת א-ב יתרון.
● קלדניות לעבודה בקשבה אחה"צ.
● פקידה טכנית למוסך בבני ברק.

משרות קבועות, תנאים מצויינים
הסעות וארוחות.
תל-אביב דיזנגוף 155. טל. 03-240291/2
חיפה הרצל 22. טל. 04-672549
נתניה שמואל הנציב 17. טל. 053-338901
הכח שלנו הוא כח אדם, קריירה.

קבלת מודעות
ללוח העיר
מ-08.00 — 21.00
פרסום בון
אשראי מיוחד!!!
03-735588/9, 03-738707
03-735590, 03-727630

מכתבים ולמע

صكنا من الاهل

הלוח הארצי | הארץ חדשות

המשך ת"א גוש דן והשרון

שירותים

אותיות דביקות

קופות רושמות

מוצרי חשמל

צילום

מיסים

תכשיטים וכלי כסף

מלונות ונופש

ציוד אלקטרוניקה

מקרר

ריפוי והרזיה

ציתות והאזנה

ניגון

בריאות

בריאות ים המלח

טיולים

ניקוי ופוליש

חיטוי והדברה

נופש וקיט

שיפוצים

הלוואות

מציעים למכירה

חקלאות

מבני תעשיה

משרדים

מגרשים

בתי מלאכה

מחסנים

אולמות

תעשיה

שליחים/ות

שמירה ואבטחה

ביקוש עבודה

הכשרה לעבודה

עסקים

מקדמי מכירות

עצורו!

פועלים/ות

פקידים/ות

מועדון אשראי ארצי

הלוואות לשכירים

הלוואות לרכישת רכב

כפ"ס: התחיה 14/1 טל. 916724, 052-442379

נתניה: שטמפפר 7 טל. 053-616633

פ"ת: מונטיפיורי 41 טל. 03-904913

ת"א: נחמני 9 טל. 03-291940

רחובות: הרצל 176 בחצר קומה ב' טל. 08-454117, 08-587361

המשך ת"א גוש דן והשרון

רהיטים

רהיטי-תכים

"רהיטי-תכים" בחולון. העולם החדש – הענק, בכניסה לאזור תעשיה חולון (האזור), רח' המלאכה 20, מול "סטופ" (ליד ברעוני עמלת) 03-801505. לרגל הפתיחה מחירי מבצע • אספקה חינם (בגוש דן) • 18 תשלומים • בייחוד רשת-אכרסר. כל המוצרים כוללים מע"מ.

מערכת סטריאו

שיעור

כלי נגינה

מחשב

מזגני אויר

רוצים לקנות

וידאו

חיות בית

אמנות

לקראת הנים

אסטרולוגיה

מכונות כביסה

תנורי אפיה

מכונות תפירה

מכונות כתיבה

מלדוויות

סירות

ציפוי אמבטיות

חימום והסקה

דפנות גנות

מיסים

שיעור

אבדה

שידוכים

בריוג

בת-זוג

הכרויות

חוגים

עלוני סקנדינביה ישראל
פנויים/ות יהודים. תיירים וישראלים.
להזמנתם חייג עכשיו 03-5102774 (- שבת)

נרשמו לנישואין

הלוח הבטוח
הכוח הארצי
חיפה והצפון

דירות למכירה

בניה קולקטיבית

ביקוש דירות

דמ"פ

וילות ובתים

4–4.5 חדרים

3–3.5 חדרים

5 חדרים ויותר

2–2.5 חדרים

1–1.5 חדרים

קריות

וילות ובתים

דירות בשכ"ח

5 חדרים ויותר

4–4.5 חדרים

صكنا من الاحل

הלוח הארצי | הארץ חדשות

המשך חיפה

• 4 ק"ב • חדר הלבשה • שרותים כפולים • מחסן • חניה בק. חיים 04-721382

• בק.מוצקין ק"ב 115 מ"ר חבלה 72000 ... מחסן 04-721382

• 4 ק"ב חדר הלבשה שרותים כפולים • מחסן חניה בק חיים 721382 (40)04

• במוצקין 4 חדרים מסודרת ... 54000 דולר 04-706806 (40)

• בק אתא בבנגלוס דירת גן 4 חדרים ... 04-845569 (40)

• בקרית אתא 4 חדרים ... 04-733571

• בסביניה דירת גן 150 מ"ר משופצת ... 04-731989 (40)

• בסביניה 4.5 מסודרת • מחסן • חניה 120 מ"ר 69,500 דולר 04-714252 (40)

• בק. ים א' 4 מסודרת • מעלית ... 04-707792 (40)

• דירה מרוהטת 112 מ"ר ... 716279 (40)04

• בק ים לגן שער • מחסן מסודרת 04-759211

3—3.5 חדרים

• בק ים ב' בניבספר 3 חדרים • חצר • חניה 04-756078 (40)

• בק. מוצקין ק"ג 3.5 חדרים ... 04-718680 (40)

• בקרית ים ... 04-731439 (40)

• בקדיש לוז 3.5 מסודרת מאוד ... 04-708428 (40)

• בסביניה 3 חדרים • מחסן • חניה ... 725474 (40)04

גליל

• בכרמיאל בדופלה 4 חדרים • ... 04-981416 (40)

• 3 חדרים בשכונה החדשה בכרמיאל ... 04-700403

• בכרמיאל בסביבה שקטה 3 חדרים ... 04-441362 (40)

וילות ובתים

• קוטג' בשכונה המערבית בכרמיאל 5 חדרים • חניה 100.000 דולר 04-988102 (40)

דירות למכירה

• בעכו צמוד 3 חדרים • מטבח ... 04-810394 (40)

• בק. מוצקין 3 • מחסן ... 04-717776 (40)

נצרת

וילות ובתים

• בנצרת עלית בשכונת ... 04-706378/9 (40)

דירות למכירה

• בנצרת עלית ... 4.5 4/5 חדרים מסודרת ... 04-574854 (40)

• 7 חדרים בנהריה בניו ... 04-540262 (40)

• בנצרת עלית בהזדמנות דירת 3 חדרים ... 03-885568 (40)

• בנצרת עלית בבן מרון 100 4 חדרים ... 06-578703 (40)

• בנצרת עלית ביוראל 3 חדרים ... 06-571946 (40)

• בנצרת עלית 4 חדרים מסודרת 91 מ"ר ... 06-576951 (40)

• בנצרת עלית בהזדמנות דירת 3 חדרים מסודרת 72 ק"א ... 06-579812 (40)

• בנצרת עלית 4 חדרים ... 06-573708 (40)

• בנצרת עלית 110 מ"ר ... 06-555538 (40)

מכוניות

2—2.5 חדרים

• בקרית אתא אתרון בן יוסף ... 04-640606 (40)

• בקרית אתא ... 04-221087 (40)

• בחיפה 2.5 ... 721201

• למכירה 2.5 חדרים מסודרת ... 04-453005

• בקמוצקין ... 2.5 ... 04-761171 04-716518

• 2.5 בנהריה ... 04-723280 (40)

1—1.5 חדרים

• 1.5 • אפשרות בניה בק. מוצקין 04-701024

• בקמוצקין ... 1.5 ... 719173

• בק.חיים ... 4 ... 04-715562 04-449646

דירות בשבת

• בק. מוצקין ... 04-732369

• בק. ביאליק ... 04-722382

• בקמוצקין 3 ... 04-511872

אוטוביאנקי

• אוטוביאנקי לגוזר 1979 במצב ... (82) 04-448539

• סנסור 1984 יד ראשונה 62000 ק"מ ... 237688

• אוטוביאנקי אלגנט 82 מצב מעולה לפרטים 06-539724

אופל

• אופל קדט 1300 1983 יד ראשונה 44,000 ק"מ במצב טוב 04-524711 (40)

• אופל קורסה 1200/3 ... 1985 27,000 ק"מ ... (40) 239581

• אופל קדט סטיישן 1983 58000 ... 04-715311

• רקורד ברלינה 1800 84 30000 ... 251979

• אסקונה 1600 אוטומטית 1983 ... 04-293663

• קורסה 1200 ... 04-227996 04-332537

• אופל קדט 1300 ... 04-336246

• אופל אסקונה 1300 ... 1983 ... 04-232842

• קורסה 1200 ... 1986 ... 525855

• אופל אסקונה 1983 1300 ... 04-535735

• קדט 1300 ... 1986 13.500 ... 04-523808 (40)

• קורסה 1200 ... 1985 ... 380733 (40)04

• אופל רקורד 1800 אוטומטית ... 04-933950 04-934892

• אופל אסקונה 84 ... 332678

• אופל אסקונה 84 ... 1600 ... 247020 (40)

• רקורד 1981 אוטומטית ... 04-933371

• אסקונה ... 1983 ... 04-535846 916528

• אסקונה 1600 ... 1984 ... 04-916255 (40)

• אסקונה 1600 ... 4 דלתות ... 642801 (40)

• אסקונה 1300 ... 82 ... 928332 922932 (40)

• קנית רכב רק לאחר בדיקה ... 572304

• קדט 1982 ... 245358

• אסקונה 1982 / 1300 ... 333360 (40)

• אסקונה ... 1987 ... 04-256258

• אופל אסקונה ... 04-669764

• רקורד ברלינה 1800 84 30,000 ... 251979

• אסקונה 1300 ... 87 10,000 ... 04-643409 252019

• קדט 82 1200 ... 04-713542

• אסקונה 1982 1600 ... 04-713954 (40)

• אסקונה 84 1300 ... 04-931442

• קדט 1300 ... 1983 ... 04-236452 04-226962

• אסקונה 13 ... 669012 258579

• אסקונה 1300 81 ... 06-722477

• קורסה 1200 ... 04-756185

• אסקונה 1300/4 ... 04-713142 04-701894

• קדט 79 ... 04-845433

• קדט אלגנס 1987 1300 4 דלתות ... 04-70437 (40)

אלפא רומאו

• אלפא ספרינט 1982 1200 ... 04-228333

• אלפא ספרינט 1200 1983 44,000 ... 335866

• אלפטה 1800 82 ... 386468 (40)

• אלפא רומאו ספרינט 1.5 1985 ... 04-374746

• סוד 1200 1982 ... 522829

• אלפאסוד 1600 1982 ... 236678 255414 (40)

• למכירה אלפא 1.6 1979 ... 04-331616

• אלפא 33 1986 ... 04-914894

אמריקאיות

• מ.ס.ר.א. תיקוני רכב אמריקאי ... 04-238777 04-210080 (12)

• שברולט קפור 1979 ... 04-515778 (40)

ב.מ.וו.

• ב.מ.וו. 316 84 1800 ... 668059 255244

• ב.מ.וו. 1600 71 ... 781644

• ב.מ.וו. 318 78 ... 524811 520093 (82)

• ב.מ.וו. 315 83 58,000 ... 762099

• ב.מ.וו. 315 82 ... 04-597325 04-376280 (40)

• למכירה ב.מ.וו. 315 82 ... 04-822256

• ב.מ.וו. 518 1979 ... 515052 510245 (40)

• ב.מ.וו. 518 / 1976 ... 384878 04-256205

• ב.מ.וו. 1602 ... 04-521669

• ב.מ.וו. 316 1800 1984 ... 04-575770 04-374411 (40)

• ב.מ.וו. 316 87 ... 04-255528

• ב.מ.וו. 316 1986 ... 04-664940

• ב.מ.וו. 316 1800 1984 ... 04-575770 04-374411 (40)

דייהטסו

• דייהטסו שרייד 1983 ... 06-586887 (40)

וולוו

• וולוו 144 אוטומטית 1969 ... 04-928306

• וולוו סטיישן 245 ... 2000 ... 04-921795

• וולוו 240 סטיישן ... 83 ... 781893 (40)

• וולוו ג'יאל 83 ... 04-257282 (40)

סימאורן

• בי אקס 87 1600 4,000 ק"מ ... 722225

• 127 1985 ... 04-919258 (40)

• 127 3 דלתות 79 ... 04-706741 04-704191

• דיאן ... 1982 ... 69,000 ... 04-729944 (40)

• דיאן סופר אל 1983 1124 ... 04-221918

• אמי 1986 1300 ... 04-524947

• פיאט 127 79 ... 04-388065

• ביאקסי ... 1987 ... 04-246977

• סיטרואן ... 1982 ... 04-721545

• ביאם.אי פאלאס 1982 ... 04-253197

פולקסווגן

• פולקסווגן חיפושית 1200 ... 255182 1973

• פולקסווגן חיפושית 72 1302 ... 847765

• פולקסווגן גולף 83 ... 706291 (40)

• פולקסווגן חיפושית 1200 1974 ... 978942

• גולף 1300 1984 48,000 ... 04-232770 (40)

• חיפושית 1302 1972 ... 562340

• פולקסווגן חיפושית 1300 69 ... 381587

פורד

• פיאסטה 1100 אל 1985 ... 29,000 ... 04-570934

• פורד אריקה ברוגה 1300/5 1982 ... 04-689203 (40)

• פורד פיאסטה 1100 85 ... 381555

• פורד פיאסטה 1979 79000 ... 525927

• פורד אסקורט 73 ... 444498

פיז'ו

• פג'ו 505 ... 1983 32000 ... 04-664234

• פג'ו 78000 1124 1982 ... 04-378387 (40)

• פג'ו 305 ג.יאל 1982 90000 ... 336596

• פג'ו 305 82 ... 893458

• פג'ו 504 1983 אוטומטית ... 726031

• פג'ו 305 אנא. 82 ... 04-670569

• 305 ג'ל אל 1984 ... 04-225766

• למכירה פג'ו 305 ... 04-921683

• פג'ו 305 / 1982 ... 04-574782 (40)

• פג'ו 305 1982 1800 ... 04-384797 04-337562 (40)

• פג'ו 305 1300 83 ... 04-556370 (40)

רנו

• 9 ספרינטר 1987 1300 ... 04-549625 04-529021

• 9 ספרינטר 1250 ... 241782

• רנו 9 1400 1982 ... 928153

• רנו 11 ספורטיבי 1987 18000 ... 04-914285 (40)

• רנו 12 טי אס 1979 ... 04-914938

• רנו 14 מודל 1982 ... 531318 (40)

• רנו 18 סטיישן 1400 1983 ... 04-664807 04-253862

• רנו 25 ... 1650 83 ... 253025

• רנו 9 ג'ירדיסי 1987 ... 211457 ... 253069

• קנית רכב רק לאחר בדיקה ... 572304

• 9 סיטי. 1100 1982 ... 04-377713

• רנו 18 1982 ... 04-222889

• רנו 9 טי.אס.אי 84 1400 ... 04-723698

• 18 סטיישן ... 83 ... 04-715384

• רנו 9 1983 ... 53.000 ... 04-710453 04-757868 (40)

• רנו 9 1982 ... 04-936129

• רנו 18 79 ... 04-720323

• רנו 14 1979 ... 04-253583

• רנו 4 1979 ... 377556

• למכירה רנו 5 83 ... 04-720623 (40)

• רנו 9 1400 1982 ... 928153

• רנו 9 טי.סי.אל 1983 57.000 ... 711561

• 9 ספרינטר 1987 1300 ... 04-529022 04-549625

• רנו 9 1983 ... 04-441236 04-446068 (40)

• למכירה / החלפה ... 87 11 ... 442708

• רנו 14 82 ... 04-449728

מודים

• סובארו 1979 1600 ... 04-528888

• סובארו סטור 1978 4/4 ... 256804 720339

• סטור סובארו ... 1986 ... 04-525205

• שברולט 20 1980 ... 640622 ... 210460

• פג'ו 504 1982 ... 04-230103 04-843819

• סוזוקי סטור 1973 8 ... 04-754551

• ג'י.אם.ג'י.אס 15 84 ... 04-710365 06-961484

• טרנספורטר 82 ... 04-441888 (40)

מלבוש

• קונה סלויזיות צבעוניות ... 669591 668705 529719

• קונה צבעוניות ... 660989 529318

• קונה צבעוניות ... 224785 660674

• טרנזיט ... 1983 ... 90.000 ... 04-985272

מריומף

• טריומף 71 ... 842043

לנציה

• לנציה דלטה 1300 82 75,000 ק"מ ... 04-243894

• למכירה בהזדמנות לנציה דלטא 1983 ... 04-968402 (40)

מיני מינור

• מיני מינור 79 ... 232442

• מיני מינור 77 ... 1000 ... 641458 (40)

מרצדס

• מרצדס 200 86 ... 247277 (40)

• מרצדס 200 פרטית 1975 ... 338268 (40)

סובארו

• סובארו 1300 סוף 82 ... 532829 (40)

• 19 ג'י.אם.אל 5 1600 ... 04-385323 04-857083

• סובארו 1300 1983 ... 243891 533012

• 13 מודל 1983 66000 ... 673901 243510

• 16 ג'י.אל 1987 3000 ... 533228 (40)

• סובארו 1300 1985 ... 04-526329

• 13 86 ... 339038 (40)

• סובארו 79 1200 ... 257019

• סובארו 1300 1981 ... 756420

• סובארו 1300 1986 אוטומטית ... 04-228359 (40)

• סובארו 1300 1985 33000 ... 330308

• סובארו 78 1600 ... 04-752586

• סובארו 1600 4 1980 ... 04-732454

• סובארו 1300 1982 ... 04-928931

• סובארו 1300 1986 אוטומטית ... 04-649147 04-258406

• סובארו 1300 1984 ... 512547

• סובארו 1300 1981-1982 ... 04-821134

• 1600 שנת 81 ... 04-733334

• סובארו 1600 סטיישן 1982 ... 04-718946

• 143 85 ... 40,000 ... 04-719566

• סובארו 79 1400 ... 825381

• קנית רכב רק לאחר בדיקה ... 572304

• סובארו 1300 1986 ... 04-387057 04-671169 (40)

• סובארו 1600 1987 ... 06-543934 (40)

• סובארו 1600 אוטומטית 1979 ... 706052

• 16 יד ראשונה ... 1984 ... 04-727635

• 1300 דיאל 86 12.000 ... 04-715489

• סובארו סטיישן 1600 1979 ... 708858

• סובארו 82 1300 ... 919601

• סובארו 1300 1982 ... 65.000 ... 04-758501

• סובארו 1300 83 50.000 ... 04-718671

• 1600 1983 ... 55.000 ... 04-727278

• סובארו 1983 ... 41.500 ... 04-448322

• סובארו 87 1600 ... 04-761250 04-927512

• 79 1400 ... 04-724245

• 18 אוטומטי ... 1980 ... 04-385078

• 13 82 ... 50.000 ... 705371

• סובארו 83 90.000 ... 244817

• סובארו רקס 83 ... 06-550274 (40)

• סטיישן 1600 1982 46000 ... 06-720721 (40)

• 13 ראשונה 1986 ... 17000 ... 588514 (40)06

• 1300 83 49.000 ... 709664 (40)

• 13 דיאל 87 ... 4.500 ... 04-714864 (40)

• סובארו הרמטי ג'אסטי 1600 1978 ... 04-701894 04-713142

סוזוקי

• סוזוקי סוויפט 85 1000 ... 30.000 ... 245217

• סוזוקי סוויפט 86 ... 04-372512

סוסיתא

• סובארו סוסיתא ... 1986 ... 382582

• 608 די 86 ... 06-720707 674078

סיאט

• סיאט מלגה 1200 ג'יאל 86 ... 571912 571730 (40)

• סיאט רונדה 83 ... 231354 (40)

• בהזדמנות רונדה ג'יאל 1983 ... 60.000 ... 04-390036 06-870180 (40)

• איביזה 1987 1500 ... 04-668240 04-387068

• מלגה 1200 בוקעת 1986 ... 06-540026 (40)

פיאט

• פיאט 127/3 1982 ... 04-212847

• פיאט פנדה ... 83 ... 04-733184 06-712748 (40)

• פולקסווגן חיפושית 1300 1973 ... 660221

• פיאטאס קוסורי 1300 1985 25000 ... 573506

• פיאט 127 1050 1986 ... 571174

• פיאט 127 שנת 79 ... 235915

• פיאט 133 אל 1979 ... 257189 (40)

• 127 סטיישן 1979 ... 389459

• פיאט 127 1978 ... 04-233516 1985

• 127 1976 ... 241031

• פיאט 131 1400 1979 ... 06-384873 (40)

• פיאט 131 סי.אל 83 1300 43000 ... 06-252255

• פיאט 127 1985 ... 04-723444

• רגטה 70 סי 1986 ... 04-931086 933511 (40)

• פיאט ריתמו 2100 1982 67,000 ... 04-526306

• פיאט סטיישן 127 1980 ... 04-917438 04-913728 (40)

• פיאט בהזדמנות ריתמו 60 ... 1100 ... 04-256250

• פיאט 127 1050 1983 ... 440000 ... 04-916263

ב'ס לנהגה / ביקוש רכב / אופנועים / מסחריות

מסחריות

• פולקסוואגן טרנספורטר 87 ... 662356 221053 (12)

• טרנספורטר סגור 1983 45000 ... 04-914338 04-913034

• פורד טרנזיט 1984 ... 463366 (40)

• פולקסוואגן דבל קבינה 1983 54.000 ... 04-867838

• פולקסוואגן טרנספורטר 86 ... 04-980186

• למכירה פולקסוואגן טרנספורטר 87 ... 04-761725

• טרנספורטר פולקסוואגן עם ... 1982 ... 04-707536

• פיאט פיורינו 1983 ... 04-446021 04-718343

• טרנספורטר 83 קירור ... 04-440278 04-440278 (40)

• פורד טרנזיט סגור 1979 ... 04-723471 (82)

• שברולט אלפמנט 1977 ... 04-671170 04-235084 (40)

• מרצדס דיזל 608 1983 ... 04-894035 (40)

אופנועים

• אופנוע קליבה 350 ... 255748

ביקוש רכב

• דרוש רכב מסחרי מסוג רנו 4 ... 7000 ... 257365

בי"ס לנהגה

• מבצע בלעדי ... 12 ... 04-703909

• "ב'יס להוצאה ... 537279

הצעות עבודה

• דרושה הנדסאית / סכב ... 721151 04-331808

• לב.ה. פרסום ... 04-727197 04-740668

• דרוש עובד סבמס ... 258315 245088 (40)

• דרושות עובדות ... 758030

• מורי/עזר לאנגלית ... 224140

• לחברת קוסמטיקה ... 04-399279 04-665473 (40)

• פקידה דרושה לשרד ביטוח ... 531561 (40)

• אדם מכירות עם ידע ... 10359

• דרושה ספרית ... 04-527689

• לשאר סיקוד ... 04-644055 (40)

• יזמה גליל ... 04-220186 04-233641

• סכנאי לעבודה ... 04-238757 (40)

• לחנות בגדי נברים ... 530797 (40)

• דרושה נגנת / עוזרת ... 245407 256456

• פקידה לעבודה ... 04-667534

• נגר מרכיב ... 668851

• דרושה מתכנתת אנגלית ... 670087

• לייזר שפרים ... 04-382651

• השמלאים מוסמכים ... 534983/4 (82)04

• דרושים קבינים ... 04-223343

למחפשי עבודה בחיפה ובצפון

דנאל

שרותי כח אדם למשרדינו בחיפה דרושים/ות

עבור לקוחותינו בחיפה

• מכירה עברית/אנגלית ... WORDMILL

• לחטבל בהקצה ... מכונת ... קוריולטוקה

• השמלאי מוסמך/ראשי עם תעודות ...

• מבשלים עם נסיון במטבחה ...

• לעגרות — עוזרי גנבים ...

• מכונאי רכב בכיר ...

• מכירה עברית/אנגלית ...

• מהנדס מכונות לשיווק

• מהנדס מוסמר ...

• מהנדס כימיה ...

• אנרונאים ...

• צרופנים ...

ללקוחותינו בכרמיאל

• מהנדס אירונאוטיקה

• חרטי C.N.C

• צבע — מודד — סבאי — בתיבה ...

• מקיימת עגונה ...

• עובדי ייצור

עבור מוסד חינוכי בק. טבעון

• רכז הקלאות — מלווה ...

• רכז תוכניות ...

• אים אחזקה

ללקוחותינו בקריות

• ובוי מכונאים ...

• סבלים מקצועיים

ללקוחותינו בטבריה

• השמלאי ראשי — מתח גבוה

• מהנדס ייצור ...

• מהנדס כימיה — לניהול מעבדה

• בודק/ת ...

ללקוחותינו בנהריה

• פקידה מנוסה ...

• עובדי ייצור ...

• עובדי נקיון לעבודה קבועה

• סקידת ...

• מהנדס/הנדסאי כימיה

• מהנדס ...

• השמלאי מוסמך

ללקוחותינו בעכו

• אחראי יחידה ...

• עובד אחזקה ...

ללקוחותינו במעלות

• סכנאי מיזוג אויר ...

• הנדסאי/סבאי מכונות

• סבאי קירור

למתאימים — תנאי שכר הולמים ותנאים סוציאליים מלאים!

מתאימים מתבקשים לפנות למשרדינו רח' נורדאו 4 ק"ג 04-672968/9

מציעים למכירה

משרדים

• להשכרה בחיפה לבנט משרד מרוהט 2 חדרים ... 674507/8 (40)

• קונה משרדים להשכרה ... 04-246480 או 669106

מבני תעשיה

• להשכרה באזור התעשייה ... 671430/40

• בשכירה ... 330 מ"ר ... 04-846552 (40)

• להשכרה ... 1500 מ"ר ... 04-709850 04-704654 04-708850 708102

סידרות ושיט

• סירת מירוץ ... 04-383090

מחשבים

• מחשב קומודור 128 ... 252990

• מחשב אמסטרד 644 ... 231253

רהיטים

• קונים בבחורים ... 225092 536787

• קונים רהיטים ... 529318 660989

• בגמגן קונה רהיטים ... 666597

• קונים רהיטים ... 529318 640884

• דוד קונה רהיטים ... 669068 539285

• למכירה בהזדמנות ... 04-722606

מקרר

• קונים מקררים ... 529318 640884

• קונים מקררים ... 529318 660989

• קונים במחיר הוגן מקררים ... 212397 667133

• מקרר השריקה 4 דלתות ... 235311 (40)

• בגיל אלקטריק 21 ... 247602 640622

• מקרר אמקור 15 ... 04-385203

יד שניה

• מחשב קומודור 64 ... 04-934518

• אמקור 19 ... 04-710199 (40)

• מערכת סלון ... 759433

• מגמה אוכל ... 754112

• מקרר / מקפיא ... 246205

• מקררית ... 221353

• ספריה ... 04-701211 (40)

• ב'א. מיטות ... 04-717601

• בהזדמנות ארון 4 דלתות ... 04-444456

תכשיטים

• גלד קונים זהב כסף ... (40)

• דרושים ... 04-251148 04-251407

חיות בית

• לרשימים ... 04-822457

• למסירה כלב ... 04-380362

• בהזדמנות חייב ... 709990

מכירות

• מקרר 14 ... 04-389810 04-332729 (40)

• בהזדמנות ... 04-247427

• מסיאו בגדי ילדים ... 538175

• משרד מתאמה ... 256184

• מסגרי ... 7000 ... 04-339597 04-351178

• מקרר פילקס ... 04-645461

• למכירה ... 04-825356

• נגריה בחיפה ... 04-700923

• 2 אבכבי רכיבה ... 06-701894

• למכירה תכולת בית ... 04-712564

שירות ומטפלות

• דרושה מטפלת לתינוקת ... 374007

• אשה למשרים ... 380180 258033 (40)

• דרושה אישה לשמירה ... 228771

• דרושה מטפלת ... 253895 (40)

• מטפלת ל-5 ימים ... 255533

• דרושה מטפלת ל-2 ילדים ... 710180

• בחורה לניהול משק בית ... 052-915903

• מטפלת בכרמל 5 ימים ... 522266

• מטפלת לבן ... 258712

• אשה לקחת ילד ... 230615

• עוזרת ... 04-243161

• דרושה מטפלת לתינוקת ... 04-910748

• בכרמל מטפלת ... 246780

• מטפלת לתינוקת ... 04-257461

• להשאה דרושה ... 377438

• מטפלת מנוסה ... 257053 212831

• נערה תבונה ... 380212

• דרושה מטפלת ... 04-449641

• דרושה בחורה ... 255540

• דרושה מטפלת ... 226202

• מטפלת לטפל ... 04-553143

• בק. ביאליק ... 04-718746

• בטבעון דרושה עוזרת ... 04-718423

• מטפלת לילד ... 702395

• המרכז לנשים ... 04-704946 04-710552 (40)

• דרושה מטפלת ... 04-714624

ביקוש עבודה

• מהנדס ... 04-449476 (40)

• מהנדסת ... 733180 (40)

• מטפלת ... 04-713730 (40)

עסקים

• ברחבדר ... 04-711778

• בעל טרנספורטר ... 2002

• מהנדס ... 31074 7775

• בעל טרנספורטר עד 5000 ... 2002

• למשקה ... 334385 666739 (40)

• למכירה אולם ... 04-708850 04-704654 04-708102

• בהזדמנות ... 04-729935/7 (40)

תעיות ועסקים

• למכירה ... 04-708694 04-720170 (82)

• למכירה ... 04-668619

• חנות ... 04-668632 (40)

• התחיק ... 258222

• להשכרה חנות ... 235454

• עסק ... 710605 (40)04

• מעניק ... 04-924175

• מעניק ... 04-713954

• למכירה חנות ... 04-724725 740095 (40)

• בתחום ... 247602 640622

• השכרת ... 537279

מגרשים

• למכירה ... 04-711224 04-572443

• בכרמל ... 04-539776 (40)

• למכירה ... 380409

• למשרדי ... 04-708850 04-704654 04-708102 (40)

"ל'זיק ברק" דרושים חשמלאים

לעבודות בתעשייה ובמשק לפנות: 04-727822 ... 065-92944

מרץ

מרכז רכב וציוד בע"מ

סוכנות פורד — מוסך מורשה

אנו מתרחבים וקולטים אנשי מקצוע

1. בוחן רכב (יועץ שרות) בעל תעודת הסמכה של משרד התחבורה. עם נסיון של 5 שנים לפחות.

2. מחסנאי בכיר לחלקי חילוף לרכב בעל נסיון של 5 שנים בנושא

למחלקת האופניים בעלי ידע טכני ורשיון נהיגה להרכבת אופניים והצבה בסוכנויות. מועמדים מתאימים יפנו טלפונית ליהודית, לקביעת ראיון.

אזור התעשיה קרית-ביאליק ת.ד. 7175 חיפה 31071 טל. 04-761291

לבתי עץ מערבים בנצרת עלית
דרושים
נגרים
עוזרים לנגרים
למתאימים תנאים טובים
לפנות לטלפון 06-552666 06-554209

שידוכים

● פנסיונר מסודר מעוניין בהתאימה ת.ד. 7449 אשקלון. 051-39088 162245031

הבדיות

● הבדיות לנערות משואון בלבד. לשם מיצוה אפשרות להכיר חיילים/סטודנטים/אלמנות 542910-08 לא בשבת. 162438031

מכירות

● מסטר בלדוס 08-585523 16104503א
● למכירה מקרר אמקור 15 08-550612 16162603א
● אקווה ותצרת ברמניה 7.56 מ"מ 2 מחסניות + כרתיק הוספות לבקש את קלמן אחרי 18.00 051-38728 163038031

קיים ונופש

● סוויטה לשבוע התרחצות "סוניה קלאב הוטל" אפשרי לשני ר' 08-523550 161642031

● למוטק הצריך לבשו צוות בלתה דרושים עובדים תנאים טובים למתאימים 051-889620 16110003א
● דרושים עצמאים/עצמאיות מאשדוד ואשקלון לעבודה במכירות. מכירות גדולה לכלל אפשרות נסיעה לחו"ל פרטים בטל' 08-557901 08-557920 16133103א
● סוכני מכירות לאזורי מוץ 08-525095 16211503א
● דרוש שוכן מכירות למפעל סוכנים מתוקים בדרום. תנאים טובים לאחר שירות צבאי רכב חובה נא לפנות לטל' 051-880637 בשעות הערב. 162708031
● דרוש חשמלאי בנין ותעשיה עם נסיון. 051-32108 051-24169 162818031

עוזרות ומטפלות

● באשדוד באזור י"א דרושה המטפלת הכי טובה לשני ילדים הכי חמודים (4,8) בין השעות 12-19 (בתוך בשות גם בשעות הבוקר) רצוי מאוד שתהיה מנקה מכל הסוגים 08-550188 בערב. 161135031
● בחורה לניהול משק בית + טיפול בילדים + לינה. 052-915903 הח"ל סיסא. 161842031

ביקוש עבודה

● מעוניינת במשק בית בק. מלאכי 08-596711 16122703א
● משרד לאהתקנת מערכות ממוחשב בעל נסיון רב מקבל עבודות ממשבים ממעלים, ממורים 38750-051 163117031
● למכירה/השכרה עסק יחודי על כביש ראשי (כולל משתלה) באזור אשדוד (בערב) 08-542880 16100403א

משקים

● משק + וילה חדשה 08-539765 051-23486 16080427א

חקלאות

● למושב מאץ בערבה דרושה מרכז עוף ורפת ומנהל מרכז משק נסיון בריכוז רפת והזנה 057-81321 057-81313 161247031

● בהזדמנות פאוס 127 1983 משפח 051-27407 12.00 162042031
● 127 מ"ח 74 מצויינת 08-558825 16142803א
● פאוס 127 1050 1985 051-33620 162119031
● פיאט רגטה 1300 86 במצב מעולה 08-550176 163013031

פיז'ו

● 305 מנקי 82 מצויין 17313-08 08-430667 16012503א
● 504 86 08-552168 161241032
● 305 ג'יטאל 83 שמורה 72,000 ק"מ + תוספות 08-533296 לא בשבת. 162520031

רנו

● 9 1180 טמ"ק 84 41,000 ק"מ מצב חדש יד ראשונה 1000 ש"ח פחות מהמחירון 08-531159 08-559044 16194603א

מסחריות

● ואווה 1972 דגל קבינה + ספק אפשרות להחלפות 051-24990 1613432תת.

אופנועים

● אופנוע טורקי 50 86 561296-08 162013031
● בהזדמנות סוסקס פיאג'ו 1985 במצב מצוין כחדש 08-551806 16181603א
● סיוקי 500 שנת 66 במצב טוב 08-551576 162645031
● יפמה אקס 500 1978 30777-08 0561 14214703א

הצעות עבודה

● לרלוס דרושה דיילת מכירה לחיפר שוק המנה באשקלון. העבודה במשמרות, לחתקשר לחרה 03-9231552 161719031

אזור הדרום
כאן הדרום
הלוח הארצי

סוסיתא

● לרגל נסיעה בהזדמנות רום כרמל 81 ססס לפתח 08-584119 16152903א

סיאט

● סיאט ראובינה 1987 כחדשה 8000 ק"מ כסף מטלי 051-34080 לבקש את דן 16085003א
● מכונה ג'יאל 1200 86 + תוספות אפשרות לעיקלות ברכב אל 557377-08 16044303א

סיטרואן

● סיטרואן ויזה סופר 1983 במצב מצויין 051-883194 16091603א

סימקה קרייזלר

● סימקה 1000 1971 במצב טוב 051-26961 162146031

פולקסוואגן

● פאסט סטיישן 76 1300 מצב טוב טל' 08-558160 16060983א

פורד

● פורד אסקורט 72 מצב מצויין 08-520824 08-535008 16155403א
● אסקורט 1100 1969 אחרי אוברול 08-530397 08-530207 מתי 16171903א
● 1100 86 מוסכרת לשעבר במצב מצויין בהזדמנות 08-531159 08-561792 16204203א

פיאט

● 2/721 83 במצב טוב, שלושים 08-583823 16053603א
● פאסו 127 80 מצב טוב בעבודה 051-21145 בבית 051-29532 לא בשבת 16081603א

● אוטוביאנקי למכור 1986 מצב מעולה פרטית בבית 733165-08 בעבודה 08-522085/6 161519032
● אוטוביאנקי 83 ססס לפנה אחרי אוברול מצויינת 08-524872 03-951487 16184503א

אופל

● אופל קאדט 83 במצב מצויין 1300 08-533457 162412031
● אופל אסקונה 1.3 84 430682-08 162623031

אמריקאיות

● אולדסמוביל קטלס 1973 מצויינת אוברול מנוע תיבה 08-227196 03-862405 161557031

ב.מ.וו.

● ב.מ.וו. 87 4 דלתות + מגן + מגבי זוית + כל התוספות יד ראשונה חדש על הכביש. 08-542507 162913031

סלבוס

● סלבוס הוריזון 1100, מכאולי, 1984 051-34448 160535032

סובארו

● סובארו 1300 טוף 84 35,000 ק"מ במצב מצויין 08-557335 08-528562 16028003א
● לרציניים בלבד 1400 ג'יאל 78 במצב מעולה 08-550571 מ-16.00 161011031
● ג'יאל 1400 1979 יד שניה 08-582970 16114403א
● סובארו 1300 מודל 87 צבע מיטלי מצב חדש עם כל התוספות 882292-051 161887031
● ג'יאל 1300 1982 מצב מצויין 08-585244 162849031

● 4 חדרים 114 מ"ר מסודרת מאוד ברנע קרוב לים 051-31881 16223303א

3 — 3.5 חדרים

● לאוהבי תיוך 3.5 חדרים באזור י"ז יחודה הובכי מסודרת מאוד 08-559673 16023903א
● באשקלון, בבנאליק 3 1/2 קומה ע"ע, משומות 051-28433 25753-051 161051031
● באפרידר 3.5 חדרים 106 מ"ר 051-37586 16221103א
● 3.5 חד' 84 מ"ר באזור ב'. 532417-08 162950831

שכ"ח

● באשדוד 3.5 חדרים חדשה ומרווחת ברח' ז'בוטינסקי. 051-32596 לא בשבת. 160905031
● 2 חדרים רחוב הרב מימון אשדוד קו ב. 08-535351 160942031
● 3.5 חדרים ברב קוק 190$ + סלמון ריהוט חלקי 08-523558 551412-08 161433033
● 3 חד' + פינת אוכל + סלמון ב"א מיידי. 08-525435 162343031

מכוניות

● משאיות מסחריות ופרטיות מכל הדגמים באשראי עד 60 חודש. 03-811073 161944031

אאודי

● למכירה אאודי 80 87 צבע לבן חדשה + תוספות + סיפרה אל 87 צבע ירוק כדאי להתקשר 08-558895 16035103א

אוטוביאנקי

● אוטוביאנקי 73 שמורה 051-34051 16073203א

דירות למכירה

4 חדרים ויותר

● 4.5 חד' במגדלים אשדוד מ"ר מושקעת 08-532463 160655032
● ביבנה 4 כרוחות + שתי הצרות והרכושות + דוד"ש 02-827582 16084803א
● בברנע מונטיפיורי 4 111 מ"ר ק"ב כיווני שמש, ארונות קיר דוד"ש מסודרת 051-30872 16125203א
● באשדוד 4 1/2 חדרים 125 מ"ר ד' במרגנה 08-591390 161913033

הדירות הכי יפות בעיר!
4 וחצי 5 וחצי חדרים ופנטהאוז רובע י"א אשדוד מגדלי מגרב
התקשר עוד היום
08-542961
08-525884

● באפרידר 120 מ"ר + גינה מסודרת 051-32037 $53,000 162209031
● באשדוד ברומין 4.5 חד' 145 מ"ר 08-557251 16164803א
● 4.5 חדרים מסודרת בגבעת אמירה. 051-31960 162321031
● 4 חד' באזור ה' אשדוד מסודרת ק"ד. 08-558369 162358031

לקבלנים או קבוצות
דרושים:
קבלנים או קבוצות
לטייח, ריצוף, שלד, צבע, שיפוצים,
בעלי מקצוע, פועלים, מנהלי עבודה
לפנות בכתב + המלצות
ל"מ. בתבנים רח' מרגלית 27 חיפה טל' 04-256030

עיריית קרית-ים
המחלקה לשירותים חברתיים
דרושים:
* **סייעת למרפאת שיניים**
משרה חלקית בתנאים מיוחדים.
* **אחראית על טיפול בקשישים**
(דוברת ערבית)
להתקשר למנהל המחלקה קובי שגיא
04-751080, 04-751868

דרושים/ות:
אנשי מכירות
בעלי פוטנציאל ושאיפה להתקדמות ולהכנסות נאות
רצוי בעלי רכב. טל' 04-706191

לבית חולים אלישע
דרוש/ה
לבורנט/ית
בביוכימיה קלינית
עם נסיון של שנתיים לפחות למשרה חלקית
נא לפנות בכתב בפירוט קורות חיים
לת.ד. 6518 חיפה (31064)
או טלפונית 04-389121 למרים
סודיות מובטחת

למפעל מתכת במפרץ חיפה
דרוש:
מנהל עבודה
בעל ניסיון בעיבוד שבבי ורקע ניהולי
נא לפנות בכתב לת.ד. 10103 מפרץ-חיפה 26110
בצרוף קורות חיים
סודיות מובטחת

רנואר כח אדם
דרושה:
● **אחראית משמרת** בחדר אוכל
לפנות טלפונית למס' 211356; 224300; 04-728549

למפעל בטחוני באיזור חיפה
דרוש/ה
מהנדס/ת תעשיה וניהול
במגמת מערכות מידע
דרוש ניסיון קודם בניתוח מערכות
המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב לד.צ 02639
ולצרף תעודות המעידות על השכלה ואישורים על נסיון קודם.

לבית הרושת לכימיקלים דרוש
נציג/ת מכירות לאיזור חיפה

הכישורים הדרושים:
* נסיון במכירה רצוי לתעשיית המתכת והצבע.
* שיפה לבעל רכב.
* הרייצות יוזמה התמדה.
המעוניינים יכתבו בכתב יד בלבד בציון מספר טלפון לת.ד. 336 תל חנן
סודיות מובטחת

למספרה יוקרתית בחיפה
דרושים
√ **ספרים מקצועיים**
√ **פניסטיות**
√ **קוסמטיקאיות ופדיקוריסטיות**
לבעלי חוג לקוחות + יתרון
נא לפנות:
04-644168, 640969

למפעל בטון באשדוד
דרוש
מפעיל
בוגר תיכון
רצוי עם רקע טכני
רשיון נהיגה + רשיון לטרקטור
נא לפנות בכתב ת.ד. 2177 אשדוד

רנואר כח אדם
דרושים:
★ **מכונאי אחזקה** נסיון בהידראוליקה ופנאומטיקה
★ **חשמלאי מוסמך** נסיון באחזקה
★ **הנדסאי מכונות**
★ **טכנאי קרור** נסיון במערכות קרור בתעשיה
★ **מסגר רתך** קריאת תכניות
לפנות טלפונית למס' 211356; 224300; 04-728549

למוסך גדול במפרץ חיפה
דרוש
מנהל מוסך
קורות חיים בכתב
לת.ד. 9279 חיפה

למשרד הקירות בתל-אביב
דרוש/ה
עורך/ת דין
עם נסיון בתחום תביעות ביטוח
לקביעת פגישה
03-233313
03-239141

למפעל תעשייתי במפרץ חיפה
דרוש
מחסנאי-מלגזה
לפנות לטל' 04-740186 מיום א'

דרוש
מנהל חשבונות סוג ג'
* עם ידע בסיסי במחשב.
* דרוש נסיון של שנתיים.
נא לפנות בכתב יד
לת.ד. 1512 עכו ד'

דרושים
1. פקיד/ת יבוא
רצוי נסיון
2. פקיד/ת יצוא
ניסיון הכרחי
טל' 03-430333

לחברה לבניה
דרוש:
מנהל עבודה
(אפשרי פנסיונר)
04-713791 04-707996

למפעל נגרות גדול במפרץ חיפה
דרושים:
1. מהנדס בביצוע בעל נסיון למעלה מ-2 שנים בביצוע בלבד
2. קבלני משנה טובים להרכבת נגרות בצפון הארץ
תנאים מצויינים למתאימים
04-721357/8 04-729074 ליגאל

דרוש
מסגר — רתך
לעבודה במפעל בטחוני
5 ימי עבודה בשבוע
טל' 04-700499
(לא בשבת)

מחפשת לטפל בתינוק עד שנה, ברמת-השרון, 3 פעמים בשבוע. בעלת השכלה ונסיון רב.
03-474519
בערב

למפעל תעשייתי בחיפה
למחלקת אספקה
דרושה
פקידה
התפקיד: טיפול בחשבונות לקוחות
רצוי ידע בהנה"ח
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 4364 חיפה (31043)
עבור "פקידה"
סודיות מובטחת

● לשרות הפסיכולוגי חינוכי במועצה האזורית מעלה יוסף
דרוש/ה
● **פסיכולוג/ית**
שליש משרה
רכב חובה, ינתן סיוע באחזקת רכב.
בדבר פרטים נא לפנות לטל' 04-975074

דרוש
נהג למנכ"ל
אחרי שרות צבאי
מתאים גם לסטודנט
מועמדים מתבקשים להתקשר לטל' 03-267111 לסימה

דרוש/ה
גרפיקאי/ת
04-667661
סטודיו
בית הפקות

דרושות
נשות ליוי צעירות ונאות
טל: 04-926892

למוסך דרושים:
* **טכנאי מיזוג אוויר לרכב.**
* **חשמלאי רכב.**
* **מכונאי רכב.**
תנאים טובים למתאימים
04-339642 04-724696

רנואר כח אדם
— דרושה:
● **מזכירה בכירה** עברית / אנגלית
לפנות טלפונית למס' 211358; 224300; 04-728549

המכון לגרפולוגיה מעשית
חנה קרן
לאחד מלקוחותינו
דרושים
צורפים ומשבצים מעולים
תנאים מצוינים למתאימים
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 7234 חיפה.
עבור מפעל תכשיטים בחיפה.

לבית אבות על הכרמל
דרושה:
אם בית
* ידיעת השפה הגרמנית הכרחית.
* המשרה כרוכה במגורים במקום
· נא לפנות בכתב יד בציון קורות חיים
לת.ד. 7711 חיפה 31076

אם דרושים לך עובדים בתל-אביב, גוש דן והשרון

איפה כדאי לפרסם מודעת דרושים?

בדוק והשווה

מחיר
המחיר לאינץ' ביום ו'

מחיר - הזול ביותר

העיר	ידיעות	מעריב
105 ש"ח	160 ש"ח	160 ש"ח

קוראים
אחוז קוראי העיתונים (מבוגרים ביום ו')
לפי סקר חשיפה לאמצעי תקשורת שנערך עבור איגוד המפרסמים בישראל 1986

תפוצה - הגדולה ביותר

העיר	ידיעות	מעריב
71%	64%	24%

יעילות
מס' העתונים שבהם מתפרסמת המודעה

יעילות - הגדולה ביותר

העיר	ידיעות	מעריב
העיר הארץ חדשות צומת-השרון	ידיעות דבר בלבד	מעריב בלבד

מודעות דרושים ב"לוח העיר" עולה הרבה פחות ומגיעה להרבה יותר קוראים בדיוק באזור שבו נמצאים העובדים הדרושים לך.
לכן לוח העיר הוא היום הלוח הגדל ביותר במדינה!

מסקנה
מודעות דרושים כדאי לפרסם ב:
לוח העיר
זה עובד!

صكنا من الوحل

صكنا من الاحمل

הלוח הארצי — הארץ חדשות

למפעלי "פרנץ לוי" בע"מ
דרושים:
* מערגלן גומי עם נסיון
* עובד למחלקת שירות סירות
עם ידע באנגלית
* נשים לעבודה
למחלקת הדבקות
תנאים טובים לעובדים המתאימים
נא לפנות לטלפון 04-721121 מחלקת כח אדם

אלסינט
לחטיבת הייצור - אגף המתכת במעלות
טכנאי מיזוג אויר-קירור
* בעל ידע ונסיון במערכות מרכזיות
* בעל תעודת חשמלאי מוסמך
נא לפנות טלפונית למר לבקוביץ יוסף.
או לגב' יפה שריקי טלפון 976258 - 04
מודעה זו מיועדת לגברים ונשים
אלסינט בית הנבחרים

מכללת עמל קרית חיים
דרוש:
רכז טכני
הכשורים הנדרשים:
מהנדס/הנדסאי
באחד מהתחומים: מכונאות רכב,
אלקטרוניקה, חשמל.
בעל נסיון מקצועי בהדרכה/הוראה.
לפנות למזכירות המכללה רח' בן צבי 14 קרית חיים.
בין השעות 8.00-14.00 טלפון: 721003 740068

לחברת מזון ארצית
דרושים:
למשרד השיווק בחיפה
1. איש מכירות
רצוי נסיון בענף המזון ורשתות שיווק
2. פקידת מכירות
אחרי צבא בוגרת תיכון
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 5350
ק. ביאליק 27153

RS 1957 השרות המושלם
או.אר.אס. בכירים
* **מנהל מפעל** - נסיון בתחום הפלסטיקה / הזרקות חובה, בעל נסיון בניהול ושיווק לעבודה קבועה.
* **הנדסאי/טכנאי מזון** - לעבודה במעבדה לביקורת טיב, משמרות אפשרי ללא נסיון.
* **טכנולוג מזון** - לעבודה במעבדה מאזור קריות צפונה, אפשרי ללא נסיון - קבועה.
* **מנהל/ת חשבונות מדופלם** בעל/ת נסיון בתעשיה, ידע במחשב לעבודה קבועה.
* **מנהל/ת חשבונות סוג 2/3** בעל/ת נסיון בתעשיה, ידע במחשב, לעבודה קבועה
* **מזכירה** - למחלקת רכש ידיעת אנגלית ברמה גבוהה + הדפסה אנגלית - קבועה.
* **חשמלאים מוסמכים / עוזרים** - בעלי נסיון בתעשיה.
מועמדים מתאימים יפנו לאו.אר.אס רח' הרב הרצוג 2 חיפה ת.ד. 5346
טל' 663703, 04-664002

ISC
דרושים
ISCAR תעשיות בע"מ
חצור מפעלי מתכת
למפעלנו בראש פינה דרושים/ות
מכונאי תעשייה
רצוי יוצאי חיל-אוויר / חיל-הים, בעלי ידע במערכות הידראוליקה, פנאומטיקה וניסיון של שנתיים
חשמלאים
בעלי רישיון חשמלאי מוסמך לפחות, רצוי ניסיון של 3-2 שנים בתעשייה
מעבד כלים
בעל ניסיון של 3-2 שנים בתעשייה, בתחום העיבוד השבבי.
מנהלי משמרת
בעלי ניסיון בתחום העיבוד השבבי ובניהול עובדים
מבקרי איכות
לתפקיד מבקר איכות בתחום המתכת, בעלי ניסיון של 3-2 שנים במפעלים העוסקים בתחום זה.
למתאימים תנאים הולמים, כולל עזרה בדיור לעוברים לצפון. נא לפנות למנהל כ"א ת.ד. 164 חצור הגלילית 10351 טלפון 06-935877/8/9

לחברה תעשייתית גדולה בת"א
דרושים/ות
א. **מנהל חשבונות ראשי** (משרה 21/87) רואה חשבון או מנהל חשבונות מדופלם בעל נסיון ויכולת ניהול צוות עובדים גדול.
ב. **מנהלי חשבונות** (משרה 22/87) סוג 2 או 3 בהנהלת חשבונות. בעל נסיון בעבודה של לפחות שנתיים.
ג. **עוזר למנהל מדור שכר** (משרה 23/87) ידע ונסיון בהכנת משכורות ממוחשבות. ידע מוקדם בחוקי עבודה ומס.
המעוניינים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 2646 ת"א, לידי החשב.
נא לציין את מס' המשרה השכר נדרש

דרושים/ות
1. דיילות לעבודה ברשתות ה-שיווק בשעות אחה"צ בכל אזורי הארץ (העבודה מתאימה גם לסטודנטיות)
2. מפקח/ת על דיילות
בעל/ת רכב תושב/ת ת"א או הסביבה הקרובה
בפרטים נא לפנות החל מיום א בטל: 03-788573, 03-792998

למשרד ביטוח בחיפה
דרוש/ה
פ ק י ד / ה
עם נסיון בביטוח אלמנטרי
טל' 511355, 04-536986

להבי ישקר
● מפעל להבים למנועי סילון. ● יצרן להבים לחיל האויר ולתעשיית המנועים בעולם. ● קידום ותמורה על בסיס הישגים אישיים. ● שבוע עבודה בן 5 ימים. ●
דרוש/ה
מנהל/ת מחסן אריזה
כישורים דרושים:
★ נסיון בניהול מחסן.
★ נסיון בניהול צוות עובדים.
יועדפו מועמדים מאזור נהריה, עכו והסביבה
פקידה
במשרה מלאה.
כישורים דרושים:
★ נסיון בעבודה משרדית.
★ ידע בהדפסה והפעלת מחשב.
★ עצמאית בעבודתה.
★ יחסי אנוש טובים.
עובדי ייצור
כישורים דרושים:
★ לאחר שרות בצבא.
★ לבוגרי בתי-ספר מקצועיים — יתרון.
★ תושבי נהריה והסביבה.
המעונינים מתבקשים לפנות בכתב יד או בטלפון למנהל כח אדם, להבי ישקר בע"מ
ת.ד. 330 נהריה 22102. טל: 04-927831

לחברת בניה
דרושה:
הנדסאית בנין
נסיון 5-3 שנים
בפרטים לפנות לטל'
04-706693, 702828

דרושה
לחנות בגדי נשים
תופרת
עם נסיון בתיקונים
לפרטים: 16.00 — 19.00 טל' 242190

מכון אדם
לאבחון ויעוץ במשאבי אנוש
דרושות
בוחנות פסיכוטכניות
לפנות טלפונית ביום ב' 7.9.87 — בלבד
בין השעות 9.00 — 12.00
לטל' 04-247983

קישלב
בפיקוח משרד החינוך והתרבות
דרושים/ות
מורים
לכתות י"א-י"ב נוער-בוקר
במקצועות
✓ הסטוריה
✓ ידיעת העם והמדינה
✓ ספרות
✓ לשון
בעלי כשורים מתאימים להוראה יפנו למזכירות בית הספר בין השעות 09.00-11.00 טל. 04-520797

תרז תעשייה רוקחית בע"מ
לחברתנו דרושים
1. הנדסאי/טכנאי כימיה לייצור
בעל נסיון של שנה לפחות בעבודה במעבדה כימי. למועמד המתאים אפשרות קידום.
2. מפעיל/ה מחשב קלדן/ית
עדיפות לבעל/ה נסיון במערכות תכנותיות
3. עובד ייצור למחלקת תבליות
ידיעת אנגלית יתרון
נא לפנות טלפונית למחלקת כ"א 04-723257 או בכתב לת.ד. 10547 מפרץ חיפה
סודיות מלאה מובטחת

לדפוס רוטציה
דרוש
מונטג'ר פילים
לעבודה בסופי שבוע עם נסיון מוכח
מתאים גם לסטודנטים
לקבלת פרטים להתקשר מיום ב'
טל' 04-726895

אר.אפ.אי. סוכנויות בטוח בע"מ — INSURANCE AGENCIES LTD
שינוי בתפיסה השיווקית בבטוח חיים פנסיוני!
אנו נקלוט 2 סוכני בטוח חיים בתחילת דרכם
המתאימים שיקלטו ישולבו בקבוצה בעלת ותק (מ-1972) ונסיון מקצועי מוכח בתחום ובעלת תיק פנסיוני המכיל עשרות ארגונים מענפי המשק השונים
האנשים/הנשים שיקלטו ישתלמו בעזרת כלי ההדרכה של
"הפניקס הישראלי"
שיצא לה מוניטין בענף ביטוח החיים
משרד על שרותיו (מזכירות, צוות מנהלתי, מיחשוב מלא)
יועמדו לרשות המשתלבים בעיית ויצורפו לקבוצות דיון/לימוד של סוכנים בעלי נסיון מוכח
לפנות: ש. לידור טל. 04-254374 בימים א,ג,ד (9.00-13.00)
סודיות מירבית מובטחת

יותר טוב מנפאואר
לסניף חיפה
למחלקה הטכנית
מהנדס/הנדסאי יצור
מנוסה, התמחות בת.פ.י. ועבודה של מחשב, לעבודה ממושכת.
מהנדס מכונות
התמחות בתכנון מתקנים ומערכות, ידע בשרטוט חובה, לעבודה ממושכת.
- לפנות לג'וד -
למחלקה המשרדית
קלדניות/נקבניות
מנוסות, מאזור חיפה, עפולה, בית-שאן והעמקים. ידע על מערכת י.ב.מ. ואלביט
- לפנות למשה -
תנאי שכר טובים. תנאים סוציאלים כחוק.
העצמאות 104, א-ה 8:00-14:00
טל: 04-530051
מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל-אביב • חיפה
באר-שבע • רחובות
מדליון הכסף ניתן כאות הוקרה והכרה למצטיינים שבין עובדי מנפאואר

למשרד ביטוח ותיק בחיפה
דרושה
עוזרת למנהלת משרד
כישורים:
★ שימוש במחשב/או הדפסה עברית.
★ השכלה של 12 שנות לימוד לפחות.
★ העבודה קשורה בשירות סוכנים ולקוחות
לפנות לרחל טל' 04-254374 בשעות הבוקר

למעגלי מלתא בע"מ
מפעל לייצור מעגלים מודפסים
עובדים מיומנים
דרושים
★ מפעילי סי אן סי
★ מדפיסים מנוסים
★ מפעילי קוי ציפוי
★ עובדי צילום
★ מבקרי איכות
בפרטים נא לפנות בכתב יד לת.ד. 609 אזור התעשייה ב' נצרת עלית

לגדות, תעשיות פטרוכימיה בע"מ
המעבדה לביקורת טיב
דרוש (ה)
הנדסאי(ת) לבורנט(ית)
* עדיפות לבעלי נסיון בעבודה אנליטית וגזכרומטוגרפיה
— העבודה במשמרות
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב יד
לת.ד. 1780 מפרץ-חיפה למנהל כח אדם.

תעשיות אלקטרוכימיות (פרוטרום) בע"מ
אזור התעשיה הדרומי, עכו, ת.ד. 2357
דרושים:
מכשירן למחלקת אחזקה
* בוגר בי"ס טכני/מקצועי במכשור ובקרה תעשייתית
* עדיפות לבעלי נסיון בתעשיה
* חשמלאי/טכנאי חשמל
* נסיון כחשמלאי ראשי ומעלה
* נסיון של 4 שנים רצוי בתעשיה
רתך/מסגר
* עם נסיון של כ-3 שנים בריתוך בארגון.
המעוניינים יפנו לשוש מאחזקה, טלפון 04-912231-6
או בכתב בין השעות 08.30-14.30.

קולסו
KULICKE AND SOFFA INDUSTRIES INC. U.S.A — חברת בת של:
אנשים • טכנולוגיה • קידמה
חברתנו בחיפה מפתחת, מייצרת ומשווקת מוצרים מתוחכמים לתעשיית מיקרואלקטרוניקה ברחבי העולם.
דרוש לנו **סגן/ית חשב**
הכשורים הדרושים:
* רואה חשבון
* שליטה מלאה באנגלית
* נסיון במערכות כספים תעשייתיות
* נסיון בנהול צוות עובדים.
למועמד המתאים מוצע תפקיד בכיר ורב אחריות, בכפיפות לסמנכ"ל כספים.
נא לפנות בפירוט קורות חיים לאגף משאבי אנוש ומינהל ת.ד. 875 חיפה 31008.
סודיות מלאה מובטחת.

עין קינח — הריזוט שהוא בריאות
דרושה
דייל/ת מכירות
בעלת ידע בסיסי בהנהלת"ח
ונסיון בטיפול בלקוחות
לסניפינו השונים בצפון
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 20012 מפרץ חיפה

למפעלי אלוני בחיפה
דרושים
נהגי טריילר
בעלי נסיון בעבודה עם מנוף
מקום מגורים באזור חיפה או הקריות
נא לטלפן: 04-236146
סודיות מובטחת

לחברת תרופות בינלאומית מתרחבת
דרוש
תעמלן רפואי
לאיזור המרכז
הכישורים הנדרשים:
* השכלה פארא רפואית
* ידיעת השפה האנגלית
* נסיון בתעמולה רפואית
נא לפנות בכתב יד לפארמבסט ת.ד. 14175 ת"א מיקוד 61141 טל' 03-5611765
03-611765

למפעל תעשייתי במפרץ חיפה
דרושים
★ מנהל/ת חשבונות
מנוסה ועצמאי/ת במשרה מלאה
★ קלדנית מנוסה
במשרה חלקית
עדיפות לתושבי הקריות
טל' 04-724486 לפנות לשניאור או למוטי

למשרד גדול של רואי חשבון
דרושים
מבקרים
בתל-אביב
לפנות טלפונית 03-209333

דרושים
הנדסאי יצור תעשיה וניהול
למחלקת ביקורת טיב ולמחלקת האריזה
פרמיות ונרדמות.
למפעל גדול המיצר מוצרי פלסטיק בהזרקה
רקע בתעשיית הפלסטיק יתרון
מקום העבודה אזור נצרת
תנאים טובים למועמד המתאים
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 91 מגדל העמק.

לארבע מערכות בע"מ
העוסקת בציוד בקרה ממוחשב
ובמערכות בקרת ייצור
דרושים:
1. מהנדס מחשבים ובקרה מתחיל
2. הנדסאי מחשבים ובקרה
★ בתפקידי מכירות לתמיכה טכנית בלקוחות
נדרש: ידע במחשבים ובבקרה, גישה שיווקית
לפנות בכתב יד לת.ד. 13044 תל-אביב 61130

עיריית קרית-אתא
דרוש/ה:
רכז/ת — לתוכנית הורים.
היקף המשרה:
בין ¾-½ משרה.
הגדרת התפקיד:
ריכוז תוכנית הדרכה בקבוצות למשפחות שלהן ילדים בגילאי 3-0
העבודה כוללת:
הדרכת צוות פרה-מקצועי
הדרכת קבוצות הורים
ניהול אדמיניסטרטיבי
עבודה עם צוות רב-מקצועי בקהילה
דרישות התפקיד:
תואר B A לפחות בפסיכולוגיה וחינוך
ידע בתחום הגיל הרך (גילאי 3-0)
נסיון בעבודה דומה עם הורים וילדים
כושר ניהול צוות עובדים
מועמדים יפנו בכתב תוך ציון קורות חיים עד לתאריך 25.9.87 לרמי סוויסה
ת.ד. 1 קרית-אתא המחלקה לחינוך ותרבות פרוייקט הרווחה

לחברה דינמית וצעירה
★ קלדנית אלפא/נומרי
משמרות בוקר ואחה"צ
לפנות: רחל, טל: 5121129
★ מנהל/ת חשבונות סוג 2
נסיון וידע בהתאמות
לפנות: תמי, טל: 371261

לבית גימלאי "אגד" בחיפה
דרושים
1. מנהל מזון ומשקאות
נסיון מוכח בתפקיד זה
2. אם בית
רקע של אם בית בבית אבות
3. מנהלת משק
נסיון בהפעלת צוות עובדים
4. אחות מוסמכת
רצוי עם נסיון בגריאטריה
* המועמדים יהיו נכונים לעבוד גם מחוץ לשעות המקובלות.
* כל המועמדים יעברו מבחני קבלה.
המעוניינים יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 8657 חיפה מיקוד 31086 ויציינו על המעטפה "עבור בית הגימלאים"

לעיתון צומת השרון
דרושה
מרכזנית
למשרה מלאה
לפנות לרותי
בטל' 052-911110

קופ"ח מאוחדת
דרושה
עובדת מעבדה מנוסה
(תושבת בת ים/חולון)
למשרה חלקית
המעוניינות מתבקשות לפנות למח' כ"א ארלוזורוב 100 ת"א 03-233251/2

בי"פ BIP ישומים פסיכולוגיים בע"מ INSTITUTE OF PSYCHOLOGY
לאחד מלקוחותינו
מפעל תעשייתי באזור הצפון
דרוש/ה
מנהל כח אדם
כישורים דרושים:
★ לפחות 2 שנות נסיון בתחום. ★ רצוי השכלה אקדמית רלונטית. למתאים — תנאים טובים וסיוע במעבר לצפון
נא לפנות לי.ב.ע.פ. ישומים פסיכולוגיים בע"מ ת.ד. 26004 ת"א 63902. — סודיות מובטחת —

מדריכים / מדריכות
לחוגי טבע "סיירות וידיעת הארץ"
חוגי טבע לתלמידי ב' - ה', **חוגי סיירות** ז' - ט' של רקע בנושאי טבע וידיעת הארץ, נסיון בהדרכת נוער (רצוי) ידע בנוסח בשטח (רצוי)
העבודה בחוג היא חלקית ומתאימה גם לסטודנטים.
רמת השרון, כפר סבא, רעננה
הוד השרון, הרצליה 052-25111, 052-910664
פתח תקוה, קרית אונו 03-900936
תל-אביב, בת-ים, חולון, יפו 03-822387 (חוגי סיירות)
ב', ה' 10.00-16.00 (חוגי טבע)
החברה להגנת הטבע

דרוש
מהנדס מכירות לרכיבים אלקטרוניים
אם אתה בעל רקע ונסיון מתאים אנו מציעים:
★ תפקיד בעל אתגר אישי ומקצועי
★ מעורבות עם קבוצות פיתוח מתקדמות
★ השתלמויות בארץ ובחו"ל
★ אוירה נעימה
★ רכב חברה
★ תנאים בהתאם לכישורים
* סודיות מובטחת *
נא לפנות בכתב יד בפירוט קורות חיים
איסטרוניקס בע"מ
ת.ד. 39300 תל אביב 61392

דרושה
קלדנית מנוסה
נסיון במעבד תמלילים
שעות עבודה גמישות
להתקשר לטל': 03-723841

ISC
דרושים
ISCAR תעשיות בע"מ
לחברת מ.ת.ח כרמיאל
אנו בתקופת התפתחות וקליטה דרושים לנו:
מח' הנדסה
1. מהנדסי מכונות
ניסיון בעיבוד פלסטי במתכת (כבישה) עיבוד שבבי C.N.C. ותכנון מתקנים
2. הנדסאי מכונות
לעיבוד שבבי C.N.C.
מח' אבטחת איכות
1. מהנדס / הנדסאי מכונות
ידע באנגלית (דיבור, כתיבה, קריאה)
מח' ייצור
1. מנהל עבודה
בענף המתכת
לפרטים נא לפנות למח' כ"א טלפון 04-988301
המודעה מיועדת לגברים ונשים כאחד
סודיות מובטחת

למשרד רואי חשבון בת"א
דרושה
מעבדת תמלילים
עברית ו/או אנגלית
על "לניר"
לשעות 13:00 - 18:00 אחה"צ
המעוניינות תפננה לטל: 03-653901

דרושים/ות
בעלי רקע במחשבי P.C.
לפרויקט שיווקי מיוחד. עמלות גבוהות
פרטים טל' 02-234661

לבית מלון יוקרתי במרכז הארץ
דרוש

RESIDENT GENERAL MANAGER (משרה 5202)

— בעל הסמכה.
— נסיון מוכח בניהול בענף המלונאות.
— נסיון מוכח וקשרים בשיווק ומכירות.
— שליטה מלאה בעברית ואנגלית, ידע בשפעות אחרות — יתרון.

המועמדים ישלחו פרטי קורות חיים ונסיון בכתב יד, אל ת.ד. 1024 ת"א 61010 ויציינו מספר משרה.
- סודיות מובטחת המודעה לשני המינים -

תדל
תחנות ייעוץ לנושאי כח־אדם בע"מ

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל

דרוש/ה

הנדסאי/ת

תאור התפקיד:
אחזקה, הדרכה וסיוע בפיתוח פרויקטים של סטודנטים במעבדת מחקר מתקדמת העוסקת בעיבוד אותות, דיבור ותמונות. סיוע בארגון עבודת אסיסטנטים עוזרים והזמנות.

הכישורים הדרושים:
בוגר/ת בי"ס מקצועי במגמת אלקטרוניקה ידע ונסיון במערכות ורכיבי PDP/DEC (80186) ידע ונסיון בתחזוקה והכנה של מחשבי ...

מספר המשרה: מז 214.

מזכירה כתבנית דו־לשונית

תאור התפקיד:
מתן שירותי מזכירות, הדפסה וצילום לכל חברי הסגל של הפקולטה.

הכישורים הדרושים:
השכלה תיכונית מלאה או בוגרת בי"ס לפקידות
ידיעת השפה העברית על בוריה.
הבנה טובה בשפה האנגלית.
נסיון בעבודה על מעבד תמלילים (תכנת WM) בעברית ובאנגלית
כושר מגע נאות עם קהל
הערה. המשרה הינה בהיקף 60%.
מספר המשרה: מז/238.

מועמדים/ות מתאימים/ות העונים/ות לדרישות יפנו בכתב בציון קורות חיים נסיון קודם, שמות ממליצים. ומספר המשרה עד יום 9.87 ל ... אל אגף כח אדם, קרית הטכניון, חיפה 32000.

המועצה המקומית
מעלה־אדומים

דרוש

מנהל מחלקת אחזקה

כישורים: מהנדס, הנדסאי או בעל תואר אקדמאי רלוונטי נסיון מוכח באירגון, תכנון ארוך טווח והפעלת צוותי תחזוקה של תשתיות עירוניות
דירוג 7 - 9

דרישות: יכולת עבודה בתנאי לחץ ובשעות לא מקובלות התפקיד מחייב מגורים במקום
מועמדות בכתב, בצירוף קורות חיים, תעודות והמלצות יש להגיש עד ליום ה' 20.9.87 לת.ד. 20 מעלה אדומים ד.נ. מזרח בנימין 90610 עבור כח אדם
דק מעמדים מתאימים ...

למוסד ציבורי־אקדמי בירושלים
דרושה

חוקר/ת

בתחום המדידה וההערכה בפסיכולוגיה
היקף המשרה: חצי
כישורים: תואר שני בפסיכולוגיה, יכולת עצמאית לבצע מחקר על כל שלביו כולל כתיבה דוחות. ידע בסטטיסטיקה, וביצוע עיבודי מחשב
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים והמלצות אל "מכרה חוקר" ת.ד. 26015 ירושלים 91260

מ.ל.ל בע"מ

דרוש

מתכנת
★ בעל ניסיון
★ הכרות COBOL—VAX VMS—יתרון

מתכנת VAX/VMS SYSTEM
★ תנאים טובים למתאימים

נא לפנות בצרוף קורות חיים
לת.ד. 7156 ירושלים

לחברת תיירות
דרושים:

1. **מנה"ש** עם נסיון במשרד נסיעות
2. **פקיד/ת נסיעות**, נסיון הכרחי ספרדית יתרון.
3. **פקידי קבלה**, נסיון ושפות הכרחיים.
4. **קופאי לילה למלון**
5. **מלצרים** — יוצאי צבא ודוברי שפות. לפנות לחנה 02-223311 לא בשבת.

מפעל מתפתח בענף המתכת
דרוש

מנהל אחזקה

לניהול צוות של כ־10 איש
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 4496 חיפה (לציין ע"ג המעטפה עבור מס' 2949)
המודעה מתייחסת לגברים ונשים כאחד
— סודיות מובטחת —

דרושות
גננות ומורות מוסמכות לגיל הרך
לשנת הלימודים תשמ"ח
לגן—מועדון בין השעות
12.30—16.00 במבשרת ציון
בדבר פרטים נא לפנות
למר אשר רביב המח' לחינוך
02-342991—3

מכרז מס' 8/87
מכון הנרייטה סאלד
המכון הארצי למחקר במדעי ההתנהגות
דרושים/ות

מומחה בעיבוד מידע
(במדעי החברה)

תאור התפקיד: ארגון ועיבוד מידע על מחקרים במדעי החברה הנערכים בארץ, כולל מיפתוח ומתן שרות לפונים מתוך מאגר מידע ממוחשב.
דרישות התפקיד: בעל תואר או תעודה בספרנות או במידע. בעל תואר במדעי החברה. ידיעת השפות עברית ואנגלית.
היקף המשרה: משרה מלאה
מקום העבודה: ירושלים

אחראי להפצת מידע וחינוך צרכני מידע

תאור התפקיד: הפצה והרחבה של שימוש בשרותי מידע במערכת החינוך והרווחה בארץ
דרישות התפקיד: בעלת תואר אקדמי בתחום מדעי החברה. בעלת יוזמה ויכולת הסברה טובה. נסיון בעבודה עם קהל
היקף המשרה: משרה מלאה
מקום העבודה: בירושלים ובן נסיעות ברחבי הארץ

המעוניינים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים עד יום 18.9.87 אל: המרכז למידע, מכון הנרייטה סאלד, רח' קולומביה 9 ירושלים 96583

למיפרומאל תעשיות ירושלים בע"מ
גבעת שאול ב'
MIFROMAL
דרושים

1) **מבקרי טיב** בעלי רקע טכני ועבודות רישום (הכשרה במקום. עבודה במשמרות).
2) **מסגרים — רתכים**
3) **עובד מכניקה עדינה** עדיף עם נסיון
להתקשר לטלפון 02-522201

לרשות שמורות הטבע
דרוש/ה

מזכיר/ה במשרה מלאה

הדרישות: נסיון קודם בניהול משרד בעבודה עם מחשב, כושר ריכוז צוות עובדים
מגע עם גורמי חוץ
מגורים באיזור תל־אביב
המעוניינים יפנו למלוי שאלונים
עד לתאריך 11.9.87
לרח' קלמן מגן 4 הקריה, תל־אביב

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל

דרוש/ה

סגן ראש מחלקת שכר

הכישורים הדרושים:
תואר ראשון בכלכלה וניהול, או בראיית חשבון.
ידע בסיסי בניתוח מערכות.
רצוי ידע ונסיון בעבודה עם מחשב אישי (פ.ס.י.).
רצוי נסיון בעיבוד משכורות במחשב.
יכולת התבטאות טובה בכתב ובעל פה.
רצוי נסיון בניהול צוות עובדים.
כושר לקיים מגע נאות עם קהל.
מספר המשרה: מז/671.
מועמדים/ות מתאימים/ות העונים/ות לדרישות יפנו בכתב בציון קורות חיים נסיון קודם, שמות ממליצים ומספר המשרה עד יום 13.9.87 אל: אגף כח אדם, קרית הטכניון, חיפה 32000.

ההסתדרות הציונית העולמית
מחלקת המנגנון ת"ד 92 ים 91920

דרוש

מרכז/ת תוכניות לאקדמאים מחו"ל

דרישות: תואר אקדמי, עניין בחיי חברה ופוליטיקה בישראל וארה"ב
אנגלית/עברית על בוריין
ויכולת לעבוד בשתי השפות
למשרה מלאה
02-635733; 02-202581

עיריית ירושלים

מודיעה בזה על המשרות הפנויות הבאות:

מנהל/ת מרכז ז'אנר בכר במחלקה לתרבות (מכרז מס' 85/87)
הדרגה: 6-8 בדרוג האקדמאים במח"ר או דרגה בדרוג עובדי הוראה בהתאם לכישורי המועמדים.

עוזר/ת ליועץ המשפטי לעיריה
במינהל/לשכת היועץ המשפטי (מכרז מס' 83/87)
הדרגה: ה— 23 משפטנים.

מנהל/ת בית נוער נוגה 'ו' במחלקה לנוער ספורט וחברה (מכרז מס' 79/87)
הדרגה: בדרוג עובדי הוראה בתוספת גמול ניהול.

עובד/ת מיון ואיבחון 50% משרה (מכרז מס' 81/87) במחלקה לשרותי קהילה ומשפחה/לשכת נווה יעקב
הדרגה: רמה 2 בדרוג העובדים הסוציאלים

עוזר/ת לרכז ענף מורה ירושלים במנהלת/מערכת השופטת והנבחה
הדרגה: יד — יח בדרוג האחיד (דרושה ידיעה טובה של השפות עברית וערבית)

אחראי/ת לפקודות מאסר

וקבלת קהל במנהל הכללי/בית המשפט לעניינים מקומיים (מכרז מס' 66/87)
הדרגה: טז — יז בדרוג האחיד.

מרכז/ת להפקעות ופינויים בנוברות/אגף הנכסים (מכרז מס' 76/87)
הדרגה: טז — יטז בדרוג האחיד
הערה: בעל השכלה אקדמאית יוזרג בהתאם.
פרטים נוספים אודות המשרות והכשורים הדרושים וכן טפסים להגשת מועמדות אפשר לקבל אצל רכזת המכרזים בלשכת המשנה למנהל הכללי לאמרכלות. רח' יפו 22, קומה א' חדר 213.
מועד אחרון להגשת מועמדות: יום שלישי כ"א אלול תשמ"ז (15.9.87).

לבי"ס תיכון עירוני מקצועי א' ע"ש חוה ג'ונגלי
דרושים

מורה להנהלת חשבונות ומנהלי מסחר, מורה ללשון
לקבלת פרטים נוספים יש לפנות להנהלת ביה"ס טלפונים: 637337 או 667876.

במחלקה לנוער, ספורט וחברה
דרושים:

מאמנים/ות להתעמלות מכשירים, מאמנות/ים להתעמלות אומנותית
פרטים נוספים — נא לפנות ליחי ההתעמלות באגף הספורט טל — 228171 שלוחה — 922 או בזבול הספורט — טל 431331

ירושלים, י' אלול תשמ"ז
4 ספטמבר 1987
המנהל הכללי

לחברת תעופה מובילה
דרוש/ה
למשרדה בירושלים

פקיד/ת הזמנות כרטיסים

הכישורים הנדרשים:
★ ידע ונסיון במכירת כרטיסי טיסה
★ ידיעת אנגלית ועברית על בוריין — הכרחית
★ עדיפות לבעלי נסיון בעבודה עם מחשב
מועמדים מתאימים יפנו בכתב, באנגלית לת.ד. 1469 ת"א 61014
עבור "פקיד הזמנות"

לתחרים ורקמה ירושלים בע"מ
דרושה

מנהלת חשבונות מנוסה

— נסיון קודם בהנהלת חשבונות הכרחי
— ידע בהנהלת חשבונות ממוחשבת חובה
תנאים טובים למתאימות
המעוניינות יתקשרו לטל: 2 - 02-527181
— סודיות מובטחת —

למפעל שיש גדול
דרושים

1. **איש אחזקה** עם נסיון קודם
2. **עובדים**
ביום — 342492, בערב — 526732

לעבודה בירושלים
דרושים

★ **מנתח מערכות בכיר**
★ DBA (רצוי ב־DB/1)
★ **מפעיל IBM - 43XX**

טלפון: 03-611140/9

מדריכים / מדריכות
לחוגי "סיירות וידיעת הארץ"
באזורים ב"ש, ערד, מושבי הנגב המערבי

רקע בנושאי טבע וידיעת הארץ
נסיון בהדרכת נוער (רצוי)
ידע בגוש בשטח (רצוי)
העבודה בחוג היא חלקית ומתאימה גם לסטודנטים לקבלת פרטים וקביעת ראיון נא להתקשר לטל: 057-30355

החברה להגנת הטבע

מאגרי אנוש בע"מ
שרותי כח אדם

סניף אשקלון
בנין הדר רח' הרצל 20
טלפון: 051-26539

דרושים

★ **עובדי דפוס מקצועיים** עד 1800 ש"ח
★ **מסגר מכונות** בעל מקצוע מעולה, ידע בקריאת שרטוט טכני, נסיון הכרחי.
★ **אנשי אחזקה** בעלי ידע בהידראוליקה, חשמל ריתוך. עד 1700 ש"ח.
★ **מחסנאי טכני** עם נסיון בניהול מחסן טכני, אפשרי מפ"ט בגדול.
★ **מכונאי תעשיה** עם נסיון.
★ **חרט, כרסם, מסגר**
★ **חשמלאים** בעלי נסיון.
★ **בוגרי ביה"ס מקצועי** המעוניינים ללמוד מקצוע מדרש דפוס ולהשתכר יפה.
★ **חדרניות, מלצריות** למלון - שכר הולם.
★ **מזכירה** ידיעת הדפסה עברית־אנגלית 1100 ש"ח.
★ **בוגר תיכון** יוצא צבא בעל רשיון טרקטור ויכולת לדבר עם לקוחות, לקבל הזמנות, ליצור מערכת הפעלה ליצירת תערובות של בטון.

תנאים טובים למתאימים!
פתוח כל יום רצוף מ— 08.00-18.00
ביום שישי מ— 08.00-13.00
טלפון: 051-26539

תדל
מערכות זמן ותדר בע"מ
חברת בת של תדיראן ו־F.E.I ארה"ב

למפעלנו בירושלים דרושים:

★ **הנדסאי אלקטרוניקה**
לפתוח וייצור מקורות זמן ותדר
רקע במעגלים אנלוגיים ו־RF
5 שנות נסיון

★ **מזכירת מפעל**
לניהול משרד
אחריות לתיאומים בין המפעל ומנהלת החברה בנושאי מנהל וכוח־אדם
אחריות לתיאומים פנים מפעליים
דרוש נסיון קודם בניהול משרד (רצוי במפעל תעשייתי)
ידיעת השפה האנגלית והדפסה עברית - אנגלית
יחסי אנוש טובים
יכולת לעבודה במשרה מלאה
נא לפנות לבראש יפים 02-822622 02-822611

למפעלנו בחולון דרוש

הנדסאי אלקטרוניקה
לעבודות יצור של מקורות זמן ותדר
רקע במעגלים אנלוגים ו־RF
שתי שנות נסיון
נא לפנות: 03-5574111 03-5574151
פניות בכתב בצירוף קורות חיים ונסיון מקצועי
נא לשלוח לת.ד. 1792 חולון 58117
מודעה זו מיועדת לגברים ונשים כאחד

למפעל כימי גדול
באזור חיפה
דרושים

מהנדסי כימיה צעירים
בעלי נסיון עד שנה

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 4496 חיפה 31044
(לציין ע"ג המעטפה מס' ב/254)
- סודיות מובטחת -

לחברה המשווקת שרות יהודי
דרוש/ה

מנהל/ת מכירות

תחום האחריות — חיפה והצפון
הכישורים: נמרץ/ת בעל/ת כושר ביטוי בכתב ובע"פ ובעל/ת יכולת תפקוד עצמאית. יתרון לבעל/ת רכב
נא לפנות טלפונית 3-03-497571
ולבקש את רותי

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה תשמ"א-1981
לפי חוק זה אסור למעביד לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מתעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה
העבריינים צפויים לעונש על־פי החוק.

למודיעין אזרחי
דרוש

מפקח שמירה אזורי

★ בעל רכב פרטי וטלפון
★ בעל תפקיד פיקודי בצה"ל
★ כושר בריאות תקין
★ עבר נקי
★ עדיפות לבעלי רשיון נהיגה ג'
★ נכונות לעבוד בשעות לא שגרתיות
המעוניינים יפנו למשרדי מודיעין אזרחי רחוב הסורג 2 ירושלים. טל: 02-228755, 02-234028

למרכז למידה דתי
דרוש

מורה/מדריך אחה"צ
טלפון: 02-822682

לרופאים
בית אבות אופקים מציע לכם אוירה חמה טפול אישי, השגחה רפואית, מטבח דיאטטי וכשר, חדרים פרטיים
נתניה, דיזנגוף 67
טל: 053-23188

לסניפנו באשקלון
דרושים

למחלקה הטכנית

★ **מסגר מכני**
נסיון בעבודות פח זיווד אלקטרוני לאיזור אשקלון
★ **מהנדס אלקטרוניקה** בעל ידע בתחום המל"טניה
★ **כתב תוכנה P.L.M במערכות** אינטל עם מיקרו־פרוססורים 8088, 8086, 8051
★ **מכונאי תעשיה**
★ **מסגרים**
★ **חרטים למכניקה עדינה**
★ **מבקר איכות מכני**
★ **תכנת C.N.C בקר** בי"ס מקצועי
★ **חשמלאי בנין**
★ **חשמלאי תעשייה**
★ **גרפיקאים לעבודה בעיתון**
★ **כוח עזר סיעודי**
★ **לבורנטית במעבדת כתנה**

למחלקה המלונאית

★ **חדרניות**
★ **מלצרים**

למתאימים שכר הולם ותנאים סוציאליים כחוק
בדבר פרטים נוספים, נא לפנות לסניפנו באשקלון, הרצל 34, בית־נור
051-29896

דנאל
החברה לשירותי כח־אדם
תל־אביב, באר־שבע, ירושלים, רחובות, אשדוד

למשרד חקירות פרטי בירושלים
דרוש

בחור צעיר לעבודה קבועה כחוקר פרטי

דרישות התפקיד: ★ השכלה תיכונית לפחות ★ רכב + טלפון + מגורים בירושלים ★ ללא עבר פלילי ★ לאחר שרות צבאי מלא ★ גיל עד 27 ★ ידיעת שפות
עדיפות לבעלי נסיון ו/או רקע מתאים. לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים. כתובת וטלפון לת.ד. 18083 ירושלים

דרוש/ה

קצין/ת מבחן למבוגרים

לעבודה באזור אשדוד וסביבתה

השכלה דרושה
בעבודה סוציאלית
או במדעי ההתנהגות
או בפסיכולוגיה

המעוניינים יפנו:
כל ימות השבוע לטל. 02-247511
בימים ב' ד' לטל. 08-525380

למפעל תעשיתי
הפותח קו יצור חדש
דרושים

מפעילים

לאיוש צוות תיפעול מכונות אוטומטיות

הכישורים:
השכלה תיכונית, רצוי רקע טכני, רצוי נסיון קודם בהפעלת מכונות אוטומטיות. לאחר שרות צבאי, גיל עד 35, כושר פיזי תקין, מקום העבודה באיזור המפרץ.
המועמדים המתאימים יפנו בפירוט קורות חיים, נסיון בעבודה ומס' טלפון אל ת.ד. 4496 חיפה 31044 ולציין ע"ג המעטפה עבור ה'/3060
המודעה מתייחסת לנשים ולגברים כאחד

לחברה המשווקת שרות יהודי
דרוש/ה

מנהל/ת מכירות

תחום האחריות — ירושלים והדרום
הכישורים: נמרץ/ת בעל/ת כושר ביטוי בכתב ובע"פ ובעל/ת יכולת תפקוד עצמאית. יתרון לבעל/ת רכב
נא לפנות טלפונית 3-03-497571
ולבקש את רותי

כצט תעשיות כימיות בע"מ
OOOOOO

למפעלינו בקרית מלאכי
דרושים

לעבודה במעבדה האנליטית:

★ כימאי או מהנדס כימיה לבעלי תואר שני ו/או לבעלי רקע בתעשיה הפרמצבטית - יתרון
★ הנדסאי או טכנאי כימיה

מחסנאי

הכישורים הדרושים:
★ בעל רקע ונסיון בארגון ותפעול מחסן חומרי גלם ותוצרת גמורה
★ בעל השכלה תיכונית או מקבילה
ידיעה טובה בשפה האנגלית לכל המשרות המוצעות - הכרחית

נא לפנות בכתב־יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 385 קרית מלאכי. תוך ציון המשרה המבוקשת
יתקבלו מועמדים תושבי אזור רחובות עד אשקלון
- סודיות מובטחת -

לבית־ספר טכנולוגי דתי בירושלים
דרושה

יועצת חינוכית

פרטים בטלפון 380215/7

מועצה מקומית גבעת זאב
דרוש

מדריך לטרום כלי

למרכז הקהילתי בתנאים טובים
בדבר פרטים נא לפנות
לטלפון 02-361184 לאילן

לחברה קוסמטיקה בינלאומית
דרושות

דיילות, נשות מכירה
הכשרה תינתן למתאימות (קורס נערך ב־8.9.87)
בדבר פרטים טלפון: 08-552242

למפעל באשקלון
דרושים

עובדי יצור למשמרות בנות 12 שעות
ו־**אורגים למכונות זולצר** למשמרות
טל: 051-26210, 051-26825

לדנאל רחובות — דרושים

* **מזכירה בכירה** — שפת־אם אנגלית + ידיעת עברית טובה, למשרה מלאה.
* **מזכירה בכירה** — נעימה ודינאמית + הדפסה טובה בעברית, למשרה מלאה.
* **שרטטת אלקטרוניקה מנוסה**, בעזרת מחשב, למשרה מלאה.
* **מחסנאי מנוסה** — למחסן אלקטרוניקה, ידע ברכיבים אלקטרוניים.
* **מלחימות מנוסות** — למיון מעגלים מודפסים.
* **מפעיל מכונות קידוח** — C.N.C בעל רקע מכאני.
* **מחווטות** WIRE-UP + קריאת שרטוט.
* **מבקר איכות אלקטרוני מנוסה.**
* **הנדסאי אלקטרוניקה** — לפיתוח עם דיפלומה, לעבודה מעניינת.
* **תכנת** C.N.C — למשרה קבועה.
* **הנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה** — מנוסה בתחום הפיתוח. בנושאים אנאלוגיים.

נא לפנות למשרדנו ברח' הרצל 187 בפסג (מול המשטרה) רחובות בין השעות 8.00-16.00, 08-455904!

דנאל
החברה לשירותי כח־אדם
תל־אביב, באר־שבע, ירושלים, רחובות, אשדוד

לחברת א.ג.ק. בע"מ
דרושות

דיילות יופי
לעבודה בחנויות בירושלים
לפנות בטלפון:
03-804894
03-800113
02-411861

למפעלנו בכרמיאל
גרביד דלתא DELTA
דרוש/ה

מחסנאי טכני
מחסנאי חוטים

עדיפות לתושבי כרמיאל
בדבר פרטים נא לפנות לחיים כהן
04-985753-4

למוזיאון ישראל ירושלים
דרושה

מזכירה

למח' הבינוי במשרה מלאה
נדרש נסיון בהדפסה במעבד תמלילים,
ונסיון בעבודות מזכירות.
נא לפנות טלפונית אל:
מר סדן טל' 02-698204

האגודה לתכנון ולפתוח שרותים למען הזקן בישראל
דרוש/ה

מתאם/ת תוכניות להכשרת כח־אדם בתחום הזקנה

תיאור התפקיד:
סיוע בקידום תוכניות להכשרת כח אדם בתחום הזיקנה
דרישות התפקיד:
• השכלה אקדמית באחד מהתחומים הבאים: מדעי ההתנהגות, חינוך, סיעוד, עבודה סוציאלית
• נסיון בקידום תוכניות להכשרת כח אדם
• ידע ונסיון בעבודה מינהלית וארגונית יועדף בעל הכרות של נושא הזיקנה
התפקיד הוא ארצי, מחייב עבודה בשעות לא שגרתיות ונסיעות
מקום עבודה ומגורים—ירושלים. העובד יועסק בחוזה מיוחד
לפנות בצירוף קורות חיים והמלצות, לאשי"ל ת.ד. 3489 ירושלים 91034, ולציין "מתאם כח אדם". הפניות חייבות להגיע לאשי"ל עד 21.9.87
סודיות מובטחת

סהר
חברה ישראלית לביטוח בע"מ

מחשבה אחת קדימה
עבור סניפנו בחיפה

חתם־חתמת

בכל ענפי הביטוח האלמנטרי
5 שנות נסיון
בוגרי המכללה לביטוח - יתרון
משרה מלאה 5 ימי עבודה
נא להתקשר למנהל הסניף 04-530231
פרט ליום ו'

هكذا من الأهل

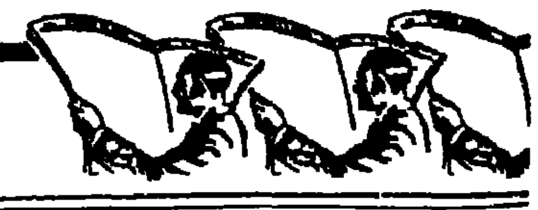

הלוח הארצי הארץ חדשות

נציבות שירות המדינה

אגף המכס ומע"מ
מציע

אתגר ועניין מקצועי במערך החקירות והמודיעין לעובדים/עובדות

התפקידים המוצעים הינם יחודיים בתחומי המבצעים והמודיעין. העובדים בתחום זה יקבלו תוספת שכר יחודית 30%, ויועסקו בתנאה מיוחד עם אפשרות העברה לקביעות.
מקומות העבודה: תל־אביב, חיפה, ירושלים
הכישורים הנדרשים:
השכלה תיכונית ומעלה, עדיפות למוגרי קורס פיקודי בצה"ל, מקום מגורים באיזור ת"א או חיפה או ירושלים.
לקביעת ראיון יש לפנות בת"א טל: 03-836502, חיפה 04-666869, י־ם 02-243831
פניות בכתב להנהלת המכס ת.ד. 320 מיקוד 91002 מגדל כהדאדם, ירושלים
מועד אחרון לפניות 29.9.87

עירית הרצליה
לתיכון המקיף, בקרית החינוך
דרושים:
★ מורה לגרפיקה למשרה מלאה
ביולוגיה בחצי משרה
★ לבורנטית לחצי משרה
נא לפנות למנהל ביה"ס
טל: 542529-052, 541055-052

דרושים
חשמלאי רכב
בעלי השכלה ו/או מוסמך רכב בתחום... ושטח 596440-03, רמת... שרפים

למתנ"ס בית פוסטר הרצליה 557034-052
דרושים
מורים ומדריכים
★ ג'ודו ★ התעמלות ★ בלט ומחול ★ טפסט ★ במגיליות ★ בניות ★ תופים ★ דרמה והרצים בנתאים שונים לקטיעים
נא לפנות טל: 557034-052

מכון דור
* מיון * אבחון פסיכולוגי

מה התחום המקצועי המתאים לך?
אבחנה להתאמה מקצועית והכוונה תעסוקתית ע"י:
* מבחנים פסיכוטכניים ומבחני אישיות.
* ראיון עם פסיכולוג.
* שיחת יעוץ והכוון מקצועי ותעסוקתי.
(עלות כוללת 170 ש"ח)
פנה למכון דור בטל. 295445 או 290510
מחפש/ת עבודה?
שלח/י קורות חייך לרח' יהודה הלוי 108 ת"א מיקוד 65276 לידי שושי, ואנו נפנה אותך ללא תשלום למקומות עבודה בתחומים שונים
לפנות מכון דור יהודה הלוי 108 ת"א
טל: 290510-03, 295445-03

לחברה בינלאומית לביטוח
דרוש/ה
מועמד שיווקי מקצועית בענף הביטוח
תנאים מעולים למתאים/ה
02-243917 02-244695
בין השעות 15.30 — 11.30

א.ב. סינגר
מעבדה לקלות אופסט
רח' בלפור 6 טל. 294975-03 תל־אביב
דרושים
1. **מונטאז'ר עם נסיון**
2. **צלם "פלייט מקר"**
לפנות לדב בין השעות 08:00 - 18:00
טל: 294975-03

תלמה

לסניף רמת־גן
דרושים
עובדי מחסן
הכישורים הדרושים:
★ בוגרי 11 שנות לימוד
★ לאחר שרות צבאי
★ בריאות תקינה
★ מגורים: אזור ת"א, רמת־גן
נא לפנות לאלי, רח' הקישון 4 רמת־גן בין השעות 09:00 - 12:00

מכון דור
מיון אבחון והשמת כ"א

עבור לקוחנו מפעל טכסטיל גדול באיזור המרכז
דרוש
מחסנאי
בעל נסיון של כשנתיים
העבודה במשמרות
תנאים טובים למתאים
לפנות למכון דור
טל: 295445, 290510

שופר־סל
לסניף נוה שאנן חיפה
דרוש
אחראי מחלקת חלב
המעוניינים מתבקשים לפנות למנהל הסניף, רח' כצנלסון פינת מגדלי נוה שאנן חיפה.

RS שרותי כח אדם 1987

לאו.אר.אס אבן ישראל 5 (מול קולנוע עדן) טל' 242159, 242152, דרושים:
1. מיבנאי מסוסים ממ"ס לעבודה ממושכת שכר גבוה ותנאים סוציאליים.
2. בוגרי מכניקה לעבודה כמפעילים או מרכיבים. שכר גבוה.
3. חרטים/כרסמים קונבנציונלים או C.N.C
4. רתך מעולה בתחום הנירוסטה
5. טכנאי/הנדסאי ייצור בעל ניסיון בכח אדם.
6. מזכירה בכירה עברית־אנגלית כולל הדפסה
7. מזכירה בכירה עברית־אנגלית לעבודה ביחסי ציבור רצוי דתית.
8. מזכירה בכירה מעולה כולל הדפסה עברית ואנגלית. עבודה באזור בית־שמש.
9. חשבת שכר מנוסה לעבודה באזור בית שמש
10. מחסנאי מנוסה לעבודה באזור בית שמש
11. כימאים בעלי תואר לעבודה מעבדה.
12. כתבניות/מעבדות תמלילים עברית ו/או אנגלית לעבודות ממושכות או זמניות.
13. קלדניות מסופים או דיסקטים. שכר גבוה.
14. צבעי ריסוס מעולים לעבודה בתנאים טובים.

לחברת ת.ד.ל. בע"מ
דרושים
חשמלאים מוסמכים
בעלי נסיון בחשמל רשת
לעבודה קבועה באיזור תל־אביב
02-382076 ;381238

בתלפיות
באיזור התעשיה, רח' יד חרוצים 11 ירושלים (מול פולגת)
500 מ"ר להשכרה לתקופה ארוכה!
פרטים בטלפונים:
02-718885, 02-713888 ובערב 02-719455

למוסד ציבורי מרכזי בירושלים
דרוש/ה
שליח/ה לגרמניה בענייני צוואות ועזבונות 16/87
דרישות התפקיד: השכלה אקדמאית בתחום המשפטי/כלכלי ונסיון רב באיתור מועמדים לצוואות ועזבונות בחיים, בעריכת צוואות, ניהול עזבונות ובעבודה ציבורית. ידיעת השפות עברית וגרמנית על בוריין. ידיעה יסודית בהסטוריה, בתרבות ובמסורת של עם ישראל והכרת קהילות ישראל בגרמניה ובאוסטריה. כושר ונסיון בקיום בית פתוח ומגע נאות עם אנשים.
מועמדים/ות מתאימים/ות והממלאים/ות אחר הדרישות הנ"ל מתבקשים לפנות בכתב עד 15 בספטמבר 1987 בצירוף תולדות חיים מפורט הכולל השכלה ונסיון בין השאר מצב משפחתי לת.ד. 7093 ירושלים ולציין על גבי המעטפה "מועמד לשליחות לגרמניה"

מילא
מרכז ייעוץ למשאבי אנוש

לסניפינו בתל־אביב אנו מחפשים
פסיכולוג/ים
כישורים נדרשים:
★ תואר מ.א. בפסיכולוגיה תעסוקתית, שיקומית או קלינית.
★ ניסיון קודם באיבחון וכתיבת הערכות בתחום המיון.
★ כושר הבעה בכתב ובע"פ.

לקביעת ראיון נא להתקשר לטלפונים: 240035-03, 244783-03.
מודעה זו מיועדת לגברים ולנשים כאחד.
סודיות מובטחת.

גיוס עובדים • מבדקים • ייעוץ והכוון תעסוקתי • ייעוץ ופתוח ארגוני

מיקוד
גימלאי!!!
אם יצאת לפנסיה מוקדמת ובכוחך עוד לתרום, כנס אלינו
"מיקוד" 7-222246-02

לאימפריה של קולנוע בירושלים
דרושה
כתבנית
במעבד תמלילים
להדפסת כתוביות סרטים על בסיס קבלני
להתקשר לרונה ביום א' בין 10.00-13.00
טלפונים: 02-224432, 02-224101

עץ לבוד בע"מ ETZ-LAVUD LTD

למפעלנו בפתח־תקוה
דרושות
בוגרת תיכון
לאחר שירות צבאי אשר הוכשר לעבודה על מסוף מחשב
הכישורים:
★ שליטה באנגלית
★ נסיון בעבודה על מחשבים – יתרון
★ המשרה מלאה – 6 ימים בשבוע
פקידת יבוא/יצוא
הכישורים:
★ שליטה בשפות אנגלית ועברית על בוריין, כולל הדפסה מושלמת בשתי השפות.
★ נסיון בנוהלי יבוא ויצוא ובהפעלת טלקס – יתרון.
★ משרה מלאה – 6 ימים בשבוע.
המועמדות המתאימות מתבקשות להתקשר לאגף משאבי אנוש: 914931-03
או לפנות בכתב בציון השכלה ונסיון לת.ד. 38 פ"ת 49100

אנחנו חברה תעשייתית גדולה ודינמית ודרושים לנו
מנהל/ת מכירות איזורי/ת
(משרה מספר 628)
★בעל/ת נסיון עשיר במכירת מוצרי צריכה ושיווקם
★דינמי/ת ובעל/ת מרץ
★בעל/ת כושר ניהולי ויכולת להפעיל צוות עובדים מגוון
★בעל/ת יחסי ציבור מעולים
טכנולוג/ית מזון
(משרה מספר 624)
★בעל/ת נסיון בתעשיה וכושר מחקר ופיתוח
★בעל/ת יכולת לפקח על תהליכי ייצור
★דינמי/ת ונמרץ/נמרצת ונכונות להשקיע בעבודה
שתי המשרות מלאות ובגוש-דן
נא לפנות בצירוף קורות חיים לת.ד. 3538 קרית-אריה פתח-תקוה 49517 ולציין ע"ג המעטפה את מספר המשרה המבוקשת.

לתעשייה הצבאית באזור המרכז
דרושים/ות
01/62 עובדי ייצור בלתי מקצועיים לעבודה במשמרות:
דרישות המשרה:
1) 10 שנות לימוד לפחות
2) לאחר שירות צבאי
3) בריאות תקינה (פרופיל 72 ומעלה)
01/62 עובדות ייצור:
דרישות המשרה:
1) 10 שנות לימוד לפחות
2) בריאות תקינה
מועמדים העונים לדרישות המשרה מתבקשים לפנות ליחידת התעסוקה של התעשייה הצבאית, רחוב הארבעה 16 תל־אביב, ביום ראשון 6/9/87 בשעה 8.00 בבוקר
נא להביא תעודת זהות, פנקס מילואים ותעודת שבוי ו/או תעודת פטור.
על כל עובד/ת יהיה להצטייד במועד מאוחר יותר בטופס שליחה של שירות התעסוקה במקום מגוריו.
(הסעות למפעל וחזרה מבנימינה בצפון עד אשדוד בדרום).

התעשיה הצבאית

מועצה מקומית מבשרת ציון
מחלקת החינוך
לחטיבת הביניים דרושים
1. לבורנט/ית חצי משרה
2. ספרן/ית חצי משרה
פרטים בטל' 342991-02
או לחטיבה 341455-02

קריירה בע"מ
שרותי כח אדם
לסניפנו בחיפה דרושים/ות
מנהלי חשבונות
עצמאיים
מזכירות ע/א
מנוסות בעלות ידע בהדפסה
מזכירה
שפת אם אנגלית
חשמלאים, ע/חשמלאים
מכונאי אחזקה
בוגרי בי"ס מקצועי 4 שנתי
חיפה, רח' הרצל 22, 642950, 672549-04
תל־אביב, 240291/2-03, נתניה 33891-053
הכח שלנו הוא כח אדם, קריירה.

יותר טוב מנפאואר
לסניף ירושלים
החבצלת 5, א'-ה' 09:00-14:00
טל: 233436-02
דרושים
★ **מסגרים מכניים**
בוגרי בי"ס מקצועי במגמת מכניקה, הכשרה מתאימה או רקע צבאי קודם. בינוי, כלכלה והסעות, מיום ו' בבוקר 4.9.87
★ **מבנאי מטוסים וכרסמים**
בעלי הכשרה ונסיון. מיום ו' בבוקר 4.9.87
★ **רוקח**
אפשרי לאחר לימודים – ללא סטאז', בתנאים מועדפים.
★ **מהנדס תעשיה וניהול**
ניתוח תהליכים, שיטות שכר עידוד, תקני כח־אדם. אפשרי גם ללא נסיון.
★ **חשב לחברה תעשייתית**
מנהל חשבונות בכיר, צעיר ובעל יוזמה, לניהול מחלקת חשבונות, טיפול בנושאי כספים, צוות עובדים, ניהול מו"מ עם ספקים ולקוחות.
שכר גבוה וכל התנאים הסוציאליים – כחוק
פנו אל מנפאואר בהקדם – זה משתלם!
מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל־אביב • חיפה • באר־שבע • רחובות

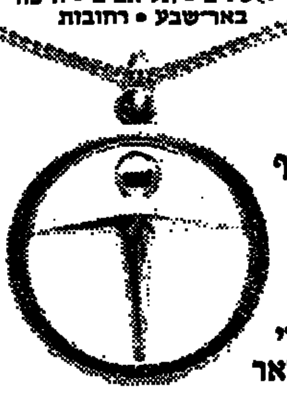

מדליון הכסף ניתן כאות הוקרה והכרה למצטיינים שבין עובדי מנפאואר

פי.סי.בי. בע"מ ייצור מעגלים מודפסים
למפעל מ המעסיק 200 עובדים ומייצר מעגלים מודפסים לתעשיית האלקטרוניקה המתוחכמת
למחלקת הנדסת ייצור
דרוש/ה
תכניתן/ית
תאור התפקיד:
1. עדכון וכתיבת תוכניות על מחשב I.B.M. P.C. בעיקר בעזרת דייביס (ידיעת שפת קובול רצוי).
2. סיוע למהנדס ייצור בנושאים כגון: ניתוח מערכות, בדיקה וארגון מערכי ייצור.
במידה ויהיה צורך תינתן הדרכה במפעל בנושאי הנדסת ייצור.
המודעה מתייחסת לגברים ונשים כאחד
ת.ד. 631 מגדל העמק מיקוד 10556
טלפון 541051-06 מח' כח־אדם.

לסניפנו באשדוד
דרושים
★ הנדסאי/טכנאי כימיה
רצוי נסיון בענף הדפוס
★ הנדסאי אלקטרוניקה לפיתוח
נסיון מוכח בפיתוח
★ חזם/ת - נסיון בוויאר אפ + קריאת שרטוט
★ מפעילי מכונות לקידוח C.N.C בעלי רקע מכני
★ מבקר איכות מכני לאיזור קרית־מלאכי
★ חבנת C.N.C בוגר בי"ס מקצועי לאיזור קרית מלאכי
★ מסגרים רתכים/ארגון/אוטוגן/CO2 5 שנות נסיון
★ מזכירת מחלקת כספים + אנגלית שפת אם לאיזור נס־ציונה
★ מזכירת יבוא מעולה ומנוסה + הדפסה עברית אנגלית - לאזור אשדוד
★ מזכירה בכירה למחלקת השיווק אנגלית/עברית לאזור נס ציונה
למתאימים שכר הולם ותנאים סוציאליים כחוק. בדבר פרטים נוספים נא לפנות לסניפנו באשדוד רוגוזין 8 טל: 561476-08

דנאל
החברה לשירותי כח אדם
תל אביב • ירושלים • באר שבע • רחובות • אשדוד

א.ו.ת.
אספקה ותעסוקת כח אדם בע"מ

למפעלי אלקטרוניקה
דרושים
* **הנדסאי ייצור**
ניסיון של שנתיים לפחות
* **מבקרי איכות**
ויזואלי במעגלים אלקטרוניים
* **מחסנאי / מפ"ט**
מנוסים + רישיון רכב
* **עובד דפוס**
ניסיון בהדפסות משי
* **כרסם**
רצוי ניסיון בהרימה
רח' בלפור 19, ת"א טל' 203052/3, 280078-03

למפעל ד.י.ג. לאביזרי חשמל בבית שמש
דרושים
★ **מזכירה למנכ"ל** – לניהול משרד, עצמאית, שליטה מלאה בעברית אנגלית כולל הדפסה, משרה מלאה 17.00-00.8
★ **מהנדס תעשיה וניהול** – לעבודה בהנדסת יצור, שכר עדוד, שיפור שיטות ותקני למתאים אתגר מקצועי ואפשרות קידום לניהול
★ **מחסנאי בכיר** עם נסיון קודם בניהול מחסן רצוי ממוחשב 5 ימי עבודה בשבוע. תנאים סוציאליים מלאים. קידום לפי כישורים. נא לפנות בכתב יד לת.ד. 285 בית שמש 99000

הדגי — סטודיו 2001
מפעל להתשמישי קדושה והכשיטים
דרושה
מזכירה אנגלית עברית בעלת ידע... בהנהלת חשבונות
5 ימי עבודה בשבוע, למשרה מלאה בלבד.

לבתי תלמיד בירושלים
דרושים
1. רכזים ומדריכים
לעבודה חברתית
2. מדריכי חוגים
במקצועות:
מחול, בלט, חלילית, דרמה, אומנות, ספורט, מחשבים, אלקטרוניקה, תעופה וטבע.
פרטים: רח' יפו 19 טלפון: 228171 שלוחה — 259

לעיתון "הארץ" דרושים
מחלקים
בעלי קטנועים לחלוקת עיתונים בשעות הבוקר המוקדמות בת"א
מתאים גם לסטודנטים
להתקשר 5121331 - מאיר

מכללת אורט
ע"י האוניברסיטה העברית, גבעת רם, ירושלים
דרושים
1. מזכירה לעבודה במזכירות הפדגוגית
עם ידע ונסיון בניהול מערכת שעות וארגון משרד פדגוגי. עבודה במשרה מלאה. עדיפות לבעלת וותק.
2. ספרן/ית
בוגר/ת בית ספר לספרנות, למשרה שלמה או חלקית.
לקבלת פרטים נא לפנות למזכירות המכללה, טל: 533141-8 או 636549 בין השעות 09.00-15.00

אינטל

אינטל אלקטרוניקה הינה החברה המובילה בישראל בתחום ייצור רכיבי VLSI למחשבים ומערכות ספרתיות
בעקבות ההצלחה הראשונית, הננו מרחיבים את הקף הפעילות
מפקחי ייצור
לניהול צוות מפעילי ציוד במגוון רחב של טכנולוגיות מתוחכמות
★ *מהנדסים, בוגרי מדעי הטבע בעלי רקע טכני*
★ *נסיון מקצועי של 2 — 3 שנים*
★ *נסיון בניהול צוות עובדים*
★ *ידיעת השפה האנגלית*
מפעילי ציוד מתוחכם
★ *בוגרי 12 שנות לימוד בעלי רקע/נטיה טכנית*
★ *בעלי ידע בסיסי בשפה האנגלית*
לכל המשרות:
נכונות לעבודה במשמרות ומגורים בירושלים
הננו מציעים אוירה נעימה בחברה עתירת ידע, אתגר מקצועי ותנאי עבודה טובים
המעוניינים יפנו בצרוף קורות חיים מפורטים ובציון שם המשרה, מס' תעודת זהות ומס' טלפון אל:
אינטל אלקטרוניקה בע"מ
ת"ד 3173 ירושלים 91031 או טלפונית 887321-02
ייצור מעגלים משולבים בישראל.
—סודיות מובטחת—
מודעה זו מיועדת לנשים ולגברים כאחד